

Επίσημη Εφημερίδα

C 120

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

51ο έτος

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

16 Μαΐου 2008

Ανακοίνωση αριθ.

Περιεχόμενα

Σελίδα

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

440ή σύνοδος ολομέλειας της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007

2008/C 120/01

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

- την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό των απαιτήσεων διαπίστευσης και εποπτείας της αγοράς όσον αφορά την εμπορία των προϊόντων»
- την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ένα κοινό πλαίσιο εμπορίας των προϊόντων»
- και την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση διαδικασιών σχετικά με την εφαρμογή ορισμένων εθνικών τεχνικών κανόνων στα προϊόντα που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους και για την κατάργηση της απόφασης 3052/95/EK» COM(2007) 37 τελικό — 2007/0029 (COD) — COM(2007) 53 τελικό — 2007/0030 (COD) — COM(2007) 36 τελικό — 2007/0028 (COD) 1

2008/C 120/02

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 80/181/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στις μονάδες μέτρησης» COM(2007) 510 τελικό — 2007/0187 (COD) 14

2008/C 120/03

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το ηχητικό επίπεδο που αντιλαμβάνονται οι οδηγοί των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς» (Κωδικοποιημένη έκδοση) COM(2007) 588 τελικό — 2007/0205 (COD) 15

2008/C 120/04

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράσινη Βίβλος όσον αφορά τα αγορακεντρικά μέσα για το περιβάλλον και την εξυπηρέτηση αντίστοιχων πολιτικών επιδιώξεων» COM(2007) 140 τελικό — SEC(2007) 388 15

EL

Τιμή:
22 EUR

(Συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

2008/C 120/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Διασυνοριακή κινητικότητα του αγροεργατικού δυναμικού» 19	19
2008/C 120/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η κατάσταση της απασχόλησης στο γεωργικό τομέα» 25	25
2008/C 120/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος των Εθνικών Συμβουλίων Βιώσιμης Ανάπτυξης» 29	29
2008/C 120/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράσινο Βιβλίο για τη βελτίωση των πρακτικών διάλυσης των πλοίων» COM(2007) 269 τελικό 33	33
2008/C 120/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πράσινη Βίβλος που υποβάλλεται από την Επιτροπή προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Η προσαρμογή της Ευρώπης στην αλλαγή του κλίματος — Επιλογές δράσης για την ΕΕ» COM(2007) 354 τελικό 38	38
2008/C 120/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς και την τροποποίηση ορισμένων κανονισμών» COM(2007) 372 τελικό — 2007/0138 (CNS) 42	42
2008/C 120/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι μελλοντικές προοπτικές της γεωργίας στις περιοχές με ειδικά φυσικά μειονεκτήματα (ορεινές, νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιφέρειες)» 47	47
2008/C 120/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 998/2003 για τους υγειονομικούς όρους που εφαρμόζονται στις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς και για την παράταση της μεταβατικής περιόδου» COM(2007) 572 τελικό — 2007/0202 COD 49	49
2008/C 120/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα — «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 76/768/ΕΟΚ, 88/378/ΕΟΚ και 1999/13/ΕΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών 2000/53/ΕΚ, 2002/96/ΕΚ και 2004/42/ΕΚ ώστε να προσαρμοστούν με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. ... για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία ουσιών και μειγμάτων και για την τροποποίηση της οδηγίας 67/548/ΕΟΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006» — και «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 648/2004 με σκοπό την προσαρμογή του στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. ... για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία ουσιών και μειγμάτων και για την τροποποίηση της οδηγίας 67/548/ΕΟΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006» COM(2007) 611 τελικό — 2007/0212 (COD) — COM(2007) 613 τελικό — 2007/0213 (COD) 50	50
2008/C 120/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Επιπτώσεις της εδαφικότητας των φορολογικών νομοθεσιών στις βιομηχανικές μεταλλαγές» 51	51
2008/C 120/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Επιπτώσεις της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας στις βιομηχανικές μεταλλαγές» 57	57
2008/C 120/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Προώθηση της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών» COM(2007) 244 τελικό 66	66
2008/C 120/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Τετάρτη έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή» COM(2007) 273 τελικό 73	73
2008/C 120/18	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μετανάστευση και ανάπτυξη: ευκαιρίες και προκλήσεις» 82	82

2008/C 120/19	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι σχέσεις ΕΕ με τη Μολδαβία: Ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών» 89
2008/C 120/20	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Εφαρμογή της στρατηγικής της Λισσαβώνας: Τρέχουσα κατάσταση και μελλοντικές προοπτικές» 96
2008/C 120/21	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη διάρθρωση και τους συντελεστές του ειδικού φόρου κατανάλωσης που εφαρμόζονται στα βιομηχανοποιημένα καπνά (Κωδικοποιημένη έκδοση)» COM(2007) 587 τελικό 100

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

440Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 12ΗΣ ΚΑΙ 13ΗΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2007

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

- την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό των απαιτήσεων διαπίστευσης και εποπτείας της αγοράς όσον αφορά την εμπορία των προϊόντων»
- την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ένα κοινό πλαίσιο εμπορίας των προϊόντων»
- και την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση διαδικασιών σχετικά με την εφαρμογή ορισμένων εθνικών τεχνικών κανόνων στα προϊόντα που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους και για την κατάργηση της απόφασης 3052/95/ΕΚ»

COM(2007) 37 τελικό — 2007/0029 (COD)

COM(2007) 53 τελικό — 2007/0030 (COD)

COM(2007) 36 τελικό — 2007/0028 (COD)

(2008/C 120/01)

Στις 14 Μαρτίου 2007, και σύμφωνα με τα άρθρα 95 και 133, παράγραφος 3 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό των απαιτήσεων διαπίστευσης και εποπτείας της αγοράς όσον αφορά την εμπορία των προϊόντων και την:

Πρόταση Απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ένα κοινό πλαίσιο εμπορίας των προϊόντων.

Στις 2 Απριλίου 2007, και σύμφωνα με τα άρθρα 37 και 95 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με την:

Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση διαδικασιών σχετικά με την εφαρμογή ορισμένων εθνικών τεχνικών κανόνων στα προϊόντα που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους και για την κατάργηση της απόφασης 3052/95/ΕΚ.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 21 Νοεμβρίου 2007 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. PEZZINI.

Κατά την 440η σύνοδο ολομέλειάς της, της 13ης Δεκεμβρίου 2007, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 68 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 3 αποχές:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ είναι πλήρως πεπεισμένη για τη σημασία που έχει η εξασφάλιση της πλήρους λειτουργίας της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών, που προβλέπεται από τη Συνθήκη και έχει επιβεβαιωθεί από πολυάριθμες αποφάσεις του Δικαστηρίου, προκει-

μένου τα προϊόντα που κυκλοφορούν νόμιμα σε ένα κράτος μέλος να μπορούν να κυκλοφορούν σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ.

1.2 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ είναι πρωταρχικής σημασίας να εξασφαλιστεί εμπιστοσύνη, διαφάνεια και αποτελεσματικότητα στις συναλλαγές, με την εξάλειψη των διπλών ελέγχων και δοκιμών και με την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών,

των πολιτών και των επιχειρήσεων. Εξίσου σημαντικό είναι να διασφαλιστεί η ενεργός και ενιαία εφαρμογή των κοινοτικών διατάξεων στον τομέα της ασφάλειας των προϊόντων, μέσα από τον συντονισμό και την ενίσχυση των δράσεων εποπτείας της αγοράς.

1.3 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών αποτελεί την κινητήρια δύναμη της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και ότι η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός των όρων εμπορίας ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων συνιστούν βασικά στοιχεία για τους καταναλωτές, για τις επιχειρήσεις και για τους ευρωπαίους πολίτες.

1.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι αναπόφευκτος ο εκσυγχρονισμός και η απλοποίηση της νομοθεσίας της ΕΕ για τα εμπορεύματα λόγω:

- των προβλημάτων που εμφανίζονται κατά την εφαρμογή και την υλοποίηση των κανόνων της Συνθήκης,
- της απουσίας συνεπούς προσέγγισης του συστήματος εποπτείας της αγοράς στα κράτη μέλη,
- ελλείψεων των οργανισμών αξιολόγησης της συμμόρφωσης και της ένομης προστασίας της σήμανσης CE,
- ελλειπών γνώσης των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων, εκ μέρους των επιχειρήσεων, των διοικήσεων και των πολιτών.

1.5 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρωτοβουλία σχετικά με τη **δέσμη κανόνων** της Επιτροπής, εφόσον επιτευχθούν τα ακόλουθα:

- αποτελεσματική και ομοιογενής εφαρμογή της αμοιβαίας αναγνώρισης,
- ενίσχυση της εποπτείας της αγοράς,
- κοινό ευρωπαϊκό σύστημα διαπίστευσης, νοούμενο ως κοινωφελής δημόσια υπηρεσία,
- κοινά επίπεδα αρμοδιότητας των διαπιστευμένων οργανισμών πιστοποίησης,
- αυστηρότερα κριτήρια επιλογής και εναρμονισμένες διαδικασίες επιλογής για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης,
- μεγαλύτερη, σταθερή και συστηματική συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών,
- ενισχυμένη ένομη προστασία της σήμανσης CE, χωρίς να δημιουργείται σύγχυση λόγω υπερβολικού αριθμού σημάνσεων,
- πλήρης επισημάνση και ορισμός ευθυνών για οποιονδήποτε θέτει προϊόντα στην αγορά,
- πιο ομοιογενές ρυθμιστικό πλαίσιο και μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των υφιστάμενων κειμένων με υψηλά επίπεδα συμμόρφωσης και ελάχιστες διοικητικές διατυπώσεις,
- εγγύηση της ανιχνευσιμότητας για οποιοδήποτε προϊόν τίθεται στην αγορά,
- πλήρης εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας των διαδικασιών και του βάρους της πιστοποίησης, κυρίως για τις μικρότερες επιχειρήσεις και για τα προϊόντα εκτός σειράς ή περιορισμένης σειράς,
- πλήρης εμπλοκή όλων των φορέων της αγοράς και ιδιαίτερα των καταναλωτών,

— ρητή πρόβλεψη εξωδικαστικών μηχανισμών προσφυγής, με διάρκεια και διαδικασίες περιορισμένες στο ελάχιστο απαραίτητο.

1.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει πρωταρχική σημασία να διασφαλιστούν υψηλά επίπεδα διαφάνειας, νομικής ασφάλειας και απλούστευσης κατά την εφαρμογή και επιβολή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης με:

- την αντιστροφή του βάρους της αποδείξεως και τη δυνατότητα προσφυγής στα εθνικά δικαστήρια,
- τη δυνατότητα εξωδικαστικού διακανονισμού των διαφορών στα εθνικά σημεία επαφής για τα προϊόντα, ακόμη και μέσω μιας ιστοσελίδας,
- την μείωση του χρονικού πλαισίου τόσο για τις δικαστικές όσο και για τις εξωδικαστικές διαδικασίες,
- την επιδότηση των εθνικών τεχνικών δομών, ικανών και αρμόδιων να προσκομίσουν, σε σύντομες προθεσμίες —έστω και με επείγουσες διαδικασίες— τις ενδεχόμενες αποδείξεις,
- τον ενεργό ρόλο των αρχών τυποποίησης για τη διάδοση ενός οδηγού τηλεματικής, που να επιτρέπει τον εντοπισμό σε όλη την επικράτεια της ΕΕ του συνόλου των υφιστάμενων κανόνων.

1.7 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις βασικές αρχές των προτάσεων, που οφείλονται στις θετικές εμπειρίες της **Νέας Προσέγγισης, σε συνδυασμό με τη Σφαιρική Προσέγγιση**, για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης και που θα έπρεπε να έχουν γενικευμένη εφαρμογή στην υφιστάμενη και μελλοντική κοινοτική νομοθεσία, με την συμπερίληψη όλων των πτυχών των προϊόντων που διατίθενται στο εμπόριο, ειδικότερα όσον αφορά την ασφάλεια, την υγεία και την προστασία του περιβάλλοντος.

1.8 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι όλοι οι οικονομικοί φορείς που παρεμβαίνουν στην αλυσίδα εφοδιασμού και διανομής, οφείλουν να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα και να αναλαμβάνουν ίσες ευθύνες για να εξασφαλίσουν ότι τα προϊόντα που διατίθενται στο εμπόριο τηρούν τους κανόνες, ανεξαρτήτως εάν οι εν λόγω οικονομικοί φορείς είναι κατασκευαστές, εξουσιοδοτημένοι αντιπρόσωποι ή εισαγωγείς.

1.9 Η ανιχνευσιμότητα των προϊόντων, για την αναζήτηση των ευθυνών από τους οικονομικούς φορείς που διαθέτουν προϊόντα στην ευρωπαϊκή αγορά, πρέπει να καθιστά δυνατή την σαφή αναγνώριση, ώστε να μπορούν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά οι κοινοτικές διατάξεις.

1.10 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι θα πρέπει να αντιμετωπισθούν και τα προβλήματα που δημιουργούνται από τη θέση στην αγορά προϊόντων μέσω του διαδικτύου, εφόσον οι ηλεκτρονικές πωλήσεις δεν ρυθμίζονται ακόμη πλήρως.

1.11 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την ύπαρξη σαφέστερων ενδείξεων που να βελτιώνουν το σημερινό πλαίσιο της Νέας Προσέγγισης, όσον αφορά:

- τις υποχρεώσεις των οικονομικών φορέων που πρέπει να είναι αιτιολογημένες, λογικές και χωρίς πολυδάπανες διοικητικές και γραφειοκρατικές επιβαρύνσεις,

— την αποτελεσματικότερη εποπτεία της αγοράς και των αρμοδιοτήτων, σε μεγάλο βαθμό ισοδύναμων, των Αρχών Κοινοποίησης αξιολόγησης της συμμόρφωσης, ώστε να εξασφαλιστεί αντικειμενικότητα, αμεροληψία και αποτελεσματικότητα σε όλον τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο και ίσοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ όλων των παραγωγών.

1.12 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την απαίτηση ενίσχυσης του καθεστώτος και της σημασίας της σήμανσης CE: με μεγαλύτερη έννομη προστασία η οποία χορηγείται με την καταχώρισή της ως κοινοτικού συλλογικού σήματος και η οποία επιτρέπει στις δημόσιες αρχές να εξασφαλίζουν τη σωστή επιβολή της σχετικής νομοθεσίας και τη διώξη των παραβάσεων.

1.13 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει εκ νέου τον θεμελιώδη ρόλο που διαδραματίζει γενικά η διαδικασία τεχνικής τυποποίησης, δεδομένου ότι η νέα προσέγγιση βασίζεται ακριβώς στη στενή σχέση των βασικών νομικών απαιτήσεων και των ευρωπαϊκών τεχνικών προτύπων, που πρέπει να υποστηριχθούν και να αξιοποιηθούν.

1.14 Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Διαπίστευσης (ΕΣΔ) — εννοούμενο ως δημόσια υπηρεσία γενικού ενδιαφέροντος — οφείλει, αφενός, να εξασφαλίσει τη σφαιρική αποδοχή των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης συμμόρφωσης και να αποφευχθούν άσκοπες επικαλύψεις, και αφετέρου, οφείλει να βασίζεται σε διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα και σαφείς ορισμούς.

1.15 Οι διατάξεις του κανονισμού σχετικά με το ΕΣΔ, πρέπει να εφαρμόζονται σε όλους τους διαπιστευμένους οργανισμούς και στις υπηρεσίες που παρέχουν, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, ανεξάρτητα από το είδος της δραστηριότητας της αξιολόγησης της συμμόρφωσης που παρέχεται στους πελάτες τους.

1.16 Οι διατάξεις αυτές πρέπει να εξασφαλίζουν:

- ένα συνεκτικό σώμα κοινών, σαφών και διαφανών ορισμών, σύμφωνων με τα διεθνή πρότυπα που θα πρέπει να χρησιμοποιούνται σε όλες τις οδηγίες της νέας προσέγγισης και στις οδηγίες για τα προϊόντα (*), συμπεριλαμβανομένων των οδηγιών για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης και για την εξουσιοδοτημένη αρχή για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης,
- τη λειτουργικότητα, υπό τις δημόσιες αρχές, του συστήματος διαπίστευσης, που δεν πρέπει να είναι αντικείμενο εμπορικού ανταγωνισμού,
- τη γενική κάλυψη του συνόλου της κοινοτικής νομοθεσίας, χωρίς εξαιρέσεις, ούτε σε θέματα ασφάλειας και υγείας, ούτε σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος,
- τη γενικευμένη εφαρμογή τους σε όλες τις δραστηριότητες διαπίστευσης, συμπεριλαμβανομένης της βαθμονόμησης, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι η διαπίστευση αυτή έχει ζητηθεί για την πραγματοποίηση της αξιολόγησης της συμμόρφωσης, σύμφωνα με τον νόμο, ή σύμφωνα με τις ιδιωτικές συμφωνίες των μερών,
- τον σεβασμό, εκ μέρους των εθνικών αρχών διαπίστευσης, των προτύπων αντικειμενικότητας και αμεροληψίας, με τη συμμετοχή τους σε αξιολογήσεις από ομοτίμους που πραγματοποιούνται υπό την εποπτεία όλων των μερών που ενδιαφέρονται για τη διαδικασία διαπίστευσης.

(*) Στην νομοθεσία της ΕΕ χρησιμοποιούνται διάφοροι ορισμοί για την απόδοση των ιδίων εννοιών σε διαφορετική για τα προϊόντα νομοθεσία που καλύπτει πτυχές όπως συνειδητός περιβαλλοντικός σχεδιασμός, ασφάλεια του προϊόντος, ευθύνη του προϊόντος, ενεργειακή απόδοση, κλπ. Όλα αυτά προκαλούν σύγχυση στους φορείς ειδικότερα όταν διαφορετικές οδηγίες αφορούν το ίδιο προϊόν.

1.17 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι είναι απαραίτητο να θεοπιστεί μια σαφής νομική βάση για την Ευρωπαϊκή Συνεργασία για τη Διαπίστευση (ΕΣΔ), ο ρόλος της οποίας πρέπει να ενισχυθεί και να οριστεί καλύτερα: όλοι οι εθνικοί οργανισμοί διαπίστευσης πρέπει να συμμετέχουν στην ΕΣΔ, προκειμένου να εξασφαλιστεί ισοδυναμία, διαφάνεια, αξιοπιστία και αποτελεσματικότητα· εξάλλου τα κράτη μέλη πρέπει να υποστηρίζουν το δίκτυο ΕΣΔ.

1.18 Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, δεδομένου ότι οι αρχές διαπίστευσης πρέπει να αποδεικνύουν ότι ανταποκρίνονται στην εμπιστοσύνη που τους παρέχεται, οφείλουν να συμμετέχουν με επιτυχία στην αξιολόγηση από ομοτίμους.

1.19 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εξάλλου ότι είναι σημαντική η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών: πρέπει να εκπροσωπούνται στους οργανισμούς διαπίστευσης και τούτο πρέπει να προβλέπεται στον νέο κανονισμό.

1.20 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σχετικά ότι τα δικαιώματα των καταναλωτών στην εσωτερική αγορά θα πρέπει να γίνουν ευρύτερα γνωστά και να αναγνωριστούν, πράγμα για το οποίο θα πρέπει να προβλεφθεί κατάλληλη δράση.

1.21 Η δραστηριότητα εποπτείας της αγοράς πρέπει να αφορά επίσης και τα προϊόντα που καλύπτει η οδηγία για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων (ΟΓΑΠ) διότι πολλά προϊόντα πωλούνται είτε για επαγγελματική χρήση είτε για προσωπική χρήση του τελικού καταναλωτή: εξάλλου η ΕΟΚΕ επικροτεί το υφιστάμενο σύστημα ταχείας ανταλλαγής πληροφοριών RAPEX, το οποίο συνδράμει αποτελεσματικά την εποπτεία της αγοράς.

1.22 Είναι απαραίτητη η συνεργασία των τελωνειακών αρχών, στο εσωτερικό ενός ευρωπαϊκού δικτύου, με τις αρχές εποπτείας της αγοράς, ώστε να εξασφαλιστεί ο αποτελεσματικός έλεγχος των προϊόντων πριν διατεθούν προς ελεύθερη κυκλοφορία στην εσωτερική ευρωπαϊκή αγορά.

1.23 Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο οι τελωνειακές αρχές πρέπει να διαθέτουν ειδικευμένο προσωπικό, τα κατάλληλα οικονομικά μέσα και τις κατάλληλες αρμοδιότητες ώστε να μπορούν να ασκήσουν αποτελεσματικά τα καθήκοντα που έχουν αναλάβει, και πρέπει να κατέχουν τα κατάλληλα εργαλεία για μια γρήγορη δράση σε περίπτωση εποχιακών προϊόντων ή προϊόντων που διατίθενται στην αγορά για περιορισμένη περίοδο.

1.24 Τέλος, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι στον κανονισμό θα πρέπει να προβλέπεται σαφώς ότι και τα μέτρα, που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση της έλλειψης συμμόρφωσης, τηρούν την αρχή της αναλογικότητας.

2. Εισαγωγή

2.1 Η εσωτερική αγορά των εμπορευμάτων δεν είναι μόνο ο κύριος καταλύτης για την μεγέθυνση στο εσωτερικό της Κοινότητας, αλλά επηρεάζει αισθητά και την ανταγωνιστική ικανότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην παγκόσμια αγορά. Όπως έχει επανειλημμένα υπογραμμίσει η ΕΟΚΕ «ένας νέος και αυξημένης σημασίας παράγοντας είναι η παγκοσμιοποίηση, η οποία αποτελεί ταυτόχρονα πρόκληση και ευκαιρία. Η πρόκληση μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο εάν αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες της ενιαίας αγοράς» (*).

(*) ΕΕ C 93 της 27.4.2007, Αναθεώρηση της ενιαίας αγοράς. Εισηγητής: ο κ. Cassidy.

2.2 Η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων αποτελεί τον βασικό πυλώνα της ενιαίας αγοράς. Χάρη στην εφαρμογή των άρθρων 28-30 ⁽³⁾ της Συνθήκης πραγματοποιήθηκαν ουσιαστικά βήματα ως προς την εναρμόνιση των τεχνικών κανόνων σε επίπεδο ΕΕ για την εξάλειψη των τεχνικών εμποδίων στις συναλλαγές, ειδικότερα μέσω των οδηγιών «νέας προσέγγισης» (που είναι γνωστές και ως οδηγίες της «σήμανσης CE»).

2.3 Όμως κατά την εφαρμογή και την επιβολή των κανόνων της Συνθήκης προέκυψαν ελλείψεις, ιδίως στους τομείς των μη εναρμονισμένων προϊόντων, με την εισαγωγή εθνικών τεχνικών κανόνων: οι κανόνες αυτοί προκαλούν σοβαρά εμπόδια στην ελευθερία των συναλλαγών, ειδικότερα για τις ΜΜΕ, λόγω του ιδιαίτερα κατακερματισμένου νομοθετικού πλαισίου και της έλλειψης συνεπούς προσέγγισης όσον αφορά την εποπτεία της αγοράς από τα κράτη μέλη.

2.4 Η ΕΟΚΕ έχει υπογραμμίσει «ότι τα κράτη μέλη φέρουν βαριά ευθύνη για τη διασφάλιση της ορθής μεταφοράς των κοινοτικών μέτρων στο εθνικό τους δίκαιο και την εφαρμογή τους» και ότι αυτό που προέχει είναι το ρυθμιστικό πλαίσιο που θα προκύψει σε εθνικό επίπεδο «να είναι όσο το δυνατό πιο ισορροπημένο ως προς το περιεχόμενο και ταυτόχρονα απλό για τις επιχειρήσεις, τους εργαζόμενους, τους καταναλωτές, και τους υπόλοιπους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών» ⁽⁴⁾.

2.5 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σαφώς τους στόχους για μεγαλύτερη διαφάνεια και αποτελεσματικότητα των κανόνων, για ενίσχυση και εκσυγχρονισμό των συνθηκών εμπορίας ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων προκειμένου να διασφαλίσουν:

- στους καταναλωτές, υψηλά επίπεδα ασφάλειας και ποιότητας και μεγαλύτερη ελευθερία επιλογής βάσει αξιόπιστων αξιολογήσεων συμμόρφωσης, τόσο για εθνικά προϊόντα όσο και για τα εισαγόμενα,
- στους παραγωγούς, σιγουριά, διαφάνεια και συνοχή των νομοθετικών ρυθμίσεων, με κοινό πλαίσιο για τα βιομηχανικά προϊόντα· δυνατότητα ταχείας προσαρμογής στις τεχνολογικές εξελίξεις· πραγματική ελευθερία συναλλαγών, χωρίς αδικαιολόγητα τεχνικά εμπόδια, επιπρόσθετους διοικητικούς ελέγχους και δαπανηρές δοκιμασίες για την πρόσβαση στις επιμέρους εθνικές αγορές,
- στους πολίτες, προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος, κατάργηση των επαχθών και αχρήστων διοικητικών διατυπώσεων και μια χειροπιαστή, προσιτή και ποιοτική «Ευρώπη των αποτελεσμάτων», ως ουσιαστικό στοιχείο της ευρωπαϊκής ιδιαιτερότητας.

2.6 Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της για τη «Στρατηγική της Εσωτερικής Αγοράς, Προτεραιότητες 2003-2006» ⁽⁵⁾, υπογράμμισε ότι «οι συναλλαγές με τις τρίτες χώρες αναπτύσσονται ταχύτερα από ό, τι οι συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών» και ότι «ένα αίτιο

είναι η έλλειψη μιας διαδικασίας αμοιβαίας αναγνώρισης η οποία να έχει σχεδιαστεί κατά τρόπο ώστε προϊόντα τα οποία έχουν παραχθεί σε μια άλλη χώρα να εμπνέουν εμπιστοσύνη στους καταναλωτές. Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να αναγνωρίζει τα συστήματα των άλλων κρατών μελών. Η ύπαρξη σταθερού νομικού συστήματος, τα υψηλά και σαφή ποιοτικά πρότυπα και η ανάληψη πρωτοβουλιών για την επιμόρφωση των καταναλωτών αποτελούν ιδανικές προϋποθέσεις για την αύξηση των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών».

2.7 Άλλωστε, η ΕΟΚΕ έχει τονίσει ότι τα δικαιώματα του καταναλωτή στην εσωτερική αγορά δεν είναι επαρκώς γνωστά και έχει επανειλημμένα επισημάνει ⁽⁶⁾ αυτή την έλλειψη, ιδιαίτερα όσον αφορά τις περιφερειακές χώρες και τις χώρες που προσχώρησαν πρόσφατα στην ΕΕ, και τον τρόπο με τον οποίο οι δημόσιοι φορείς, σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, συχνά εκμεταλλεύονται αυτή την άγνοια.

2.8 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει εξάλλου ότι τα πρώτα τέσσερα εμπόδια για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς που προσδιορίζονται από το Παρατηρητήριο της Εσωτερικής Αγοράς 2007 αφορούν ακριβώς:

- την αβεβαιότητα των οικονομικών συντελεστών και των εθνικών διοικήσεων όσον αφορά τα αντίστοιχα δικαιώματα και υποχρεώσεις για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης,
- την έλλειψη επαρκούς εμπιστοσύνης, διαφάνειας και συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών που θα διευκόλυνε την αμοιβαία αναγνώριση και αποδοχή των πιστοποιήσεων και την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, σε σαφέστερο πλαίσιο, όσον αφορά την αξιολόγηση της συμμόρφωσης, τα συστήματα διαπίστευσης και εποπτείας της αγοράς, τη διαφάνεια και την προστασία της σήμανσης CE,
- την έλλειψη συνεκτικών μέτρων, που θα διασφάλιζαν υψηλά επίπεδα και βέλτιστες γενικές προϋποθέσεις, όσον αφορά την ασφάλεια και την υγιεινή των προϊόντων που εισέρχονται στην αγορά.

2.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί «λυπηρό το γεγονός ότι, μετά από πολλά έτη ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, η νομοθεσία και η πολιτική της ΕΕ δεν έχουν ενσωματωθεί ακόμη επαρκώς σε ορισμένα κράτη μέλη ως πολιτικό και διοικητικό επίπεδο στο χώρο της χάραξης πολιτικής στους τομείς, στους οποίους έχουν δεσμευθεί να ακολουθήσουν κοινές πολιτικές και να υλοποιήσουν τα αποτελέσματα των πολιτικών που έχουν αποφασισθεί από κοινού ⁽⁷⁾».

2.10 Άλλωστε, «η αποτελεσματική και διαφανής προσέγγιση των κοινοτικών θεμάτων σε εθνικό επίπεδο είναι απαραίτητη, δεδομένου ότι τα 25 κράτη μέλη, με τις ιδιαίτερες διοικητικές τους πρακτικές και παραδόσεις καθώς και διαδικασίες διαχείρισης, οφείλουν να τηρήσουν το αυτό κοινοτικό κεκτημένο, το οποίο συνεπάγεται παρόμοιες απαιτήσεις αναφορικά με τη νομοθεσία, τη μεταφορά και την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας» ⁽⁸⁾.

⁽³⁾ Βλ. και τα άρθρα 94-95 της Συνθήκης ΕΕ.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 309 της 16.12.2006, Εφαρμογή του κοινοτικού προγράμματος της Λισαβόνας. Εισηγητής: ο κ. Cassidy.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 234 της 30.9.2003. Εισηγητής: ο κ. Cassidy.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 208 της 3.9.2003. Εισηγητής: ο κ. Pezzini.

⁽⁷⁾ ΕΕ C 325 της 30.12.2006. Εισηγητής: ο κ. van Iersel.

⁽⁸⁾ Όπως και στην υποσημείωση 5.

2.11 Σύμφωνα με την έκθεση Kok ⁽⁹⁾, «μια σειρά τοπικών κανόνων, που συχνά εφαρμόζονται με αυθαίρετο τρόπο και έρχονται σε σαφή αντίθεση με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, εξακολουθεί να εμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στο εσωτερικό της ΕΕ» ⁽¹⁰⁾.

2.12 Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η ΕΟΚΕ θεωρεί πρωταρχικής σημασίας για το μέλλον της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, για την προστασία των καταναλωτών και των πολιτών και για την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων:

- να διασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, που επικυρώθηκε από τη Συνθήκη και επιβεβαιώθηκε από πολυάριθμες αποφάσεις του Δικαστηρίου, ώστε τα προϊόντα που κυκλοφορούν νόμιμα σε ένα κράτος μέλος να μπορούν να κυκλοφορούν χωρίς δυσκολίες σε όλη την επικράτεια της ΕΕ,
- να εξασφαλιστεί η βεβαιότητα, η διαφάνεια και η αποτελεσματικότητα στις συναλλαγές, με την κατάργηση των διπλών ελέγχων και δοκιμασιών και την διασφάλιση υψηλών επιπέδων προστασίας των καταναλωτών, των πολιτών και των επιχειρήσεων,
- να εξαλειφθούν οι αβεβαιότητες, η συσσώρευση νομοθετικών ρυθμίσεων, οι νομικές ασάφειες και οι άχρηστες περιπλοκές στις αξιολογήσεις της συμμόρφωσης των προϊόντων: οι αξιολογήσεις αυτές πρέπει να είναι προσηκουσες, έγκυρες, ανεξάρτητες, αντικειμενικές και σύμφωνες με ένα κοινό ρυθμιστικό πλαίσιο για τα βιομηχανικά προϊόντα,
- να εξασφαλιστεί η ενεργός και ενιαία εφαρμογή των κοινοτικών προδιαγραφών στον τομέα της ασφάλειας των προϊόντων, μέσω του συντονισμού και της ενίσχυσης των δραστηριοτήτων για την εποπτεία της αγοράς,
- να αξιοποιηθεί, να ενισχυθεί και να προστατευθεί καλύτερα η σήμανση CE που πρέπει να αποτελεί ένα πραγματικό «διαβατήριο συμμόρφωσης» που να επιτρέπει την ελεύθερη κυκλοφορία σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ σύμφωνα με τα επίπεδα ασφάλειας και ποιότητας που καθορίζουν οι κοινοτικές ρυθμίσεις.

3. Οι προτάσεις της Επιτροπής

3.1 Η Επιτροπή ξεκινά από τη διαπίστωση ότι «η εσωτερική αγορά δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί»:

- οι εθνικοί τεχνικοί κανόνες αποτελούν ακόμα σοβαρά εμπόδια στις κοινοτικές συναλλαγές. Όπως διαπιστώθηκε ⁽¹¹⁾, περισσότερο από το ένα τρίτο των επιχειρηματιών επεσήμαναν, κατά τη διάρκεια έρευνας, προβλήματα που οφείλονται στους τεχνικούς κανόνες άλλου κράτους μέλους και περίπου οι μισοί αποφάσισαν να προσαρμόσουν τα προϊόντα τους στους κανόνες αυτούς,
- υπερβολικός αριθμός κοινοτικών κανόνων είναι αντιφατικοί και περίπλοκοι: διαφορετικοί ορισμοί για το ίδιο προϊόν, επικαλυπτόμενες διαδικασίες για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης, διαφορετικές οργανώσεις για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης, κατακερματισμένο ρυθμιστικό πλαίσιο αναφοράς, με ένα μωσαϊκό κανόνων και διαφορετικών διαδικασιών,

— οι καταναλωτές, οι πολίτες και οι ΜΜΕ δεν γνωρίζουν και δεν είναι επαρκώς ενημερωμένοι για τα δικαιώματά τους, σε θέματα εσωτερικής αγοράς, ενώ βαθμιαία αναφύονται νέα εμπόδια και νέες επαχθείς διοικητικές διατυπώσεις κατά την άσκηση αυτών των δικαιωμάτων.

3.2 Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών η Επιτροπή προτείνει:

- έναν κανονισμό (COM 2007/36) για τη θέσπιση διαδικασιών σχετικά με την εφαρμογή ορισμένων εθνικών τεχνικών κανόνων στα προϊόντα που κυκλοφορούν νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους και για την κατάργηση της απόφασης 3052/95/ΕΚ,
- μια απόφαση (COM 2007/53) για ένα κοινό πλαίσιο εμπορίας των προϊόντων, ενώ παράλληλα έχει την πρόθεση να προχωρήσει στην καταχώριση της σήμανσης CE ως συλλογικού σήματος, για να ρυθμίσει την έννομή του προστασία,
- έναν κανονισμό (COM 2007/37) για τον καθορισμό των απαιτήσεων διαπίστευσης και εποπτείας της αγοράς όσον αφορά την εμπορία των προϊόντων.

3.3 Η πρόταση κανονισμού (COM 2007/36), που προτείνει την κατάργηση της σημερινής διαδικασίας αμοιβαίας ενημέρωσης εξετάζει ορισμένες πτυχές στον μη εναρμονισμένο τομέα:

- μια νέα διαδικασία για τις εθνικές αρχές που επιθυμούν να επιβάλλουν δικούς τους τεχνικούς κανόνες και υποστηρίζουν ότι δεν μπορούν να εφαρμόσουν την αμοιβαία αναγνώριση,
- τον ορισμό, σε επίπεδο ΕΕ των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των εθνικών αρχών και των επιχειρήσεων που επιθυμούν να πωλήσουν σε ένα κράτος μέλος ένα προϊόν τους το οποίο ήδη κυκλοφορεί νόμιμα στην αγορά άλλου κράτους μέλους,
- την καθιέρωση σε κάθε κράτος μέλος ενός ή περισσότερων «σημείων επαφής προϊόντων», που θα υποδεικνύουν τους εφαρμοστέους τεχνικούς κανόνες ή θα ορίζουν τις αρμόδιες αρχές ή οργανώσεις στις οποίες μπορεί να απευθυνθεί κάποιος· προβλέπεται επίσης η δυνατότητα θέσπισης τηλεματικού δικτύου για την ανταλλαγή πληροφοριών σύμφωνα με το σχήμα διαλειτουργικότητας IDABC.

3.4 Η πρόταση απόφασης (COM 2007/53) θεσπίζει ένα γενικό συνεκτικό πλαίσιο για την μελλοντική τομεακή νομοθεσία με:

- εναρμονισμένους κανόνες, κοινές υποχρεώσεις για τους οικονομικούς φορείς, κριτήρια για την επιλογή των οργανισμών αξιολόγησης της συμμόρφωσης, κριτήρια για τις εθνικές αρχές κοινοποίησης και κανόνες για την κοινοποίηση,
- κανόνες για την επιλογή του τρόπου αξιολόγησης της συμμόρφωσης και μια σειρά εναρμονισμένων διαδικασιών με σκοπό να αποφευχθούν επαχθείς επικαλύψεις,
- έναν ενιαίο ορισμό της σήμανσης CE, (με τις σχετικές ευθύνες και ρήτρες προστασίας), ως κοινοτικό συλλογικό σήμα, για τις οδηγίες που ήδη το προβλέπουν,
- μια διαδικασία ενημέρωσης και εποπτείας της αγοράς, ως παράταση του συστήματος που δημιουργήθηκε από την οδηγία για την γενική ασφάλεια των προϊόντων,

⁽⁹⁾ «Αντιμετωπίζοντας την πρόκληση», έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου υπό την προεδρία του Wim Kok, Νοέμβριος 2004, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

⁽¹⁰⁾ SEC 007/113 της 14.2.2007.

⁽¹¹⁾ Δεύτερη διετής έκθεση για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στην εσωτερική αγορά — COM(2002) 419 τελικό.

- εναρμονισμένες διατάξεις για τους μελλοντικούς μηχανισμούς προστασίας, ως συμπλήρωμα των διατάξεων που αφορούν στην εποπτεία της αγοράς.

3.5 Η πρόταση κανονισμού (COM 2007/37) προβλέπει την ενίσχυση των κανόνων διαπίστευσης και εποπτείας της αγοράς, ώστε να επισημαίνονται εύκολα τα μη συμμορφούμενα προϊόντα και να αποσύρονται από την αγορά. Κύριος στόχος της πρότασης είναι να διασφαλιστεί η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στον εναρμονισμένο τομέα, με:

- την ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνεργασίας ώστε η διαπίστευση να μπορεί αποτελεσματικά να διαδραματίζει το ρόλο του τελικού επιπέδου ελέγχου της σωστής λειτουργίας της νομοθεσίας της ΕΕ,
- τη θέσπιση πλαισίου για την αναγνώριση του υπάρχοντος οργανισμού ευρωπαϊκής συνεργασίας για τη διαπίστευση (ΕΣΔ), προκειμένου να εξασφαλιστεί η αυστηρή αξιολόγηση από ομοτίμους των εθνικών οργανισμών διαπίστευσης ⁽¹²⁾,
- τη θέσπιση κοινοτικού πλαισίου για την εποπτεία της αγοράς και την άσκηση ελέγχων επί των προϊόντων που εισέρχονται στην αγορά της ΕΕ, μέσω στενότερης συνεργασίας μεταξύ εσωτερικών αρχών και τελωνειακών αρχών και τη θέσπιση πλαισίου για την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία μεταξύ εθνικών αρχών, όσον αφορά τα προϊόντα που κυκλοφορούν στην αγορά περισσότερων κρατών μελών,
- την εφαρμογή τυποποιημένων και σαφών κανόνων σε όλους τους νομοθετικούς τομείς, την ασφάλεια δικαίου και την συνοχή ως προς τα μέτρα, τη μείωση των υποχρεώσεων που πρέπει να πληρούνται πριν από την διάθεση ενός προϊόντος στην αγορά και τη μείωση μερικών από τις επιβαρύνσεις που συνεπάγεται η αξιολόγηση της συμμόρφωσης,
- την χρηματοδοτική στήριξη εκ μέρους της Κοινότητας, για τα τομεακά προγράμματα διαπίστευσης, τις δραστηριότητες της κεντρικής γραμματείας του ΕΣΔ, την κατάρτιση και τον συντονισμό των σχεδίων εποπτείας της αγοράς, τα προγράμματα κατάρτισης και ανταλλαγής εθνικών υπαλλήλων, με τη συμμετοχή και των τελωνειακών αρχών.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ είναι απολύτως πεπεισμένη ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών αποτελεί ουσιαστικό συντελεστή της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και ότι η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός των συνθηκών εμπορίας ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων αποτελούν βασικά στοιχεία για τους καταναλωτές, τις επιχειρήσεις και τους ευρωπαίους πολίτες.

4.2 Τα τελευταία πενήντα χρόνια, η ενιαία αγορά των εμπορευμάτων συνέβαλε στην ολοένα και μεγαλύτερη προσέγγιση των ευρωπαϊκών οικονομιών: σήμερα οι συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ των 27 αποτελούν τα δύο τρίτα του συνόλου των εμπορικών συναλλαγών.

4.3 Η εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 28 και 30 ⁽¹³⁾ της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η διαδικασία εναρμόνισης

των τεχνικών κανόνων της παλαιάς και της νέας προσέγγισης και η ορθή εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης, αποτελούν βασικούς πυλώνες για την ανάπτυξη των ενδοκοινοτικών συναλλαγών.

4.4 Τα προβλήματα που καταγράφηκαν κατά την εφαρμογή και την επιβολή των κανόνων της Συνθήκης, η έλλειψη συνεπούς προσέγγισης του συστήματος εποπτείας της αγοράς στα κράτη μέλη, οι ανεπάρκειες των οργανισμών για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης και για την ένομη προστασία της σήμανσης CE, οι ανακολουθίες και ο πολύπλοκος χαρακτήρας των ευρωπαϊκών ρυθμίσεων, που συχνά είναι σωρευτικές και επικαλύπτονται με ένα μωσαϊκό διαφορετικών διαδικασιών, καθώς και η ελλιπής γνώση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων εκ μέρους των επιχειρήσεων, των διοικήσεων και των πολιτών, καθιστούν αναγκαίο τον εκσυγχρονισμό και αναπόφευκτη την προσαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ για τα εμπορεύματα.

4.5 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει σαφώς την πρωτοβουλία της Επιτροπής, την οποία άλλωστε είχε ήδη επισημάνει και ζητήσει επανειλημμένα στις σχετικές με την ενιαία αγορά γνωμοδοτήσεις της ⁽¹⁴⁾ και υποστηρίζει τις προτάσεις που υποβάλλονται, εφόσον εισακουστούν οι παρατηρήσεις που διατυπώνει στην παρούσα γνωμοδότηση.

⁽¹⁴⁾ Κατάλογος των γνωμοδοτήσεων που επεξεργάστηκε πρόσφατα η ΕΟΚΕ όσον αφορά την «απλούστευση, βελτίωση της νομοθεσίας και τις προτεραιότητες της ενιαίας αγοράς»:

- 1) ΕΕ C 93 της 27.4.2007, Αναθεώρηση της Ενιαίας Αγοράς, εισηγητής: ο κ. Cassidy.
- 2) Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών — Εφαρμογή του κοινοτικού Προγράμματος της Λισσαβώνας: μια στρατηγική για την απλούστευση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος (COM(2005) 535 τελικό) με εισηγητή τον κ. Cassidy, ΕΕ C 309 της 16.12.2006.
- 3) Διερευνητική γνωμοδότηση που καταρτίστηκε μετά από αίτημα της βρετανικής προεδρίας με θέμα την βελτίωση της νομοθεσίας και εισηγητή τον κ. Retureau, που υιοθετήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 2005, ΕΕ C 24 της 31.1.2006.
- 4) Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα «Τρόποι βελτίωσης της εφαρμογής και επιβολής της κοινοτικής νομοθεσίας» και εισηγητή τον κ. van Iersel, που υιοθετήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 2005, ΕΕ C 24 της 31.1.2006.
- 5) Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής: ενημέρωση και απλούστευση του κοινοτικού κεκτημένου (COM(2003) 71 τελ.), με εισηγητή τον κ. Retureau, που υιοθετήθηκε στις 31 Μαρτίου 2004, ΕΕ C 112 της 30.4.2004.
- 6) Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για την απλούστευση με εισηγητή τον κ. Simpson, που υιοθετήθηκε στις 26 Μαρτίου 2003, ΕΕ C 133 της 6.6.2003.
- 7) Διερευνητική γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής — απλούστευση και βελτίωση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος (COM(2001) 726 τελ.), με εισηγητή τον κ. Walker, που υιοθετήθηκε στις 21 Μαρτίου 2002, ΕΕ C 125 της 27.5.2002.
- 8) Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για την απλούστευση με εισηγητή τον κ. Walker, που υιοθετήθηκε στις 29 Νοεμβρίου 2001, ΕΕ C 48 της 21.2.2002.
- 9) Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για την απλούστευση της νομοθεσίας εντός της ενιαίας αγοράς με εισηγητή τον κ. Never, που υιοθετήθηκε στις 19 Οκτωβρίου 2000, ΕΕ C 14 της 16.1.2001.
- 10) Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για τις προτεραιότητες της ενιαίας αγοράς 2005-2010, με εισηγητή τον κ. Cassidy, που υιοθετήθηκε στις 7 Απριλίου 2005, ΕΕ C 255 της 14.10.2005.
- 11) Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών για τη στρατηγική στην εσωτερική αγορά — προτεραιότητες 2003-2006, και εισηγητή τον κ. Cassidy, που υιοθετήθηκε στις 16 Ιουλίου 2003, ΕΕ C 234 της 30.9.2003.
- 12) Ενημερωτική έκθεση για την απλούστευση.
- 13) Ενημερωτική έκθεση με θέμα «Η σημερινή κατάσταση σε ό, τι αφορά την από κοινού ρύθμιση και την αυτορρύθμιση στην ενιαία αγορά» με εισηγητή τον κ. Never, που υιοθετήθηκε στις 11 Ιανουαρίου 2005 (CESE 1182/2004 τελ.).

⁽¹²⁾ Επί του παρόντος οι κοινοποιημένοι οργανισμοί στην ΕΕ ανέρχονται σε 1 700 περίπου.

⁽¹³⁾ Βλ. και τα άρθρα 94-95 της Συνθήκης ΕΕ.

4.6 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, οι βασικές παράμετροι για την αξιολόγηση των προτεινόμενων πρωτοβουλιών, ώστε να μπορούν να ενταχθούν στο προϋπάρχον κοινοτικό πλαίσιο είναι τέσσερις:

- το επίπεδο διαφάνειας, απλούστευσης, αξιοπιστίας, νομικής ασφάλειας και κατανόησης για τον κοινοτικό χρήστη, είτε πρόκειται για καταναλωτή, επιχείρηση, δημόσια διοίκηση ή απλό πολίτη,
- το επίπεδο συνοχής με τους άλλους στόχους και πολιτικές της Ένωσης,
- το επίπεδο επικοινωνίας και ενημέρωσης, για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, μεταξύ των διαφόρων ενεχόμενων κοινοτικών συντελεστών,
- το επίπεδο του γραφειοκρατικού φόρτου και των συνδεομένων επιβαρύνσεων, κυρίως για τους μικρότερους συντελεστές, όπως οι καταναλωτές, οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και οι μεμονωμένοι πολίτες.

4.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι προτάσεις της Επιτροπής συμβάλλουν στην επίτευξη σημαντικών θετικών βημάτων διότι προβλέπουν:

- διατάξεις σχετικά με την ενίσχυση της εποπτείας της αγοράς,
- ένα κοινό σύστημα διαπίστευσης,
- κοινά επίπεδα αρμοδιότητας των διαπιστευμένων οργανισμών πιστοποίησης,
- αυστηρότερα κριτήρια επιλογής και εναρμονισμένες διαδικασίες επιλογής για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης,
- μεγαλύτερη συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ εθνικών αρχών,
- ενίσχυση της έννομης προστασίας της σήμανσης CE, ως συλλογικού κοινοτικού σήματος.

4.8 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως με την ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας του συστήματος διαπίστευσης των κοινοποιημένων οργανισμών και την καθιέρωση αυστηρότερων κριτηρίων ορισμού, διαχείρισης και εποπτείας των οργανισμών αυτών, με ένα νομικό πλαίσιο που να εγγυάται συνοχή, συγκρισιμότητα και συντονισμό του αποκεντρωμένου συστήματος, ώστε να εξασφαλιστεί η αξιοπιστία και να ενισχυθεί η αμοιβαία εμπιστοσύνη.

4.9 Ιδιαίτερα στο πλαίσιο της συνεχώς αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης, το σύστημα εποπτείας της αγοράς πρέπει να εγγυάται την ύπαρξη κοινού νομοθετικού πλαισίου για την αποτελεσματική και συνεπή εφαρμογή της νομοθεσίας σε όλη την κοινοτική επικράτεια.

4.10 Πρέπει να αποφευχθεί η διάθεση στην αγορά μη συμμορφούμενων προϊόντων και πιθανώς επικίνδυνων, όπως διαπιστώνεται στην ετήσια έκθεση του 2006 σχετικά με το RAPEX, δηλαδή το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης για επικίνδυνα καταναλωτικά προϊόντα ⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁵⁾ Έκθεση RAPEX 2006 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, <http://ec.europa.eu/rapex>. Η έκθεση που υποβλήθηκε στις 19 Απριλίου 2007 καθιστά σαφή την συνεχή αύξηση του αριθμού των κοινοποιήσεων κατά τα τελευταία έτη. Ο αριθμός των κοινοποιήσεων κινδύνου όσον αφορά την ασφάλεια των καταναλωτικών προϊόντων εκτός των τροφίμων στην Ευρώπη υπερδιπλασιάστηκε από το 2004 ως το 2006, και ανήλθε από 388 σε 924, ενώ η ετήσια αύξηση σε σχέση με το 2005 ήταν της τάξεως του 32 %, και συγκεντρώθηκε στους τομείς των παιχνιδιών, των ηλεκτρικών συσκευών, των οχημάτων με κινητήρα, των συσκευών φωτισμού και των καλλυντικών, με κινδύνους τραυματισμού, ηλεκτροπληξίας, πυρκαγιάς και εγκαυμάτων, στραγγαλισμού, πνιγμού και χημικούς κινδύνους.

4.11 Όσον αφορά τη σήμανση CE — που εννοείται ως σήμανση συμμόρφωσης και όχι ως σήμανση ποιότητας — η ΕΟΚΕ θεωρεί βασική την ανάκτηση της εμπιστοσύνης στα σήματα συμμόρφωσης. Πρέπει να ανακτηθεί η ενδογενής αξία της σήμανσης CE και να ενισχυθεί η δυνατότητα για τη δίωξη των παραβιάσεων και την εξασφάλιση της έννομης προστασίας ενός στοιχείου που εκπροσωπεί το νομοθετικό σύστημα πάνω στο οποίο στηρίζονται όλες οι οδηγίες της «νέας προσέγγισης», που καλύπτουν 20 παραγωγικούς τομείς.

4.12 Όσον αφορά το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η έλλειψη συνέπειας, οι επικαλύψεις των κανόνων και οι νομικές αβεβαιότητες αποτελούν ίσως το πιο φανερό ευάλωτο σημείο ολόκληρου του συστήματος, με σημαντικές ζημιές για τους καταναλωτές, τις επιχειρήσεις, τους πολίτες και την κοινωνία των πολιτών στο σύνολο της.

4.13 Η ρυθμιστική διαστρωμάτωση και η έλλειψη συνέπειας μεταξύ των πρωτοβουλιών που ανταποκρίνονται σε άλλους στόχους και πολιτικές της Ένωσης οδηγούν σε γραφειοκρατικές επιβαρύνσεις και χρονοβόρες διατυπώσεις που συνδέονται με την πραγματική ενεργοποίηση των διαφόρων διαδικασιών: τούτο έχει έντονα αρνητικές συνέπειες, ιδίως στους καταναλωτές, τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και τους μεμονωμένους πολίτες.

4.14 Συνεπώς, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει απολύτως την πρόταση για ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς για την εμπορία των προϊόντων ⁽¹⁶⁾: στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνονται ορισμοί, διαδικασίες και κοινά στοιχεία για την μελλοντική αναδιάρθρωση και προσαρμογή των επιμέρους οδηγιών, ώστε να καταστεί δυνατή η εξάλειψη από το υφιστάμενο ρυθμιστικό πλαίσιο των μειονεκτημάτων και των άχρηστων γραφειοκρατικών διατυπώσεων.

4.15 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να καταρτισθεί, ως βασικό στοιχείο της εσωτερικής αγοράς, ένας «πρακτικός τηλεματικός οδηγός για την εμπορία των προϊόντων στην ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά» ⁽¹⁷⁾, που θα συνοψίζει με φιλικό προς τον χρήστη τρόπο το σύνολο των ρυθμίσεων και των διαδικασιών, με βάση ένα οριζόντιο πλαίσιο για τους μεγάλους τομείς, με δικαιώματα και υποχρεώσεις, λεπτομέρειες πρόσβασης, χρονικές προθεσμίες και κόστος ενεργοποίησης.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Πρόταση κανονισμού COM(2007) 36 τελικό για την αμοιβαία αναγνώριση και τα «σημεία επαφής για τα προϊόντα»

5.1.1 Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, που προβλέπεται στα άρθρα 28 και 30 της Συνθήκης, αποτελεί καθοριστικής σημασίας στοιχείο για την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών στην εσωτερική αγορά. Σε διάστημα 50 ετών, έναντι της σταδιακής διευρύνσεως της ΕΕ και της αυξανόμενης ανάπτυξης της παγκοσμιοποίησης των αγορών, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος και η προστασία της αρχής αυτής, να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη νομική βεβαιότητα και ομοιομορφία στην εφαρμογή, να αξιοποιηθούν όλες οι δυνατότητές της από τους οικονομικούς φορείς και τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις καθώς και από τις εθνικές αρχές.

5.1.2 Η πρόταση της Επιτροπής αποτελεί ένα θετικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή διότι:

- θεσπίζει μία διαδικασία όσον αφορά τις εξαιρέσεις από τη γενική αρχή,

⁽¹⁶⁾ Στο κοινό πλαίσιο πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι «υπηρεσίες», που συνδέονται όλο και περισσότερο με την εμπορία των προϊόντων.

⁽¹⁷⁾ Βλ. σημείο 5.1.11.

- καθορίζει ένα κοινό πλαίσιο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων για τις εθνικές αρχές και τις επιχειρήσεις,
- προτείνει ένα σύστημα ενημέρωσης και διοικητικής συνεργασίας όσον αφορά τις εθνικές ρυθμίσεις.

5.1.3 Η ΕΟΚΕ ωστόσο εκτιμά ότι υπάρχουν διάφορα σημεία που θα πρέπει να διευκρινιστούν καλύτερα στην πρόταση κανονισμού:

- η εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την αξιοπιστία των μηχανισμών εποπτείας της αγοράς που διαδραματίζουν καθοριστικής σημασίας ρόλο για την πρόσβαση ενός προϊόντος στην ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά, την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών αξιολόγησης της συμμόρφωσης, τον ρόλο των εργαστηρίων δοκιμών, τις αρμοδιότητες των φορέων πιστοποίησης και των οργανισμών τυποποίησης,
- σε αυτή την πρόταση κανονισμού ο ρόλος της Επιτροπής αποδεικνύεται πιο ουσιαστικός σε σχέση με τον ρόλο που της αποδίδεται με την οδηγία 3052/95/ΕΚ,
- οι μηχανισμοί διοικητικής συνεργασίας ενδέχεται να περιοριστούν στην κάλυψη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων και εθνικών αρχών, ενώ θα ήταν σημαντικότερη η ανάπτυξη μιας οριζόντιας συνεργασίας μεταξύ διοικητικών αρχών, όπως και μεταξύ των διαφόρων σημείων επαφής για τα προϊόντα,
- η έλλειψη αναφοράς σε μηχανισμούς επίλυσης των διαφορών, όπως ο μηχανισμός SOLVIT ⁽¹⁸⁾, που θα επέτρεπαν στις επιχειρήσεις να ζητούν άμεσα μία ταχεία και ήδη θετικά ελεγμένη διαδικασία,
- η αντιστροφή του βάρους αποδείξεως ακόμη και για μη κοινοτικά προϊόντα που διατίθενται στην κοινοτική αγορά από ευρωπαίους εισαγωγείς,
- η εισαγωγή ενός θετικού καταλόγου προϊόντων που μπορεί να αποδειχτεί ιδιαίτερα δύσκολος, δεδομένου ότι η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης εφαρμόζεται σε όλα τα προϊόντα που δεν καλύπτονται από την εναρμονισμένη νομοθεσία.

5.1.4 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ ενδείκνυται να αναφέρονται ρητά στο κείμενο οι νομικές βάσεις της Συνθήκης, που ορίζουν την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, με τη διευκρίνιση ότι οι διασφαλίσεις των εθνικών απαιτήσεων αποτελούν μόνο την εξαίρεση.

5.1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει πρωταρχική σημασία να διασφαλιστούν υψηλά επίπεδα διαφάνειας, νομικής ασφάλειας και απλότητας κατά την εφαρμογή και επιβολή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης:

- η αντιστροφή του βάρους της αποδείξεως, που προβλέπεται για τις εθνικές αρχές, που έχουν σκοπό να παρεκκλίνουν από την αρχή αυτή, σύμφωνα με απλές διαδικασίες και συγκεκριμένες προθεσμίες, μπορεί να καταστήσει πιο διαφανή και ταχεία την επίλυση αμφισβητούμενων υποθέσεων,

- δυνατότητα προσφυγής στα εθνικά δικαστήρια χωρίς την επιβάρυνση υπερβολικού κόστους, χρόνου και προσπάθειών,

- δυνατότητα εξωδικαστικού διακανονισμού των διαφορών, στη βάση μηχανισμών με αποδεδειγμένη αποτελεσματικότητα εντός της ΕΕ,

- πιο ελεύθερη και αποτελεσματική διακίνηση των αγαθών και υπηρεσιών, ακόμη και μέσω ενημερωτικών και εκπαιδευτικών εκστρατειών που να απευθύνονται στις επιχειρήσεις, τους καταναλωτές και τις διοικήσεις,

- οι προθεσμίες των διαδικασιών να μειωθούν μετά την γραπτή και αιτιολογημένη κοινοποίηση εκ μέρους των εθνικών αρχών, να μπορεί η επιχείρηση να υποβάλει εντός τουλάχιστον είκοσι ημερών τα δικά της συμπεράσματα και, σε περίπτωση που το θέμα δεν επιλυθεί εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, να έχει τη δυνατότητα προσφυγής στα εθνικά δικαστήρια της εν δυνάμει αγοράς,

- θέση σε ευρωπαϊκό δίκτυο και στην ιστοδότηση της ΕΕ των «σημείων επαφής για τα προϊόντα» που προβλέπονται σε κάθε κράτος μέλος για να διασφαλιστούν επαρκή επίπεδα επικοινωνίας και ενημέρωσης όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις.

5.1.6 Κατά την ΕΟΚΕ, καλό θα ήταν να καθοριστεί ένα μέγιστο όριο για την προθεσμία που προβλέπεται για την προσφυγή, με σκοπό να επιλυθεί το θέμα σε πρωτοβάθμιο επίπεδο.

5.1.7 Τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν τεχνικές δομές ικανές, σε σύντομο χρονικό διάστημα, ακόμη και μέσω μιας επείγουσας διαδικασίας, να παρέχουν τις ενδεχόμενες αποδείξεις παρέκκλισης από την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, σύμφωνα με το άρθρο 30 της Συνθήκης, το οποίο «επιτρέπει στα κράτη μέλη να υιοθετήσουν μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος για τους ποσοτικούς περιορισμούς, όταν δικαιολογούνται από λόγους δημοσίας ηθικής, δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας, προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων ή προφυλάξεως των φυτών, προστασίας των εθνικών θησαυρών που έχουν καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία, ή προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας» ⁽¹⁹⁾.

5.1.8 Τα Σημεία Επαφής για τα Προϊόντα (ΣΕΠ) θα πρέπει να ενσωματωθούν στους μηχανισμούς SOLVIT, ώστε να πραγματοποιηθεί μία απόπειρα επίλυσης των διαφορών και να μπορέσουν οι επιχειρήσεις, που τα προϊόντα τους ενδεχομένως αποκλειστούν στα σύνορα να προσφύγουν σε αυτή τη μη δικαστική διαδικασία διοικητικής συνεργασίας των αρχών των κρατών μελών με απαντήσεις εντός 10 εβδομάδων ⁽²⁰⁾.

⁽¹⁹⁾ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Συνοπτικά δελτία 3.2.1 Η ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών. Τελευταία ενημέρωση: 22 Οκτωβρίου 2001 http://www.europe-info.de/facts/el/3_2_1.htm

⁽²⁰⁾ SEC(2007) 585. Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, έκθεση SOLVIT 2006 «Ανάπτυξη και επιδόσεις του δικτύου Solvit το 2006» της 30.4.2007.

Όλα τα κράτη της ΕΕ όπως και η Νορβηγία, η Ισλανδία και το Λιχτενστάιν έχουν δημιουργήσει από ένα κέντρο SOLVIT, κυρίως στο πλαίσιο του υπουργείου εξωτερικών και οικονομικών υποθέσεων.

Τα κέντρα αυτά συνεργάζονται απευθείας μέσω επιγραμμικής βάσης δεδομένων για την ταχεία και πραγματική επίλυση προβλημάτων που υποβάλλουν οι πολίτες και οι επιχειρήσεις. Οι κανόνες της συνεργασίας εντός του δικτύου solvit περιλαμβάνονται σε σύσταση της Επιτροπής του 2001 η οποία περιλαμβάνεται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου. Το δίκτυο Solvit λειτουργεί από τον Ιούλιο του 2002. Πέρα από τη σύσταση τα κέντρα Solvit υιοθέτησαν τον Δεκέμβριο του 2004 μία σειρά κοινών προτύπων ποιότητας και επίδοσης ώστε να εξασφαλιστούν υψηλό επίπεδο υπηρεσίες σε ολόκληρο το δίκτυο.

⁽¹⁸⁾ <http://ec.europa.eu/solvit/>

5.1.9 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ είναι σημαντικό τα ΣΕΠ να διαδραματίσουν έναν προορατικό ρόλο με τη διάθεση πρακτικών οδηγιών για τις διαδικασίες, και εθνικών ιστοσελίδων, που θα υπάρχουν σε δίκτυο και στην ιστοσελίδα της ΕΕ, ώστε να συλλέξουν τις αποφάσεις περιπτώσεων που έχουν επιλυθεί στο παρελθόν, τον κατάλογο των προϊόντων στα οποία εφαρμόζεται η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και μία τράπεζα δεδομένων ανοικτή στους πιθανούς χρήστες, συνδεδεμένη με το τηλεματικό δίκτυο ανταλλαγής στοιχείων μεταξύ ΣΕΠ, όπως η διαλειτουργικότητα του δικτύου IDABC ⁽²¹⁾.

5.1.10 Η διάθεση και η λειτουργία αυτών των μέσων δεν πρέπει να είναι επιλογή αλλά υποχρέωση και να περιλαμβάνεται στην πρόταση. Τα ΣΕΠ θα πρέπει να διοργανώνουν τακτικά, από κοινού με την Επιτροπή, σεμινάρια ενημέρωσης και κατάρτισης για τους οικονομικούς φορείς, για τους υπαλλήλους των διοικητικών και τελωνειακών αρχών και για τους καταναλωτές, ώστε να εξασφαλιστεί η κατανόηση και η διάδοση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τη Συνθήκη.

5.1.11 Εξάλλου ενδείκνυται η διάθεση ενός Τηλεματικού Οδηγού που να επιτρέπει τον εντοπισμό, σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ, του συνόλου των υφιστάμενων και σε ισχύ κανόνων, σύμφωνα με ένα οργανωτικό σχήμα, στη βάση μιας οριζόντιας αντίληψης και των μεγάλων τομέων.

5.1.12 Η πρόβλεψη ενός θετικού καταλόγου προϊόντων, που θα καλύπτονται από τον κανονισμό, δεν ενδείκνυται όπως δεν ενδείκνυται ο αποκλεισμός της επείγουσας διαδικασίας, που προβλέπει η οδηγία για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων.

5.1.13 Η Επιτροπή πρέπει να διατηρήσει την άμεση εποπτεία των μηχανισμών κοινοποίησης προκειμένου να ελέγχει τη λειτουργία τους: πρέπει συνεπώς να προβλέπεται η υποχρέωση του κράτους μέλους να αποστέλλει, σε αντίγραφο, κάθε κοινοποίηση και να συντάσσει ετήσια έκθεση για τα μέτρα που έχουν υιοθετηθεί, σύμφωνα με τον κανονισμό που να επιτρέπει στην Επιτροπή να υποβάλλει στο Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην ΕΟΚΕ-ΠΕΑ, σχετική έκθεση.

5.2 Πρόταση απόφασης COM(2007) 53 τελικό, για ένα κοινό πλαίσιο εμπορίας των προϊόντων και τη σήμανση CE

5.2.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις αρχές της πρότασης, που προκύπτει από τις θετικές εμπειρίες της νέας προσέγγισης, σε συνδυασμό με την σφαιρική προσέγγιση ⁽²²⁾ για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης. Οι αρχές αυτές θα πρέπει να τύχουν γενικευμένης εφαρμογής στην παρούσα και μελλοντική κοινοτική νομοθεσία, καλύπτοντας όλες τις πτυχές των προϊόντων που διατίθενται στην αγορά, κυρίως όσον αφορά την ασφάλεια, την υγεία και την προστασία του περιβάλλοντος. Η καθοριστικής σημασίας αρχή της εσωτερικής αγοράς, σχετικά με τη μη άσκηση διακρίσεων μεταξύ των οικονομικών φορέων, πρέπει να τηρείται από τη νομοθεσία και να εφαρμόζεται πλήρως από τα κράτη μέλη.

⁽²¹⁾ ΕΕ C 80 της 30.3.2004. Εισηγητής: PEZZINI.

⁽²²⁾ Η σφαιρική προσέγγιση έχει εισαγάγει μια προσέγγιση κατά ενότητες, διαιρώντας τη διαδικασία αξιολόγησης της συμμόρφωσης σε μια σειρά διεργασιών, τις αποκαλούμενες ενότητες, που διαφέρουν μεταξύ τους ανάλογα με τη φάση ανάπτυξης του προϊόντος (για παράδειγμα: σχεδιασμός, πρωτότυπο, πλήρης παραγωγή), τον τύπο της αξιολόγησης που πραγματοποιείται (έλεγχος τεκμηρίωσης, έγκριση τύπου, εγγύηση ποιότητας) και τον υπεύθυνο της αξιολόγησης (κατασκευαστής ή τρίτος).

Η σφαιρική προσέγγιση υιοθετήθηκε με την απόφαση 90/683/ΕΟΚ του Συμβουλίου, που καταργήθηκε και ανανεώθηκε με την απόφαση 93/465/ΕΟΚ: και οι δύο αποφάσεις ορίζουν γενικές κατευθύνσεις και τις λεπτομερείς διαδικασίες για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης, που πρέπει να χρησιμοποιούνται στις οδηγίες της νέας προσέγγισης.

5.2.2 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι «Όλοι οι οικονομικοί φορείς που παρεμβαίνουν στην αλυσίδα προσφοράς και διανομής πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι διαδίδουν στην αγορά μόνον ασφαλή προϊόντα που είναι σύμφωνα με την εφαρμοστέα νομοθεσία» ⁽²³⁾, ανεξάρτητα από το εάν πρόκειται για κατασκευαστές, εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους ή εισαγωγείς ⁽²⁴⁾.

5.2.3 Η ανιχνευσιμότητα των προϊόντων, για την αναγνώριση των ευθυνών των οικονομικών φορέων που διαδίδουν αγαθά στην ευρωπαϊκή αγορά, είναι βασική για την πραγματική ενεργοποίηση όλων των σχετικών κοινοτικών προδιαγραφών και όχι μόνο για τις υποχρεώσεις συμμόρφωσης που «πρέπει να περιορίζονται σε ορισμένα μέτρα ελέγχου», όπως προτείνει η Επιτροπή ⁽²⁵⁾.

5.2.4 Όσον αφορά το αντικείμενο και το πεδίο εφαρμογής της απόφασης, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι εξαιρέσεις που υπάρχουν σε αυτή πρέπει να αποφευχθούν και ότι το κοινό πλαίσιο εμπορίας των προϊόντων πρέπει να εφαρμοστεί —σε συμφωνία με όσα προτείνονται στο σημείο 5.3.3 για τον κανονισμό σχετικά με το Ευρωπαϊκό Σύστημα και τους μηχανισμούς εποπτείας της αγοράς— στο σύνολο της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας, χωρίς εξαιρέσεις ούτε στα θέματα υγείας ούτε στα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος. Το νέο πλαίσιο πρέπει να εφαρμοστεί στο σύνολο των υφιστάμενων σχετικών ρυθμίσεων, χωρίς αναμονή της πιθανής γενικής αναθεώρησης κάθε επιμέρους οδηγίας ή κανονισμού.

5.2.5 Το κοινό πλαίσιο ορισμών που προβλέπεται στο πρώτο κεφάλαιο της πρότασης είναι ζωτικής σημασίας για τους φορείς της αγοράς, δεδομένου ότι σε πολλές περιπτώσεις ορισμένες οδηγίες καλύπτουν τα ίδια προϊόντα χρησιμοποιώντας διαφορετικούς ορισμούς.

5.2.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την ύπαρξη:

— σαφέστερων ενδείξεων που να βελτιώνουν το υφιστάμενο πλαίσιο της νέας προσέγγισης, όσον αφορά τους οικονομικούς φορείς,

— αποτελεσματικότερης εποπτείας της αγοράς,

— πιο ομοιογενών επιπέδων αρμοδιοτήτων των αρχών κοινοποίησης της αξιολόγησης της συμμόρφωσης.

5.2.7 Οι υποχρεώσεις για τους οικονομικούς φορείς πρέπει να είναι αιτιολογημένες, λογικές και χωρίς πολυδάπανες διοικητικές και γραφειοκρατικές επιβαρύνσεις, τόσο όταν πρόκειται για δειγματοληπτικό έλεγχο των προϊόντων που έχουν διατεθεί στην αγορά και το αρχείο με τις καταγγελίες (άρθρο 7 § 4 δεύτερο εδάφιο), όσο και όταν πρόκειται για την υποχρέωση κοινοποίησης, που θα πρέπει να περιοριστεί στα επικίνδυνα προϊόντα όπως ορίζονται στην οδηγία για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων.

5.2.7.1 Το ευρωπαϊκό σύστημα διαπίστευσης πρέπει να χαρακτηρίζεται από αναλογικότητα των μέσων που χρησιμοποιούν οι οργανισμοί πιστοποίησης της συμμόρφωσης, οι οποίοι πρέπει να εφαρμόζουν μεθόδους προσαρμοσμένες στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και στα προϊόντα που δεν είναι προϊόντα σειράς ή που ανήκουν σε περιορισμένες σειρές.

⁽²³⁾ Αιτιολογική σκέψη 14 της πρότασης απόφασης COM(2007) 53 τελικό.

⁽²⁴⁾ Συμπεριλαμβάνονται οι εισαγωγείς των αποκαλούμενων «άνωνυμων» προϊόντων από τρίτες χώρες, που διατίθενται στην αγορά για σύντομη περίοδο, συχνά με εικονικά ονόματα, στη βάση της αρχής «πούλα και φύγε».

⁽²⁵⁾ Αιτιολογική σκέψη 17 της πρότασης απόφασης COM(2007) 53 τελικό.

5.2.8 Όσον αφορά τις Αρχές Κοινοποίησης, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι αυτές πρέπει να εγγυώνται συνέπεια, αμεροληψία και αποτελεσματικότητα σε ολόκληρο τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, ώστε να εξασφαλιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού σε όλους τους κατασκευαστές: πρέπει — σύμφωνα με την υποχρέωση διαπίστευσης, που προβλέπεται στο σημείο 3 και επόμενα του κανονισμού — η αξιολόγηση για τη διαπίστευση να διενεργείται από την Εθνική Αρχή Διαπίστευσης και να γίνεται αποδεκτή από την αρχή κοινοποίησης, με αποφυγή άσκοπων και δαπανηρών επικαλύψεων.

5.2.9 Οι διαδικασίες αξιολόγησης της συμμόρφωσης θα πρέπει να ευνοούν τη χρήση της Ενότητας Α του εσωτερικού ελέγχου, ως προτιμητέα φυσική μέθοδο αξιολόγησης της συμμόρφωσης, που ανταποκρίνεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι, σε κάθε περίπτωση, την πλήρη ευθύνη για το προϊόν φέρει ο παραγωγός του ή ο εισαγωγέας, στον ΕΟΧ (Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο). Πρέπει, άλλωστε, να εξασφαλιστούν διάφορες δυνατότητες επιλογής μεταξύ των απλοποιημένων ενοτήτων, ιδιαίτερα για τις ΜΜΕ και τις παραγωγές περιορισμένης σειράς.

5.2.10 Κεντρικό σημείο της ρύθμισης αποτελεί η σήμανση CE, που αποσκοπεί στο να πιστοποιεί τη συμμόρφωση του προϊόντος προς τις εφαρμοστέες απαιτήσεις, την οποία τα κράτη μέλη καλούνται να διαφυλάξουν πιο αποτελεσματικά, αντιδρώντας σε κάθε ακατάλληλη χρήση με την επιβολή κατάλληλων και ανάλογων κυρώσεων, ακόμη και ποινικών. Όπως αναφέρεται προηγουμένως, ο νέος κανονισμός διευκρινίζει ότι η συμμόρφωση του προϊόντος, που πιστοποιείται με την σήμανση CE, δεν απαλλάσσει τον κατασκευαστή από την υποχρέωση να επανορθώσει τη ζημία που έχει ενδεχομένως προκληθεί από ένα προϊόν που έχει αποδειχτεί ελαττωματικό.

5.2.11 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως με το γεγονός ότι η έλλειψη αξιοπιστίας της σήμανσης CE σημαίνει «την έλλειψη αξιοπιστίας ολόκληρου του συστήματος, με την εμπλοκή της αρχής της εποπτείας της αγοράς, των παραγωγών, των εργαστηρίων και των φορέων πιστοποίησης και, τέλος, την ίδια την καταλληλότητα της νομοθεσίας που επιβάλλει η νέα προσέγγιση» ⁽²⁶⁾.

5.2.12 Ο καλύτερος τρόπος ενίσχυσης του καθεστώτος και της σημασίας της σήμανσης CE, όπως ορίζεται στην οδηγία του Συμβουλίου 93/465 ⁽²⁷⁾, θα πρέπει να αναζητηθεί μέσω μιας ριζικής μεταρρύθμισης της ίδιας της σήμανσης:

- να διευκρινιστεί ότι δεν πρέπει να χρησιμοποιείται και να θεωρείται ως ένα σύστημα επισήμανσης για την κατανάλωση ⁽²⁸⁾, ούτε ως εγγύηση ποιότητας ή πιστοποίησης ή έγκρισης εκ μέρους τρίτων ανεξάρτητων φορέων, αλλά μόνο ως δήλωση συμμόρφωσης και τεχνικής τεκμηρίωσης, ότι ο κατασκευαστής ή ο εισαγωγέας είναι υποχρεωμένοι να παράγουν, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προϊόντος, με πλήρη ευθύνη έναντι των αρχών και του καταναλωτή,
- να καταστούν ορθολογικές οι διάφορες διαδικασίες αξιολόγησης της συμμόρφωσης,
- να ενισχυθεί η έννομη προστασία της σήμανσης CE, με την καταχώριση της ως συλλογικού σήματος, που επιτρέπει στις δημόσιες αρχές να παρεμβαίνουν ταχέως και να καταστέλλουν τις καταχρήσεις, αλλά να διατηρηθεί η δυνατότητα πρόσθετων εθνικών σημάτων,
- να ενισχυθούν οι μηχανισμοί εποπτείας της αγοράς και οι τελωνειακοί έλεγχοι στα σύνορα,

⁽²⁶⁾ Ο ρόλος και η σημασία της σήμανσης CE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή ΕΓΤΡ: 2005 — 11 της 30.8.2005.

⁽²⁷⁾ Απόφαση 93/465/CE — ενότητες της απόφασης: «Η σήμανση “CE” υποδηλώνει την πιστότητα προς το σύνολο των υποχρεώσεων που υπέχουν οι κατασκευαστές για το προϊόν βάσει των κοινοτικών οδηγιών που προβλέπουν τη χρήση της».

⁽²⁸⁾ BEUC 298/2007 της 5.6.2007 για την Εσωτερική Αγορά. Jim Murray EP ακρόαση 5.6.2007.

— να ξεκινήσει, από την πλευρά των παραγωγών και των καταναλωτών, μία μελέτη στην οποία να εξετάζονται οι θετικές και αρνητικές πτυχές ενός ενδεχόμενου εκούσιου κώδικα συμπεριφοράς για την αποτελεσματικότητα της διάδοσης των σημάτων ποιότητας και των ευρωπαϊκών και εθνικών ετικετών — εκουσίων και μη — και της σχέσης του με τη σήμανση CE.

5.2.13 Όσον αφορά τους μηχανισμούς εποπτείας της αγοράς, ο αναγνώστης παραπέμπεται για τα κοινά σημεία, στο σημείο 5.3.13 και επόμενα, ενώ η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της συμμετοχής της Επιτροπής, όχι μόνο για τις περιπτώσεις της συμμόρφωσης των προϊόντων που ενέχουν ωστόσο κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία, αλλά και για τις περιπτώσεις τυπικής μη συμμόρφωσης όπως προτείνεται στο άρθρο 38 της απόφασης.

5.2.14 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει εκ νέου τον θεμελιώδη ρόλο που διαδραματίζει η διαδικασία τεχνικής τυποποίησης, δεδομένου ότι η νέα προσέγγιση βασίζεται ακριβώς στη στενή σχέση των ελάχιστων νομικών απαιτήσεων με τεχνικά ευρωπαϊκά πρότυπα, τα οποία πρέπει να υποστηριχθούν και να αξιοποιηθούν. Πρέπει συνεπώς, όταν υπάρχει επίσημη ένσταση κατά εναρμονισμένων προτύπων ⁽²⁹⁾, η ενδιαφερόμενη αρχή τυποποίησης να ενημερώνεται άμεσα, ώστε να ληφθεί υπόψη η άποψή της κατά τη διαδικασία επεξεργασίας των κανόνων.

5.3 Πρόταση κανονισμού COM(2007) 37 τελικό, για ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Διαπίστευσης και Μηχανισμών Εποπτείας της Αγοράς

5.3.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις προτάσεις που αποσκοπούν στην εδραίωση ενός ευρωπαϊκού συστήματος διαπίστευσης, στη βάση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αναγνώρισης, στον βαθμό που θεσπίζονται δεσμευτικοί κανόνες τόσο για τους οικονομικούς φορείς όσο και για τις δημόσιες αρχές, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι όλα τα προϊόντα που διατίθενται στην αγορά τηρούν υψηλά επίπεδα προστασίας της ασφάλειας και της υγείας και εξασφαλίζουν το ίδιο επίπεδο λειτουργικότητας και κανόνων σε όλους τους ευρωπαίους καταναλωτές και οικονομικούς φορείς, σε ένα πλαίσιο γραφειοκρατικής απλοποίησης και ευελιξίας.

5.3.2 Το ευρωπαϊκό σύστημα διαπίστευσης πρέπει να διασφαλίζει τη γενική αποδοχή των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων συμμόρφωσης και να αποφεύγει ανώφελες επικαλύψεις αξιολόγησης: για να εξασφαλιστεί η διεθνής αποδοχή του Συστήματος, η αρμοδιότητα της αξιολόγησης για τη διαπίστευση πρέπει να βασίζεται σε διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα και οι ορισμοί «αξιολόγηση της συμμόρφωσης», «αρχές αξιολόγησης της συμμόρφωσης», «ορισμός της αρχής», και «κοινοποίηση» πρέπει να περιλαμβάνονται ρητά στον κανονισμό.

5.3.3 Οι διατάξεις του κανονισμού πρέπει να εφαρμόζονται σε όλους τους οργανισμούς διαπίστευσης και στις υπηρεσίες που παρέχουν, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, ανεξαρτήτως από το είδος της δραστηριότητας της αξιολόγησης της συμμόρφωσης που παρέχεται στους πελάτες τους, και οφείλουν να εξασφαλίζουν:

- ένα συνεκτικό σώμα κοινών ορισμών, σύμφωνων με τα διεθνή πρότυπα, που να χρησιμοποιούνται σε όλες τις οδηγίες της νέας προσέγγισης και στις οδηγίες για τα προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων των οδηγιών που αφορούν την αξιολόγηση της συμμόρφωσης και την αρχή που έχει αναλάβει την αξιολόγηση της συμμόρφωσης,

⁽²⁹⁾ Άρθρο 14 της πρότασης απόφασης COM(2007) 53 τελικό.

- τη λειτουργικότητα, με ευθύνη των δημόσιων αρχών, του συστήματος διαπίστευσης, που δεν πρέπει να αποτελεί αντικείμενο εμπορικού ανταγωνισμού,
- τη γενική κάλυψη του συνόλου της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας, χωρίς εξαιρέσεις, ούτε στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας, ούτε στον τομέα προστασίας του περιβάλλοντος: η αυξανόμενη πολυπλοκότητα της κοινοτικής νομοθεσίας για το θέμα αυτό πρέπει στις νέες διατάξεις να αποκτήσει ένα ενιαίο συνεκτικό πλαίσιο, τόσο για τους παραγωγούς της ΕΕ όσο και τους παραγωγούς εκτός ΕΕ,
- τη γενικευμένη εφαρμογή σε όλες τις δραστηριότητες που υπάγονται σε διαπίστευση, συμπεριλαμβανομένης της βαθμονόμησης, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι η διαπίστευση αυτή απαιτείται για τη διενέργεια αξιολόγησης της συμμόρφωσης σύμφωνα με τους νόμους ή σύμφωνα με τις συμφωνίες των μερών,
- την τήρηση εκ μέρους των εθνικών αρχών διαπίστευσης των προτύπων αντικειμενικότητας και αμεροληψίας, με τη συμμετοχή τους στη διαδικασία αξιολόγησης από ομοτίμους, που πραγματοποιείται υπό την εποπτεία όλων των ενδιαφερόμενων μερών της διαπίστευσης,
- την αποτελεσματικότητα κόστους-οφέλους, την αναλογικότητα και την αμοιβαία εμπιστοσύνη στο ενιαίο σύστημα διαπίστευσης, τόσο για τους νομοθετικά κατοχυρωμένους τομείς όσο και για τους μη νομοθετικά κατοχυρωμένους.

5.3.4 Θα πρέπει να τροποποιηθεί ο ορισμός της διαπίστευσης, και να συμπεριληφθούν σε αυτόν οι δραστηριότητες βαθμονόμησης, δοκιμής, πιστοποίησης, επιθεώρησης και άλλες δραστηριότητες αξιολόγησης της συμμόρφωσης.

5.3.5 Εξάλλου, για την ύπαρξη ενιαίας ρύθμισης του θέματος, στην οποία να περιλαμβάνονται όλες οι διαδικασίες αξιολόγησης της συμμόρφωσης, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών εξασφάλισης της ποιότητας, της διαβάθμισης και των δοκιμών ISO 43, δεν θα πρέπει να προβλέπονται εξαιρέσεις και όλοι οι οργανισμοί διαπίστευσης και όλες οι υπηρεσίες που παρέχουν στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο θα πρέπει να ενταχθούν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, πέρα από τον τύπο της αξιολόγησης της συμμόρφωσης που παρέχουν στους πελάτες τους.

5.3.6 Οι εθνικοί οργανισμοί διαπίστευσης θα πρέπει να λειτουργούν σε μη κερδοσκοπική βάση, όπως προτείνεται στο άρθρο 4.6. Ωστόσο η υφιστάμενη διατύπωση ενδέχεται να εμποδίσει τον σχηματισμό ενός κεφαλαίου βάσης, που να διασφαλίζει γερές οικονομικές βάσεις, για την αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών ποιότητας. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, οι εθνικοί οργανισμοί διαπίστευσης θα πρέπει να λειτουργούν σε μη κερδοσκοπική βάση υπό την έννοια ότι δεν πρέπει να διανέμουν οφέλη σύμφωνα με τα όσα ορίζονται διεθνώς από τον ISO/IEC 17011 ⁽³⁰⁾.

5.3.7 Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Διαπίστευσης — ΕΣΔ θα πρέπει να θεωρείται το υψηλότερο επίπεδο έγκρισης του συστήματος και κατά συνέπεια δεν πρέπει να αποτελεί αντικείμενο ανταγωνισμού εφόσον πρόκειται για δημόσια υπηρεσία γενικού ενδιαφέροντος: η ΕΟΚΕ επικροτεί τον κανόνα σύμφωνα με τον οποίο τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν έναν εθνικό οργανισμό διαπίστευσης η αρμοδιότητα, η αντικειμενικότητα και η αμεροληψία του οποίου να αποτελούν αντικείμενο αξιολόγησης από ομοτίμους, με εξαιρέσεις υπό ορισμένες συνθήκες ⁽³¹⁾ για τα κράτη μέλη με μικρή έκταση σε περι-

πτωση που επιθυμούν να προσφύγουν στον εθνικό οργανισμό διαπίστευσης γειτονικού κράτους μέλους.

5.3.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την θέσπιση σαφούς νομικής βάσης για την Ευρωπαϊκή Συνεργασία για τη Διαπίστευση (ΕΔ) ο ρόλος της οποίας πρέπει να ενισχυθεί και να οριστεί καλύτερα: όλοι οι εθνικοί οργανισμοί διαπίστευσης πρέπει να συμμετέχουν στην ΕΔ, με στόχο την εξασφάλιση ισοδυναμίας, διαφάνειας, αξιοπιστίας και αποτελεσματικότητας και το δίκτυο ΕΔ πρέπει να υποστηρίζεται από τα κράτη μέλη.

5.3.9 Για να ενισχυθεί περαιτέρω η ΕΔ, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι οργανισμοί διαπίστευσης πρέπει να υπογράψουν πολυμερείς συμφωνίες που να εφαρμόζονται από την ΕΔ. Εξάλλου οι μηχανισμοί χρηματοδότησης που προβλέπει ο κανονισμός δεν πρέπει να αφορούν μόνο την ΕΔ αλλά να επεκταθούν σε εκστρατείες υποστήριξης της εποπτείας της αγοράς και στην κοινή κατάρτιση των διαφόρων εθνικών διοικήσεων που συνδράμουν σε αυτή.

5.3.10 Η αξιολόγηση από ομοτίμους που προβλέπεται στο άρθρο 9.1, για να διευκολυνθεί και να βελτιωθεί η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, με την αύξηση του επιπέδου εμπιστοσύνης, πρέπει να οργανωθεί στο εσωτερικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Διαπίστευσης και να εφαρμοστεί σύμφωνα με εναρμονισμένους κανόνες που θα έχουν οριστεί στο πλαίσιο της ΕΔ. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης από ομοτίμους πρέπει να δημοσιεύονται και να ανακοινώνονται σε όλα τα κράτη μέλη και στην Επιτροπή.

5.3.11 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, δεδομένου ότι οι οργανισμοί διαπίστευσης πρέπει να αποδειχθούν αντάξιοι της εμπιστοσύνης που απολαμβάνουν, οφείλουν να αποδείξουν ότι συμμετέχουν με επιτυχία στη διαδικασία αξιολόγησης από ομοτίμους.

5.3.12 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εξάλλου ότι είναι σημαντική η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών: πρέπει να εκπροσωπούνται στους οργανισμούς διαπίστευσης και τούτο πρέπει να προβλέπεται στον νέο κανονισμό.

5.3.13 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία ισοδυναμίων, πιο συνεκτικών και αποδοτικών μηχανισμών εποπτείας της αγοράς, εκ μέρους των κρατών μελών, με την εναρμόνιση της κοινοτικής νομοθεσίας, στην οποία να συμπεριλαμβάνεται η ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας: απαιτείται ευθυγράμμιση των διατάξεων για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων —οδηγία 2001/95/ΕΚ— και των σχετικών οδηγιών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή της αρχής «βελτίωση της νομοθεσίας» στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Η δραστηριότητα της εποπτείας της αγοράς πρέπει να αφορά και τα προϊόντα που καλύπτει η οδηγία για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων (ΟΓΑΠ) εφόσον πολλά προϊόντα πωλούνται είτε για επαγγελματική χρήση, είτε στον καταναλωτή: η ΕΟΚΕ θεωρεί συνεπώς αδικαιολόγητο τον αποκλεισμό της ΟΓΑΠ από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 13.2, που ενδέχεται να επιφέρει μεγαλύτερη σύγχυση και δυσκολία στους οικονομικούς φορείς αντί για μεγαλύτερη συνοχή των δραστηριοτήτων εποπτείας της εσωτερικής αγοράς.

5.3.14 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εξάλλου πλήρως αιτιολογημένο το υφιστάμενο σύστημα ταχείας ανταλλαγής πληροφοριών RAPEX ⁽³²⁾, που μπορεί να συνδράμει αποτελεσματικά την εποπτεία της αγοράς: πρέπει ωστόσο τα κράτη μέλη και οι τελωνειακές και διοικητικές αρχές να το χρησιμοποιούν κατά τρόπο ομοιογενή και συντονισμένο.

⁽³⁰⁾ ISO/IEC 17011. «Ο οργανισμός διαπίστευσης πρέπει να έχει τους οικονομικούς πόρους, με αποδεικτικά στοιχεία ή/και έγγραφα, που απαιτούνται για την άσκηση των δραστηριοτήτων του».

⁽³¹⁾ Άρθρο 6 § 1 της πρότασης Κανονισμού COM(2007) 37 τελικό.

⁽³²⁾ Στο RAPEX προστίθενται: για τον γεωργικό τομέα διατροφής το σύστημα προειδοποίησης RASFF για τις ασθένειες των ανθρώπων το σύστημα SARR για τις ασθένειες των ζώων το σύστημα ADNS. Βλέπε απόφαση 2004/478/ΕΚ και κανονισμό 2230/2004/ΕΚ.

5.3.15 Είναι απαραίτητη η συνεργασία των τελωνειακών αρχών, μέσω ευρωπαϊκού δικτύου, με τις αρχές εποπτείας της αγοράς, προκειμένου να διασφαλιστούν αποτελεσματικοί έλεγχοι των προϊόντων, πριν διατεθούν στην ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά, με την παροχή στις τελωνειακές αρχές ειδικευμένου προσωπικού, οικονομικών μέσων και κατάλληλων αρμοδιοτήτων ώστε να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί.

5.3.16 Οι μηχανισμοί εποπτείας της αγοράς και τελωνειακού ελέγχου πρέπει να είναι εφοδιασμένοι με μέσα ταχείας δράσεως, όταν πρόκειται για εποχιακά προϊόντα ή για προϊόντα που πωλούνται με έκπτωση στην αγορά για σύντομο χρονικό διάστημα, συχνά

με εικονικά σήματα. Οι αρχές οφείλουν να έχουν την εξουσία και τα μέσα για άμεση παρέμβαση και ο κοινοτικός εισαγωγέας πρέπει να είναι πλήρως υπεύθυνος να διασφαλίζει ότι τα προϊόντα αυτά πληρούν τις βασικές απαιτήσεις της ΕΕ, ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια και την προστασία του περιβάλλοντος.

5.3.17 Τέλος, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ο κανονισμός πρέπει να προβλέπει σαφώς ότι τα μέτρα που λαμβάνονται σε περίπτωση αποδεδειγμένης έλλειψης συμμόρφωσης πρέπει να τηρούν την αρχή της αναλογικότητας, πέραν της προσφυγής στις κατευθυντήριες γραμμές που προβλέπονται στο άρθρο 19.1: κατά την ΕΟΚΕ το άρθρο 17 πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Ακολουθούν οι τροπολογίες που, αν και απορρίφθηκαν κατά τη διάρκεια της συζήτησης, έλαβαν τουλάχιστον το ένα τέταρτο των ψήφων υπέρ:

Σημείο 5.2.12

Να προστεθούν τα εξής στην πρώτη κουκίδα:

«— να διευκρινιστεί ότι δεν πρέπει να χρησιμοποιείται και να θεωρείται ως ένα σύστημα επίσημησης για την κατανάλωση, ούτε ως εγγύηση ποιότητας ή πιστοποίησης ή έγκρισης εκ μέρους τρίτων ανεξάρτητων φορέων, αλλά μόνο ως δήλωση συμμόρφωσης και τεχνικής τεκμηρίωσης, ότι ο κατασκευαστής ή ο εισαγωγέας είναι υποχρεωμένοι να παράγουν, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προϊόντος, με πλήρη ευθύνη έναντι των αρχών και του καταναλωτή. Συνεπώς, δεδομένου ότι η σήμανση CE δεν αποτελεί εγγύηση ποιότητας ή πιστοποίησης ή έγκρισης εκ μέρους τρίτων ανεξάρτητων φορέων, αρκεί η εν λόγω σήμανση να συμπεριλαμβάνεται στα συνοδευτικά έγγραφα και όχι στο ίδιο το προϊόν.».

Αιτιολογία

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία όλα τα προϊόντα ενός συγκεκριμένου είδους, παραδείγματος χάρη, τα παιχνίδια, πρέπει να φέρουν τη σήμανση CE. Αυτό δεν αποτελεί μήνυμα για τον καταναλωτή ότι το ένα προϊόν είναι καλύτερο από το άλλο. Το (μόνο) που σημαίνει είναι ότι το συγκεκριμένο προϊόν ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές ασφαλείας, προκειμένου να μπορεί να πωλείται στο ευρύ κοινό. Ο καταναλωτής αναμένει ότι όλα τα προϊόντα που βρίσκονται στο εκάστοτε κατάστημα επιτρέπεται να πωληθούν.

Εάν, λόγου χάρη, ο καταναλωτής αναζητά αθλητικό εξοπλισμό, όπως π.χ. τροχοπέδιλα ή/και πατίνια, στην προκειμένη περίπτωση δεν απαιτείται η ύπαρξη σήμανσης CE για τα προϊόντα που προορίζονται για παιδιά βάρους άνω των 20 κιλών. Τα εν λόγω προϊόντα μπορεί να βρίσκονται τοποθετημένα το ένα δίπλα στο άλλο στα ράφια, και ο καταναλωτής ενδεχομένως να συμπεράνει ότι όλα τα προϊόντα φέρουν τη σήμανση CE είναι καλύτερα από τα υπόλοιπα.

Πλήθος ερευνών που πραγματοποιήθηκαν με την πάροδο των ετών καταδεικνύουν ότι οι καταναλωτές δεν κατανοούν ή παραπλανούνται από τη σήμανση CE. Μεταξύ των εσφαλμένων αντιλήψεων είναι οι εξής: ότι τα εν λόγω προϊόντα διαθέτουν μια συγκεκριμένη ποιότητα (και όχι απλώς είναι ασφαλή), ότι έχουν δοκιμαστεί από τρίτους φορείς ή ότι κατασκευάζονται στην ΕΕ.

Είναι επομένως αναμενόμενο οι καταναλωτές να μην κατανοούν το σύστημα. Τα τρόφιμα, παραδείγματος χάρη, δεν πρέπει να φέρουν όλα ειδική σήμανση, μολονότι πρέπει να πληρούν τους κανονισμούς και τις οδηγίες της ΕΕ, ούτως ή άλλως. Οι ευρωπαϊκές οργανώσεις καταναλωτών BEUC (ΕΓΕΚ — Ευρωπαϊκό Γραφείο Ενώσεων Καταναλωτών) και ANEC (Ευρωπαϊκή Ένωση για τον Συντονισμό της Εκπροσώπησης των Καταναλωτών στην Τυποποίηση) θεωρούν ότι αρκεί η σήμανση CE —η οποία αποτελεί το διαβατήριο ασφαλείας στην αγορά— να συμπεριλαμβάνεται στα συνοδευτικά έγγραφα, προκειμένου να είναι δυνατός ο έλεγχος από τις αρμόδιες αρχές.

Αποτέλεσμα ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 24 Ψήφοι κατά: 27 Αποχές: 10

Σημείο 5.2.12

Να προστεθεί νέα (6η) κουκίδα, με το εξής περιεχόμενο:

«— να παρακινηθούν η Επιτροπή, οι παραγωγοί και οι καταναλωτές να εξετάσουν το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός πραγματικού συστήματος σήμανσης της ποιότητας των προϊόντων, το οποίο θα βασίζεται στην πιστοποίηση από τρίτο, ανεξάρτητο φορέα και θα καλύπτει περισσότερες πτυχές από τους βασικούς κανόνες ασφαλείας που περιέχονται στις οδηγίες.»

Αγτιολογία

Κατά τη συζήτηση θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο θέσπισης προτύπων που θα καλύπτουν, πέραν της ασφάλειας, και τις ποιοτικές, περιβαλλοντικές και ηθικές απαιτήσεις, ώστε να μπορούν ορισμένοι παραγωγοί —αν το επιθυμούν— να ζητούν έλεγχο των προϊόντων τους και για τις απαιτήσεις αυτές.

Αν γίνει δεκτή αυτή η τροπολογία, το τμήμα 1 «Συμπεράσματα και συστάσεις» θα πρέπει να προσαρμοστεί αναλόγως (π.χ. στο σημείο 1.5 μετά την 7η κουκίδα).

Αποτέλεσμα ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 25 Ψήφοι κατά: 29 Αποχές: 12

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 80/181/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στις μονάδες μέτρησης»

COM(2007) 510 τελικό — 2007/0187 (COD)

(2008/C 120/02)

Στις 26 Σεπτεμβρίου 2007, το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 95 της ΣΕΚ, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 80/181/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στις μονάδες μέτρησης.

Το τμήμα Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Νοεμβρίου 2007 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. **Cassidy**.

Κατά την 440ή σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 12 και 13 Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση, με 114 ψήφους υπέρ και 2 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ανεπιφύλακτα με την υποβληθείσα πρόταση.

1.2 Στην οδηγία ορίζεται ότι η προθεσμία για τη χρήση «συμπληρωματικών ενδείξεων» (δηλαδή μη μετρικών ενδείξεων) λήγει στα τέλη του 2008. Η τήρηση της προθεσμίας αυτής θα στοιχίσει σε όλες τις επιχειρήσεις της ΕΕ που έχουν υπερατλαντικές εμπορικές συναλλαγές.

1.3 Η οδηγία επιβάλει επίσης στο ΗΒ και την Ιρλανδία να ορίσουν προθεσμία για την κατάργηση των εξαιρέσεων που σχετίζονται με τη χρήση των ενδείξεων pint, mile και Troy ounce.

1.4 Η Επιτροπή προτείνει να καταργηθούν αυτές οι προθεσμίες χωρίς να αντικατασταθούν από άλλες.

1.5 Η οδηγία ορίζει ως νόμιμες μονάδες μέτρησης στην ΕΕ τις μονάδες του μετρικού συστήματος ή μονάδες SI (*Système International*), που είναι και το παγκοσμίως αναγνωρισμένο σύστημα που υιοθετήθηκε από την *Conférence générale des poids et mesures* (CGPM) το 1960. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος, είναι όμως όλα τα κράτη μέλη αυτής. Η τακτική προσαρμογή των μονάδων SI στην τεχνολογική πρόοδο οδηγεί την Επιτροπή το σημείο να προτείνει να υιοθετηθεί η μονάδα «katal» του SI για τη μέτρηση της καταλυτικής δραστηριότητας.

1.6 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόταση της Επιτροπής ως μέρος της τάσης για την απλούστευση και τη βελτίωση της νομοθεσίας, και επιδοκιμάζει την ευαισθησία που δείχνει η Επιτροπή αναγνωρίζοντας τη σημασία που έχει η «επικουρικότητα» για την Ιρλανδία και το ΗΒ.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το ηχητικό επίπεδο που αντιλαμβάνονται οι οδηγοί των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς» (Κωδικοποιημένη έκδοση)

COM(2007) 588 τελικό — 2007/0205 (COD)

(2008/C 120/03)

Στις 24 Οκτωβρίου 2007, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε, βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το ηχητικό επίπεδο που αντιλαμβάνονται οι οδηγοί των γεωργικών ή δασικών ελκυστήρων με τροχούς» (Κωδικοποιημένη έκδοση).

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της. Συνεπώς, κατά την 440ή σύνοδο της ολομέλειάς της, που έλαβε χώρα στις 12 και 13 Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2007), αποφάσισε, με 135 ψήφους υπέρ και 2 αποχές, να εκφέρει θετική γνωμοδότηση για το κείμενο που προτείνεται.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράσινη Βίβλος όσον αφορά τα αγορακεντρικά μέσα για το περιβάλλον και την εξυπηρέτηση αντίστοιχων πολιτικών επιδιώξεων»

COM(2007) 140 τελικό — SEC(2007) 388

(2008/C 120/04)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε στις 28 Μαρτίου 2007 να ζητήσει, σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής επί του θέματος:

«Πράσινη Βίβλος όσον αφορά τα αγορακεντρικά μέσα για το περιβάλλον και την εξυπηρέτηση αντίστοιχων πολιτικών επιδιώξεων».

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 31 Οκτωβρίου 2007, με βάση την έκθεση του εισηγητή κ. RIBBE.

Κατά την 440ή σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 12 και 13 Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 48 ψήφους υπέρ και 1 αποχή.

1. Περίληψη

1.1 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η δημοσίευση της Πράσινης Βίβλος σχετικά με τα αγορακεντρικά μέσα για την προστασία του περιβάλλοντος πραγματοποιήθηκε με μεγάλη καθυστέρηση.

1.2 Η ΕΟΚ συμμερίζεται τις παρατηρήσεις αναφορικά με τις διάφορες φορολογικές και οικολογικές επιπτώσεις των επί μέρους αγορακεντρικών μέσων για την προστασία του περιβάλλοντος (φόροι, εισφορές, δασμοί, επιδοτήσεις, δικαιώματα/συστήματα πιστοποίησης κτλ.).

1.3 Εντούτοις, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι τα αγορακεντρικά μέσα αποτελούν εδώ και καιρό στοιχείο της πολιτικής δράσης. Ως εκ

τούτου, σημασία δεν έχει μόνον το «εάν» αλλά και το «πώς» αυτά θα χρησιμοποιηθούν.

1.4 Όπως ορθά διαπιστώνει η Επιτροπή, τα αγορακεντρικά μέσα συνιστούν μία καλή δυνατότητα για την επίτευξη προσοδοφόρων λύσεων στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, δεν αποτελούν ωστόσο πανάκεια. Κατά συνέπεια, θα έπρεπε η σχέση και ο συνδυασμός μεταξύ, παραδείγματος χάρη, των διαταγών και των απαγορεύσεων, του κανονιστικού δικαίου και των αγορακεντρικών μέσων (όπως φόροι, δασμοί, στοχευμένες επιδοτήσεις και εμπορεύσιμες άδειες), να αποτελέσουν αντικείμενο του πολιτικού διαλόγου και της Πράσινης Βίβλου. Εν προκειμένω η Πράσινη Βίβλος της Επιτροπής δεν παρέχει σχεδόν κανέναν προσανατολισμό, γεγονός για το οποίο η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της.

1.5 Η ΕΟΚΕ καλεί για αυτόν το λόγο την Επιτροπή, να επωφεληθεί του δημοσίου διαλόγου που ξεκίνησε με αφορμή την Πράσινη Βίβλο για να παρουσιάσει με συγκεκριμένα παραδείγματα τις δυνατότητες και τις επιπτώσεις, αλλά και τα όρια των διάφορων αγορακεντρικών μέσων για την προστασία του περιβάλλοντος.

2. Περιεχόμενο της Πράσινης Βίβλου

2.1 Η Επιτροπή υπέβαλε στις 28 Μαρτίου 2007 την — ήδη από το 2004 αναμενόμενη — Πράσινη Βίβλο με θέμα «αγορακεντρικά μέσα για το περιβάλλον και την εξυπηρέτηση αντίστοιχων πολιτικών επιδιώξεων»⁽¹⁾, η οποία αποτελεί αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης.

2.2 Με την Πράσινη Βίβλο, η Επιτροπή φιλοδοξεί να δώσει το έναυσμα για έναν δημόσιο διάλογο σχετικά με την ενίσχυση της χρήσης αγορακεντρικών μέσων στην κοινωνία.

2.3 Στην Πράσινη Βίβλο η Επιτροπή αναφέρει τους ήδη εγκριθέντες — σε ευρωπαϊκό επίπεδο — στόχους στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, μεταξύ άλλων τη νέα ενεργειακή και κλιματική πολιτική, η οποία κατά την άποψή της «συνεπάγεται μία νέα βιομηχανική επανάσταση την επόμενη 10-15ετία».

2.4 Η Επιτροπή καθιστά σαφές ότι «δίχως δημόσια παρέμβαση ... είναι αδύνατο να επιτευχθούν οι ως άνω φιλόδοξοι στόχοι». Ως εργαλεία της περιβαλλοντικής πολιτικής θα πρέπει, σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής, να χρησιμοποιηθούν ολοένα και περισσότερο τα αγορακεντρικά μέσα: τα τελευταία θα πρέπει «να αποτελέσουν σημαντικό μέρος των προσπαθειών για να συντελεσθεί πραγματική αλλαγή με την αλλαγή κινήτρων για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές».

2.5 Η Επιτροπή σημειώνει εντούτοις ότι τα αγορακεντρικά μέσα «δεν αποτελούν πανάκεια για την αντιμετώπιση όλων των προβλημάτων».

2.6 Ως «αγορακεντρικά μέσα» αναφέρονται οι φόροι, οι δασμοί, οι στοχευμένες επιδοτήσεις και οι εμπορεύσιμες άδειες.

Τα αγορακεντρικά μέσα ως εργαλεία πολιτικής

2.7 Κατά την άποψη της Επιτροπής, το σκεπτικό υπέρ της χρήσης αγορακεντρικών μέσων στηρίζεται στην ικανότητά τους «να διορθώνουν τα σφάλματα της αγοράς με οικονομικώς αποτελεσματικό τρόπο. Ως σφάλματα της αγοράς αναφέρονται οι καταστάσεις κατά τις οποίες οι αγορές δεν λαμβάνουν ουδόλως ή λαμβάνουν περιορισμένα υπόψη το “πραγματικό” ή κοινωνικό κόστος των οικονομικών δραστηριοτήτων (όπως συμβαίνει π.χ. στην περίπτωση των περιβαλλοντικών περιουσιακών στοιχείων, που ως εκ φύσεως είναι δημόσια αγαθά)».

2.8 Ως πλεονεκτήματα αναφέρονται τα εξής:

- τα αγορακεντρικά μέσα αναγνωρίζουν έμμεσα ότι οι επιμέρους επιχειρήσεις διαφέρουν μεταξύ τους,
- βελτιώνουν τα μηνύματα μέσω των τιμών, αποδίδοντας συγκεκριμένη αξία στις εξωτερικές δαπάνες και τα οφέλη των οικονομικών δραστηριοτήτων,
- εξασφαλίζουν μεγαλύτερη ευελιξία στη βιομηχανία όσον αφορά την επίτευξη των στόχων, περιορίζοντας, τοιούτοτρόπως, το κόστος της συμμόρφωσης,
- προσφέρουν μακροπρόθεσμα κίνητρο στις εταιρείες να καθιερώνουν τις τεχνολογικές καινοτομίες για την περαιτέρω μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον («δυναμική αποτελεσματικότητα»),

⁽¹⁾ COM(2007) 140 τελικό από 28.3.2007.

— υποστηρίζουν την απασχόληση, εφόσον χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής φορολογίας ή μεταρρύθμισης.

2.9 Η Επιτροπή επισημαίνει, ωστόσο, ότι τα αγορακεντρικά μέσα δεν χρησιμεύουν μόνον για την επίτευξη στόχων της περιβαλλοντικής πολιτικής, αλλά επίσης «για να αποφευχθούν οι στρεβλώσεις στην εσωτερική αγορά λόγω των διαφορετικών προσεγγίσεων από τα κράτη μέλη, για να εξασφαλιστεί η ισοκατανομή του φορτίου εντός ενός τομέα ανά την Ευρωπαϊκή Ένωση και να υπερκεραστούν πιθανές αρνητικές συνέπειες για την ανταγωνιστικότητα στο εσωτερικό της ΕΕ».

2.10 Επισημαίνει εξάλλου ότι τα επιμέρους αγορακεντρικά μέσα διαφέρουν όσον αφορά το αποτέλεσμά τους. Τα ποσοτικά συστήματα (όπως τα συστήματα εμπορεύσιμων αδειών), εξασφαλίζουν μεγαλύτερη βεβαιότητα σε ό,τι αφορά την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων (όπως ο περιορισμός των εκπομπών), συγκριτικά με τα μέσα που βασίζονται αποκλειστικά και μόνο στις τιμές (όπως π.χ. οι φόροι). Τα τελευταία αντιθέτως παρέχουν μεγαλύτερη ασφάλεια όσον αφορά το κόστος ή την τιμή, είναι δε πιο εύκολα διαχειρίσιμα.

2.11 Η Επιτροπή επισημαίνει εξάλλου μία ακόμα σημαντική διαφορά: οι φόροι (και οι δασμοί) δεν χρησιμοποιούνται ενδεχομένως μόνον ως εργαλείο επηρεασμού της συμπεριφοράς, αλλά και ως εργαλείο για τη δημιουργία δημοσίων εσόδων — ως προς τα συστήματα εμπορεύσιμων αδειών, το παραπάνω ισχύει μόνον «εφόσον τα εκχωρούμενα δικαιώματα δημοπρατούνται από τις δημόσιες αρχές».

2.12 Στην Πράσινη Βίβλο εξετάζεται εξάλλου το ζήτημα «Ανάπτυξη και θέσεις εργασίας» και προβάλλεται μία επιχειρηματολογία υπέρ των μεταρρυθμίσεων των περιβαλλοντικών φόρων. Κατόπιν της συνόδου κορυφής του Ιουνίου 2006, στην οποία το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στα πλαίσια της νέας στρατηγικής για τη βιωσιμότητα, έδινε — χωρίς ωστόσο να υπεισέλθει σε περισσότερες λεπτομέρειες — το ζήτημα ενός νέου φορολογικού συστήματος που θα στηρίζεται σε κριτήρια βιωσιμότητα, η Επιτροπή σημειώνει ότι «η μεταρρύθμιση των περιβαλλοντικών φόρων (ETR) που έχει ως αποτέλεσμα τη μετακύλιση της φορολογικής επιβάρυνσης από αρνητικούς για την κοινωνική πρόνοια φόρους (παραδείγματος χάριν στους εργαζομένους), σε θετικούς για την κοινωνική πρόνοια φόρους (παραδείγματος χάριν φορολογώντας τις δραστηριότητες που είναι επιβλαβείς για το περιβάλλον, όπως η ανάλωση ή η ρύπανση των πόρων) ενδέχεται να είναι επωφέλης για όλους τους εμπλεκόμενους όσον αφορά την αντιμετώπιση θεμάτων περιβάλλοντος και απασχόλησης⁽²⁾. Παράλληλα, για τη μακροπρόθεσμη μεταστροφή των φόρων θα απαιτηθούν σχετικά σταθερά έσοδα από τη φορολογική βάση που σχετίζεται με το περιβάλλον».

2.13 Στο έγγραφο αναφέρονται τέλος ορισμένα παραδείγματα ήδη καθιερωμένων αγορακεντρικών μέσων (ενεργειακή φορολογία, ευρωπαϊκό σήμα τέλους κυκλοφορίας, συστήματα τοπικής χρέωσης για τη μείωση της συμφόρησης στα αστικά κέντρα) και διατυπώνονται πολλά εξειδικευμένα ή γενικού τύπου ερωτήματα, τα οποία απευθύνονται στο ευρύ κοινό, προκειμένου να δοθεί το έναυσμα για μία κοινωνική συζήτηση.

2.14 Η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι δυνατόν να γίνει χρήση των αγορακεντρικών μέσων και στον τομέα της προστασίας της βιοποικιλότητας.

⁽²⁾ Η Επιτροπή έθεσε το εν λόγω θέμα ήδη το 1993 στη Λευκή Βίβλο για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση (COM(93) 700, κεφάλαιο 10) και πιο πρόσφατα στην ανακοίνωσή της σχετικά με το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο και στο έγγραφο για τις σχέσεις μεταξύ πολιτικών απασχόλησης και περιβάλλοντος. Βλ. COM(2005) 525 και SEC(2005) 1530. Εκ των υστέρων πειστήρια από της Βόρειες χώρες καθώς και τα αποτελέσματα μελετών που βασίζονται σε μοντέλα, υποδεικνύουν την ύπαρξη αμφοτέρων των ειδών ωφελημάτων.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ έχει ταχθεί επανειλημμένα υπέρ της βέλτιστης αξιοποίησης του συνόλου των πολιτικών μέσων δράσης για την προστασία του περιβάλλοντος, για την οποία τα αγορακεντρικά μέσα μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο. Από αυτή την άποψη, υφίσταται επομένως συναίνεση μεταξύ ΕΟΚΕ και Επιτροπής.

3.2 Η ΕΟΚΕ, μολονότι ασπάζεται τα — κατά τη γνώμη της — θετικά και ορθά επιχειρήματα της Πράσινης Βίβλου, προσδοκούσε από το εν λόγω έγγραφο — το οποίο σημειωτέον δημοσιεύθηκε με σημαντική καθυστέρηση και μετά από αλληπάλληλες αναβολές — περισσότερη σαφήνεια όσον αφορά την σχεδιαζόμενη μελλοντική χρήση των αγορακεντρικών μέσων. Η παρατεταμένη διαδικασία υιοθέτησης από την Επιτροπή υπήρξε μεν ίσως απαραίτητη, δεν έχει εντούτοις ακόμα αποδώσει — κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ — κανένα όφελος ως προς τη διαδικασία χάραξης πολιτικών.

3.3 Αντιθέτως, σχηματίζεται πολύ περισσότερο η εντύπωση ότι η πολιτική πραγματικότητα εξελίχθηκε κατά κάποιο τρόπο ταχύτερα από την εσωτερική διαδικασία υιοθέτησης.

3.4 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι τα αγορακεντρικά μέσα για την προστασία του περιβάλλοντος υφίστανται πράγματι εδώ και πολύ καιρό, παρά το γεγονός ότι η χρήση τους διαφέρει ριζικά από κράτος σε κράτος. Παραδείγματος χάρη, σύμφωνα με την Eurostat, το 7 % περίπου των συνολικών εσόδων των προϋπολογισμών στα κράτη μέλη της ΕΕ προέρχεται από περιβαλλοντικές πηγές.

3.5 Η Πράσινη Βίβλος και η επακόλουθη πολιτική συζήτηση δεν μπορούν επομένως να αφορούν την ενδεχόμενη εισαγωγή αγορακεντρικών μέσων για την προστασία του περιβάλλοντος. Το ερώτημα δε είναι το «εάν» αλλά το «πώς»· με άλλα λόγια, το ερώτημα που τίθεται είναι σε ποια έκταση και με ποια σχέση έναντι των απαγορεύσεων, των διαταγών και των λοιπών εργαλείων θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν αγορακεντρικά μέσα.

3.6 Το περιεχόμενο της Πράσινης Βίβλου δεν προσφέρει εντούτοις τίποτα παραπάνω σε σχέση με τα όσα ήταν προ πολλού γνωστά και αποτελούσαν θέμα συζήτησης στις επιχειρήσεις και τις κοινωνικές ομάδες. Επιπλέον, δεν αντιμετωπίζεται διόλου το ερώτημα ποιος θα πρέπει να είναι η κύρια κινητήρια δύναμη. Ως γνωστόν, η ΕΕ δεν είναι αρμόδια στον ίδιο βαθμό για όλα τα πιθανά εργαλεία· σε ζητήματα φορολογικής νομοθεσίας, δεν διαθέτει παραδείγματος χάρη παρά μόνον εξαιρετικά περιορισμένες αρμοδιότητες. Επιπλέον, σε πολιτικό επίπεδο, εξακολουθεί να επικρατεί ασάφεια σχετικά με τη συνέχεια που θα πρέπει να δοθεί μετά τη δημοσίευση της Πράσινης Βίβλου, δηλαδή εάν θα πρέπει να ακολουθηθεί αργότερα — όπως συνήθίζεται — μία Λευκή Βίβλος, ή ποια συμπεράσματα θα πρέπει να συναχθούν.

3.7 Η μεγαλύτερη έλλειψη είναι ότι εξακολουθεί να μη διασαφηνίζεται σε ποιο εργαλείο της πολιτικής θα πρέπει να δίνεται προτεραιότητα σε μία δεδομένη πολιτική κατάσταση. Ο επιδιωκόμενος προσδιορισμός ή η ενδεχόμενη δικτύωση μεταξύ παραδείγματος χάρη του κανονιστικού δικαίου και των αγορακεντρικών μέσων παραμένει ασαφής.

3.8 Συνεπώς, η ΕΟΚΕ εκφράζει μεν την επιδοκιμασία της σχετικά με την Πράσινη Βίβλο, διαπιστώνει εντούτοις ότι ο κοινωνικός διάλογος για αποτελεσματικά εργαλεία στην περιβαλλοντική πολιτική θα πρέπει να διεξάγεται με μεγαλύτερη προσήλωση και βάσει των κατά το δυνατόν πιο συγκεκριμένων παραδειγμάτων, προκει-

μένου να υλοποιηθούν πράγματι οι αναφερθέντες φιλόδοξοι στόχοι της ΕΕ, π.χ. στον τομέα της κλιματικής και ενεργειακής πολιτικής.

3.9 Για την ΕΟΚΕ έχει σημασία να προσανατολισθούν τα αγορακεντρικά μέσα στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», ούτως ώστε να παρασχεθούν κίνητρα σε όσους προστατεύουν ενεργά το περιβάλλον.

4. Ειδικές παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ

4.1 Η ΕΟΚΕ ανέκαθεν υπογράμμισε τη σημασία που έχει να εσωτερικευθεί το αποκαλούμενο «εξωτερικό κόστος». Για το σκοπό αυτό, μπορούν — όπως η ίδια η Επιτροπή αναφέρει — να χρησιμοποιηθούν αγορακεντρικά μέσα. Χρειάζεται ωστόσο καταρχάς μία σαφής πολιτική απόφαση, σχετικά με το ύψος του εσωτερικού κόστους που πρόκειται να εσωτερικευθεί.

4.2 Το αναφερόμενο στην Πράσινη Βίβλο «αγορακεντρικό» μέσο του ευρωπαϊκού σήματος τέλους κυκλοφορίας (ευρωβινιέτα) στον τομέα των οδικών μεταφορών αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα ενός μέσου, που ενώ θεωρείται κατάλληλο για την ενσωμάτωση του εξωτερικού κόστους, έχει στην πραγματικότητα μέχρι σήμερα χρησιμοποιηθεί μόνον χωρίς πεποίθηση. Όπως η ίδια η Επιτροπή αναφέρει, «η κατά μέσον όρο χρέωση είναι δυνατό να καλύπτει μόνο το κόστος της υποδομής και, κατά συνέπεια, εξαιρείται το εξωτερικό κόστος». Επομένως, απαιτούνται πρωτοβουλίες, ούτως ώστε π.χ. να ενσωματωθεί στο μέλλον το εξωτερικό κόστος μέσω της ευρωβινιέτας.

4.3 Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο να χαρακτηρίζουν ένα μέσο ως αγορακεντρικό μέσο για την προστασία του περιβάλλοντος, μόνον εφόσον υφίσταται ένας πραγματικός και φανερός περιβαλλοντικός στόχος. Στην περίπτωση της ευρωβινιέτας δεν πληρούνται απόλυτα τα κριτήρια αυτό, δεδομένου ότι εξαιρείται το εξωτερικό κόστος. Αυτό που επιδιώκεται καταρχήν με την ευρωβινιέτα δεν είναι η αποκλειστική χρηματοδότηση του κόστους της υποδομής από το δημόσιο προϋπολογισμό, αλλά η άμεση συμμετοχή των χρηστών. Εξυπακούεται ότι μία τέτοια προσέγγιση έχει εμμέσως επιπτώσεις στο περιβάλλον, όπως λ.χ. στην περίπτωση που ο χρήστης, εξαιτίας της αύξησης του κόστους, αρχίζει να αναρρωτείται εάν, θα ήταν πιο σκόπιμο, αντί του αυτοκινήτου, να χρησιμοποιήσει το τρένο (ή ενδεχομένως να μην πραγματοποιήσει καν το ταξίδι του). Η ευρωβινιέτα θα πρέπει εντούτοις να θεωρηθεί «περιβαλλοντικό μέσο», μόνον όταν ενσωματωθεί το (περιβαλλοντικό) κόστος, το οποίο μέχρι σήμερα δεν είχε μία «αγορά» και δεν λαμβάνονταν υπόψη.

4.4 Είναι επίσης αναγκαίο να διευκρινισθεί εκ μέρους της Επιτροπής, τι ακριβώς επιδιώκεται μέσω ενός συγκεκριμένου πολιτικού μέτρου. Η συζήτηση σχετικά με το κατάλληλο μέσο θα πρέπει να έπεται του προσδιορισμού του στόχου.

4.5 Παρά εξάλλου την αυξημένη χρήση αγορακεντρικών εργαλείων, οι πολιτικοί ιδύνοντες δεν μπορούν να αποφύγουν την — ενίοτε εξαιρετικά δύσκολη — λήψη αμφιλεγόμενων αποφάσεων, με τις οποίες τίθενται σαφείς (περιβαλλοντικοί) στόχοι, όπως τα όρια των εκπομπών κτλ. Ως προς το σημείο αυτό υπήρχαν μέχρι σήμερα συχνά ελλείψεις. Τα αγορακεντρικά μέσα δεν αποτελούν υποκατάστατο για τις εν λόγω αποφάσεις, αλλά — όπως το ίδιο τους το όνομα υποδηλώνει — εργαλεία για την επίτευξη καθορισμένων πολιτικών στόχων.

4.6 Η Επιτροπή οφείλει να άρει τις ασάφειες που περιέχονται στην Πράσινη Βίβλο το συντομότερο δυνατόν. Πρέπει να καταστήσει σαφή την άποψή της σχετικά με τη μελλοντική χρήση των διαφόρων πολιτικών εργαλείων. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή, να παρουσιάσει — στα πλαίσια της σχεδιαζόμενης ευρύτερης εξέτασης του θέματος — τις διάφορες πιθανές προοπτικές δράσης (π.χ. με ή χωρίς αγορακεντρικά μέσα), μέσω πρακτικών παραδειγμάτων από διάφορους τομείς πολιτικής, π.χ. από το χώρο της ενέργειας και των μεταφορών.

4.7 Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε, παραδείγματος χάρι, η Επιτροπή να καταστήσει σαφές ότι δεν υπάρχει καμία πρόθεση να αντιμετωπισθεί, φερ' ειπείν, το πρόβλημα των καρκινογόνων, ουσιών με την εισαγωγή αγορακεντρικών μέσων.

4.8 Τα αγορακεντρικά μέσα θα μπορούσαν μεταξύ άλλων να αποδειχθούν χρήσιμα και όσον αφορά το ολοένα και πιο επίκαιρο ζήτημα του τρόπου με τον οποίο θα δημιουργηθούν στο μέλλον τα απαλλαγμένα από εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα εργοστάσια ηλεκτροπαραγωγής από άνθρακα, θα είναι διαθέσιμη η σχετική τεχνολογία. Πρόκειται άραγε να καταστεί υποχρεωτική η χρήση της «τεχνολογικής εξέλιξης» (ήτοι μέσω κανονιστικού δικαίου) ή θα επιδιωχθεί η αύξηση της αποδοτικότητας μέσω αγορακεντρικών μέσων; Τέτοιου είδους ερωτήματα θα αποτελέσουν στο μέλλον ολοένα περισσότερο αντικείμενο των κοινωνικών συζητήσεων.

4.9 Εάν ο προσδιορισμός ή η δικτύωση μεταξύ του κανονιστικού δικαίου και των αγορακεντρικών μέσων καταστεί στο σύνολό της σαφέστερη, μέσω της παρουσίασης των αντίστοιχων συγκεκριμένων προοπτικών δράσης, ίσως καταστούν πιο κατανοητές και οι αντίστοιχες σκέψεις που περιέχονται στην Πράσινη Βίβλο σχετικά με τη χρήση αγορακεντρικών μέσων στον τομέα της διατήρησης της βιοποικιλότητας· η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι εν λόγω σκέψεις εξακολουθούν έως σήμερα να μην είναι πειστικές και, συνεπώς, διόλου

ελπιδοφόρες, όσον αφορά τη δυνατότητα αποτελεσματικής καταπολέμησης της συνεχιζόμενης υποβάθμισης στον χώρο της βιοποικιλότητας.

4.10 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη, μέσω της γνωμοδότησής της με θέμα «Διετής έκθεση προόδου της στρατηγικής της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη»⁽³⁾, προτρέπει την Επιτροπή να καταστήσει πιο συγκεκριμένες τις πολύ ασαφείς θέσεις της σχετικά με τη θέσπιση νέου φορολογικού συστήματος που θα βασίζεται σε κριτήρια βιωσιμότητας. Σύμφωνα με την Eurostat, το 7 % περίπου των εσόδων προέρχεται από περιβαλλοντικούς φόρους.

4.11 Η συζήτηση αναφορικά με τη μείωση της φορολόγησης της εργασίας και την αντίστοιχη αντιστάθμιση μέσω εσόδων προερχόμενων από τη φορολόγηση των επιβλαβών για το περιβάλλον δραστηριοτήτων, έχει κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ καθυστερήσει και πρέπει να επισπευσθεί μετά την υποβολή της Πράσινης Βίβλου. Εν προκειμένω θα πρέπει εντούτοις να διασαφηνισθεί το πως αντιλαμβάνεται η ΕΕ τις εν λόγω αλλαγές, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τις Συνθήκες, οι αρμοδιότητες της στο χώρο των εθνικών φορολογικών πολιτικών είναι εξαιρετικά περιορισμένες.

4.12 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εξαιρετικά σημαντικό να υποβληθεί έγκαιρα η υποσχεθείσα μελέτη αναφορικά με τις επιβλαβείς για το περιβάλλον επιχορηγήσεις, οι οποίες και πρέπει να εξαλειφθούν το συντομότερο δυνατόν. Κατά τη γνώμη της, οι επιβλαβείς για το περιβάλλον επιχορηγήσεις οδηγούν σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και συνιστούν ανεπίτρεπτη, εσφαλμένη κατανομή δημοσίων πόρων. Τα αγορακεντρικά μέσα για την προώθηση της προστασίας του περιβάλλοντος θα αποδώσουν ουσιαστικά αποτελέσματα, μόνον όταν εξαλειφθούν πλήρως οι επιχορηγήσεις που είναι επιβλαβείς για το περιβάλλον.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽³⁾ EE C 256 της 27.10.2007, σ. 76.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Διασυνοριακή κινητικότητα του αγροεργατικού δυναμικού»

(2008/C 120/05)

Στις 16 Φεβρουαρίου 2007, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 29 § 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Διασυνοριακή κινητικότητα του αγροεργατικού δυναμικού».

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του, στις 31 Οκτωβρίου 2007, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Siecker.

Κατά την 440ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007, (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2007) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 104 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 1 αποχή.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η μετανάστευση εργαζομένων στην Ευρώπη είναι ένα φαινόμενο οικονομικού χαρακτήρα και απόρροια της ελεύθερης κυκλοφορίας εργαζομένων σε μια ΕΕ όπου παρατηρούνται μεγάλες διαφορές βιοτικού επιπέδου μεταξύ των κρατών μελών. Η υψηλή ανεργία σε ορισμένα από τα νέα κράτη μέλη και η ζήτηση φθηνών και ανειδίκευτων εργατών στα 15 παλαιά κράτη-μέλη έχουν δημιουργήσει ένα ενισχυόμενο ρεύμα ατόμων που αναζητούν εργασία.

1.2 Το 2004 και το 2007 συμφωνήθηκαν μεταβατικά μέτρα με τα οποία τα παλαιά κράτη μέλη θα μπορούσαν να διαχειριστούν τη μετανάστευση από τα νέα κράτη μέλη. Ένας από τους λόγους για τη θέσπιση των μέτρων αυτών ήταν η επιθυμία των παλαιών κρατών μελών να αποφύγουν το ενδεχόμενο να δημιουργηθούν εντάσεις στην αγορά εργασίας με την εισροή μεγάλου αριθμού εργαζομένων μεταναστών, κατάσταση η οποία θα μπορούσε να ευνοήσει την παράνομη απασχόληση.

1.3 Το αποτέλεσμα των εν λόγω μεταβατικών μέτρων ήταν ακριβώς το αντίθετο του επιδιωκόμενου. Στην έκθεση που εκπόνησε σχετικά με την επίδραση των μεταβατικών μέτρων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι περιορισμοί επί της νόμιμης απασχόλησης μεταναστών από τα νέα κράτη μέλη οδήγησαν στην πράξη σε αύξηση της παράνομης απασχόλησης, την εμφάνιση «ψευδοαυτοαπασχολούμενων», την εικονική παροχή υπηρεσιών και την ανάπτυξη της υπεργολαβίας.

1.4 Έτσι, έχει δημιουργηθεί μια παράδοξη κατάσταση στην οποία στην ΕΕ των 15 υπάρχει πολύ εποχική εργασία στο γεωργικό κλάδο, με αποτέλεσμα η αγορά εργασίας να μην διαθέτει επαρκές εγχώριο εργατικό δυναμικό για την κάλυψη των αναγκών για την επίτευξη του έργου αυτού. Υπάρχουν αρκετοί εργαζόμενοι μετανάστες από τα νέα κράτη μέλη που επιθυμούν να κάνουν τη δουλειά αυτή, πολλοί όμως δεν μπορούν επειδή εμποδίζονται από τα περιοριστικά μεταβατικά μέτρα. Οι ροές αγροεργατικού δυναμικού ποικίλλουν τόσο αναφορικά με τις χώρες προέλευσης, όσο και με τις χώρες προορισμού. Οι διαφορές εξαρτώνται κυρίως από την ύπαρξη ή μη μεταβατικών μέτρων, είτε συνολικών είτε μερικών.

1.5 Έτσι, ένα μεγάλο μέρος της ζήτησης εργασίας περιέρχεται στο ανεπίσημο κύκλωμα. Σε αυτή την περίπτωση η συλλογή αξιόπιστων πληροφοριών είναι εξαιρετικά δύσκολη διότι εμπλέκονται τρία

διαφορετικά μέρη τα οποία έχουν το καθένα τους δικούς του λόγους να αποκρύπτουν τις πληροφορίες αυτές. Υπάρχουν εργοδότες που θέλουν να προσφέρουν στους εργαζόμενους χαμηλότερο μισθό από αυτόν που είναι υποχρεωμένοι να καταβάλουν σύμφωνα με την εργατική νομοθεσία της χώρας τους, υπάρχουν εργαζόμενοι που αρκούνται σε λιγότερα χρήματα από αυτά που δικαιούνται σύμφωνα με την εργατική νομοθεσία και υπάρχουν μεσিতικά γραφεία αμφίβολου υπόστασης που είναι πρόθυμα να μεσολαβήσουν διότι έτσι μπορούν να κερδίσουν πολλά χρήματα.

1.6 Πολλοί από αυτούς τους μεσίτες προσφέρουν πολύ εντυπωσιακές τιμές, ωστόσο αυτό τον πόλεμο τιμών το πληρώνουν σε τελευταία ανάλυση οι εργαζόμενοι μετανάστες, οι οποίοι πρέπει να αρκούνται σε εισοδήματα τα οποία υπολείπονται των κατώτατων κοινωνικών ορίων. Συμβαίνει επίσης να υπάρχουν εργοδότες οι οποίοι προσλαμβάνουν εποχικούς εργάτες από μεσίτες σε τιμές σύμφωνες με την αγορά, χωρίς όμως να καταβάλλονται φόροι και κοινωνικές εισφορές. Επιπλέον, οι μεσίτες που επιδίδονται σε αυτές τις πρακτικές καταχρώνται και ένα μέρος του μισθού των εργαζομένων μεταναστών. Υπάρχουν επίσης ιστοσελίδες με τηλέφωνα στην ανατολική και στη δυτική Ευρώπη, όπου προσφέρονται οι υπηρεσίες ανεξάρτητων επαγγελματιών για τους οποίους δεν χρειάζεται να καταβληθούν ούτε φόροι, ούτε εργοδοτικές και κοινωνικές εισφορές.

1.7 Η κατάσταση αυτή είναι από πολλές απόψεις ανεπιθύμητη. Σημείο αφετηρίας πρέπει να είναι η καθ' όλα ίση μεταχείριση των εργαζομένων μεταναστών με τους αυτόχθονες με τους οποίους συνεργάζονται. Για την ίδια εργασία πρέπει να προσφέρεται η ίδια αμοιβή και πρέπει να βελτιωθούν οι προϋποθέσεις πρόσβασης στην κοινωνική ασφάλιση. Αυτό δεν αποτελεί απλώς κοινωνική ανάγκη των εργαζομένων, αλλά και οικονομική ανάγκη των εργοδοτών (ίσοι όροι για την ύπαρξη θεμιτού ανταγωνισμού) και χρηματοοικονομική ανάγκη των κρατών μελών (φορολογία).

1.8 Έχει κατατεθεί πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον προσδιορισμό των κυρώσεων που επιβάλλονται σε εργοδότες υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν παράνομα στην ΕΕ. Στην πρόταση αυτή προβλέπονται εναρμονισμένες κυρώσεις για τους εργοδότες και προληπτικά μέτρα, σε συνδυασμό με τον ορισμό και την ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ κρατών μελών σε ό,τι αφορά στην επιβολή κυρώσεων στους εργοδότες.

1.9 Όσο δεν έχουν καταργηθεί οι περιορισμοί που ισχύουν για τους μετανάστες από τα νέα κράτη μέλη, η ΕΟΚΕ συνιστά να ισχύει η προτεινόμενη οδηγία και για τους εργοδότες που τους απασχολούν παράνομα. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα σημαντικό να υπάρξει αυστηρή επίβλεψη εκ μέρους της ΕΕ, έτσι ώστε η οδηγία να μην ενσωματωθεί απλώς στη νομοθεσία όλων των κρατών μελών, αλλά να εφαρμοστεί και στην πράξη.

1.10 Η καταπολέμηση της παράνομης απασχόλησης διευκολύνεται με τον σαφή ευρωπαϊκό ορισμό της σχέσης εργασίας στα πλαίσια του οποίου θα γίνεται διάκριση μεταξύ ανάλιψης εργασιών (παροχή υπηρεσιών) και άσκησης εργασιών στα πλαίσια μιας ιεραρχικής σχέσης (σύμβαση εργασίας). Η ΔΟΕ έχει εκδώσει σαφή σύσταση για το θέμα αυτό. Έτσι, οι καλότεροι ανεξάρτητοι επαγγελματίες, η ειδικευση των οποίων υπερβαίνει την προσφορά φθηνής και ανειδίκευτης εργασίας, θα αποκτήσουν συγκεκριμένη θέση στο εργασιακό σύστημα και οι εργαζόμενοι θα χαιρούν της προστασίας που δικαιούνται. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε την πρόταση για τη διενέργεια έρευνας σχετικά με αυτήν την (φαινομενική) ανεξαρτησία των ευρωπαϊκών κοινωνικών εταίρων στον τομέα των κατασκευών καθώς και για το γεγονός ότι η Επιτροπή θα χρηματοδοτήσει επιπλέον την έρευνα αυτή.

1.11 Με δεδομένες τις επιπτώσεις που έχουν οι περιορισμοί για τη νόμιμη απασχόληση, ίσως θα ήταν καλύτερο να μην ληφθούν παρόμοια μεταβατικά μέτρα σε περίπτωση που θα υπάρξουν μελλοντικές διευρύνσεις της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ καλεί επίσης την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τη δυνατότητα άρσης όλων των περιορισμών που ισχύουν για τους εργαζόμενους από τα δώδεκα κράτη μέλη που προσχώρησαν το 2004 και 2006. Αυτό υποστηρίζει και μεγάλο μέρος των κοινωνικών εταίρων στην Ευρώπη, υπό την προϋπόθεση ότι θα αναληφθεί πραγματικά δράση σε επίπεδο Κοινότητας, κρατών μελών και κοινωνικών εταίρων για την ίση μεταχείριση των εργαζομένων μεταναστών.

2. Εισαγωγή

2.1 Σύμφωνα με τη στρατηγική της Λισαβόνας, η ΕΕ θα πρέπει να αποτελεί στο μέλλον μία ιδιαίτερα ανταγωνιστική οικονομία της γνώσης, βασισμένη σε μία βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση και με σημαντική κοινωνική συνοχή.

2.2 Η Ευρώπη αποτελεί προς το παρόν μία αρκετά ανταγωνιστική οικονομία της γνώσης, που ακόμη και σήμερα χαρακτηρίζεται ανεπαρκώς βιώσιμα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης και από ελλειμματική κοινωνική συνοχή.

2.3 Η παρούσα γνωμοδότηση αναφέρεται κυρίως στην τελευταία πτυχή: την κοινωνική συνοχή. Η ΕΕ αποδίδει ιδιαίτερη προσοχή στην οικονομική ανάπτυξη και στην εφαρμογή της αρχής της βιωσιμότητας όσον αφορά την παραγωγή. Η έλλειψη προσοχής για τις πολιτικές του τρίτου πυλώνα της στρατηγικής της Λισαβόνας έχει ως αποτέλεσμα η κοινωνική συνοχή να φθίνει αντί να αυξάνεται.

2.4 Οι συνέπειες αυτού του φαινομένου είναι καθαρά ορατές στην αγορά εργασίας. Το μερίδιο της αδήλωτης εργασίας ενισχύεται και τελευταία επανεμφανίζεται ένας τύπος εργαζομένου που μέχρι προσφάτως εθεωρείτο ότι τελούσε υπό εξαφάνιση: Ο ημερομίσθιος εργαζόμενος.

2.5 Οι νέοι ημερομίσθιοι εργαζόμενοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο δρόμο, σε σημεία γνωστά ως «πιάτσες» αδίστακτων μεσα-

ζόντων. Οι εργοδότες τους απασχολούν ημερησίως, χωρίς να καταβάλλουν γι αυτό κανένα φόρο μισθωτών υπηρεσιών ή κοινωνικές εισφορές. Οι ημερομίσθιοι οφείλουν να εργάζονται πάρα πολλές ώρες, αμείβονται ανεπαρκώς με την ώρα και δεν χαιρούν της προστασίας του εργατικού δικαίου, εφόσον αυτή υφίσταται.

2.6 Πριν από μερικά έτη, η αγορά εργασίας είχε ακόμη εθνικό χαρακτήρα, κυρίως για την σχεδόν ή εντελώς ανειδίκευτη εργασία. Η διεύρυνση της ΕΕ, το 2004, επέτρεψε την εμφάνιση μίας ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας και γι αυτό το ιδιαίτερο τμήμα της. Η διεύρυνση του 2007 και η έλευση εργαζομένων από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία συνέβαλαν στη σημαντική αύξηση της προσφοράς σε αυτή τη νέα αγορά.

2.7 Αυτή η τάση γνωρίζει σημαντική ανάπτυξη στη γεωργία. Επιπλέον, πολλοί από αυτούς που αναζητούν εργασία στο εξωτερικό απασχολούνται για πρώτη φορά σχεδόν πάντοτε κυρίως σε αυτόν τον τομέα.

2.8 Με την παρούσα γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να προβάλλει το θέμα αυτό στην ευρωπαϊκή ατζέντα, προκειμένου τα ενδιαφερόμενα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να επιχειρήσουν, από κοινού με τα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους, να εξέλκουν λύσεις γι αυτό το σημαντικό, τραγικό και — δυστυχώς — επιδεινούμενο πρόβλημα.

3. Η γεωργία

3.1 Η γεωργία είναι το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων βάσει των οποίων το φυσικό περιβάλλον υφίσταται επεξεργασία με σκοπό την παραγωγή φυτικών και ζωικών προϊόντων⁽¹⁾. Ανάλογα με το προϊόν, τον τρόπο παραγωγής και το επίπεδο ευημερίας, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ποικίλες και πολυάριθμες τεχνικές, από τη χρήση απλών εργαλείων μέχρι μεγάλων μηχανημάτων, με τα μηχανήματα να υποκαθιστούν όλο και περισσότερο το εργατικό δυναμικό.

3.2 Ο αγροτικός τομέας είναι σημαντικός για την ευρωπαϊκή οικονομία. Η ΕΕ διαθέτει περισσότερα από 160 εκατομμύρια εκτάρια χρησιμοποιούμενων γεωργικών εκτάσεων και 11 εκατομμύρια γεωργικών εκμεταλλεύσεων, οι οποίες απασχολούν συνολικά 15 εκατομμύρια άτομα. Αν και, στις περισσότερες περιπτώσεις, πρόκειται για τους ίδιους τους γεωργούς και τα μέλη των οικογενειών τους, περίπου ένα εκατομμύριο γεωργικές εκμεταλλεύσεις απασχολούν 6,5 εκατομμύρια εργαζομένων. Εξ αυτών, τα 4,5 εκατομμύρια είναι εποχικοί εργαζόμενοι, ένας άγνωστος αριθμός των οποίων απασχολούνται σε χώρα διαφορετική από τη χώρα καταγωγής τους⁽²⁾. Πολλοί από αυτούς τους εποχικούς εργαζόμενους προέρχονται από την Πολωνία, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία.

3.3 Η γεωργία μπορεί να υποδιαιρεθεί σε διάφορες δραστηριότητες: την εκτροφή ζώων (ζωική παραγωγή), την υδατοκαλλιέργεια (ιχθυοκαλλιέργεια), την κηποκομία (παραγωγή φυτών με μικρό κύκλο ανάπτυξης όπως κηπευτικά, διακοσμητικά φυτά, οπωρά, μανιτάρια) και γεωργική καλλιέργεια (που είναι διαφορετική από την κηπουρική καθώς η φυτική παραγωγή γίνεται σε μεγαλύτερη κλίμακα και απαιτεί λιγότερο εργατικό δυναμικό). Η δασοκομία για εμπορική εκμετάλλευση δεν αναγνωρίζεται σε όλες τις χώρες της Ευρώπης ως κλάδος του γεωργικού τομέα, αλλά, σε πολλές χώρες, θεωρείται ξεχωριστός τομέας.

⁽¹⁾ Κώδικας A NACE.

⁽²⁾ www.agri-info.eu.

3.4 Η γεωργία δεν παράγει μόνο είδη διατροφής, αλλά, όλο και περισσότερο, και άλλα προϊόντα, όπως άνθη, γούνες, δέρμα, βιοκαύσιμα (ντίζελ βιολογικής προέλευσης, αιθανόλη, αέριο, ξυλεία ταχείας ανάπτυξης), ένζυμα, ίνες, κλπ. Από γενετικά τροποποιημένα φυτά παράγονται και εξειδικευμένα φάρμακα.

3.5 Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΔΟΕ ⁽³⁾ αλλά και του Eurofound ⁽⁴⁾, η γεωργία είναι για τους εργαζόμενους ένας από τους πλέον επικίνδυνους κλάδους απασχόλησης. Συνολικά συμβαίνουν κάθε χρόνο 335 000 θανατηφόρα εργατικά ατυχήματα. Από αυτά, περισσότερα από τα μισά, δηλαδή 170 000 θανατηφόρα ατυχήματα, στο γεωργικό κλάδο.

4. Μορφές αδήλωτης εργασίας

4.1 Εξαιτίας των πολυάριθμων νομικών περιπλοκών που γνωρίζει η ΕΕ της ελεύθερης αγοράς, είναι αδύνατον να διατυπωθεί ένας ενιαίος ευρωπαϊκός ορισμός της αδήλωτης εργασίας. Πρακτικές που γίνονται αποδεκτές ως απολύτως φυσιολογικές σε ένα κράτος μέλος (όταν ένας τομέας δεν ρυθμίζεται νομοθετικά, τότε δεν υφίστανται διατάξεις προς τήρηση) σε άλλα κράτη μέλη θεωρούνται ως ιδιόζουσες αν όχι παράνομες.

4.2 Οι ορισμοί της αδήλωτης εργασίας διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Πρόκειται για δραστηριότητες που δεν συμπεριλαμβάνονται στις επίσημες στατιστικές της οικονομίας. Στις περιπτώσεις που υπάρχουν αριθμητικά δεδομένα, αυτά προέρχονται συχνά από μία μόνο πηγή, με αποτέλεσμα να μην είναι επαληθεύσιμα και συνεπώς πάντα αξιόπιστα. Ωστόσο, η ύπαρξη του ευρείας κλίμακας φαινομένου της μαζικής εργασίας είναι αναντίρρητη.

4.3 Στην πραγματικότητα, σε όλους τους εθνικούς ορισμούς της αδήλωτης εργασίας επισημαίνεται η μη τήρηση των φορολογικών υποχρεώσεων. Η μη τήρηση των υποχρεώσεων των σχετικών με την κοινωνική προστασία αναφέρεται επίσης σε όλους σχεδόν τους ορισμούς. Κατά παράδειγμα τρόπο, η αθέτηση άλλων υποχρεώσεων σχετικά με το εργατικό δικαίο (συνθήκες εργασίας, χρόνος εργασίας, συλλογικές συμβάσεις που να έχουν γενικό και υποχρεωτικό χαρακτήρα) δεν περιλαμβάνεται σχεδόν ποτέ στους ορισμούς της αδήλωτης εργασίας στα διάφορα κράτη μέλη.

4.4 Η αδήλωτη εργασία εκτελείται από μη εγγεγραμμένους στα μητρώα εργαζόμενους. Αυτοί δεν είναι εξ ορισμού εργαζόμενοι μετανάστες χωρίς άδεια εργασίας ή παραμονής. Άτομα που διαθέτουν αυτά τα έγγραφα — ή που δεν τα χρειάζονται επειδή είναι πολίτες της χώρας στην οποία συμβαίνει η παράβαση — εργάζονται επίσης κατ' άτυπο τρόπο. Εξάλλου, οι εργαζόμενοι που δεν διαθέτουν επίσημα έγγραφα είναι περισσότερο ευάλωτοι και, συνεπώς, περισσότερο εκμεταλλεύσιμοι από εκείνους που διαθέτουν τα απαραίτητα έγγραφα. Η τελευταία ομάδα έχει όντως πρόσβαση σε κανονικές μορφές εργασίας, όχι όμως και η πρώτη.

4.5 Πέραν της επίσημης εργασίας, υπάρχει και η «αυταπασχόληση» χωρίς πρόσθετο προσωπικό. Οι εν λόγω «αυτοαπασχολούμενοι» θεωρούνται επιχειρηματίες και δεν υπάρχουν τρίτοι που να υποχρεούνται να καταβάλλουν γι αυτούς φόρο μισθωτών υπηρεσιών ή κοινωνικές εισφορές. Οι αυτοαπασχολούμενοι οφείλουν να καταβάλλουν οι ίδιοι τα εν λόγω ποσά.

4.6 Επίσης, οι αυτοαπασχολούμενοι δεν προστατεύονται από την εργατική νομοθεσία όπως οι άλλοι εργαζόμενοι. Οι διατάξεις για την κατώτατη αμοιβή, για το μέγιστο εβδομαδιαίο χρόνο εργασίας, για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία δεν ισχύουν για αυτούς. Η κατάσταση αυτή είναι απαράδεκτη, δεδομένου του μεγάλου κινδύνου σοβαρού εργατικού ατυχήματος (βλ. 3.5). Οι αυτοαπασχολούμενοι είναι ελεύθεροι να εργάζονται για τις αμοιβές και τις συνθήκες που οι ίδιοι συμφωνούν με τους εργοδότες τους.

4.7 Οι εν λόγω αυτοαπασχολούμενοι ήταν αρχικά πεπειραμένοι επαγγελματίες, ειδικευμένοι σε συγκεκριμένες δραστηριότητες. Στις περισσότερες περιπτώσεις, είχαν ασκηθεί επί πολλά έτη για να φθάσουν το επίπεδο του ολοκληρωμένου και ειδικευμένου επαγγελματία που ήταν απαραίτητο για να δραστηριοποιηθούν ως ελεύθεροι επαγγελματίες.

4.8 Λόγω της αυξητικής τάσης που παρουσιάζει η ανάθεση εργασιών σε τρίτους, σήμερα παρατηρείται ολόένα και συχνότερα το φαινόμενο προσφυγής στην υπεργολαβία, όχι μόνο για δευτερεύουσες αλλά και για πρωτεύουσες εργασίες. Σήμερα, αρκεί να υπάρχει ένα ολιγάριθμο και καλά κατατοπισμένο προσωπικό· η εκτέλεση συχνά απλών εργασιών ανατίθεται ολόένα και συχνότερα σε τρίτους με υπεργολαβία. Η ζήτηση αυτού του είδους εργασίας καλύπτεται από μια μεγάλη ομάδα νεόφερτων στην αγορά εργασίας αυτοαπασχολούμενων. Η σημαντικότερη ειδικότητα πολλών από τους νέους ανεξάρτητους επαγγελματίες είναι κυρίως η προσφορά φθηνής και ανειδίκευτης εργασίας.

4.9 Στην πραγματικότητα, πρόκειται για μία μορφή ψευδοαυταπασχόλησης, η οποία χρησιμοποιήθηκε κυρίως στα τέλη της δεκαετίας του 1980 για την εξαγωγή της ανεργίας από την Ιρλανδία και το Ην. Βασίλειο. Μέχρι τότε, η βρετανική νομοθεσία περιλάμβανε ορισμένες εγγυήσεις με βάση τις οποίες μπορούσε να ελεγχθεί αν οι ανεξάρτητοι επαγγελματίες πληρούν πραγματικά ορισμένες προϋποθέσεις. Μια από τις προϋποθέσεις αυτές ήταν η πείρα και η ειδικευση σε ένα συγκεκριμένο επάγγελμα. Η τότε βρετανική κυβέρνηση κατάργησε τα ισχύοντα κριτήρια ελέγχου, με αποτέλεσμα να αυξηθεί κατακόρυφα ο πληθυσμός εκείνων που μπορούσαν να καταχωρηθούν ως ανεξάρτητοι επαγγελματίες και να εργάζονται στη βρετανική ενδοχώρα, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το ισχύον εργατικό δικαίο στα κράτη μέλη ⁽⁵⁾.

4.10 Παρεμπιπτόντως, αυτό το φαινόμενο δεν αποτελεί πλέον αγγλοσαξονική αποκλειστικότητα, καθώς εκπρόσωπος της πολωνικής κυβέρνησης, για παράδειγμα, δήλωσε σε διάσκεψη σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων ότι η κυβέρνηση της χώρας του κάλεσε αυτούς που αναζητούν εργασία να εγγραφούν ως αυτοαπασχολούμενοι ⁽⁶⁾. Αυτό τους επιτρέπει να αποφεύγουν όλους τους περιορισμούς που εξακολουθούν να ισχύουν για τους εργαζόμενους στα λοιπά κράτη μέλη και να απασχολούνται παντού. Έτσι, το καθεστώς του «αυτοαπασχολούμενου» χρησιμοποιείται τακτικά και ενσυνείδητα ως τέχνασμα για να παρακάμπτονται τα νομικά καθεστώτα και οι νόμιμες συνθήκες εργασίας στο πλαίσιο μίας υπεργολαβικής αλυσίδας. Η σύναψη ληστρικών συμβάσεων με αυτούς τους ψευδοαυτοαπασχολούμενους, που συχνά διατίθενται από μεσιτικά γραφεία, επιτρέπει επίσης την υπονόμευση της ευθύνης για την τήρηση των υποχρεώσεων όσον αφορά τους φόρους και την κοινωνική ασφάλιση.

⁽³⁾ European Institute for Construction Labour Research.

⁽⁶⁾ FAFA, Διάσκεψη για την ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων, 1 Ιουνίου 2006, Όσλο
www.fafano.no.

⁽³⁾ Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, Ηνωμένα Έθνη, Γενεύη.

⁽⁴⁾ Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας του Δουβλίνου.

4.11 Το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται σε μεγάλη έκταση και στον τομέα των κατασκευών, στον οποίο έχουν διεξαχθεί περισσότερες έρευνες απ' ό,τι στον αγροτικό τομέα. Οι ομοιότητες μεταξύ των δύο τομέων είναι πολυάριθμες. Κοινό τους στοιχείο είναι κυρίως τρεις παράγοντες κινδύνων που χαρακτηρίζουν όλες τις μορφές αδήλωτης απασχόλησης: εντατική εργασία, πρόσκαιρη απασχόληση, πρόσληψη κυρίως αλλοδαπών εργαζομένων. Οι κοινωνικοί εταίροι του κλάδου εντόπισαν εντωμεταξύ τους κινδύνους και ζήτησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιδοτήσει τη διεξαγωγή έρευνας σχετικά με το φαινόμενο της (ψευδο) αυταπασχόλησης σε 18 κράτη μέλη. Η Επιτροπή ενέκρινε και επιδοκίμασε την διεξαγωγή αυτής της έρευνας. Η πρόταση μελέτης θα αποτελέσει αντικείμενο προκήρυξης διαγωνισμού δημόσιας σύμβασης σε πανευρωπαϊκό επίπεδο έως το τέλος του τρέχοντος έτους.

4.12 Δεδομένου ότι δεν υπάρχει ακόμη ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο για τις εργασιακές σχέσεις προσφέρεται πεδίο ελεύθερο σε ένα αμφίβολο εμπόριο φθηνού εργατικού δυναμικού. Αυτή η κατάσταση έχει σημαντικές και βλαβερές παρενέργειες σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ίδια η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα αυτό στην «Έκθεση σχετικά με τη λειτουργία των μεταβατικών διατάξεων που ορίζονται στην συνθήκη προσχώρησης του 2003», στην οποία διαπιστώνει ότι «οι περιορισμοί μπορεί να έχουν ενθαρρύνει τους υπηκόους των κρατών μελών της ΕΕ-8 να αναζητήσουν άλλους τρόπους άσκησης οικονομικής δραστηριότητας στα κράτη μέλη της ΕΕ-15, γεγονός που αντανακλάται στην εξαιρετικά υψηλή εισροή αποσπασμένων εργαζομένων (7) εργαζομένων που ισχυρίζονται ότι είναι αυτοαπασχολούμενοι» (7).

4.13 Στην ίδια έκθεση, η Επιτροπή παρατηρεί ότι «Οι κοινωνικοί εταίροι αναγνώρισαν ότι οι μεταναστευτικές ροές από τα κράτη μέλη της ΕΕ-8 στα κράτη μέλη της ΕΕ-15 ήταν μέτριες και υπογράμμισαν ότι πρέπει να αποφευχθεί η αλλοίωση των προτύπων εργασίας και το "κοινωνικό ντάμπινγκ". Τόνισαν επίσης ότι οι περιορισμοί στη νόμιμη εργασία οδηγούν στην πραγματικότητα στην εξάπλωση της αδήλωτης εργασίας, της "ψευδοαπασχόλησης", των εικονικών παροχών υπηρεσιών και της εργασίας που εμφανίζεται ως υπεργολαβία». Σε άλλο σημείο, η Επιτροπή διορθώνει κάπως την εικόνα ότι τα μεταναστευτικά ρεύματα δεν ήταν ιδιαίτερα μεγάλα, παρατηρώντας ότι «οι πραγματικές μεταναστευτικές ροές στη διευρυμένη ΕΕ μπορεί να είναι σημαντικότερες από όσο δείχνουν τα στοιχεία στην παρούσα έκθεση, δεδομένου ότι το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας δεν καλύπτεται πλήρως από τις επίσημες στατιστικές». Εξάλλου, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, γενικά, οι περιορισμοί στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας μπορούν να εντείνουν την προσφυγή σε αδήλωτη εργασία.

4.14 Για παράδειγμα, η κηρυκική στις Κάτω Χώρες, η οποία αποτελεί το γεωργικό κλάδο με τους περισσότερους εργαζομένους, το 1992 απασχολούσε συνολικά 54 200 ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης. Περί το 87 % των εργαζομένων ήταν μισθωτοί, ενώ ποσοστό ελαφρώς υψηλότερο του 13 % συνδέονταν με τις σχετικές επιχειρήσεις με άλλο τρόπο (προσωρινοί, έκτακτοι και ψευδοαπασχολούμενοι). Το 2005, ο τομέας απασχολούσε 59 000 ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης, εκ των οποίων το 61 % ήταν μισθωτοί και περί το 39 % εργαζόμενοι συνδεόμενοι με τις επιχειρήσεις με άλλους τρόπους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι αριθμοί αυτοί αφορούν μόνο την επίσημη οικονομία. Κατά τις εκτιμήσεις, απασχολούνταν ατύπως (8) στον τομέα περί τα 40 000 ισοδύναμα πλήρους

απασχόλησης. Πάντως, τα στοιχεία δείχνουν ότι το μερίδιο της αδήλωτης εργασίας στον τομέα της κηποκομίας μειώνεται σταθερά μετά την κατάργηση των περιοριστικών μέτρων για τους υπηκόους των κρατών μελών που προσχώρησαν στην ΕΕ το 2004.

5. Η απειλή υπονόμευσης των εργασιακών κανόνων

5.1 Τα τελευταία χρόνια, αποδείχτηκε ότι η επιβολή περιορισμών στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας έχει συχνά αντίθετα αποτελέσματα. Πράγματι, μπορεί να προκαλέσει την παράκαμψη των νόμιμων καθεστώτων ή κανόνων εργασίας. Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2008, οι αναζητώντες εργασία από τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία δεν θα υπόκεινται σε κανένα περιορισμό στην Εσθονία, τη Λεττονία, τη Λιθουανία, την Πολωνία, τη Σλοβακία, τη Δημοκρατία της Τσεχίας, τη Σουηδία, τη Φινλανδία, την Κύπρο και τη Σλοβενία, αν και θα οφείλουν να εγγραφούν στα μητρώα στις τρεις τελευταίες χώρες. Στα λοιπά 15 κράτη μέλη της ΕΕ θα ισχύουν περιορισμοί για τους αναζητώντες εργασία από τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία (9). Για εκείνους που αναζητούν εργασία και προέρχονται από τα δέκα κράτη μέλη που προσχώρησαν το 2004 εξακολουθούν να ισχύουν περιορισμοί, για λιγότερες όμως χώρες και λιγότερο αυστηροί από αυτούς που ισχύουν για τους υπηκόους της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας (10).

5.2 Η μετανάστευση εργατικού δυναμικού στην ΕΕ είναι οικονομικού χαρακτήρα και αποτελεί συνέπεια της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων σε μία Ευρώπη όπου υπάρχουν σημαντικές διαφορές όσον αφορά το επίπεδο ευημερίας μεταξύ των κρατών μελών. Η υψηλή ανεργία σε πολλά νέα κράτη μέλη και η ζήτηση φθηνού και χαμηλής εξειδίκευσης εργατικού δυναμικού στα 15 παλαιά κράτη μέλη προκαλούν ένας συνεχές ρεύμα αναζητού-των εργασίας.

5.3 Πολλοί από αυτούς βρίσκουν εργασία στο γεωργικό τομέα, εξαιτίας του εποχικού χαρακτήρα του: κατά τη συγκομιδή, η ζήτηση συμπληρωματικού εποχικού προσωπικού είναι πολύ μεγάλη. Επίσης, οι κίνδυνοι κοινωνικού ντάμπινγκ σε αυτόν τον τομέα είναι μεγαλύτερη σε σχέση με άλλους τομείς, κυρίως επειδή, σε πολλά κράτη μέλη, ο γεωργικός τομέας δεν διέπεται από συλλογικές συμβάσεις, ενώ στα κράτη μέλη όπου υφίστανται οι συμβάσεις αυτές συχνά δεν είναι γενικής ισχύος.

5.4 Η εποχική εργασία συνιστά διαρθρωτικό στοιχείο της ευρωπαϊκής γεωργίας. Χωρίς τη συμβολή ενός ευέλικτου εργατικού δυναμικού, δεν είναι δυνατή η ύπαρξη βιώσιμης και αποτελεσματικής γεωργικής παραγωγής. Η εποχική εργασία στο γεωργικό τομέα, σε μεγάλο μέρος, ασκείται από μετανάστες εργαζόμενους. Σε ορισμένες περιπτώσεις ανακύπτουν προβλήματα, που θέτουν σε κίνδυνο την κοινωνική συνοχή.

5.5 Οι μετανάστες που εργάζονται εντός του επίσημου δικτύου συχνά κοστίζουν λιγότερο από τους αυτόχθονες εργαζόμενους, καθώς ο εργοδότης δεν υποχρεούται να καταβάλει γι αυτούς ορισμένες εισφορές. Αυτό ισχύει, παραδειγματος χάρι, για τα ταμεία τομεακής κατάρτισης και συνταξιοδότησης. Οι μετανάστες από τα 10 κράτη μέλη που εντάχθηκαν στην ΕΕ το 2004, για τους οποίους σε ορισμένα από τα παλαιά κράτη μέλη εξακολουθούν να ισχύουν περιορισμοί στην αγορά εργασίας, εργάζονται συχνά κατά τρόπο μερικώς άτυπο, καθώς δεν δηλώνονται όλες οι ώρες που

(7) COM(2006) 48 τελικό.

(8) Productschap Tuinbouw, www.tuinbouw.nl.

(9) http://ec.europa.eu/employment_social/free_movement/enlargement_en.htm.

(10) <http://ec.europa.eu/eures/home.jsp?lang=el>.

εργάστηκαν στις φορολογικές αρχές. Οι εργαζόμενοι μετανάστες από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, οι οποίοι υπόκεινται σε ακόμη περισσότερους περιορισμούς, εξαρτώνται εντελώς από το ανεπίσημο δίκτυο. Δεν πληρώνονται για όλες τις ώρες που εργάζονται και οι ωριαίες αποδοχές τους είναι πολύ χαμηλότερες ή υποχρεούνται, βάσει καταχρηστικών συμβάσεων που υπέγραψαν, να εργάζονται ως αυτοαπασχολούμενοι.

5.6 Η ΔΟΕ έχει συνάψει σειρά συμβάσεων για την προβληματική που εξετάζεται στην παρούσα γνωμοδότηση. Πρόκειται για τις συμβάσεις αριθ. 97 (Μετανάστευση για λόγους απασχόλησης, 1949), 143 (Συμπληρωματικές διατάξεις για τους εργαζόμενους μετανάστες, 1975), 181 (Ιδιωτικά γραφεία απασχόλησης, 1997) και 184 (Η προστασία της ασφάλειας και της υγείας στο γεωργικό κλάδο, 2001). 17 από τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ **δεν** έχουν επικυρώσει της συμβάσεις 97 και 181. Η σύμβαση 143 **δεν** έχει επικυρωθεί από 22 κράτη μέλη και η σύμβαση 184 **δεν** έχει επικυρωθεί από 24 κράτη μέλη της ΕΕ. Δεν υπάρχει ούτε ένα κράτος μέλος της ΕΕ που να έχει επικυρώσει και τις τέσσερις συμβάσεις ⁽¹¹⁾. Επίσης, η ΔΟΕ εξέδωσε το 2006 σύσταση για τις εργασιακές σχέσεις ⁽¹²⁾. Ουσιαστικό διακύβευμα της σύστασης ήταν η βελτίωση της νομοθεσίας σε όλες τις χώρες, προκειμένου να επιτραπεί σαφής διάκριση των ελεύθερων επαγγελματιών από τους μισθωτούς. Αυτό είναι απαραίτητο για να παύσουν οι παράνομες πρακτικές που αποσκοπούν στην απόκρυψη της πραγματικής ιδιότητας των μισθωτών και την προβολή τους ως ελεύθερων επαγγελματιών ⁽¹³⁾.

6. Προάσπιση των κανόνων εργασίας

6.1 Αφετηρία πρέπει να αποτελεί η αρχή της από κάθε απόψεως ισότιμης μεταχείρισης των μεταναστών εργαζομένων σε σχέση με τους αυτόχθονες συναδέλφους τους με τους οποίους συνεργάζονται. Για την ίδια εργασία πρέπει να προσφέρονται ίδιες αποδοχές, ενώ θα πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες πρόσβασης στην κοινωνική ασφάλιση. Αυτό δεν είναι μόνο προς το συμφέρον των εργαζομένων, αλλά εξυπηρετεί και το οικονομικό συμφέρον των εργοδοτών (ισότιμες ανταγωνιστικές συνθήκες για όλους) και το χρηματοοικονομικό συμφέρον των κρατών μελών (από φορολογικής απόψεως). Η αρχή αυτή εφαρμόζεται σπανίως. Κατά την άρση των εμποδίων που έπλητταν τους υπηκόους των κρατών μελών που εντάχθηκαν στην ΕΕ το 2004, οι κοινωνικοί εταίροι των Κάτω Χωρών δήλωσαν την πρόθεσή τους να συμμετάσχουν από την 1η Μαΐου 2007 στον έλεγχο της τήρησης της εργατικής νομοθεσίας και των κανόνων εργασίας. Οι κρατικές αρχές υποσχέθηκαν να χαράξουν μια συνοδευτική πολιτική. Προς το παρόν καμία από τις προθέσεις αυτές δεν είχε οποιοδήποτε απτό αποτέλεσμα.

6.2 Έχει καταταθεί πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόβλεψη κυρώσεων κατά των εργοδοτών που απασχολούν παράνομα διαμένοντες στην ΕΕ πολίτες προερχόμενους από τρίτες χώρες ⁽¹⁴⁾. Αυτή προβλέπει τη εφαρμογή εναρμονισμένων κυρώσεων κατά των εργοδοτών, εναρμονισμένα μέτρα πρόληψης, καθώς και τον ορισμό και ανταλλαγή μεταξύ των κρατών μελών ορθών πρακτικών όσον αφορά την εφαρμογή των κυρώσεων κατά των εργοδοτών.

6.3 Ο κύριος λόγος αυτής της πρότασης είναι ο μεγάλος αριθμός (σύμφωνα με εκτιμήσεις 4,5 με 8 εκατομμύρια) παράνομα διαμενόντων στην ΕΕ πολιτών τρίτων χωρών. Αυτή η κατάσταση προκαλεί την παράνομη εργασία, ενώ η γεωργία, μαζί με την οικοδομή, τον τομέα ξενοδοχείων, εστιατορίων και καφετειών και τον τομέα καθαρισμού, αποτελούν τους τέσσερις τομείς που πλήττονται

περισσότερο από αυτό το φαινόμενο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο καταλήγουν σε αυτή την πρόταση στο συμπέρασμα ότι αυτός ο τύπος παράνομης εργασίας «όπως ακριβώς και η αδήλωτη εργασία των πολιτών της ΕΕ, προκαλεί απώλειες στα δημόσια οικονομικά, μπορεί να οδηγήσει σε μείωση των αποδοχών και σε επιδείνωση των συνθηκών εργασίας, μπορεί να προκαλέσει στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων και έχει ως συνέπεια οι μη δηλωμένοι εργαζόμενοι να μη διαθέτουν ασφάλιση υγείας και συνταξιοδοτικά δικαιώματα».

6.4 Στην έκθεσή τους για τη λειτουργία των μεταβατικών διατάξεων της Συνθήκης Προσχώρησης του 2003 (περίοδο από 1ης Μαΐου 2003 μέχρι 30ης Απριλίου 2006), οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι παρατηρούν ότι «οι περιορισμοί στην πρόσβαση σε νόμιμη εργασία οδηγούν πράγματι στην εξάπλωση της μη δηλωμένης εργασίας, της “ψευδο-αυτοαπασχόλησης”, των εικονικών παροχών υπηρεσιών και της εργασίας που εμφανίζεται ως υπεργολαβία». Λαμβανομένων υπόψη αυτών των διαπιστώσεων, κρίνεται σκόπιμη η άρση όλων των περιορισμών στους οποίους υπόκεινται οι εργαζόμενοι από τα 12 κράτη μέλη που προσχώρησαν το 2004 και το 2007, προκειμένου να ισχύουν οι ίδιες συνθήκες για όλους. Η μεγάλη πλειονότητα των κοινωνικών εταίρων στην Ευρώπη τάσσεται υπέρ αυτής της άρσης, με την προϋπόθεση ότι θα ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο, καθώς και στο επίπεδο των κοινωνικών εταίρων για τον έλεγχο της ίσης μεταχείρισης των μεταναστών εργαζομένων.

6.5 Για όσο διάστημα εξακολουθούν να ισχύουν αυτοί οι περιορισμοί, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η προτεινόμενη οδηγία, η οποία προβλέπει κυρώσεις εναντίον των εργοδοτών που απασχολούν παράνομα υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν στην Ευρώπη, πρέπει να ισχύει και για τους εργοδότες που απασχολούν παράνομα πολίτες χωρών της ΕΕ που υπόκεινται ακόμη στους εν λόγω περιορισμούς. Εξάλλου, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι έχει μέγιστη σημασία για την ΕΕ να μεριμνά με προσοχή όχι μόνο για τη μεταφορά της οδηγίας στις νομοθεσίες όλων των κρατών μελών αλλά και για την πραγματική εφαρμογή της.

6.6 Επιπλέον, η οδηγία αναφέρεται κάπως και στις μεγάλες διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των κρατών μελών σε ότι έχει σχέση με την ποιότητα και την ένταση των ελέγχων, καθώς και το ύψος των προστίμων που επιβάλλονται. Έτσι, στις Κάτω Χώρες το υψηλότερο πρόστιμο που επιβάλλεται στους εργοδότες που απασχολούν παράνομους εργαζόμενους ανέρχεται σε 6 700 ευρώ κατ' άτομο, στο Βέλγιο σε 20 000 ευρώ και στο Λουξεμβούργο σε 50 000 ευρώ. Υπάρχουν όμως και κράτη μέλη στα οποία δεν προβλέπονται καθόλου κυρώσεις εναντίον των εργοδοτών που απασχολούν παράνομα εργαζόμενους.

6.7 Η ανταλλαγή καλών πρακτικών είναι απαραίτητο συστατικό της διαδικασίας που πρέπει να οδηγήσει στην πρόοδο της κοινωνικής συνοχής. Στην ακρόαση στο Plovdiv ⁽¹⁵⁾, αναφέρθηκαν ορισμένα παραδείγματα καλών πρακτικών όπως τα ακόλουθα:

— Η σύσταση διεθνούς συμβουλίου εργαζομένων στην παραμεθόρια περιφέρεια της Bürgerland ⁽¹⁶⁾, μεταξύ Αυστρίας και Ουγγαρίας, είναι μία από τις εν λόγω ορθές πρακτικές. Συνδικαλιστικές οργανώσεις από την Αυστρία και την Ουγγαρία συνεργάζονται στους κόλπους αυτού του συμβουλίου, μεριμνώντας ώστε η διασυννοριακή εργασία να ασκείται σύμφωνα με τη νομοθεσία και τις σχετικές ρυθμίσεις.

⁽¹¹⁾ <http://www.ilo.org/ilolex/french/convdisp1.htm>. (διατίθεται στα EN, FR, και στα ES).

⁽¹²⁾ ILO (2006) Employment Relationship Recommendation R 198.

⁽¹³⁾ Amsterdam Institute of Advanced Labour Studies.

⁽¹⁴⁾ COM(2007) 249 final.

⁽¹⁵⁾ Plovdiv, Βουλγαρία, 18.9.2007.

⁽¹⁶⁾ www.igr.at.

- Η πιστοποίηση του επονομαζόμενου «συστήματος αρχιεργολάβων» στο Ηνωμένο Βασίλειο ⁽¹⁷⁾. Μετά από αυστηρό έλεγχο, οι αρχές πιστοποιούν νόμιμους «αρχιεργολάβους» οι οποίοι λειτουργούν ως οι σημαντικότεροι μεσάζοντες για την κάλυψη της ζήτησης εποχικής εργασίας στο γεωργικό κλάδο. Η ΔΟΕ αναφέρει το σύστημα αυτό ως καλό παράδειγμα στις δημοσιεύσεις της.
- Στο Βέλγιο, οι κοινωνικοί εταίροι στο γεωργικό κλάδο συμφώνησαν στην εφαρμογή ενός εύρυθμου συστήματος διοικητικού ελέγχου, με στόχο την πρόληψη της παράνομης απασχόλησης ⁽¹⁸⁾.
- Στις Κάτω Χώρες, οι κοινωνικοί εταίροι εισήγαγαν το 2007 ένα σύστημα πιστοποίησης με στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας του ελέγχου όσον αφορά την τήρηση των κοινωνικών κανόνων και των κανόνων εργασίας στον τομέα της προσωρινής απασχόλησης ⁽¹⁹⁾. Το σύστημα αντιμετωπίζει προς το παρόν ακόμη κάποιες «παιδικές αρρώστιες» αλλά η πρόθεση είναι αξιόπαινη και οι εξελίξεις που σημειώνονται είναι ελπιδοφόρες.
- Στην Ιταλία, το Σεπτέμβριο 2007 οι κοινωνικοί εταίροι και οι υπουργοί εργασίας και γεωργίας υπέγραψαν ένα ευρύ πρόγραμμα με στόχο την αναχαίτιση της εξάπλωσης της

αδήλωτης εργασίας και της ψευδοαυταπασχόλησης στον γεωργικό τομέα ⁽²⁰⁾.

- Η ΔΟΕ έχει αναπτύξει συστήματα ρυθμίσεων για τους εργατομεσίτες, προκειμένου να αποφευχθεί η πιθανότητα να καταλήξουν εργαζόμενοι μετανάστες στο κύκλωμα του εμπορίου ανθρώπων και της καταναγκαστικής εργασίας με τη μεσολάβηση προσώπων αμφιβόλου ηθικής υπόστασης. Τα προγράμματα αυτά προορίζονται για τις νομοθετικές αρχές, τις επιθεωρήσεις εργασίας, τις αστυνομικές υπηρεσίες κ.λπ.

6.8 Οι καταστάσεις που αναφέρονται σε ορισμένα από αυτά τα παραδείγματα δεν είναι όλες απολύτως συγκρίσιμες με την κατάσταση των εργαζομένων από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία που αναζητούν απασχόληση στην ΕΕ-15. Για παράδειγμα, οι Ούγγροι εργαζόμενοι στη *Bürgerland* επιστρέφουν κάθε βράδυ στα σπίτια τους, ενώ οι εργαζόμενοι από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία παραμένουν μακριά από τα σπίτια τους για μήνες. Και σε αυτές τις περιπτώσεις εξακολουθούν να παρατηρούνται καταχρήσεις, όμως αυτό συμβαίνει σε πολύ μικρότερη κλίμακα και οι περιπτώσεις αυτές μπορούν εύκολα να εντοπισθούν και να επισύρουν κυρώσεις με την ορθή εφαρμογή των κανόνων. Η γενική εντύπωση που επικρατεί είναι ότι οι συνθήκες εργασίας που ισχύουν εκεί είναι κοινωνικά αποδεκτές.

Βρυξέλλες, 31 Οκτωβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁷⁾ www.gla.gov.uk.

⁽¹⁸⁾ www.limosabe.be, www.ksz.fgov.be/En/CBSS.htm.

⁽¹⁹⁾ www.normeringarbeid.nl.

⁽²⁰⁾ www.lavoro.gov.it και www.lavoro.gov.it/NR/rdonlyres/7E345511-29CC-4D81-B502-225F85070D3C/0/new_n12ottobre07.pdf.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η κατάσταση της απασχόλησης στο γεωργικό τομέα»

(2008/C 120/06)

Στις 13 Μαρτίου 2007 και σύμφωνα με το άρθρο 29Α των εκτελεστικών διατάξεων του Εσωτερικού Κανονισμού, το Προεδρείο της ΕΟΚΕ αποφάσισε την κατάρτιση πρόσθετης γνωμοδότησης για το ακόλουθο θέμα:

«Η κατάσταση της απασχόλησης στο γεωργικό τομέα».

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 31 Οκτωβρίου 2007, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. WILMS.

Κατά την 440ή σύνοδο ολομελείας της, που πραγματοποιήθηκε στις 12 και 13 Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 96 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 3 αποχές.

1. Περίληψη

1.1 Η Επιτροπή έθεσε με την ανακοίνωσή της «Απασχόληση στις αγροτικές περιοχές: κάλυψη του ελλείμματος θέσεων εργασίας» ⁽¹⁾ ένα σημαντικό θεμέλιο στη συζήτηση σχετικά με την απασχόληση στο γεωργικό τομέα, ο οποίος αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα για τη δημιουργία και τη διασφάλιση των θέσεων εργασίας στις αγροτικές περιοχές.

1.2 Οι διαρθρωτικές αλλαγές στη γεωργία βρίσκονται σε εξέλιξη και θα επηρεάσουν εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενους στον γεωργικό τομέα, οι οποίοι πρόκειται, είτε να χάσουν τη θέση εργασίας τους, είτε να υποστούν αλλαγές στις συνθήκες διαβίωσής τους. Η ανακοίνωση αποσιωπά σχεδόν εντελώς μια ουσιαστική πτυχή της απασχόλησης στη γεωργία, και συγκεκριμένα την κατάσταση των εργαζομένων σε αυτήν και κυρίως των εποχικών και των διακινούμενων εργαζομένων.

1.3 Το γεγονός τούτο είναι λυπηρό, δεδομένων των προσπαθειών που καταβάλλει η Επιτροπή με την ευκαιρία του Ευρωπαϊκού Έτους Κινητικότητας των Εργαζομένων (2006). Τα περίπου 4 εκατομμύρια εποχικών εργαζομένων — συμπεριλαμβανομένων 2 περίπου εκατομμυρίων διακινούμενων — και εργαζομένων μερικής απασχόλησης ετησίως αποδεικνύουν την υψηλή κινητικότητα και ελαστικότητα που χαρακτηρίζουν τον γεωργικό τομέα.

1.4 Η εποχική απασχόληση, κυρίως στις καλλιέργειες οπωροκηπευτικών, αποτελεί όχι μόνο δομικό στοιχείο της γεωργίας, αλλά και προαπαιτούμενο για την ύπαρξη αποτελεσματικής και αειφόρου γεωργικής διαχείρισης. Δεδομένου ότι το τοπικό εργατικό δυναμικό δεν επαρκεί συχνά για την κάλυψη των εποχικών αναγκών σε εργατικά χέρια, οι διακινούμενοι εργαζόμενοι διαδραματίζουν το δικό τους ρόλο στην ανάπτυξη της γεωργίας στην Ευρώπη.

1.5 Η παραγωγή υγιεινών τροφίμων συμβάλλει καθοριστικά στην ίδια μας την ύπαρξη.

1.6 Παρά τα υψηλά ποσοστά ανεργίας που παρατηρούνται σε πολλές ευρωπαϊκές περιφέρειες, η ζήτηση συμπληρωματικού εποχικού εργατικού δυναμικού από τη Λευκορωσία, την Ουκρανία και άλλα κράτη είναι μεγάλη. Η αγορά εργασίας στην ΕΕ πρέπει να αναπτυχθεί κατά τρόπο κοινωνικά βιώσιμο, θα πρέπει δηλαδή να παρέχεται στον καθένα η ευκαιρία να κερδίζει τα προς το ζην μέσω της εργασίας. Το πρόσθετο φθινόγειο εργατικό δυναμικό από τρίτες χώρες περιορίζει τις ευκαιρίες αυτές.

⁽¹⁾ COM(2006) 857 τελικό, «Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Απασχόληση στις αγροτικές περιοχές: κάλυψη του ελλείμματος θέσεων εργασίας».

1.7 Οι στόχοι μεγέθυνσης, τους οποίους έθεσε η Ευρωπαϊκή Ένωση, μπορούν να επιτευχθούν μόνον μέσω θεμιτού ανταγωνισμού. Οι απασχολούμενοι στη γεωργία πρέπει να αντιμετωπίζονται ισότιμα σε όλα τα επίπεδα, ανεξάρτητα από την καταγωγή τους.

1.8 Στην γεωργική αγορά εργασίας επικρατεί μεγάλη κινητικότητα, γεγονός που συνάδει με τους στόχους της Επιτροπής. Οι διακινούμενοι εργαζόμενοι δεν θα πρέπει εντούτοις να βρίσκονται σε μειονεκτική θέση. Για αυτόν το λόγο χρειάζεται, μετά την κοινωνική και την οικονομική ενσωμάτωση, να ακολουθήσει και η κοινωνική. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι βραχυπρόθεσμα χρειάζεται να υλοποιηθούν τα ακόλουθα:

- Θα πρέπει να ρυθμιστούν ελάχιστα πρότυπα συνθηκών εργασίας και συνθηκών για το σύνολο του διακινούμενου εργατικού δυναμικού στην Ευρώπη.
- Οι διακινούμενοι εργαζόμενοι θα πρέπει, βάσει της εργασίας τους, να απολαύουν ολοκληρωμένη κοινωνικής προστασίας, η οποία θα περιλαμβάνει και την απόκτηση συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων.
- Το εποχικό εργατικό δυναμικό θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται εξίσου στα προγράμματα απόκτησης προσόντων.
- Οι διακινούμενοι εργαζόμενοι θα πρέπει να ενημερώνονται αναφορικά με τους όρους εργασίας και τα δικαιώματά τους.

1.9 Στην ευρωπαϊκή γεωργία δεν υπάρχει διαφάνεια σχετικά με το μέγεθος της απασχόλησης και τα κοινωνικά πρότυπα. Το γεγονός δε αυτό προκαλεί στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Ένα μέσο για την επίτευξη θεμιτού ανταγωνισμού, είναι η πιστοποίηση των επιχειρήσεων με βάση κοινωνικά κριτήρια.

2. Εισαγωγή

Η εργασία στον γεωργικό τομέα αναμένεται να υποστεί περαιτέρω αλλαγές. Οι μερικοί και οι εποχικά απασχολούμενοι αποτελούν ένα μεγάλο τμήμα των εργαζομένων. Για τους διακινούμενους εργαζομένους, οι οποίοι μετακινούνται από τον τόπο κατοικίας τους στον τόπο εργασίας, ισχύουν ειδικές ρυθμίσεις. Η συνολική αυτή κατάσταση δεν προβλέπεται να μεταβληθεί ουσιαστικά στο εγγύς μέλλον.

2.1 Εξέλιξη της γεωργικής εποχικής απασχόλησης

2.1.1 Η κατάσταση της απασχόλησης στο γεωργικό τομέα έχει αποτελέσει συχνά αντικείμενο γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ. Η συζήτηση σχετικά με την απασχόληση των διακινούμενων εργαζομένων και την εποχική απασχόληση αποκτά διαρκώς μεγαλύτερη σημασία τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όσο και σε πολλά κράτη μέλη. Οι τρεις βασικοί παράγοντες, δηλαδή οι εκπρόσωποι των εργοδοτών, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και οι πολιτικοί ή διοικητικοί εκπρόσωποι, έχουν ήδη κινητοποιηθεί και δραστηριοποιείται επί του θέματος. Παραδείγματος χάρι:

- Πολλά γεωργικά συνδικάτα παρέχουν ενημέρωση, μέσω πολυγλωσσού υλικού, αναφορικά με την κατάσταση των δικαιωμάτων στις χώρες προορισμού.
- Σε ορισμένες χώρες, οι κοινωνικοί εταίροι διαπραγματεύονται συλλογικές συμφωνίες που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των διακινούμενων και των εποχικών εργαζομένων.
- Συχνά παρέχονται νομικές συμβουλές στους διακινούμενους εργαζομένους, ιδίως όσον αφορά τη σύναψη συμβάσεων εργασίας.
- Ορισμένες κυβερνήσεις διοργανώνουν στρογγυλές τράπεζες με τους κοινωνικούς εταίρους, με στόχο τη βελτίωση της κατάστασης των εποχικών και των διακινούμενων εργαζομένων.
- Κατόπιν παρεμβάσεων εκ μέρους των κοινωνικών εταίρων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιλήφθηκε επίσης του ζητήματος παρέχοντας συνεχώς μεγαλύτερη υποστήριξη σε σχέδια των κοινωνικών εταίρων στο πεδίο των διακινούμενων εργαζομένων, τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όσο και μέσω των ταμιών της, π.χ. στο θέμα της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης και της εργασιακής διαμεσολάβησης του διακινούμενου εργατικού δυναμικού.

2.1.2 Υπήρξαν επανειλημμένα αιτήματα για τη σύσταση ενός παρατηρητηρίου για την απασχόληση των διακινούμενων εργαζομένων και την εποχική απασχόληση. Τα αιτήματα αυτά δεν συνάντησαν ωστόσο καμία ανταπόκριση. Εντούτοις, υπέχουν καίρια σημασία για τη βελτίωση της κατάστασης του εργατικού δυναμικού, η συλλογή, η παρουσίαση και η αξιολόγηση κατανοητών δεδομένων για την κατάσταση της εργασίας στον γεωργικό τομέα.

2.2 Ορισμός

2.2.1 Ο διστακτικός χαρακτήρας της συζήτησης σχετικά με το ζήτημα της εποχικής αγροτικής απασχόλησης οφείλεται στην ελλιπή διαφάνεια και στην ανεπαρκή απεικόνιση της πραγματικής κατάστασης.

2.2.2 Περίπου 2 εκατομμύρια άνδρες και γυναίκες εργάζονται υπό καθεστώς πλήρους απασχόλησης στον γεωργικό τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Περίπου 4 εκατομμύρια άτομα εργάζονται υπό καθεστώς επισφαλούς απασχόλησης, εκ των οποίων ένα τμήμα εργάζεται υπό καθεστώς μερικής απασχόλησης και ένα άλλο απασχολείται εποχικά, δηλαδή για χρονικά διαστήματα που ανέρχονται από λίγες μόνον ημέρες έως και σε 8 μήνες ανά έτος. Πολλοί από τους εποχικά απασχολούμενους είναι διακινούμενοι εργαζόμενοι, οι οποίοι όχι μόνον δεν εργάζονται στον τόπο κατοικίας τους, αλλά συχνά έχουν μεταναστεύσει από άλλο κράτος.

2.2.3 Κατά την ανάλυση των αριθμητικών δεδομένων της απασχόλησης, πρέπει να διασαφηνισθούν πλήρως οι διάφορες κατηγοριοποιήσεις, π.χ. σε σχέση με το μέγεθος της επιχείρησης, την

κατάταξη σε κλάδους και τομείς και, ιδιαίτερα, αναφορικά με την οριοθέτηση της κηπουρικής και του τομέα παροχής γεωργικών υπηρεσιών.

3. Επείγον χαρακτήρας της γνωμοδότησης

3.1 Η γνωμοδότηση έχει επείγοντα χαρακτήρα για τους ακόλουθους λόγους:

- α) Μέσω της ανακοίνωσης για την κατάσταση της απασχόλησης στο γεωργικό τομέα η Επιτροπή προσεγγίζει επισταμένα και το ζήτημα της ποσοτικής εξέλιξης της εργασίας. Επισημαίνει ότι, παρά το γεγονός ότι η γεωργική απασχόληση στις αγροτικές περιοχές είναι, από ποσοσταία άποψη, πολύ χαμηλή, ο τομέας υπέχει μεγάλη σημασία. Η Επιτροπή αναμένει ότι μέχρι το έτος 2014 θα σημειωθεί μείωση της απασχόλησης (υπολογιζόμενη σε ισοδύναμα θέσεων πλήρους απασχόλησης) της τάξεως των 4-6 εκατομμυρίων εργαζομένων περίπου (2 εκατ. στην ΕΕ-15, 1-2 εκατ. στα 10 κράτη μέλη που προσχώρησαν στην ΕΕ το 2004 και 1-2 εκατ. στη Ρουμανία και τη Βουλγαρία).
- β) Στην ΕΕ-15 αναμένεται να σταθεροποιηθεί ή ακόμα και να αυξηθεί ελαφρά — π.χ. στα κρατίδια της τέως Δυτικής Γερμανίας — ο αριθμός των εργαζομένων με πλήρη απασχόληση. Στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες αναμένεται περαιτέρω υποχώρηση του αριθμού των εργαζομένων με πλήρη απασχόληση. Όπως είναι αυτονόητο, εάν συνεχισθεί η τάση αυτή, θα αυξηθούν οι ανάγκες των επιχειρήσεων σε εποχικό εργατικό δυναμικό στις περιφέρειες στις οποίες καλλιεργούνται οπωροκηπευτικά.
- γ) Οι προβλέψεις αναφέρουν ότι πολλές χώρες αναμένεται να αντιμετωπίσουν έλλειψη ειδικευμένων εργαζομένων που θα μπορούσαν π.χ. να αναλάβουν διευθυντικές αρμοδιότητες σε επιχειρήσεις ή να χειρίζονται τεχνολογικά πολύπλοκες λειτουργίες.
- δ) Οι επιχειρήσεις διαμαρτύρονται ήδη για το γεγονός ότι αδυνατούν να βρουν εποχικό προσωπικό. Αυξάνονται δε οι πιέσεις που ασκούνται, όχι μόνο για να επιτραπεί μια πιο ελαστική διακίνηση των εργαζομένων εντός της ΕΕ, αλλά και για να επιτραπεί επίσης σε μεγαλύτερο βαθμό η είσοδος, από κράτη εκτός της ΕΕ, εργατικού δυναμικού που θα μπορεί να απασχοληθεί εποχικά. Η Πολωνία έχει ήδη προχωρήσει σε σχετικά ανοίγματα επιτρέποντας την είσοδο εργατικού δυναμικού από τη Λευκορωσία και την Ουκρανία.
- ε) Από την άλλη πλευρά, σε πολλές και κυρίως αγροτικές περιφέρειες, παρατηρείται ακόμα υψηλό ποσοστό ανεργίας. Η Επιτροπή έχει δρομολογήσει στρατηγική προκειμένου να αυξηθεί η κινητικότητα των εργαζομένων. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει εντούτοις έναν ελκυστικό χαρακτήρα των προσφερόμενων θέσεων εργασίας.
- στ) Είναι αναμφισβήτητο το γεγονός ότι η απασχόληση των διακινούμενων εργαζομένων δημιουργεί προστριβές και προβλήματα.
- ζ) Εξίσου αναμφισβήτητο είναι το γεγονός ότι στη γεωργία παρατηρούνται μικρής διάρκειας αυξήσεις των αναγκών σε εργατικό δυναμικό, ανάλογα με τις περιόδους βλάστησης. Ως εκ τούτου υπάρχει πράγματι προσφορά εργασίας. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της Στρατηγικής της Λισαβόνας θα πρέπει μάλιστα να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, καλύτερης ωστόσο ποιότητας.

- η) Με τη Στρατηγική του Γκέτεμποργκ τα κράτη μέλη συμφώνησαν ως προς τους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης. Η κοινωνική διάσταση θα πρέπει να τοποθετηθεί στο ίδιο επίπεδο με τους οικονομικούς και οικολογικούς στόχους. Τούτο δε απαιτεί την εφαρμογή των κοινωνικών προτύπων στους διακινούμενους εργαζόμενους. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει εν προκειμένω να επωμισθούν επάξια την κοινωνική τους ευθύνη. Οι διακινούμενοι εργαζόμενοι απαιτούν ίση μεταχείριση και δικαιούνται αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης και στέγασης. Επιπλέον πρέπει να ενσωματωθούν πλήρως στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.
- θ) Στα πλαίσια της πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την καταπολέμηση των διακρίσεων, έχει επίσης ξεκινήσει ένας διάλογος με θέμα την καταπολέμηση των διακρίσεων σε σχέση με τις συνθήκες απασχόλησης και διαβίωσης των ξένων εργαζομένων.
- ι) Η πλήρης ελευθερία διακίνησης των εργαζομένων εντός της ΕΕ συνεπάγεται αλλαγή του κρατικού πεδίου δράσης. Κατ' αυτόν τον τρόπο αυξάνεται ο ανταγωνισμός μεταξύ τόσο των εργαζομένων, όσο και των εργοδοτών.
- κ) Δεδομένων των προβλέψεων της Επιτροπής σχετικά με τη μείωση του εργατικού δυναμικού κατά 4-6 εκατ. εργαζόμενους, στη συζήτηση για την ΚΑΠ θα πρέπει απαραίτητως να συμπεριληφθεί και το ζήτημα της ποιότητας της εργασίας. Η κατάσταση των μονίμων εργαζομένων αναμένεται επίσης να μεταβληθεί. Προβλέπεται να σημειωθεί έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού και σταθεροποίηση του αριθμού των εργαζομένων μακροπρόθεσμα.
- Παρά τις πολλές προσπάθειες και τις πρωτοβουλίες εκ μέρους των συνδικάτων, δεν καθίσταται δυνατή η ενημέρωση των διακινούμενων εργαζομένων σχετικά με τα δικαιώματά τους. Πολλοί νόμοι και κανόνες στα κράτη προορισμού δεν τηρούνται. Η εκμετάλλευση αυτή εις βάρος των ξένων εργαζομένων αντιβαίνει κατάφωρα στις προσπάθειες που καταβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση για την καταπολέμηση των διακρίσεων.
- Αναφορικά με το ζήτημα της κοινωνικής ασφάλισης, οι εποχικοί εργαζόμενοι εξακολουθούν να βρίσκονται σε μειονεκτική οικονομική θέση εξαιτίας των ελλειπών περιόδων καταβολής ασφαλιστικών εισφορών.
- Η βάσει συλλογικών συμβάσεων καταβολή εξόδων στο αγροτικό εργατικό δυναμικό, δεν εφαρμόζεται κατά κανόνα στους εποχικούς εργαζόμενους.
- Σε όλα σχεδόν τα κράτη, τα καταλύματα για τους διακινούμενους εργαζόμενους δεν είναι αυτά που θα έπρεπε.
- Μία τελευταία εξέλιξη συνίσταται στην απασχόληση στον γεωργικό τομέα μέσω εταιρειών πρόσκαιρης απασχόλησης. Ακόμη και αν υπάρχουν παραδείγματα παρόμοιων εταιρειών που θεωρούνται προς αποφυγήν, η πρόσκαιρη απασχόληση μπορεί να προσφέρει πλεονεκτήματα τόσο στους εργοδότες, όσο και στους εργαζόμενους.
- Στους τομείς με υψηλό ποσοστό σχέσεων εργασίας βραχείας διάρκειας παρουσιάζονται συχνά κρούσματα παράνομης απασχόλησης. Πολύ συχνά, μετά τη λήξη μιας νόμιμης εποχικής απασχόλησης, ακολουθεί περίοδος παράνομης «εκμετάλλευσης» του εργαζόμενου σε άλλους τομείς.

4. Τρέχοντα προβλήματα

4.1 Το φαινόμενο των διακινούμενων εργαζομένων οφείλεται ουσιαστικά στα διαφορετικά βιοτικά επίπεδα μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών. Η διακίνηση των εργαζομένων προκαλεί μάλιστα μακροπρόθεσμη έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού στα κράτη προέλευσης. Στις περιοχές αυτές καταβάλλονται μεν προσπάθειες για την καταπολέμηση του φαινομένου της έλλειψης εργατικού δυναμικού, όχι όμως μέσω της αύξησης του εισοδήματος και της βελτίωσης των εκπαιδευτικών προτύπων, αλλά μέσω της προσέλκυσης εργαζομένων, επί του παρόντος από ακόμα φτωχότερες περιοχές, στο δε μέλλον κυρίως από περιοχές εκτός της ΕΕ.

4.2 Μία άλλη αιτία της έλλειψης εργατικού δυναμικού συνίσταται στις μέχρι σήμερα δυσχερείς και ασυνήθιστες συνθήκες απασχόλησης στους επιμέρους τομείς. Οι διακινούμενοι εργαζόμενοι ακολουθούν τις ανάγκες της αγοράς. Στα πλαίσια της ελεύθερης αγοράς εργασίας κινούνται προς την κατεύθυνση στην οποία επικρατούν οι εκάστοτε καλύτερες για αυτούς συνθήκες.

4.3 Οι διακινούμενοι εργαζόμενοι έρχονται διαρκώς αντιμέτωποι με νέα προβλήματα:

- Μεγαλύτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στα προβλήματα των εργαζομένων γυναικών στο γεωργικό τομέα. Σε πολλές χώρες, προσλαμβάνονται κυρίως γυναίκες γεγονός που προκαλεί πολιτιστικές και κοινωνικές δυσκολίες τόσο στις χώρες προορισμού όσο και προέλευσης.
- Εξαιτίας της εφαρμογής των μεταβατικών μέτρων για την ελεύθερη διακίνηση εργαζομένων, συνεπεία των διευρύνσεων του 2004 και 2007, σημειώνονται παραβάσεις του εργατικού δικαίου στις περιπτώσεις αποσπάσεων που γίνονται στα πλαίσια της παροχής υπηρεσιών. Έτσι, οι μισθοί στις περιπτώσεις αυτές είναι ενίοτε πολύ χαμηλότεροι από τις ελάχιστες νόμιμες αποδοχές, πολλές φορές μάλιστα κυμαίνονται χαμηλότερα και από τις μέσω συλλογικών συμβάσεων συμφωνηθείσες ή τις τοπικά συνήθεις αποδοχές.

5. Συμπεράσματα και πλαίσιο δράσεων

5.1 Γενικό πολιτικό πλαίσιο

5.1.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις προσπάθειες που καταβάλλει η Επιτροπή με στόχο την τόνωση της απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των προσπαθειών για την ενίσχυση της διαφάνειας στη γεωργική απασχόληση. Οι προσπάθειες αυτές περιλαμβάνουν τη συλλογή στατιστικών στοιχείων για την απασχόληση των εργαζομένων και των δύο φύλων, όπως επίσης την ευρεία ενημέρωση των εργαζομένων σε σχέση με τις βιοτικές και εργασιακές συνθήκες που επικρατούν στο εκάστοτε κράτος.

5.1.2 Μέχρι σήμερα η γεωργική πολιτική επικεντρώθηκε στις ποιοτικές και ποσοτικές πτυχές των προϊόντων. Ωστόσο δεν έχει ακόμη εξετασθεί πώς είναι τώρα και πώς θα είναι στο μέλλον η κατάσταση των εργαζομένων στον τομέα.

5.1.3 Πρέπει να συγκεκριμενοποιηθούν εκτενέστερα οι στόχοι των στρατηγικών του Γκέτεμποργκ και της Λισσαβόνας. Κατά την περαιτέρω εξέλιξη μίας αειφόρου γεωργίας, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη όχι μόνον η οικονομική και η οικολογική, αλλά και η κοινωνική διάσταση.

5.1.4 Όλοι οι παράγοντες οφείλουν να θέσουν ως πρωταρχικό στόχο την εξάλειψη των ανισοτήτων στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας. Τούτο δεν μπορεί να επιτευχθεί μέσω της συνεχιζόμενης προσέλευσης στην Ευρώπη φθηνού εργατικού δυναμικού από ολόένα πιο απομακρυσμένες περιοχές. Μία ιδιαίτερη πτυχή του ευρωπαϊκού μοντέλου συνίσταται στη δημιουργία κοινής κοινωνικής ζωής στην Ευρώπη, χωρίς γκέτο διακινούμενων εργαζομένων, στα οποία επικρατούν αντίθετες συνθήκες διαβίωσης και στέγασης και τα οποία είναι κοινωνικά και πολιτισμικά αποκομμένα από το τοπικό γίγνεσθαι.

5.1.5 Στις περαιτέρω έρευνες και στις συνεπόμενες δυνητικές λύσεις που θα προταθούν, πρέπει να συνεκτιμηθεί περισσότερο η πτυχή του φύλου.

5.1.6 Εξακολουθεί να μην υφίσταται το αναγκαίο πλαίσιο συνθηκών! Καλούνται όλοι οι παράγοντες να προσφέρουν τη συμβολή τους.

5.1.7 Οι διακινούμενοι εργαζόμενοι θα πρέπει να εξισωθούν με το τοπικό εργατικό δυναμικό. Η επιτροπή οφείλει να συμβάλει σε αυτή τη διαδικασία στο πλαίσιο των δυνατοτήτων της. Το πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση είναι η θέσπιση ελαχίστων προτύπων. Τα ελάχιστα αυτά πρότυπα συνιστούν ορθή βάση για μια ευρεία συζήτηση σχετικά με την ποιότητα της εργασίας.

5.2 Καθήκοντα και πρωτοβουλίες των κοινωνικών εταίρων

5.2.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι κοινωνικοί εταίροι, στα πλαίσια του κοινωνικού διαλόγου, προκειμένου να προωθήσουν την ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης στο γεωργικό τομέα και κυρίως την αμοιβαία αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων εκ μέρους των εξουσιοδοτημένων από τα κράτη μέλη οργάνων. Το υπό σύσταση ευρωπαϊκό γεωργικό διαβατήριο, αποσκοπεί στη διευκόλυνση της κινητικότητας του αγροτικού εργατικού δυναμικού στην εσωτερική αγορά της ΕΕ. Το γεωργικό διαβατήριο δεν θα πρέπει να λειτουργεί εις βάρος των εργαζομένων εκείνων οι οποίοι είναι εφοδιασμένοι με αυτό, αλλά θα πρέπει απλά να αποτελεί ένα κίνητρο για την κτήση της απαιτούμενης επαγγελματικής κατάρτισης.

5.2.2 Η διαφάνεια στα διπλώματα κατάρτισης μπορεί ταυτόχρονα να συμβάλει στην κινητικότητα των εργαζομένων, διευκολύνοντας την μετεγκατάσταση και την ανάληψη εργασίας σε άλλα κράτη. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής στα πλαίσια της στήριξης του σχεδίου των κοινωνικών εταίρων για τη θέσπιση ενός «γεωργικού διαβατηρίου».

5.2.3 Οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις κυβερνήσεις των ενδιαφερομένων κρατών μελών, να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν σχέδια για την καταπολέμηση της παράνομης απασχόλησης.

5.3 Κοινές πρωτοβουλίες για την κοινωνική ασφάλιση

5.3.1 Η κοινωνική ασφάλιση των εποχικά απασχολούμενων χρήζει ιδιαίτερης προσοχής. Οι εργαζόμενοι, οι οποίοι επί σειρά ετών απασχολούνται σε εποχική βάση, δεν θα πρέπει να βρίσκονται, όσον αφορά την κοινωνική τους ασφάλιση, σε μειονεκτική θέση έναντι των υπολοίπων εργαζομένων. Προκειμένου να επιτευχθεί το παραπάνω χρειάζεται μεταξύ άλλων:

- να ενσωματώνονται οι εποχικά απασχολούμενοι πλήρως στο συνταξιοδοτικό σύστημα της χώρας προορισμού και να αποκτούν πλήρη συνταξιοδοτικά δικαιώματα,
- να τηρούνται οι προστατευτικές της υγείας και εργασίας διατάξεις και να ενημερώνονται οι διακινούμενοι εργαζόμενοι στη γλώσσα τους αναφορικά με τους κινδύνους,

- να παρέχεται ολοκληρωμένη ασφάλεια ασθένειας για τους διακινούμενους εργαζόμενους.

5.3.2 Οι εργαζόμενοι πρέπει να ενημερώνονται στη μητρική τους γλώσσα για τη νομοθεσία της χώρας υποδοχής, τις συλλογικές συμβάσεις και για τις συνθήκες που επικρατούν, π.χ. σχετικά με τις αποδοχές, την οργάνωση, την κοινωνική ασφάλιση, τη φορολογία, τη νομοθεσία για το περιβάλλον κλπ. Η ΕΕ πρέπει συγχρόνως να σέβεται το ρόλο των εταίρων των συλλογικών συμβάσεων και να μην νομοθετεί σε τομείς που υπάρχουν σε εκείνους των εθνικών συλλογικών συμβάσεων εργασίας.

5.4 Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και στέγασης των διακινούμενων εργαζομένων

5.4.1 Οι διακινούμενοι εργαζόμενοι δικαιούνται αξιοπρεπείς συνθήκες στέγασης στη χώρα προορισμού τους. Χρειάζεται να θεσπισθεί ένα πλαίσιο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στο οποίο θα καθορίζονται τα βασικά πρότυπα για τη στέγαση των διακινούμενων εργαζομένων.

5.5 Σήμα ποιότητας για την ορθή εποχική εργασία

5.5.1 Η ΕΟΚΕ τάσσεται εδώ και χρόνια σε πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις της υπέρ της βιώσιμης οικονομικής δραστηριότητας. Η βιώσιμη οικονομική δραστηριότητα, ακτός από μια οικολογική διάσταση, έχει και επιχειρηματικές και κοινωνικές πτυχές. Ένα μη κρατικό, εθελούσιο σύστημα πιστοποίησης για μια «δίκαιη εποχική εργασία» θα μπορούσα να καταστήσει τον ανταγωνισμό περισσότερο θεμιτό. Κριτήρια εθελουσίας πιστοποίησης θα μπορούσαν να είναι τα ακόλουθα:

- η καταβολή ενδεδειγμένου μισθού,
- η μορφή προστασίας των εργαζομένων,
- η συμμετοχή των εργαζομένων σε δραστηριότητες εντός της επιχείρησης,
- οι συμβατικές διατάξεις,
- η στέγαση,
- ο χρόνος εργασίας.

Στόχος της πιστοποίησης είναι:

- η προώθηση του υγιούς ανταγωνισμού,
- η ενημέρωση των ενδιαφερομένων εποχικών εργαζομένων σχετικά με τις επιχειρήσεις, και
- η προβολή ορθών πρακτικών των επιχειρήσεων.

5.6 Η διάδοση των ορθών πρακτικών

5.6.1 Στον τομέα της ευρωπαϊκής γεωργίας παρατηρείται πληθώρα προγραμμάτων και σχεδίων ιδιαιτέρου ενδιαφέροντος, που αποσκοπούν στην ενίσχυση της κινητικότητας εντός του τομέα και στη βελτίωση της κατάστασης των εποχικά απασχολούμενων. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προχωρήσει σε μέτρα για την αξιολόγηση και τη διάδοση των εμπειριών των ορθών πρακτικών («good-practice»).

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος των Εθνικών Συμβουλίων Βιώσιμης Ανάπτυξης»

(2008/C 120/07)

Στις 25-26 Απριλίου 2007, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Ο ρόλος των Εθνικών Συμβουλίων Βιώσιμης Ανάπτυξης».

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον» (Παρατηρητήριο της Βιώσιμης Ανάπτυξης), στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των εργασιών της ΕΟΚΕ για το θέμα, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 27 Νοεμβρίου 2007 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Haken.

Κατά τη 440ή σύνοδο της ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 115 ψήφους υπέρ και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα

1.1 Τα Εθνικά Συμβούλια Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΕΣΒΑ) μπορούν να είναι ισχυροί και δυναμικοί συντελεστές της βιώσιμης ανάπτυξης, διότι μπορούν να παρέχουν ανεξάρτητες συμβουλές και να προωθούν τον διάλογο για τη βιώσιμη ανάπτυξη με την κοινωνία των πολιτών και τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

1.2 Η επισκόπηση των ΕΣΒΑ ανά την ΕΕ παρουσιάζει μια εικόνα με μεγάλη ποικιλία. Ενώ ορισμένα κράτη μέλη δεν έχουν καθόλου ή έχουν μόνο ανενεργά εθνικά συμβούλια, εκείνα που είναι ενεργά διαφέρουν σημαντικά ως προς τις αρμοδιότητες, τη σύνθεση, την ανεξαρτησία, τους πόρους, καθώς και ως προς τον αντίκτυπο των εργασιών τους.

1.3 Ενόψει των θετικών εμπειριών στα κράτη μέλη με «ισχυρά» ΕΣΒΑ, η ΕΟΚΕ καλεί όλα τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τα συμβούλιά τους ή να δημιουργήσουν λειτουργικά και αποτελεσματικά εθνικά συμβούλια όπου δεν υπάρχουν ακόμη.

1.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα ΕΣΒΑ θα πρέπει:

- να περιλαμβάνουν εκπροσώπους όλων των σημαντικών τομέων της εθνικής τους κοινωνίας·
- να έχουν επαρκή βαθμό ανεξαρτησίας από την κυβέρνηση·
- να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των στρατηγικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη και στην παρακολούθηση της εφαρμογής τους·
- να λαμβάνουν επαρκή χρηματοδότηση, ούτως ώστε να μπορούν να παρέχουν πραγματική προστιθέμενη αξία στις συζητήσεις και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων·
- να ανταλλάσσουν εμπειρίες και βέλτιστες πρακτικές και να διατηρούν ανοιχτό διάλογο μεταξύ τους, ιδίως μέσω της ενίσχυσης του δικτύου των Ευρωπαϊκών Γνωμοδοτικών Συμβουλίων Περιβαλλοντικής και Αειφόρου Ανάπτυξης (EEAC).

2. Ιστορικό

2.1 Βιώσιμη ή αειφόρος ανάπτυξη σημαίνει κάλυψη των αναγκών της σημερινής γενιάς χωρίς να υπονομεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες.

Πρόκειται για πρωταρχικό στόχο της ΕΕ, που διέπει όλες τις πολιτικές και τις δράσεις της. Βασίζεται στις αρχές της δημοκρατίας, της ισότητας των φύλων, της αλληλεγγύης, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας και των ίσων ευκαιριών για όλους.

2.2 Το 1992, μετά τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών στο Ρίο, η βιώσιμη ανάπτυξη έγινε ένα παγκόσμια αναγνωρισμένο πεδίο πολιτικής. Η ιδέα της σύστασης συμβουλευτικών οργάνων όπως τα ΕΣΒΑ προέκυψε επίσης από τη Διάσκεψη του Ρίο. Το πρόγραμμα δράσης για τον 21ο αιώνα «Agenda 21», που είναι επίσης αποτέλεσμα του Ρίο, δηλώνει ότι «οι εθνικές στρατηγικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη θα πρέπει να αναπτυχθούν με την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή», ενώ οι συστάσεις του Γιοχάνεσμπουργκ το 2002 έκαναν επίσης έκκληση για τη σύσταση συμβουλίων βιώσιμης ανάπτυξης.

2.3 Στην ΕΕ, η πρώτη στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη υιοθετήθηκε στο Γκέτεμποργκ το 2001. Για να γίνει αυτή η στρατηγική σφαιρικότερη και αποτελεσματικότερη, η Επιτροπή άρχισε το 2004 μια διαδικασία επανεξέτασης και τον Ιούνιο του 2006 το Συμβούλιο υιοθέτησε την ανανεωμένη στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη στη διευρυμένη Ευρώπη (¹). Η ανανεωμένη αυτή στρατηγική αποσκοπεί στην υλοποίηση της μακροπρόθεσμης δέσμευσης της Ευρώπης να επιτύχει τον στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης.

2.4 Κατόπιν των συστάσεων που διατυπώθηκαν στα συμπεράσματα του ΟΗΕ και αργότερα της ΕΕ, όργανα σαν τα ΕΣΒΑ άρχισαν να συγκροτούνται τη δεκαετία του 1990 σε διάφορες χώρες, με κύριο στόχο να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική υλοποίηση του προγράμματος «Agenda 21» και την πρακτική εφαρμογή των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης. Μερικές κυβερνήσεις συνέστησαν διυπουργικά συντονιστικά όργανα (π.χ. Επιτροπή Βιώσιμης Ανάπτυξης της Ουγγαρίας, 1993), άλλες προτίμησαν μικτά όργανα όπως η Εθνική Επιτροπή Βιώσιμης Ανάπτυξης της Φινλανδίας (1993) και άλλες, πάλι, δημιούργησαν συμβούλια με μέλη προερχόμενα από την κοινωνία των πολιτών, όπως το Εθνικό Συμβούλιο του Βελγίου (1993) και η Στρογγυλή Τράπεζα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του Ηνωμένου Βασιλείου (1994). Αργότερα ακολούθησαν και άλλες χώρες, ενώ, από τα όργανα που είχαν συσταθεί νωρίτερα, μερικά αναδιαρθρώθηκαν και άλλα στην πορεία του χρόνου καταργήθηκαν.

(¹) Ανανεωμένη στρατηγική της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη, Συμπεράσματα του Συμβουλίου, 26 Ιουνίου 2006.

2.5 Η ανανεωμένη στρατηγική της ΕΕ δηλώνει ότι «τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο να ενισχύσουν (ή, όπου αυτά δεν υπάρχουν ακόμα, να τα δημιουργήσουν) εθνικά συμβουλευτικά συμβούλια με τη συμμετοχή πολλών ενδιαφερομένων μερών σχετικά με την αιφόρο ανάπτυξη, προκειμένου να δίνουν ερεθίσματα για συζήτηση κατόπιν ενημέρωσης, να βοηθούν κατά την προετοιμασία των Εθνικών Στρατηγικών Αιφόρου Ανάπτυξης ή/και να συμβάλλουν στις αξιολογήσεις της εθνικής και ενωσιακής προόδου. Τα εθνικά συμβούλια αιφόρου ανάπτυξης προορίζονται να αυξήσουν τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών σε θέματα αιφορίας και να συμβάλουν στην καλύτερη σύνδεση διαφορετικών πολιτικών και επιπέδων πολιτικής, χρησιμοποιώντας και το δίκτυο των Ευρωπαϊκών Συμβουλευτικών Συμβουλίων Περιβαλλοντικής και Αιφόρου Ανάπτυξης (EEAC)».

2.6 ΕΣΒΑ έχουν πλέον συσταθεί επίσημα σε αρκετά κράτη μέλη. Λόγω της διαφορετικής ιστορικής πορείας κάθε κράτους μέλους, τα ΕΣΒΑ εμφανίζονται με ποικίλες μορφές ανά την ΕΕ. Κάποιο είδος συμβουλίου για τη βιώσιμη ανάπτυξη ή την περιβαλλοντική πολιτική υπάρχει σε 24 κράτη μέλη, εκ των οποίων 8 έχουν συμβούλια ειδικά για τη βιώσιμη ανάπτυξη, ενώ άλλα 6 έχουν περιβαλλοντικά συμβούλια με μέλη ενδιαφερόμενους ή εμπειρογνώμονες που αναπτύσσουν δραστηριότητα και στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης. Άλλες χώρες έχουν κυβερνητικά συντονιστικά όργανα που ονομάζονται συμβούλια και σε ορισμένα συμμετέχει και η κοινωνία των πολιτών. Μερικά από τα όργανα αυτά είναι ανενεργά. Σε πολλές χώρες όπου οι περιφέρειες έχουν σημαντικές εξουσίες, έχουν συσταθεί και περιφερειακά συμβούλια επιπροσθέτως των εθνικών. Η ραγδαία ανάπτυξη των ΕΣΒΑ δείχνει ότι έχουν δυνατότητες και ότι θα μπορούσαν να παράσχουν προστιθέμενη αξία στη διαδικασία διαμόρφωσης των πολιτικών και στον διάλογο με την ευρύτερη κοινωνία.

2.7 Σκοπός της παρούσας γνωμοδότησης είναι να εξετάσει τον ρόλο των ΕΣΒΑ, τις αρμοδιότητές τους, τη σύνθεση, τους πόρους, τις μεθόδους εργασίας τους και, πάνω απ' όλα, τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών. Η γνωμοδότηση αποσκοπεί επίσης, ως ένα βαθμό, στην εξέταση της αποτελεσματικότητας των ΕΣΒΑ, χωρίς να λησμονείται ότι σε μια τέτοια αξιολόγηση πάντα υπεισέρχεται κάποια υποκειμενικότητα. Η αξιολόγηση βασίζεται ιδίως σε μία έρευνα που διεξήχθη από το δίκτυο EEAC⁽²⁾, στα αποτελέσματα ενός ερωτηματολογίου που έστειλε η ΕΟΚΕ σε διάφορα εθνικά σημεία εστίασης και ΕΣΒΑ και στις συμβολές ορισμένων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Πραγματοποιήθηκαν επίσης συνεντεύξεις με εκπροσώπους των ΕΣΒΑ και της κοινωνίας των πολιτών.

3. Επισκόπηση των Εθνικών Συμβουλίων Βιώσιμης Ανάπτυξης

3.1 Η ακόλουθη επισκόπηση των ΕΣΒΑ παρουσιάζει μια εικόνα με μεγάλη ποικιλία:

Οι αρμοδιότητες των Συμβουλίων

3.2 Μπορούμε να προσδιορίσουμε τέσσερα βασικά καθήκοντα των ΕΣΒΑ:

- παρέχουν συμβουλές στα κυβερνητικά όργανα (συμβάλλοντας στην ανάπτυξη των στρατηγικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη και εκδίδοντας εκθέσεις για συγκεκριμένες πολιτικές).

(²) Βλ. κατάλογο των «πηγών» στο τέλος του κειμένου.

- παρακολουθούν την πρόοδο της εφαρμογής των στρατηγικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη ή της επίτευξης συγκεκριμένων στόχων και εφιστούν την προσοχή στις ελλείψεις.
- ενθαρρύνουν τον διάλογο και τη διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών (μέσω της συμμετοχής εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών στη σύνθεση και στις εργασίες των ΕΣΒΑ και της προώθησης του διαλόγου των ΕΣΒΑ μεταξύ τους και με την κυβέρνηση).
- παρουσιάζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη στο κοινό (διοργανώνοντας δημόσιες εκδηλώσεις και δημοσιεύοντας πληροφορίες για τη βιώσιμη ανάπτυξη στο Διαδίκτυο, στα μέσα ενημέρωσης κλπ.).

3.2.1 Τα τέσσερα αυτά καθήκοντα δεν εκπληρώνονται από τα ΕΣΒΑ σε όλα τα κράτη μέλη. Σε μερικά κράτη μέλη οι αρμοδιότητές τους είναι πολύ πιο περιορισμένες, ενώ σε άλλα, παρότι τα προαναφερθέντα καθήκοντα έχουν ανατεθεί στα ΕΣΒΑ, δεν εκπληρώνονται ή εκπληρώνονται μόνο εν μέρει. Αυτό φαίνεται και από το γεγονός ότι ορισμένα ΕΣΒΑ συνεδριάζουν πολύ σπάνια (2-3 φορές το χρόνο). Άλλα συνεδριάζουν συχνότερα και έχουν, επιπλέον, ομάδες εργασίας (οι ομάδες εργασίας που συγκροτούνται στο πλαίσιο προπαρασκευαστικών ομάδων για συγκεκριμένο έργο φαίνεται πως είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές σε σύγκριση με τις στατικές ομάδες που εστιάζουν σε ένα θέμα). Σε ορισμένα κράτη μέλη, τα ΕΣΒΑ έχουν τη δυνατότητα να συμβάλουν από τα αρχικά στάδια στην εθνική στρατηγική για την αιφόρο ανάπτυξη, ενώ σε άλλα η συμβολή τους ζητείται πολύ αργά ή δεν ζητείται καθόλου. Ο αριθμός των εκθέσεων που παράγουν τα ΕΣΒΑ κυμαίνεται από 0 έως περισσότερες από 10 ετησίως. Τα καλά εδραιωμένα ΕΣΒΑ έχουν τακτικές επαφές με τα ενδιαφερόμενα μέρη και διοργανώνουν δημόσιες εκδηλώσεις ή συνεδριάσεις εμπειρογνομένων σε τακτική βάση.

Μέγεθος και σύνθεση των ΕΣΒΑ

3.3 Τα ΕΣΒΑ ποικίλλουν σε μέγεθος και σύνθεση: ο αριθμός των μελών τους κυμαίνεται από 15 στη Γερμανία έως 78, 81 και 90 στο Βέλγιο, τη Φινλανδία και τη Γαλλία αντιστοίχως. Πολλά ΕΣΒΑ περιλαμβάνουν εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών (επιχειρήσεων, συνδικαλιστικών ενώσεων, ΜΚΟ και ερευνητικών ιδρυμάτων). Άλλα περιλαμβάνουν επίσης εκπροσώπους διάφορων κρατικών φορέων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το κυβερνητικό συντονιστικό όργανο ονομάζεται «Συμβούλιο» και μπορεί να περιλαμβάνει ένα μικρό αριθμό ενδιαφερομένων. Συχνά εκπροσωπούνται επίσης οι τοπικές και περιφερειακές αρχές. Ορισμένοι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών έχουν εκφράσει τη δυσανεξία τους για την ανεπαρκή συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στο εθνικό τους συμβούλιο και στις διαδικασίες της αιφόρου ανάπτυξης εν γένει.

Βαθμός ανεξαρτησίας

3.4 Καθώς τα ΕΣΒΑ συγκροτούνται και χρηματοδοτούνται από την κυβέρνηση, έχουν κάποια «εξάρτηση» από αυτή. Για να κερδίσουν τον σεβασμό τόσο των κρατικών φορέων όσο και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, πρέπει να επιτύχουν τον σωστό βαθμό ανεξαρτησίας και η εξεύρεση αυτής της ισορροπίας είναι δύσκολο έργο. Οι διαδικασίες επιλογής ποικίλλουν, αλλά γενικά τα μέλη ορίζονται από την κυβέρνηση, κατά κανόνα βάσει προτάσεων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που εκπροσωπούνται στο συμβούλιο. Ένα άλλο θέμα είναι το προσωπικό που εργάζεται

στο συμβούλιο, το οποίο σε πολλές χώρες προέρχεται από κρατικές υπηρεσίες. Αυτό ενδέχεται να περιορίζει τον βαθμό ανεξαρτησίας του συμβουλίου. Επίσης, σε πολλά ΕΣΒΑ ο πρόεδρος είναι μέλος της κυβέρνησης.

Πόροι

3.5 Οι πόροι που διατίθενται στα ΕΣΒΑ είναι πολύ άνοιχοι: αυτό ισχύει τόσο για τους ανθρώπινους πόρους όσο και για τον διαθέσιμο προϋπολογισμό. Σε ορισμένες χώρες, όταν η γραμματεία στεγάζεται σε υπουργείο, υπάρχει μόνο ένας διοικητικός υπάλληλος, ο οποίος μάλιστα συχνά δεν εργάζεται αποκλειστικά για το ΕΣΒΑ. Ο συνολικός αριθμός των υπαλλήλων κυμαίνεται από λιγότερους από 1 έως περίπου 20. Το μεγαλύτερο ΕΣΒΑ είναι το βρετανικό, με 58 υπαλλήλους. Δεν έχουν όλα τα ΕΣΒΑ δικό τους προϋπολογισμό. Οι προϋπολογισμοί τους κυμαίνονται από κάτω του 0,1 εκατ. ευρώ έως περίπου 1 εκατ. ευρώ, εκτός από το συμβούλιο του Ηνωμένου Βασιλείου, που διαθέτει προϋπολογισμό 5,5 εκατ. ευρώ.

Αντίκτυπος

3.6 Δεν είναι εύκολο να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος των εργασιών των ΕΣΒΑ, αλλά από τις πληροφορίες που λάβαμε μπορούμε να εξαγάγουμε μερικά συμπεράσματα. Φαίνεται, για παράδειγμα, ότι, σε αρκετές χώρες όπου το ΕΣΒΑ έχει ισχυρή εντολή, πολλές από τις συστάσεις του ενσωματώνονται στις κυβερνητικές πολιτικές και ιδιαίτερα στην εθνική στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη. Ορισμένα ΕΣΒΑ έχουν σαφώς καλή πρόσβαση στους υπουργούς και στα υπουργεία του κράτους και ζητείται τακτικά η γνώμη τους για τη χάραξη των πολιτικών. Άλλα ΕΣΒΑ διατηρούνται σε απόσταση. Μπορούμε επίσης να πούμε πως ορισμένα ΕΣΒΑ έχουν καταφέρει να αναπτύξουν επαφές με πολλά ενδιαφερόμενα μέρη και με το ευρύτερο κοινό, προσελκύοντας πολλούς συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις τους και εξασφαλίζοντας έτσι ισχυρή συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στις διαδικασίες υπέρ της βιώσιμης ανάπτυξης.

Αξιολόγηση

3.7 Τα ΕΣΒΑ μπορούν να είναι ισχυροί και δυναμικοί συντελεστές της βιώσιμης ανάπτυξης. Μπορούν να παρέχουν ανεξάρτητες συμβουλές και ευρύ φάσμα γνώσεων, να προωθούν τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών και τα ενδιαφερόμενα μέρη, να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη πιο μακροπρόθεσμων στόχων βιώσιμης ανάπτυξης και να επιτελούν μια πολύτιμη λειτουργία επίσημησης των ελλείψεων.

3.8 Ενώ ορισμένα κράτη μέλη δεν έχουν καθόλου ή έχουν μόνο ανενεργά εθνικά συμβούλια, εκείνα που είναι ενεργά διαφέρουν σημαντικά ως προς τις αρμοδιότητες, τη σύνθεση, την ανεξαρτησία, τους πόρους, καθώς και ως προς τον αντίκτυπο των εργασιών τους. Αυτό είναι αποτέλεσμα ποικίλων παραγόντων: του μεγέθους και της πολιτικής οργάνωσης της χώρας, του ρόλου που αποδίδει η κυβέρνηση στην πολιτική για τη βιώσιμη ανάπτυξη, της παράδοσης όσον αφορά τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, της ύπαρξης άλλων οργάνων που καλύπτουν μερικώς τις αρμοδιότητες του ΕΣΒΑ, της διάθεσης της κυβέρνησης να δεχθεί συμβουλές από ένα άλλο όργανο κλπ.

3.9 Το πλήρες δυναμικό των ΕΣΒΑ δεν αξιοποιείται σε όλα τα κράτη μέλη. Σε ορισμένα, η σύσταση του ΕΣΒΑ μοιάζει περισσότερο

με έργο «βιτρίνας» παρά με προσπάθεια για πραγματική συμβολή της κοινωνίας των πολιτών. Ωστόσο, υπάρχουν μερικές χώρες με καλά εδραιωμένα ΕΣΒΑ, που ανταποκρίνονται στον ρόλο τους και έχουν πραγματικό αντίκτυπο.

3.10 Τα περισσότερα ΕΣΒΑ δεν φαίνεται να έχουν επαρκείς πόρους για να εκπληρώσουν όλα τα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί. Απαιτείται σημαντικό εργατικό δυναμικό και χρηματοδότηση για να συγκεντρωθούν τα στοιχεία, να αναλυθούν οι πολιτικές και ο αντίκτυπός τους, να διοργανωθούν οι συνεδριάσεις του συμβουλίου και οι εκδηλώσεις συμμετοχής του κοινού, να παραχθούν τεκμηριωμένες και έγκυρες εκδόσεις και να προαχθούν ενεργά στην κυβέρνηση και αλλού.

3.11 Σε μερικά κράτη μέλη, η κυβέρνηση φαίνεται πως έχει πολύ ισχυρό ρόλο, π.χ. όσον αφορά τον ορισμό των μελών του ΕΣΒΑ, τον αριθμό των εκπροσώπων της κυβέρνησης στους κόλπους του και το προσωπικό που απασχολείται σ' αυτό. Στις περιπτώσεις αυτές, υπάρχει κίνδυνος να κυριαρχεί στις εργασίες του συμβουλίου η άποψη της κυβέρνησης, περιορίζοντας έτσι τη δυνατότητα του ΕΣΒΑ να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο βοηθώντας την κυβέρνηση να υπερβεί τις βραχυπρόθεσμες πολιτικές σκοπιμότητες και να περάσει σε πιο μακροπρόθεσμους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης.

3.12 Τα ΕΣΒΑ έχουν διαφορετικές εμπειρίες όσον αφορά την προώθηση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στα θέματα της βιώσιμης ανάπτυξης. Τα διάφορα συμβούλια ανά την Ευρώπη θα είχαν πολλά να μάθουν το ένα από το άλλο όσον αφορά την ανάπτυξη ορθών πρακτικών για αυτό το θέμα.

3.13 Για πολλά θέματα βιώσιμης ανάπτυξης η αρμοδιότητα επιμερίζεται μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών. Τα περισσότερα ΕΣΒΑ, όμως, έχουν περιορισμένη ικανότητα να επικεντρωθούν στις ευρωπαϊκές πτυχές ή να ασκήσουν κάποια επιρροή στις Βρυξέλλες. Αντιμετώπισαν εν μέρει αυτό το πρόβλημα με τη σύσταση του δικτύου τους, του ΕΕΑΚ, το οποίο αποκτά όλο και πιο σημαντική φωνή σε θέματα βιώσιμης ανάπτυξης στην Ευρώπη.

4. Συστάσεις

4.1 Ενόψει των θετικών εμπειριών στα κράτη μέλη με «ισχυρά» ΕΣΒΑ, η ΕΟΚΕ καλεί όλα τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τα συμβούλιά τους ή να δημιουργήσουν λειτουργικά και αποτελεσματικά συμβούλια όπου δεν υπάρχουν ακόμη.

4.2 Η σύνθεση, η εντολή και οι λειτουργίες των ΕΣΒΑ διαφέρουν από χώρα σε χώρα ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες και πολιτικές διαρθρώσεις. Η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στις ακόλουθες γενικές συστάσεις για τις βασικές πτυχές των ΕΣΒΑ.

4.2.1 Σύνθεση: Τα ΕΣΒΑ έχουν μεγαλύτερο κύρος και αξιοπιστία εάν περιλαμβάνουν εκπροσώπους όλων των σημαντικών τομέων της κοινωνίας που ενδιαφέρονται για τα θέματα της βιώσιμης ανάπτυξης. Όσο ευρύτερη βάση έχει η σύνθεσή τους, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα να μπορέσουν να βρεθούν λύσεις που θα είναι ευρέως αποδεκτές.

4.2.2 Εντολή και όραμα: Για να επιτευχθεί βιώσιμη ανάπτυξη, οι υπεύθυνοι για τη λήψη των αποφάσεων πρέπει να αναπτύξουν μια μακροπρόθεσμη θεώρηση και να λαμβάνουν υπόψη, πέρα από τα άμεσα και βραχυπρόθεσμα πολιτικά μελήματα, και τις ανάγκες των μελλοντικών γενεών και του πλανήτη ως συνόλου. Τα ΕΣΒΑ μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διάρθρωση αυτού του μακροπρόθεσμου οράματος. Για να επιτελέσουν αποτελεσματικά αυτόν τον ρόλο, χρειάζονται μέλη με όραμα, κύρος και υπόσταση στην κοινωνία, ικανά να διαμορφώνουν ανεξάρτητη άποψη και να θέτουν υπό αμφισβήτηση τις τρέχουσες πολιτικές και πρακτικές.

4.2.3 Ανεξαρτησία: Τα ΕΣΒΑ θα μπορούσαν να ασκήσουν εντονότερη επιρροή για πιο βιώσιμη ανάπτυξη, εάν είχαν επαρκή βαθμό ανεξαρτησίας από την κυβέρνηση και μπορούσαν να επιλαμβάνονται δύσκολων πολιτικών ζητημάτων, όπου ενδέχεται να υπάρχει σύγκρουση μεταξύ των βραχυπρόθεσμων πολιτικών στόχων και των πιο μακροπρόθεσμων αναγκών αειφορίας.

4.2.4 Πεδίο δραστηριότητας: Τα ΕΣΒΑ θα πρέπει να διαδραματίζουν από τα αρχικά στάδια σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των στρατηγικών για την αειφόρο ανάπτυξη (και άλλων συναφών στρατηγικών) και στην παρακολούθηση της εφαρμογής τους. Αυτό σημαίνει ενασχόληση με ευρύ φάσμα θεμάτων που σχετίζονται με την αειφορία όπως η αλλαγή του κλίματος, οι πολιτικές ενέργειας και μεταφορών, η βιοποικιλότητα, τα αγροτικά και γεωργικά θέματα και η συνολική διαχείριση της οικονομίας με βιώσιμο τρόπο. Τα ΕΣΒΑ θα είναι πιο παραγωγικά εάν είναι ικανά, όχι μόνο να ανταποκρίνονται στις αιτήσεις της κυβέρνησης να μελετήσουν συγκεκριμένα θέματα, αλλά και να προβάλλουν άλλους τομείς, τους οποίους θεωρούν σημαντικούς, με δική τους πρωτοβουλία.

4.2.5 Πρόσβαση στις πληροφορίες: Για να επιτελούν δεόντως τον ρόλο τους, τα ΕΣΒΑ πρέπει να μπορούν να συγκεντρώνουν στοιχεία από όλες τις σχετικές πηγές και, ιδιαίτερα, να έχουν καλή πρόσβαση στις κρατικές πληροφορίες και στο σκεπτικό της κυβέρνησης.

4.2.6 Προώθηση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στα θέματα της βιώσιμης ανάπτυξης: Ένας σημαντικός ρόλος των ΕΣΒΑ είναι η μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού. Μπορούν να διαδραματίσουν πολύτιμο ρόλο βοηθώντας τις αρμόδιες αρχές να εντάξουν την οπτική της βιώσιμης ανάπτυξης στην επίσημη και την άτυπη εκπαίδευση. Μπορούν επίσης να προωθήσουν την ευρύτερη κατανόηση των θεμάτων της βιώσιμης ανάπτυξης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Με τη δημοσίευση ετήσιων εκθέσεων για την «κατάσταση της αειφορίας», τα ΕΣΒΑ θα μπορούσαν να επισύρουν μεγαλύτερη προσοχή σε αυτό το θέμα και να ενθαρρύνουν τη δημόσια συζήτηση.

4.2.7 Πόροι: Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν επαρκή χρηματοδότηση των ΕΣΒΑ, ώστε να μπορούν να εκπληρώ-

νουν τα καθήκοντά τους και να παρέχουν πραγματική προστιθέμενη αξία στις συζητήσεις και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τα θέματα της αειφορίας.

4.2.8 Δράση στο ευρωπαϊκό επίπεδο: Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα ΕΤΒΑ να ανταλλάσσουν εμπειρίες και βέλτιστες πρακτικές και να διατηρούν ανοιχτό διάλογο μεταξύ τους, ιδίως μέσω της ενίσχυσης του δικτύου των Ευρωπαϊκών Γνωμοδοτικών Συμβουλίων Περιβαλλοντικής και Αειφόρου Ανάπτυξης (EEAC). Κατ' αυτόν τον τρόπο θα δημιουργηθεί μια ισχυρή ευρωπαϊκή φωνή υπέρ της βιώσιμης ανάπτυξης.

4.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης στα ΕΣΒΑ να επιδιώξουν να αναπτύξουν την ικανότητά τους να συνδιαλέγονται μεμονωμένα και συλλογικά με τα ευρωπαϊκά όργανα σε σχέση με ευρωπαϊκές πτυχές της πολιτικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη από τη σκοπιά της κοινωνίας των πολιτών. Η ΕΟΚΕ (και ιδιαίτερα το Παρατηρητήριο της Βιώσιμης Ανάπτυξης) θα μπορούσαν να διαδραματίσουν χρήσιμο ρόλο εν προκειμένω, διευκολύνοντας τη μεγαλύτερη συμμετοχή των ΕΣΒΑ σε ευρωπαϊκά θέματα βιώσιμης ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να επιδιώξει να αναπτύξει διάλογο σε τακτική βάση με το δίκτυο EEAC και τα μέλη του σχετικά με επίκαιρα θέματα. Θα μπορούσε επίσης να υποστηρίξει πανευρωπαϊκές συγκριτικές μελέτες για τέτοια θέματα, εστιάζοντας ιδίως στη συμβολή και στον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, θα μπορούσε να επισημαίνει και να προβάλλει παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών.

4.4 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι ουσιώδη σημασία έχει επίσης η συμμετοχή του ευρύτερου κοινού στα θέματα της βιώσιμης ανάπτυξης, πέρα και πάνω από τις δραστηριότητες των εθνικών συμβουλίων. Καλεί, συνεπώς, τις αρχές του εθνικού, του περιφερειακού και του τοπικού επιπέδου να εξασφαλίσουν τη συμμετοχή εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών σε όλες τις πολιτικές αποφάσεις που έχουν έντονη διάσταση αειφορίας. Δεν υπάρχουν συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές για τη θέσπιση ελάχιστων κριτηρίων ορθής πρακτικής όσον αφορά τη συμμετοχή του κοινού. Για να υποστηριχθεί αυτή η συμμετοχή, η ΕΟΚΕ συνιστά να διεξάγεται τακτικά συγκριτική αξιολόγηση ή βράβευση των βέλτιστων πρακτικών. Τα ΕΣΒΑ θα πρέπει επίσης να φροντίζουν να συνεργάζονται στενά με τις άλλες οργανώσεις και τα όργανα που ασχολούνται με τη βιώσιμη ανάπτυξη στη χώρα τους, συμπεριλαμβανομένων των Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών όπου υπάρχουν.

4.5 Τελειώνοντας, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το έργο των ΕΣΒΑ θα είναι εποικοδομητικό μόνον εάν οι κυβερνήσεις έχουν τη διάθεση να ακούν και να ακολουθούν τις συμβουλές τους και εάν λάβουν συγκεκριμένα μέτρα, μεταξύ των οποίων και διάθεση επαρκούς χρηματοδότησης, για τη στροφή των εθνικών πολιτικών προς μία πιο βιώσιμη προσέγγιση.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράσινο Βιβλίο για τη βελτίωση των πρακτικών διάλυσης των πλοίων»

COM(2007) 269 τελικό

(2008/C 120/08)

Στις 22 Μαΐου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Πράσινο Βιβλίο για τη βελτίωση των πρακτικών διάλυσης των πλοίων».

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 31 Οκτωβρίου 2007 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Adams.

Κατά την 440η σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 12 και 13 Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση της Επιτροπής για ανάληψη δράσης τόσο σε διεθνές όσο και σε περιφερειακό επίπεδο με στόχο τη μεταβολή, το συντομότερο δυνατόν, των σημερινών απαράδεκτων πρακτικών διάλυσης των πλοίων.

1.2 Η διεθνής βιομηχανία διάλυσης πλοίων, όπως είναι διαρθρωμένη επί του παρόντος, καλύπτει από ασφαλείς ελεγχόμενες ναυπηγικές δεξαμενές έως παραλίες όπου τα σκάφη διαλύονται χειρωνακτικά με την εφαρμογή ελάχιστων μέτρων υγείας, ασφάλειας και προστασίας του περιβάλλοντος. Σήμερα, τα περισσότερα εμπορικά πλοία κλείνουν τον κύκλο ζωής τους σε μία από αυτές τις παραλίες της Νότιας Ασίας. Υπάρχει σε παγκόσμια κλίμακα σοβαρή έλλειψη εγκαταστάσεων διάλυσης συμβατών με τις αρχές της περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας.

1.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία ότι η επικρατούσα κατάσταση θα επιδεινωθεί λόγω της «διόγκωσης» του αριθμού των πλοίων τα οποία θα θεθούν εκτός λειτουργίας τα επόμενα έτη μετά τη σταδιακή απόσυρση των μονοπύλινων δεξαμενόπλοιοι σε παγκόσμια κλίμακα, λόγω της υπάρχουσας καθυστέρησης της διάλυσης περίπου 15 εκατομμυρίων τόνων εκτοπίσματος άφορτου πλοίου (LDT) ⁽¹⁾ και λόγω της πρόσφατης άνησης της ναυπηγικής βιομηχανίας. Καθώς ένα μέρος των πλεονασματικών σκαφών τα οποία θα πρέπει να αποσυρθούν τα επόμενα έτη έχει προκύψει ως αποτέλεσμα μέτρων που έλαβε ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός (ΔΝΟ) ύστερα από προτροπή της ΕΕ για την προστασία του περιβάλλοντός της, η ΕΕ έχει σαφή ευθύνη για την ανάληψη δράσης.

1.4 Σημειωτέον ότι οι ορισμένοι πλοιοκτήτες δεν προβλέπουν στα λειτουργικά τους έξοδα την ασφαλή ελεγχόμενη διάθεση των πλοίων στο τέλος του κύκλου ζωής τους. Ωστόσο, πολλοί από αυτούς ⁽²⁾ αντιλαμβάνονται την ανάγκη ανάληψης δράσης και αρχίζουν να εφαρμόζουν εθελοντικά μέτρα.

1.5 Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι, παρόλο που η ΕΕ διαθέτει το νομοθετικό πλαίσιο για την αποτροπή της διάλυσης των πλοίων που πραγματοποιούν το τελικό τους ταξίδι σε τοποθεσίες με ανεπαρκείς εγκαταστάσεις, αυτό παρακάμπτεται εύκολα. Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα υποστηρίξει — τελευταία φορά δε τον Μάρτιο του 2007

στη γνωμοδότησή της για την Πράσινη Βίβλο *Προς μια μελλοντική θαλάσσια πολιτική για την Ένωση* ⁽³⁾ — ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να κυρώσουν άμεσα τις διεθνείς συμβάσεις σχετικά με την ασφάλεια στη θάλασσα και την προστασία του περιβάλλοντος και να διασφαλίσουν την ορθή εφαρμογή τους.

1.6 Είναι σαφές ότι η διάλυση σκαφών στο τέλος του κύκλου ζωής τους αποτελεί ένα σύνθετο τομέα που συνεπάγεται σημαντική συνεισφορά σε θέσεις απασχόλησης και πρώτες ύλες προς όφελος των αναπτυσσόμενων χωρών οι οποίες εφαρμόζουν πρακτικές διάλυσης χαμηλού κόστους. Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η διαρθρωτική φτώχεια και άλλα κοινωνικά και νομικά προβλήματα που υφίστανται σε ορισμένες περιοχές της Νότιας Ασίας συνδέονται στενά με την απουσία ή την αδυναμία εφαρμογής ακόμη και στοιχειωδών προτύπων ασφάλειας στο χώρο εργασίας και των ελάχιστων προτύπων εργασίας και προστασίας του περιβάλλοντος.

Ως εκ τούτου η ΕΟΚΕ συνιστά τα ακόλουθα:

1.7 Ένα ισχυρό διεθνές καθεστώς για την αναγνώριση, τον έλεγχο και τη διάθεση των πλοίων στο τέλος του κύκλου ζωής τους θα πρέπει να θεσπισθεί μέσω του ΔΝΟ. Αυτό το καθεστώς πρέπει να διασφαλίζει ισοδύναμο επίπεδο ελέγχου με εκείνο της Σύμβασης της Βασιλείας, δηλ. να ενσωματώνει όλα τα σχετικά πρότυπα της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ), να μην επιτρέπει εξαιρέσεις και να προλαμβάνει τη μετακίνηση πλοίων με επικίνδυνα απόβλητα στο τέλος του κύκλου ζωής τους σε χώρες που δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης και διαθέτουν ανεπαρκείς εγκαταστάσεις.

1.8 Ωστόσο, για την υλοποίηση μιας τέτοιας συμφωνίας στο πλαίσιο του ΔΝΟ απαιτούνται αρκετά έτη. Ως εκ τούτου:

— η εφαρμογή αποτελεσματικών εθελοντικών προγραμμάτων από τους πλοιοκτήτες για την ελαχιστοποίηση των προβλημάτων διάθεσης θα πρέπει να ενθαρρύνεται και να υποστηρίζεται,

— αδιαμφισβήτητα η ΕΕ θα πρέπει να εφαρμόσει την υφιστάμενη νομοθεσία της και πιο συγκεκριμένα τον κανονισμό για τη μεταφορά αποβλήτων. Θα πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα ώστε το κράτος του λιμένα να έχει την εξουσία να χαρακτηρίζει ένα πλοίο ως ευρισκόμενο «στο τέλος του κύκλου ζωής του» και να υποστηρίχθει η κατάρτιση ενός οδηγού για την αποσαφήνιση

⁽¹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος: *Ship Dismantling and Pre-cleaning of Ships* (Διάλυση και Προκαταρκτικός Καθαρισμός των Πλοίων) — Τελική έκδοση Ιουνίου 2007.

⁽²⁾ Μέλη των ICS, BIMCO, ESCA, INTERTANKO, INTERCARGO, όλοι μαζί αποτελούν μεγάλο μέρος του παγκόσμιου στόλου.

⁽³⁾ ΕΕ C 168 της 20.7.2007, σ. 50.

των όρων «πρόθεση διάθεσης» και «κατάσταση εξαγωγής» είναι απαραίτητη. Η ΕΟΚΕ καλεί επίσης την Επιτροπή να θεσπίσει επείγοντως και να εφαρμόσει πρόσθετα μέτρα για την πρόληψη της παράκαμψης, όπως η απαίτηση εγγυήσεων για πλοία άνω των 25 ετών ή χαρακτηρισμένα ως υψηλού κινδύνου και η εξάρτηση της συνέχισης των επιδοτήσεων για το ναυτιλιακό κλάδο από τη χρήση «πράσινων» εγκαταστάσεων διάλυσης ή/και προκαταρκτικού καθαρισμού των πλοίων, και

- η ΕΕ θα πρέπει να αναπτύξει ένα σύστημα πιστοποίησης και ελέγχου από τρίτους για ασφαλείς και περιβαλλοντικά ενδεδειγμένες εγκαταστάσεις διάλυσης. Αυτό έχει αποτελέσει αίτημα του κλάδου των πλοιοκτητών και θα συμβάλει στην εξασφάλιση διαφάνειας και ισότιμων όρων ανταγωνισμού.

1.9 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την προώθηση βέλτιστων πρακτικών ανακύκλωσης των πλοίων και τον προκαταρκτικό καθαρισμό των πλοίων από αέρια και τοξικά απόβλητα εντός της ΕΕ. Η δέσμευση των κρατών μελών ως προς το χειρισμό όλων των κρατικών πλοίων κατά αυτόν τον τρόπο και η επιβολή δεσμευτικών ρητρών σχετικά με το τέλος του κύκλου ζωής των πλοίων όταν τα εν λόγω πλοία πωλούνται σε τρίτους, αποτελούν αρχικά βήματα ζωτικής σημασίας τα οποία ενισχύουν αυτήν την προσέγγιση. Ο προκαταρκτικός καθαρισμός σκαφών πριν από την εξαγωγή θα εξασφαλίσει διαύλους για την παροχή καθαρού δευτερογενούς χάλυβα σε προορισμούς της Νότιας Ασίας όπου η ζήτηση είναι υψηλή. Η κατάρτιση ενός οδηγού σχετικά με τις πρακτικές προκαταρκτικού καθαρισμού είναι απαραίτητη για τον σκοπό αυτό.

1.10 Η παροχή οικονομικής και τεχνικής υποστήριξης σε χώρες της Νότιας Ασίας για τη βελτίωση των εγκαταστάσεών τους — τουλάχιστον για την αντικατάσταση των εργασιών που πραγματοποιούνται σε παραλίες με ελεγχόμενες εργασίες χειρισμού σε προβλήτες και ναυπηγικές δεξαμενές και για την εξασφάλιση καλύτερων εγκαταστάσεων ασφαλείας και μεταγενέστερης διαχείρισης αποβλήτων — θα μετριάσει ορισμένα από τα σημαντικότερα προβλήματα.

1.11 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η ανάλυση αποτελεσματικής δράσης σχετικά με το θέμα αυτό συνεπάγεται επιπλέον κόστος. Υποστηρίζει τις βασικές προτάσεις της Επιτροπής για την ανάπτυξη μηχανισμών με σκοπό την ενσωμάτωση του εν λόγω κόστους στο τακτικό λειτουργικό κόστος του πλοίου. Ειδικότερα, απαιτείται να ληφθούν περαιτέρω μέτρα από τον ΔΝΟ και τον κλάδο των πλοιοκτητών για τη διάθεση, για κάθε πλοίο, ενός κεφαλαίου ανακύκλωσης, το οποίο είτε θα συγκεντρώνεται σταδιακά κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής του είτε θα καταβάλλεται ως εγγύηση κατά την έναρξη λειτουργίας του. Διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορούν να αναλάβουν τη διάβρωση και το χειρισμό των μέτρων αυτών. Εάν η εν λόγω διεθνής χρηματοδότηση δεν είναι εφικτή, η ΕΕ θα πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο περιφερειακών μηχανισμών όπως, π.χ., φόρων του κράτους του λιμένα ή παρόμοιων μέτρων.

1.12 Ο σχεδιασμός με βάση τις ανάγκες ανακύκλωσης, η αναγνώριση των υφιστάμενων κινδύνων και η υποκατάσταση όσο το δυνατόν περισσότερου τοξικού υλικού κατά την κατασκευή των πλοίων θα έχουν, μακροπρόθεσμα, θετικό αντίκτυπο και η ΕΟΚΕ στηρίζει τις προσπάθειες τόσο της ΕΕ και του ΔΝΟ όσο και των πλοιοκτητών και κατασκευαστών.

2. Εισαγωγή

2.1 Το πλαίσιο της γνωμοδότησης είναι η διεθνής ναυτιλία και η διεθνής μεταφορά αποβλήτων. Κάθε χρόνο διαλύονται 200-600 μεγάλα πλοία για να ανακυκλωθεί ο χάλυβας και άλλες πρώτες ύλες. Πολλές από αυτές τις διαλύσεις γίνονται σε παραλίες με παλirroια σε χώρες της Νότιας Ασίας, με ελάχιστη προσοχή στην ασφάλεια των εργαζομένων ή στην προστασία του περιβάλλοντος. Υπολογίζεται ότι κατά τα οκτώ επόμενα χρόνια θα καταλήξουν σε αυτές τις εγκαταστάσεις διάλυσης πλοίων που βρίσκονται στο τέλος του κύκλου ζωής τους περίπου 5,5 εκατομμύρια τόνοι επικινδυνών υλικών (ιδίως λασπώδη κατάλοιπα υδρογονανθράκων, έλαια, χρώματα, πολυβινυλοχλωρίδιο/PVC και αμιάντος).

2.2 Καμία από τις εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνται για τη διάλυση πλοίων στην ινδική χερσόνησο δεν διαθέτει μέσα περιορισμού της ρύπανσης του εδάφους και των υδάτων και η επεξεργασία των αποβλήτων σπανίως είναι σύμφωνη ακόμη και με τα στοιχειώδη περιβαλλοντικά πρότυπα. Λόγω του χαμηλού επιπέδου των μέτρων ασφαλείας, σημειώνονται υψηλά ποσοστά ατυχημάτων, ενώ υπάρχουν και μακροπρόθεσμοι κίνδυνοι για την υγεία των εργαζομένων που χειρίζονται τοξικά υλικά χωρίς επαρκή προστασία. (*)

2.3 Η μεταφορά πλοίων που βρίσκονται στο τέλος του κύκλου ζωής τους από βιομηχανικές σε αναπτυσσόμενες χώρες καλύπτεται από τη διεθνή νομοθεσία για τη μεταφορά αποβλήτων, ενώ η εξαγωγή από την ΕΕ σκαφών που περιέχουν επικίνδυνα υλικά απαγορεύεται από τον κανονισμό της ΕΕ για τη μεταφορά αποβλήτων. Ωστόσο, η μεταβίβαση σε ναυλομεσίτες και η εγγραφή σε άλλα νηολόγια συσκοτίζουν τα θέματα ιδιοκτησίας και ευθύνης καθιστώντας δύσκολη την εφαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας και αφήνοντας περιθώρια στους ανεύθυνους ιδιοκτήτες να υπεκφεύγουν τις υποχρεώσεις τους.

2.4 Μέρος της λύσης είναι να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη μεγαλύτερου δυναμικού διάλυσης πλοίων στην ΕΕ. Ωστόσο, παρότι αυτό θα ήταν ένα θετικό βήμα και θα μπορούσε να εφαρμοσθεί για πολεμικά και κρατικά πλοία, θα ήταν απίθανο να μπορέσει να καλυφθεί με αυτόν τον τρόπο πάνω από ένα μικρό ποσοστό των 105 εκατομμυρίων τόνων LDT που υπολογίζεται ότι θα προορίζονται για διάλυση έως το 2020 (°).

2.5 Με την Πράσινη Βίβλο, συνεπώς, αναζητούνται επείγοντως λύσεις που θα βελτιώσουν γενικά και κατά οικονομικά αποδοτικό τρόπο τα πρότυπα σύμφωνα με την υφιστάμενη ευρωπαϊκή και διεθνή νομοθεσία, όπως προαναφέρεται.

3. Σύνοψη της Πράσινης Βίβλου

3.1 Στα συμπεράσματα της συνεδρίασης του Νοεμβρίου 2006, το Συμβούλιο αναγνώρισε ότι η σύμμορφη με περιβαλλοντικά κριτήρια διάλυση των πλοίων αποτελεί προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Επιτροπή είχε ήδη προσδιορίσει τη θέση της στην Πράσινη Βίβλο για τη θαλάσσια πολιτική που δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 2006 (°), σύμφωνα με την οποία η μελλοντική θαλάσσια πολιτική της ΕΕ θα πρέπει να στηρίζει διεθνείς πρωτοβουλίες για τη θέσπιση δεσμευτικών ελάχιστων προτύπων όσον αφορά την ανακύκλωση των πλοίων και για την προώθηση της κατασκευής καθαρών εγκαταστάσεων ανακύκλωσης.

(*) Έκθεση της οργάνωσης Young Power in Social Action (YPSA) (Η Δύναμη των Νέων σε Κοινωνική Δράση) του 2005 σχετικά με τους εργαζομένους στις βιομηχανίες διάλυσης πλοίων.

(°) Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος: *Ship Dismantling and Pre-cleaning of Ships* (Διάλυση και Προκαταρκτικός Καθαρισμός των Πλοίων) — Τελική έκθεση, Ιουνίου 2007.

(°) COM(2006) 275 τελικό, Βρυξέλλες, 7.6.2006.

3.2 Το παρόν Πράσινο Βιβλίο παρουσιάζει νέες ιδέες προκειμένου να συνεχιστεί και να εντατικοποιηθεί ο διάλογος με τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη, καθώς και να προλειανθεί το έδαφος για τη μελλοντική λήψη μέτρων, και ζητεί απαντήσεις σε μια σειρά σημαντικών ερωτήσεων, οι οποίες καθιστούν εμφανή τα κυριότερα προβλήματα.

3.3 Κύριος στόχος του εγχειρήματος είναι η προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας του ανθρώπου. Το ζητούμενο δεν είναι η τεχνητή επαναφορά όγκου δραστηριοτήτων ανακύκλωσης πλοίων στην ΕΕ, πράγμα που θα στερούσε τις χώρες της Νότιας Ασίας από μια σημαντική πηγή εσόδων και απαραίτητων πρώτων υλών. Τελικός στόχος είναι η εξεύρεση βιώσιμων λύσεων σε παγκόσμια κλίμακα.

3.4 Σήμερα υπάρχει ένα δυναμικό ανακύκλωσης πλοίων το οποίο πληροί τα περιβαλλοντικά πρότυπα και τα πρότυπα ασφαλείας και είναι ικανό να διαχειριστεί το πολύ δύο εκατομμύρια τόνους ετησίως σε παγκόσμια κλίμακα, δηλαδή περίπου το 30 % της προβλεπόμενης συνολικής ζήτησης για διάλυση σε έτη κανονικής ζήτησης. Οι περισσότερες από αυτές τις εγκαταστάσεις — ιδίως στην Κίνα, αλλά και σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ — δεν είναι σε θέση να προσφέρουν τις ίδιες τιμές διάλυσης και έχουν πολύ υψηλότερο κόστος απ' ό,τι οι ανταγωνιστές τους στη Νότια Ασία. Αυτές (και όλες οι άλλες) εγκαταστάσεις θα βρεθούν σύντομα υπό μεγάλη πίεση καθώς 1 300 μονοπύθμενα δεξαμενόπλοια θα πρέπει να αποσυρθούν έως το 2015 κατόπιν των μέτρων που ελήφθησαν μετά από τις καταστροφές του *Erika* και του *Prestige*.⁽⁷⁾ Η σημαντικότερη ανησυχία είναι μήπως η πρόσληψη λιγότερο ειδικευμένων εργαζομένων για την αντιμετώπιση της μεγάλης αύξησης του όγκου υποβαθμίσει ακόμη περισσότερο τα περιβαλλοντικά πρότυπα και τα πρότυπα ασφαλείας. Καθώς η ζήτηση θα κορυφωθεί το 2010, οπότε και εκτιμάται ότι θα πρέπει να παροπλιστούν περίπου 800 μονοπύθμενα σκάφη, είναι αναγκαίο να ληφθούν μέτρα επείγοντως.

3.5 Το νομικό καθεστώς

Η Σύμβαση της Βασιλείας του 1989 παρέχει ένα πλαίσιο για τον έλεγχο των εξαγωγών επικινδύνων αποβλήτων διαμέσου διεθνών συνόρων. Η απόλυτη απαγόρευση της εξαγωγής επικινδύνων αποβλήτων από χώρες του ΟΟΣΑ σε χώρες εκτός ΟΟΣΑ⁽⁸⁾ («Απαγόρευση της Βασιλείας») ενσωματώθηκε στη νομοθεσία της ΕΕ το 1997 και είναι δεσμευτική για όλα τα κράτη μέλη. Ωστόσο, από τη στιγμή που ένα πλοίο έχει βγει από τα ευρωπαϊκά ύδατα, είναι πολύ δύσκολο να εφαρμοστεί η απαγόρευση των εξαγωγών. Στο σχέδιο σύμβασης που συζητείται σήμερα στο πλαίσιο του ΔΝΟ προτείνονται περαιτέρω δεσμευτικοί κανόνες για τη διάλυση των πλοίων, αλλά αναγνωρίζεται γενικά ότι η περίοδος αιχμής των διαλύσεων θα έχει παρέλθει προ πολλού όταν θα τεθεί σε ισχύ αυτή η σύμβαση.

3.6 Οι οικονομικές πτυχές της διάλυσης των πλοίων

Η συντριπτική πλειονότητα των διαλύσεων πλοίων πραγματοποιείται στη Νότια Ασία λόγω των πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από διάφορους οικονομικούς παράγοντες. Οι σημαντικότεροι από αυτούς είναι:

- Οι χαμηλότερες ή μη εφαρμοζόμενες νομοθετικές απαιτήσεις σε θέματα αποβλήτων, υγείας και ασφαλείας.
- Το σημαντικά χαμηλότερο κόστος εργασίας. Η διάλυση πλοίων σε παραλίες δεν επιτρέπει τη χρήση βαρέων μηχανημάτων, οπότε η χειρωνακτική εργασία παραμένει σημαντικό στοιχείο του κόστους.
- Η προσφορά πλοίων προς διάλυση είναι ακανόνιστη και παρουσιάζει διακυμάνσεις. Τα πλοία συνήθως αποσύρονται όταν τα ναυολόγια είναι χαμηλά, ενώ παρουσιάζουν και μεγάλη ποικιλία ως προς τον σχεδιασμό και τη σύνθεσή τους.
- Η αγορά ανακυκλωμένου χάλυβα και μεταχειρισμένου εξοπλισμού πλοίων είναι σχεδόν ανύπαρκτη στις χώρες του ΟΟΣΑ λόγω των σχετικών νομοθετικών απαιτήσεων.

Ουσιαστικά, η Επιτροπή καθιστά σαφές το γεγονός ότι η αγορά στη Νότια Ασία λειτουργεί λόγω της υπερβολικής εξωτερικευσης του κόστους, η οποία δημιουργεί πολύ προβληματικές κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνθήκες.

3.7 Περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις

Οι περισσότερες διαλύσεις πλοίων γίνονται σε ανοικτές παραλίες, όπου δεν υπάρχουν μέσα περιορισμού, επανεπεξεργασίας και διάθεσης. Μεγάλο φάσμα βλαβερών για το περιβάλλον ουσιών διαχέεται στο έδαφος, την άμμο και τη θάλασσα, ενώ η καύση των χρωμάτων και πλαστικών επιχρισμάτων προξενεί ρύπανση της ατμόσφαιρας. Οι θανατηφόρες εκρήξεις είναι σύνθηρες φαινόμενο, τα ποσοστά των ατυχημάτων είναι υψηλά και τα μέτρα ασφαλείας θεωρούνται παντελώς ανεπαρκή. Οι εργαζόμενοι κινδυνεύουν να προσβληθούν από ανίατες χρόνιες ασθένειες — το 16 % περίπου των εργαζομένων που χειρίζονταν αμιάντο στην εγκατάσταση διάλυσης της *Alang* στην Ινδία διαπιστώθηκε ότι έπασχε από αμιάντωση. Την τελευταία εικοσαετία στο Μπαγκλαντές έχασαν τη ζωή τους σε ατυχήματα πάνω από 400 εργαζόμενοι και τραυματίστηκαν σοβαρά πάνω από 6 000 άτομα⁽⁹⁾.

3.8 Διεθνής κατάσταση

Από το 2005, ο ΔΝΟ, σε συνεργασία με τη ΔΟΕ και το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP), άρχισε να επεξεργάζεται ένα δεσμευτικό διεθνές καθεστώς για την καθαρή διάλυση των πλοίων. Σήμερα διεξάγονται διαπραγματεύσεις για ένα σχέδιο σύμβασης, το οποίο προβλέπεται να υιοθετηθεί έως το 2009, αλλά δεν θα τεθεί σε ισχύ παρά μερικά έτη αργότερα. Υπό την παρούσα μορφή του, το σχέδιο δεν εφαρμόζεται στα πολεμικά πλοία και άλλα σκάφη κρατικής κυριότητας. Εξακολουθούν να εκκρεμούν ζητήματα όπως τα εξωτερικά (εκτός ΔΝΟ) πρότυπα, τα βασικά πρότυπα για τις εγκαταστάσεις ανακύκλωσης πλοίων, οι απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων (συμπεριλαμβανομένης της γνωστοποίησης από κράτος σε κράτος) και οι μηχανισμοί συμμόρφωσης. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η προτεινόμενη σύμβαση είναι απίθανο να εξασφαλίσει όρους ισοτιμίας όσον αφορά τον έλεγχο, την αποτελεσματική εφαρμογή και την προστασία, όπως συμβαίνει στο πλαίσιο της Σύμβασης της Βασιλείας.

⁽⁷⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 417/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Φεβρουαρίου 2002 για την εσπευσμένη σταδιακή καθιέρωση απαιτήσεων διπλού κύτους ή ισοδύναμου σχεδιασμού για τα πετρελαιοφόρα μονού κύτους και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2978/94 του Συμβουλίου.

⁽⁸⁾ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 259/93 του Συμβουλίου της 1ης Φεβρουαρίου 1993 σχετικά με την παρακολούθηση και τον έλεγχο των μεταφορών αποβλήτων στο εσωτερικό της Κοινότητας καθώς και κατά την είσοδο και έξοδο τους (ΕΕ L 30, 6.2.1993, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε.

⁽⁹⁾ Έκθεση της οργάνωσης Young Power in Social Action (YPSA) (Η Δύναμη των Νέων σε Κοινωνική Δράση) του 2005 σχετικά με τους εργαζομένους στις βιομηχανίες διάλυσης πλοίων.

3.9 Διεθνείς λύσεις

Σύμφωνα με το Πράσινο Βιβλίο, η καλύτερη μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη προσέγγιση είναι η υποστήριξη της εν εξελίξει σύμβασης του ΔΝΟ. Μια ιδιαίτερη ανησυχία είναι ότι η εν λόγω σύμβαση δεν έχει αρκετή εμβέλεια και θα τεθεί σε ισχύ πολύ αργά για την επίλυση του προβλήματος της σταδιακής απόσυρσης των μονοπύλινων δεξαμενόπλοιων, οπότε θα πρέπει να βρεθεί κάποια λύση για την ενδιάμεση περίοδο. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή παρουσιάζει ορισμένες δυνατότητες επιλογής για τη βελτίωση της ευρωπαϊκής διαχείρισης της διάλυσης των πλοίων οι οποίες αποσκοπούν στην αμοιβαία υποστήριξη των προσπαθειών σε διεθνές επίπεδο. Το ζήτημα είναι επείγον, διότι πολύ μεγάλος αριθμός πλοίων που βρίσκονται στο τέλος του κύκλου ζωής τους θα αποσυρθούν τα επόμενα χρόνια.

3.10 Καλύτερη εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ για τη μεταφορά αποβλήτων

Εκτός από την καλύτερη συνεργασία των κρατών μελών και την πρόσθετη καθοδήγηση σχετικά με τον ορισμό των αποβλήτων και των αποδεκτών εγκαταστάσεων ανακύκλωσης, θα πρέπει να διενεργούνται και περισσότεροι έλεγχοι από τις αρχές ελέγχου της μεταφοράς αποβλήτων και τις λιμενικές αρχές των ευρωπαϊκών λιμένων, και ιδίως στα πλοία που υπερβαίνουν μια ορισμένη ηλικία (π.χ. τα 25 έτη) ή υπάρχουν ενδείξεις ότι προορίζονται για διάλυση. Θα πρέπει επίσης να βελτιωθεί ο εντοπισμός των πλοίων που βρίσκονται στο τέλος του κύκλου ζωής τους και να ενισχυθεί η συνεργασία με τις κυριότερες τρίτες χώρες (όπως η Αίγυπτος λόγω της Διώρυγας του Σουέζ). Η Επιτροπή συνιστά επίσης να εστιαστεί η πολιτική, μεταξύ άλλων, στη διάλυση των πολεμικών πλοίων και άλλων κρατικών σκαφών.

3.11 Η ενίσχυση του δυναμικού διάλυσης πλοίων της ΕΕ

Καθώς το δυναμικό διάλυσης πλοίων στην ΕΕ και σε άλλες χώρες του ΟΟΣΑ (ιδίως στην Τουρκία) μόλις και μετά βίας αρκεί για τα πολεμικά πλοία και τα άλλα σκάφη κρατικής ιδιοκτησίας που θα παροπλιστούν κατά την επόμενη δεκαετία, θα υπάρχει σημαντικό έλλειμμα αποδεκτού δυναμικού διάλυσης στο προβλέψιμο μέλλον. Ωστόσο, τα υφιστάμενα «πράσινα» διαλυτήρια δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τις επιχειρήσεις διάλυσης της Νότιας Ασίας. Μέχρις ότου εφαρμοστούν αποτελεσματικά διεθνή μέτρα τα οποία να εξασφαλίζουν ισότιμους όρους ανταγωνισμού, η Επιτροπή συνιστά να επικεντρωθούν οι ενέργειες στα σκάφη κρατικής ιδιοκτησίας. Τα κράτη μέλη, εάν ενεργήσουν υποδειγματικά, όπως οφείλουν, όσον αφορά τη διάλυση των πολεμικών πλοίων, θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν την αξιοποίηση του δυναμικού των «πράσινων» διαλυτηρίων. Εάν δε σε κάθε συμβόλαιο πώλησης πολεμικών πλοίων σε τρίτες χώρες συμπεριλαμβάνεται ρήτρα σχετικά με τη διάθεση των πλοίων στο τέλος του κύκλου ζωής τους, η ευθύνη αυτή μπορεί να επεκταθεί κατά τον ενδεδειγμένο τρόπο.

3.11.1 Για τον σημαντικά μεγαλύτερο εμπορικό στόλο χρειάζεται να αναληφθούν πρωτοβουλίες για να επέλθουν αλλαγές στις τρέχουσες πρακτικές της ναυτιλιακής βιομηχανίας — για παράδειγμα, όπως αναφέρεται παρακάτω, ένα σύστημα χρηματοδότησης στο πλαίσιο του οποίου οι πλοιοκτήτες και άλλοι φορείς θα συμβάλλουν στην ασφαλή και περιβαλλοντικά συμβατή διάλυση των πλοίων σε παγκόσμια κλίμακα.

3.12 Τεχνική υποστήριξη και μεταφορά τεχνολογίας και βελτιστών πρακτικών στα κράτη που εκτελούν ανακυκλώσεις

Παρά τα σοβαρά κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, η διάλυση πλοίων είναι δραστηριότητα που συμβάλλει ζωτικά στην οικονομική ανάπτυξη ορισμένων χωρών της Νότιας Ασίας. Για αυτό θα πρέπει να εξεταστεί πώς θα ενθαρρυνθεί η αναβάθμιση των εγκαταστάσεων σε αυτές τις χώρες μέσω της παροχής τεχνικής υποστήριξης και της βελτίωσης της νομοθεσίας. Αναγνωρίζεται, ωστόσο, ότι η ανυπαρξία ή η μη εφαρμογή στοιχειωδών κανόνων για την εργασιακή ασφάλεια και την περιβαλλοντική προστασία συνδέεται στενά με τη διαρθρωτική φτώχεια και άλλα κοινωνικά και νομικά προβλήματα. Για να επιτευχθεί βιώσιμη αλλαγή, κάθε υποστήριξη πρέπει να εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο.

3.13 Η ενθάρρυνση της ανάληψης εθελοντικής δράσης

Ο πλοιοκτήτης είναι ο πλέον αρμόδιος για να εξασφαλίσει την ασφαλή διάθεση του πλοίου και υπάρχουν παραδείγματα θετικών εθελοντικών συμφωνιών μεταξύ ευρωπαϊών πλοιοκτητών και διαλυτηρίων για την παροχή στήριξης προκειμένου να αναβαθμιστούν οι εγκαταστάσεις. Βραχυπρόθεσμα θα προκύψει επίσης όφελος από την προώθηση εθελοντικών κωδικών και συμφωνιών, με έπαθλα και διαδικασίες πιστοποίησης στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης⁽¹⁰⁾. Οι κοινωνικά υπεύθυνες λογιστικές πρακτικές και οι εθελοντικές συμφωνίες μπορούν να είναι αποτελεσματικές όταν είναι κατάλληλα σχεδιασμένες. Στην περίπτωση αυτή, είναι ο συντομότερος τρόπος για να βελτιωθεί η κατάσταση. Εάν ωστόσο διαπιστωθεί ότι η δέσμευση που αναλαμβάνεται δεν εκπληρώνεται στην πράξη, ίσως να χρειαστούν και νομοθετικά μέτρα.

3.14 Χρηματοδότηση της διάλυσης των πλοίων

Υπό συζήτηση είναι το ζήτημα της σκοπιμότητας της άμεσης οικονομικής ενίσχυσης των καθαρών εγκαταστάσεων διάλυσης πλοίων στην ΕΕ ή των πλοιοκτητών που αποστέλλουν τα σκάφη τους σε «πράσινα» διαλυτήρια, είτε για πλήρη διάλυση του πλοίου είτε για απολύμανση. Έμφαση δίνεται στο υψηλό κόστος αυτής της ενίσχυσης και στην πιθανή σύγκρουση με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Ως εκ τούτου, το Πράσινο Βιβλίο συνιστά να καθιερωθεί ως πάγια πρακτική η αρχή ότι το κόστος της βιώσιμης διάθεσης του πλοίου στο τέλος του κύκλου ζωής του θα πρέπει να ενσωματώνεται στο κόστος λειτουργίας του.

3.14.1 Η θέσπιση ενός βιώσιμου συστήματος χρηματοδότησης ως υποχρεωτικού στοιχείου του νέου διεθνούς καθεστώτος του ΔΝΟ για τη διάλυση των πλοίων θα ήταν επίσης ενδεχομένως ένα θετικό βήμα. Υπάρχει ήδη σχετικό προηγούμενο με τους πόρους που χορηγούνται στις περιπτώσεις ρύπανσης από πετρέλαιο στο πλαίσιο της Σύμβασης MARPOL.

3.15 Άλλες επιλογές

Υπάρχουν διάφορα άλλα μέτρα που θα μπορούσαν να αποδειχθούν χρήσιμα στη διαδικασία αναβάθμισης της βιομηχανίας διάλυσης πλοίων βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Συνοπτικά, τα μέτρα αυτά είναι:

α) η νομοθεσία της ΕΕ, και ιδίως σε σχέση με τα μονοπύλιννα πετρελαιοφόρα·

⁽¹⁰⁾ Π.χ. όπως έχουν αναπτυχθεί από τη Marisec (www.marisec.org/recycling) και την Ένωση Πλοιοκτητών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

- β) η συνάρτηση των ναυτιλιακών ενισχύσεων με την «πράσινη» διάλυση των πλοίων·
- γ) η θέσπιση ευρωπαϊκού συστήματος πιστοποίησης για την «καθαρή» διάλυση των πλοίων και η καθιέρωση επάθλων για τις παραδειγματικές πράσινες ανακυκλώσεις·
- δ) η εντατικοποίηση των διεθνών ερευνών σχετικά με τη διάλυση των πλοίων.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Πολλές δραστηριότητες ανακύκλωσης πλοίων πραγματοποιούνται κατά τρόπο που αντιβαίνει σε διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων και την προστασία του περιβάλλοντος.

4.2 Η ΕΕ θα πρέπει να εξασφαλίσει ότι οι όροι θαλάσσιας προστασίας και ασφάλειας τους οποίους έχει επιβάλει, π.χ. για τα μονοπύθμενα δεξαμενόπλοια, δεν οδηγούν απλώς σε μετακύλιση της ζημίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά στην ουσία διασφαλίζονται με την πλήρη εφαρμογή του κανονισμού για τη μεταφορά αποβλήτων, ο οποίος περιέχει τη Σύμβαση της Βασιλείας, συμπεριλαμβανομένης της τροποποίησης περί της απαγόρευσης της Βασιλείας και των αντίστοιχων αρχών της.

4.3 Πέραν της τεχνικής και οικονομικής υποστήριξης για τη βελτίωση των συνθηκών στα διαλυτήρια πλοίων των αναπτυσσόμενων χωρών, απαιτείται χρηματοδότηση για την αποκατάσταση των εδαφών και των υδάτων που έχουν υποστεί ρύπανση καθώς

και για την αποκατάσταση των λοιπών ζημιών οι οποίες οφείλονται σε ανεξέλεγκτες δραστηριότητες διάλυσης πλοίων. Ωστόσο, θα πρέπει επίσης να υπογραμμισθεί ότι τα σχετικά προβλήματα ενδημικού χαρακτήρα στις αναπτυσσόμενες χώρες δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν απλώς και μόνον με την παροχή τεχνολογικής υποστήριξης.

4.4 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται το ενδιαφέρον της Επιτροπής για αυτό το ζήτημα και συμφωνεί με την προσέγγισή της, η οποία συνίσταται στην εφαρμογή ενός ευρέος φάσματος μέτρων. Λόγω της επείγουσας ανάγκης να βελτιωθούν οι εγκαταστάσεις και οι συνθήκες, ιδίως στο Μπαγκλαντές, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ταχεία πρόοδο προς τον προσδιορισμό των πλέον αποτελεσματικών μορφών στήριξης, ρύθμισης και κινήτρων, ώστε να μπορέσουν να διατυπωθούν συγκεκριμένες προτάσεις σε μια Λευκή Βίβλο και να γίνουν οι κατάλληλες εκτιμήσεις του αντικτύπου. Η ναυτιλιακή βιομηχανία αναγνωρίζει επίσης την ανάγκη βελτίωσης των προτύπων υγείας και ασφάλειας στις εγκαταστάσεις ανακύκλωσης πλοίων ανά τον κόσμο ⁽¹⁾ και είναι αισιόδοξη σχετικά με το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει σχετικά η ΕΕ για να επηρεάσει τον ΔΝΟ.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Για λόγους σαφήνειας και συντομίας, οι ειδικές παρατηρήσεις που προκύπτουν από τις εργασίες της ΕΟΚΕ σχετικά με το θέμα αυτό έχουν συμπυκνωθεί σε προτάσεις πρακτικών μέτρων και παρουσιάζονται στο κεφάλαιο «Συμπεράσματα και συστάσεις» στην αρχή της παρούσας γνωμοδότησης.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁾ Ship Recycling — The Way Forward, BIMCO, ECSA, INTERTANKO, INTERCARGO.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πράσινη Βίβλος που υποβάλλεται από την Επιτροπή προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Η προσαρμογή της Ευρώπης στην αλλαγή του κλίματος — Επιλογές δράσης για την ΕΕ»

COM(2007) 354 τελικό

(2008/C 120/09)

Στις 29 Ιουνίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

Πράσινη Βίβλος που υποβάλλεται από την Επιτροπή προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Η προσαρμογή της Ευρώπης στην αλλαγή του κλίματος — Επιλογές δράσης για την ΕΕ.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 27 Νοεμβρίου 2007 με εισηγητή τον κ. Osborn.

Κατά τη 440ή σύνοδο της ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 127 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η αλλαγή του κλίματος αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που θα κληθεί να αντιμετωπίσει η υφήλιος τον 21ο αιώνα. Η ανάληψη δράσης για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου αποτελεί πρωταρχική προτεραιότητα. Είναι, ωστόσο, επίσης σημαντικό να διασφαλιστεί εγκαίρως ο προγραμματισμός των προσαρμογών στις επερχόμενες αλλαγές δεδομένου ότι είναι πλέον αναπόφευκτες. Η Πράσινη Βίβλος αποτελεί μια ευπρόσδεκτη πρώτη προσπάθεια εκ μέρους της Ευρώπης για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού.

1.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά να τεθεί σε εφαρμογή μια γενική στρατηγική προσαρμογής-πλαίσιο η οποία να προσδιορίζει τις δράσεις που θα χρειαστεί να αναληφθούν σε ευρωπαϊκή και εθνική κλίμακα, καθώς και εκ μέρους διαφόρων άλλων παραγόντων.

1.3 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, κατά την χάραξη των ευρωπαϊκών και εθνικών στρατηγικών προσαρμογής θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα κύρια θέματα:

- οι στρατηγικές θα πρέπει να προβλέπουν τον προγραμματισμό όλων των ζητημάτων που εξετάζει η Πράσινη Βίβλος, στα οποία περιλαμβάνονται: η προστασία των παράκτιων ζωνών, οι πλημμύρες και η ξηρασία, οι υδάτινοι πόροι, η δημόσια υγεία, η γεωργία και η βιοποικιλότητα, οι χρήσεις της γης και προγραμματισμός των υποδομών, ο οικοδομικός και ο κατασκευαστικός τομέας, κλπ.
- οι προϋπολογισμοί των ευρωπαϊκών προγραμμάτων που θα υιοθετηθούν στο μέλλον θα πρέπει να διαθέτουν υψηλότερα κονδύλια για τις απαραίτητες προσαρμογές στην αλλαγή του κλίματος, το δε θέμα αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τον καθορισμό των κριτηρίων αξιολόγησης των προγραμμάτων και σχεδίων.
- η Ευρώπη θα πρέπει να διαθέσει σημαντικούς νέους και πρόσθετους πόρους για το σκοπό αυτό και τα κράτη μέλη της θα πρέπει να παράσχουν βοήθεια στις αναπτυσσόμενες χώρες προκειμένου να μπορέσουν να προσαρμοστούν στις αλλαγές αυτές.
- οι στρατηγικές προσαρμογής στην αλλαγή του κλίματος και μετριασμού των επιπτώσεων της πρέπει να χαρακτηρίζονται από συνοχή και να αλληλοσυμπληρώνονται· η εκτίμηση και η διαχείριση του κινδύνου πρέπει να αποτελεί καθοριστικό στοιχείο της διαδικασίας ορισμού προτεραιοτήτων.
- η ευρωπαϊκή έρευνα με αντικείμενο τις επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος και την προσαρμογή σε αυτές πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά.

— η ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των καταναλωτών και του ευρύτερου κοινού, πρέπει να δεσμευτεί ευρύτερα ώστε να διευρυνθεί η κατανόηση εκ μέρους του κοινού, αφενός, των προβλημάτων που θα προκύψουν από την αλλαγή του κλίματος και, αφετέρου, των αλλαγών συμπεριφοράς που θα καταστούν απαραίτητες για να μπορέσει να περιοριστεί επιπλέον η αλλαγή του κλίματος και να μπορέσει η υφήλιος να προσαρμοστεί στις αλλαγές που πλέον είναι αναπόφευκτες.

— είναι απαραίτητο να συσταθεί ένας φορέας για την παρακολούθηση της προόδου αναφορικά με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τα μέτρα άμβλυνσης του κινδύνου στην Ευρώπη και τη συστηματική άσκηση πίεσης για την ανάληψη των απαραίτητων δράσεων και την υλοποίηση των δεσμεύσεων.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1 Η αλλαγή του κλίματος αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που θα κληθεί να αντιμετωπίσει η υφήλιος στον 21ο αιώνα.

2.2 Η υφήλιος έχει μέχρι σήμερα επικεντρώσει, κατά κύριο λόγο, τις προσπάθειές της στον μετριασμό των επιπτώσεων της αλλαγής του κλίματος, περιορίζοντας τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Ωστόσο, αρχίζει να καθίσταται ολοένα πιο σαφές ότι ακόμη και οι υφιστάμενες εκπομπές θα συμβάλουν, από μόνες τους, σε σημαντικό βαθμό στην περαιτέρω θέρμανση της ατμόσφαιρας και των θαλασσών κατά τον αιώνα που διανύουμε αλλά και εφεξής. Αυτό θα έχει μειζόνες επιπτώσεις στο κλίμα και στα φαινόμενα που συνδέονται με τις καιρικές συνθήκες, καθώς και στο φυσικό περιβάλλον σε ολόκληρη την υφήλιο. Συνεπώς, είναι πλέον απαραίτητο να εστιάσουμε σε μεγαλύτερο βαθμό τις προσπάθειές μας στις αναπόφευκτες αυτές επιπτώσεις της υπερθέρμανσης του πλανήτη και της αλλαγής του κλίματος και στην εξεύρεση των αποτελεσματικότερων τρόπων προσαρμογής σε αυτές.

2.3 Οι δράσεις αυτές δεν θα πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα να περιοριστούν οι προσπάθειες μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου οι οποίες αποσκοπούν στην περιορισμό της έκτασης της αλλαγής του κλίματος. Αντίθετα, εάν γίνει αρκούντως κατανοητό πόσο δύσκολη θα μπορούσε να είναι η προσαρμογή, θα μπορέσει να τονωθεί η αποφασιστικότητα κάθε πολίτη να μειώσει σημαντικά τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Εάν οι εκπομπές εξακολουθήσουν να αυξάνονται ανεξέλεγκτα, οι μελλοντικές γενιές θα είναι καταδικασμένες να υποστούν μια πολύ πιο επώδυνη και πολυδάπανη προσαρμογή.

2.4 Οι στρατηγικές προσαρμογής στην αλλαγή του κλίματος και μετριασμού των επιπτώσεων της πρέπει να χαρακτηρίζονται από συνοχή και να αλληλοσυμπληρώνονται. Πρέπει να προβούμε στη χάραξη αξιόπιστων και εφικτών στρατηγικών για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου με βάση στόχους (επίπεδα ή πεδία) που να είναι ανεκτοί, σύμφωνα με ρεαλιστικά χρονοδιαγράμματα. Οι στρατηγικές προσαρμογής πρέπει συνεπώς να σκιαγραφούν πώς η υφήλιος θα μπορούσε να προσαρμοστεί καλύτερα στις πλέον πιθανές επιπτώσεις της —αναπόφευκτης— αλλαγής του κλίματος, όπως αυτή διαγράφεται με βάση τους στόχους που έχουν τεθεί. Η εκτίμηση και η διαχείριση του κινδύνου πρέπει να αποτελεί καθοριστικό στοιχείο της διαδικασίας ορισμού προτεραιοτήτων.

2.5 Η Πράσινη Βίβλος της Επιτροπής εκδίδεται με εύστοχο τρόπο πολλούς από τους τομείς που θα επηρεαστούν από την αλλαγή του κλίματος και το είδος των ζητημάτων που θα προκύψουν.

2.6 Κατά την ΕΟΚΕ, καθίσταται πλέον σαφές ότι είναι απαραίτητη η χάραξη μιας γενικής στρατηγικής προσαρμογής-πλαίσιο η οποία να προσδιορίζει τις δράσεις που θα χρειαστεί να αναληφθούν σε ευρωπαϊκή και εθνική κλίμακα, καθώς και εκ μέρους διαφόρων άλλων παραγόντων.

2.7 Η εν λόγω ευρωπαϊκή στρατηγική προσαρμογής πρέπει να προβλέπει την χάραξη εθνικών στρατηγικών προσαρμογής εντός του δέοντος χρονικού πλαισίου οι οποίες να αποτελούν αντικείμενο τακτικών εθνικών εκθέσεων με θέμα την εφαρμογή τους.

2.8 Η ευρωπαϊκή στρατηγική προσαρμογής θα πρέπει να περιλαμβάνει μια ισχυρή εξωτερική διάσταση και να σκιαγραφεί με ποιους τρόπους η Ευρώπη σκοπεύει να βοηθήσει άλλα μέρη της υφήλιος να επιλύσουν τα προβλήματα προσαρμογής που θα χρειαστεί να αντιμετωπίσουν.

2.9 Η Ευρώπη θα πρέπει να υιοθετήσει ισχυρές και ανεξάρτητες θεσμικές ρυθμίσεις για την ανάπτυξη της απαραίτητης ερευνητικής δραστηριότητας και την εξασφάλιση της σχετικής παρακολούθησης, καθώς και για την υπευθυνοποίηση των πολιτικών οργάνων προκειμένου να λάβουν εγκαίρως τα δέοντα μέτρα. Η κοινωνία των πολιτών πρέπει να διαδραματίσει πλήρη λόγο στις εργασίες των οργάνων αυτών.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι ειδικοί τομείς δράσης που απαριθμούνται στην Πράσινη Βίβλο είναι σε γενικές γραμμές οι σωστοί. Σε συμφωνία με την Πράσινη Βίβλο, η ΕΟΚΕ συνιστά η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα μέλη της να αναπτύξουν συγκεκριμένα προγράμματα και δράσεις για καθένα από τα ζητήματα αυτά στο πλαίσιο των γενικών στρατηγικών τους. Πρέπει δε να καταρτιστούν χρονοδιαγράμματα και σχέδια και να εξασφαλιστούν οι κατάλληλοι χρηματοδοτικοί πόροι.

3.2 Στην περίπτωση των περισσότερων από αυτά τα ζητήματα, την πρωταρχική αρμοδιότητα για την διοργάνωση των απαιτούμενων εργασιών θα έχουν οι εθνικές και οι τοπικές αρχές. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ωστόσο, θα έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στον προσδιορισμό του πλαισίου και στην τόνωση και ενίσχυση των εθνικών προσπαθειών προσαρμογής. Πιο συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η ΕΕ θα πρέπει:

- να μεριμνήσει για την διεξαγωγή εξειδικευμένης έρευνας και την εφαρμογή προγραμμάτων παρακολούθησης προκειμένου, αφενός, να καταστεί δυνατή η εξασφάλιση πιο αναλυτικών προγνώσεων και σεναρίων σχετικά με τον ρυθμό και τις επιπτώσεις που, κατά πάσα πιθανότητα, θα έχει η αλλαγή του κλίματος στα διάφορα μέρη της Ευρώπης και, αφετέρου, να διασφαλιστεί ο συντονισμός των επιμέρους ερευνητικών προσπαθειών που καταβάλλονται σε πολλά διαφορετικά επίπεδα σχετικά με τα θέματα αυτά σε ολόκληρη την έκταση της Ευρώπης·

- να αναπτύξει μεθόδους εκτίμησης του κινδύνου και χάραξης των κατάλληλων στρατηγικών προσαρμογής και να προωθήσει τις ανταλλαγές εμπειριών και ορθών πρακτικών στον συγκεκριμένο τομέα·

- να προωθήσει την κατάρτιση εθνικών, περιφερειακών και τοπικών στρατηγικών προσαρμογής, καθώς και προγραμμάτων για την εφαρμογή τους, και να ενθαρρύνει την διάδοση των ορθών πρακτικών και την συγκέντρωση εμπειρίας σχετικά με τα όσα έχουν ήδη επιτευχθεί στα διάφορα επίπεδα·

- να προσδιορίσει τα διασυνοριακά ζητήματα εκείνα για την επίλυση των οποίων πιθανόν να απαιτείται η ανάληψη συντονισμένης δράσης εκ μέρους γειτονικών κρατών ή εκ μέρους ολόκληρης της Ευρώπης (π.χ. στην περίπτωση μετακίνησης τοπικών πληθυσμών ή γεωργικών ή άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων· για την προστασία βιοτόπων και της βιοποικιλότητας· για να παρασχεθεί πρακτική στήριξη σε περίπτωση που εκδηλωθούν μεγάλες πλημμύρες, πυρκαγιές, πανδημίες, κλπ.)·

- να προβεί σε εκτίμηση των διαφόρων οικονομικών επιπτώσεων που θα έχει η αλλαγή του κλίματος στους επιμέρους τόπους της Ένωσης και να αναγνωρίσει την ανάγκη τα προγράμματα προσαρμογής να χαρακτηρίζονται από συνοχή και να υποστηρίζονται με διαρθρωτικούς πόρους·

- να προβεί σε εκτίμηση των διαφόρων επιπτώσεων που θα έχει η αλλαγή του κλίματος τόσο στα νοικοκυριά και στα μεμονωμένα άτομα, όσο και στις ΜΜΕ, και να εξετάσει κατά πόσον οι ασφαλιστικές ρυθμίσεις και οι ρυθμίσεις για τις αποζημιώσεις που ισχύουν σε όλη την έκταση της ΕΕ είναι επαρκείς·

- να προσδιορίσει τους τομείς εκείνους στους οποίους η ευρωπαϊκή νομοθεσία ή τυχόν ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες θα μπορούσαν να διαδραματίσουν χρήσιμο ρόλο, π.χ. καθιερώνοντας πρότυπα για την πρόβλεψη των πιθανών επιπτώσεων της αλλαγής του κλίματος και να εξεύρει τους κατάλληλους τρόπους αντιμετώπισής τους.

4. Παρατηρήσεις επί ειδικών θεμάτων

4.1 **Προστασία των παράκτιων ζωνών** — Το επίπεδο των θαλασσών θα ανέβει καθώς οι πάγοι θα λιώσουν και η θερμοκρασία της θάλασσας θα αυξηθεί. Σε ορισμένα μέρη της γης είναι πιθανόν να χρειαστεί να κατασκευαστούν φυσικά φράγματα για να προστατευτούν οι γαίες και οι οικισμοί. Σε άλλα, η πλέον κατάλληλη στρατηγική ίσως είναι η σχεδιασμένη οπισθοχώρηση (managed retreat) και η ανασύσταση προστατευτικών θαλάσσιων βάλτων, σε συνδυασμό με προγράμματα μετεγκατάστασης των κατοίκων ευάλωτων ιδιοκτησιών.

4.2 **Πλημμύρες** — Η αλλαγή του κλίματος είναι πολύ πιθανό να έχει ως αποτέλεσμα οι καιρικές συνθήκες να καταλήξουν πιο ευμετάβλητες, με μακρύτερες περιόδους ξηρασίας οι οποίες θα διακόπτονται από επεισόδια έντονων βροχοπτώσεων με συνέπεια ταχείες απορροές και πλημμύρες. Τα ήδη υπάρχοντα σχέδια αντιπλημμυρικής προστασίας θα πρέπει να προσαρμοστούν στα τελευταία δεδομένα ώστε να ληφθούν υπόψη οι νέες αυτές καιρικές συνθήκες. Σε ορισμένες περιπτώσεις θα χρειαστούν νέα προγράμματα αντιπλημμυρικών έργων. Σε άλλες, πιθανόν να χρειαστεί να κατασκευαστούν ή να αναδιαμορφωθούν κοίτες για την διαχείριση των απορροών ή λεκάνες απορροής. Τα αναπτυξιακά σχέδια ίσως χρειαστεί να περιοριστούν στις περιοχές αυτές και να αντιμετωπιστεί η περίπτωση οργάνωσης μετατοπίσεων πληθυσμών.

4.3 **Υδάτινοι πόροι και λειψυδρία** — Οι υδάτινοι πόροι υπόκεινται ήδη σε πιέσεις σε διάφορα μέρη της Ευρώπης και οι πιέσεις αυτές πιθανόν να οξυνθούν όσο η αλλαγή του κλίματος θα οδηγήσει σε μεγαλύτερες περιόδους περιορισμένων βροχοπτώσεων και ξηρασίας. Πιθανόν να χρειαστούν μέτρα για να εξασφαλιστεί η υδροδότηση των πληγεισών περιοχών (π.χ. αφαλάτωση ή μεταφορά ύδατος σε μακρινές αποστάσεις) και να βελτιωθεί η χρήση των υδάτων. Πρέπει να ενισχυθούν τα κίνητρα για την προώθηση της

αποτελεσματικής χρήσης των υδάτων (συμπεριλαμβανομένης της τιμολόγησης του ύδατος). Επίσης, μπορεί να χρειαστεί να αποθαρρυνθεί η άσκηση δραστηριοτήτων όπως η εντατική γεωργία ή ο τουρισμός στις περιοχές με τα σοβαρότερα προβλήματα. (Η ΕΟΚΕ καταρτίζει σήμερα ιδιαίτερη λεπτομερέστερη γνωμοδότηση σχετικά με τη λειψυδρία και την ξηρασία).

4.4 Ο κίνδυνος και η πιθανότητα σοβαρών πυρκαγιών έχουν ήδη αυξηθεί σε περιοχές όπως η νότια Ευρώπη, οι οποίες γίνονται θερμότερες και ξηρότερες, και μπορεί να γίνει σοβαρότερος καθώς οι θερμοκρασίες ανέρχονται περισσότερο. Τα μέτρα προστασίας και οι ικανότητες ανταπόκρισης πρέπει να ενισχυθούν και να συντονιστούν καλύτερα. (Η ΕΟΚΕ καταρτίζει σήμερα ιδιαίτερη λεπτομερέστερη γνωμοδότηση σχετικά με τις φυσικές καταστροφές και την πολιτική προστασία).

4.5 Δημόσια υγεία — Η αλλαγή του κλίματος μπορεί να έχει διαφορών ειδών συνέπειες για τη δημόσια υγεία. Πιθανόν να έχει ως αποτέλεσμα την ευρεία διάδοση ξενιστών νόσων, μεταξύ των οποίων την μετατόπιση προς τα βόρεια ορισμένων νόσων που μέχρι σήμερα περιόριζον στις τροπικές περιοχές. Οι ακραίες θερμοκρασίες μπορεί επίσης να έχουν πιο άμεσες επιπτώσεις. Πρέπει να καταρτιστούν σχέδια για την προετοιμασία έναντι των αυτών αλλαγών.

4.6 Γεωργία — Η γεωργία θα επηρεαστεί σε εξαιρετικά σημαντικό βαθμό από την αλλαγή του κλίματος. Οι αλλαγές της θερμοκρασίας και οι βροχοπτώσεις θα έχουν επίπτωση στην καταλληλότητα του εδάφους για διάφορες γεωργικές χρήσεις και θα οδηγήσουν σε μεγάλες αλλαγές στην ποιότητα και στην ποσότητα της προγραμματιζόμενης παραγωγής και συνεπώς στην βιωσιμότητα ορισμένων γεωργικών καθεστώτων σε διάφορα σημεία της Ευρώπης.

4.6.1 Ο υγειονομικός έλεγχος της ΚΓΠ που έχει προγραμματιστεί για το 2008 προβλέπεται ότι θα παράσχει την ευκαιρία για επιπλέον αλλαγές με στόχο την ενθάρρυνση των γεωργών να προσαρμόσουν τις γεωργικές πρακτικές τους στην επικείμενη αλλαγή του κλίματος.

4.6.2 Η γεωργική έρευνα σχετικά με νέες καλλιέργειες και μεθόδους καλλιέργειας που να είναι πιο κατάλληλες για μεταβαλλόμενες κλιματολογικές συνθήκες πρέπει να επεκταθεί. Αντίστοιχα, οι επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος στις προσοτικές εκτροφής ζώων σε διάφορα μέρη της Ευρώπης πρέπει να εκτιμηθούν και να διερευνηθούν οι τρόποι αντιμετώπισης της διάδοσης νόσων που οφείλεται στην αλλαγή του κλίματος. (Η ΕΟΚΕ πρόκειται να καταρτίσει συντόμως ιδιαίτερη λεπτομερέστερη γνωμοδότηση σχετικά με την κλιματική αλλαγή και τη γεωργία).

4.7 Βιοποικιλότητα — Η αλλαγή του κλίματος θα φέρει μείζονες αλλαγές στους βιοτόπους των δένδρων, των φυτών και των ζώων σε ολόκληρη την Ευρώπη. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ορισμένα είδη δεν θα είναι πλέον σε θέση να επιζήσουν στους μεταβληθέντες βιοτόπους ή θα απειληθούν σε κρίσιμο βαθμό. Κάποια άλλα είδη θα μεταναστεύσουν με επιτυχία σε άλλους βιοτόπους με φυσικές διαδικασίες. Άλλα πάλι θα χρειαστεί να βοηθηθούν κατά το μεταβατικό αυτό στάδιο προκειμένου να μπορέσουν να επιζήσουν. Οι στρατηγικές που ήδη υφίστανται για την προστασία της βιοποικιλότητας θα χρειαστεί να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα και να διατεθούν πόροι για την εφαρμογή τους, ειδικά η μεταβατική αυτή περίοδος θα οδηγήσει σε σημαντικές απώλειες ειδών.

4.8 Τα δένδρα και τα δάση θα επηρεαστούν δυσμενέστερα από την κλιματική αλλαγή. Ορισμένες περιοχές μπορεί να καταστούν λιγότερο φιλόξενες για συγκεκριμένα είδη. Άλλες περιοχές μπορούν πράγματι να καταστούν πιο κατάλληλες για ορισμένα είδη. Τα προγράμματα φύτευσης, επαναφύτευσης, η μέριμνα των δένδρων, και η διαχείριση των δασών πρέπει να προσαρμοστούν ανάλογα.

4.9 Χωροταξικός σχεδιασμός — Ο σχεδιασμός αστικών και άλλων οικισμών καθώς και ο σχεδιασμός μεταφορών και υποδομών

θα χρειαστεί να λαμβάνει ολοένα περισσότερο υπόψη τις αλλαγές που αναμένονται στη θερμοκρασία και τις καιρικές συνθήκες. Κατά συνέπεια, το ζήτημα αυτό πρέπει να συνυπολογίζεται κατά τον σχεδιασμό προτύπων, την υιοθέτηση επαγγελματικών πρακτικών και τον προγραμματισμό επαγγελματικής κατάρτισης. Τα μεμονωμένα αναπτυξιακά προγράμματα και σχέδια θα πρέπει, αντίστοιχα, να λαμβάνουν υπόψη τις επιπτώσεις αυτές της αλλαγής του κλίματος, οι δε μέθοδοι εκτίμησης του αντίκτυπου θα πρέπει να προσαρμοστούν κατάλληλα.

4.10 Κτήρια — Ο οικοδομικός και κατασκευαστικός τομέας θα επηρεαστεί σημαντικά από την αλλαγή του κλίματος. Είναι απαραίτητη η υιοθέτηση αυστηρότερων ελάχιστων ρυθμίσεων για την ενεργειακή απόδοση των κτηρίων, καλύτερων οικοδομικών προδιαγραφών, κλπ. Επίσης, οι πληροφορίες που αφορούν τις ορθές πρακτικές πρέπει να είναι πιο ευκόλα προσιτές στους πολίτες, όπως και αυτές που έχουν σχέση με τις μεθόδους, τα υλικά και τις επιδοτήσεις που είναι διαθέσιμα τόσο για την ανακαίνιση παλαιών κτηρίων όσο και για νέες κατασκευές, ούτως ώστε να περιορίζεται η κατανάλωση ενέργειας και να είναι τα κτήρια αυτά κατάλληλα προετοιμασμένα για τις νέες μεταβαλλόμενες θερμοκρασίες και καιρικές συνθήκες.

4.11 Προϋπολογισμός της ΕΕ — Στον ετήσιο προϋπολογισμό, η ΕΟΚΕ συνιστά ο τίτλος «Προσαρμογή» να εμφανίζεται στους τομείς εκείνους πολιτικής στους οποίους θα χρειαστούν άμεσες επενδύσεις (π.χ. στους τομείς της ενέργειας, της γεωργίας, των μεταφορών, των οικοδομικών προδιαγραφών, της παροχής βοήθειας σε περίπτωση φυσικών καταστροφών, της προστασίας της βιοποικιλότητας, της πολιτικής για τη δημόσια υγεία, κλπ.). Το επόμενο δημοσιονομικό πλαίσιο θα πρέπει να διαθέτει μεγαλύτερο μέρος των υφιστάμενων πόρων υπέρ προγραμμάτων μετριασμού των επιπτώσεων της αλλαγής του κλίματος και της προσαρμογής σε αυτές. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να πραγματοποιήσουν, και αυτά, ανάλογες αλλαγές στους εθνικούς τους προϋπολογισμούς και στα προγράμματα δαπανών τους.

4.12 Διαρθρωτικοί πόροι — Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής και το Μέσο Προενταξιακής Βοήθειας προβλέπουν κριτήρια για την υποστήριξη των περιβαλλοντικών σχεδίων, ωστόσο δεν περιλαμβάνουν καμία ρητή αναφορά στην προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος και συχνά οι εκτιμήσεις του αντίκτυπου δεν είναι επαρκείς (πολλά σχέδια μεταφορών κι ενέργειας είναι σαφώς ζημιόγωνα για το περιβάλλον και το κλίμα). Κατά τις επόμενες επανεξετάσεις όλων αυτών των προγραμμάτων θα πρέπει να προβλεφθεί η διάθεση πολύ μεγαλύτερου μεριδίου των υφιστάμενων πόρων υπέρ της στήριξης των μέτρων μετριασμού των επιπτώσεων της αλλαγής του κλίματος και της προσαρμογής σε αυτές.

4.13 Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) θα πρέπει να λάβουν υπόψη την αλλαγή του κλίματος στις δημοσιονομικές διαδικασίες τους και στα κριτήριά που υιοθετούν για την ανάλυση των σχεδίων και προγραμμάτων.

4.14 Η ασφαλιστική βιομηχανία έχει δείξει μεγάλο ενδιαφέρον για την αλλαγή του κλίματος και εντάσσει ολοένα συχνότερα σκέψεις που συνδέονται με το θέμα αυτό στις αποφάσεις που λαμβάνει σχετικά με τα γεγονότα έναντι των οποίων είναι διατεθειμένη να ασφαλίσει και στους αντίστοιχους όρους. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να καθιερώσουν έναν διαρκή διάλογο με την ασφαλιστική βιομηχανία ώστε να διασφαλιστεί ότι ο ασφαλιστικός τομέας θα παράσχει την πλήρη βοήθειά του στις επιχειρήσεις και σε άλλους παράγοντες προκειμένου να μπορέσουν να προσαρμοστούν στην αλλαγή του κλίματος.

4.15 Αναπτυσσόμενες χώρες — Πολλές αναπτυσσόμενες χώρες θα αντιμετωπίσουν ακόμη σοβαρότερα προβλήματα προσαρμογής απ' ό,τι η Ευρώπη και θα έχουν στη διάθεσή τους λιγότερους πόρους για την αντιμετώπισή τους. Ορισμένες από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες ευθύνονται ελάχιστα για την αλλαγή του κλίματος και όμως είναι αυτές που θα πληγούν περισσότερο, συνεπώς δικαιούνται απόλυτα να απαιτούν ισότητα και δικαιοσύνη, διεκδικώντας τη συνεργασία και την υποστήριξη του αναπτυσσόμενου κόσμου. Στις χώρες αυτές θα πρέπει να παρασχεθεί στήριξη με τη μορφή ανθρώπινων, τεχνικών και δημοσιονομικών πόρων εκ μέρους των ανεπτυγμένων χωρών, προκειμένου να μπορέσουν να προσαρμοστούν κατάλληλα. Η Ευρώπη θα πρέπει, κατ' επέκταση, να αναλάβει ηγετικό ρόλο, τόσο παρέχοντας επιπλέον πόρους για την λήψη μέτρων προσαρμογής στο πλαίσιο των συλλογικών και εθνικών προγραμμάτων της αναπτυξιακής βοήθειας, όσο και βοηθώντας την διεθνή οικονομική κοινότητα να προσαρμοστεί στην πρόκληση της προσαρμογής.

4.16 Ορισμένα μέρη του κόσμου θα αποβούν λιγότερο φιλόξενα στην εγκατάσταση πληθυσμών (και σε ακραίες περιπτώσεις πιθανόν να καταστούν ακατάλληλα για κατοικία), είτε ως αποτέλεσμα της ανόδου του επιπέδου των θαλασσών είτε ως αποτέλεσμα ακραίων καιρικών συνθηκών. Η αλλαγή του κλίματος ίσως γίνει αιτία να αυξάνονται ολοένα περισσότερο οι πιέσεις για μετανάστευση πληθυσμιακών ομάδων προς τη Ευρώπη από άλλα μέρη της υφελίου, καθώς και οι μετακινήσεις πληθυσμιακών ομάδων εντός της Ευρώπης. Οι αναπτυξιακοί οργανισμοί και οι συναφείς κυβερνητικές υπηρεσίες θα πρέπει να είναι έτοιμοι να βοηθήσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες να αναγνωρίζουν έγκαιρα τις καταστάσεις αυτές και να τις υποστηρίζουν κατά τον σχεδιασμό των απαραίτητων προγραμμάτων μετακίνησης πληθυσμών.

4.17 Οι πιθανές επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος σε εθνικό και σε τοπικό επίπεδο στην Ευρώπη, καθώς και ο πιθανός ρυθμός της αλλαγής αυτής, δεν είναι ακόμη πλήρως κατανοητά και θα χρειαστεί να διεξαχθεί περαιτέρω έρευνα και ανάλυση για την βελτίωση και την αναλυτικότερη κατάρτιση προγνώσεων. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος μπορεί να διαδραματίσει χρήσιμο ρόλο ως φορέας συντονισμού της σχετικής έρευνας και των δραστηριοτήτων παρακολούθησης, ανάλυσης και πρόγνωσης στον συγκεκριμένο τομέα, καθώς και ως φορέας διάδοσης των διαθέσιμων ορθών πληροφοριών στους αρμόδιους για τη λήψη αποφάσεων και σε άλλους αρμόδιους που ασχολούνται με την λεπτομερή εφαρμογή των στρατηγικών προσαρμογής. Η ΕΟΚΕ είναι, από την πλευρά της, έτοιμη να διαδραματίσει το δικό της ρόλο στην προώθηση της βαθύτερης και ευρύτερης κατανόησης των επιπτώσεων που θα έχει η αλλαγή του κλίματος στα διάφορα μέρη της Ευρώπης και των απαιτούμενων μέτρων προσαρμογής.

4.18 Η κοινωνία των πολιτών θα χρειαστεί να συμμετάσχει ενεργά στην διαδικασία προσαρμογής στην αλλαγή του κλίματος. Οι τοπικές κοινότητες, οι επιχειρήσεις και άλλες οργανώσεις κάθε είδους θα επηρεάζονται σε ολοένα μεγαλύτερο βαθμό από την αλλαγή του κλίματος και θα χρειαστεί να λάβουν μέρος στις

προσπάθειες αντιμετώπισής τους. Όλα τα άτομα και όλες οι οργανώσεις πρέπει να κατανοήσουν σε βάθος της αλλαγές που έχουν ήδη αρχίσει να συμβαίνουν και που προβλέπεται ότι θα συμβούν κατά τη διάρκεια τόσο του δικού τους βίου όσο και των παιδιών τους. Είναι επίσης απαραίτητο να κατανοήσουν καλύτερα τον ρόλο που θα χρειαστεί να αναλάβουν για τον περιορισμό της αλλαγής του κλίματος και την προσαρμογή σε αυτήν. Οι γνώσεις σχετικά με τα θέματα αυτά θα πρέπει να καταλαμβάνουν ολοένα περισσότερο σημαντικό μέρος του διδακτικού προγράμματος τόσο της επίσημης όσο και της άτυπης παιδείας.

4.19 Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών σε όλα τα επίπεδα και της επικοινωνίας με τους καταναλωτές και το ευρύ κοινό. Υποστηρίζει πλήρως την υπόδειξη της Πράσινης Βίβλου να συσταθούν, στον συγκεκριμένο τομέα, ειδικές ομάδες με εκπροσώπους των ενδιαφερόμενων μερών προκειμένου να αναπτυχθούν τα απαραίτητα ειδικά μέτρα αντιμετώπισης του προβλήματος. Ένα από τα σημαντικά καθήκοντα αυτών των ομάδων θα πρέπει να είναι η ανάπτυξη τεχνικών για την εκτίμηση των διαφόρων επιπέδων κινδύνου και ο έλεγχος της ετοιμότητας των διαφόρων οργανώσεων και κοινοτήτων να αντιμετωπίσουν ακραία καιρικά φαινόμενα και άλλες καταστροφές που δεν αποκλείεται να επιδεινωθούν περαιτέρω ή να πληθύνουν όσο εξελίσσεται η αλλαγή του κλίματος.

4.20 Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές θα έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά τον συντονισμό και την προώθηση των σχετικών δραστηριοτήτων σε όλα τα επίπεδα και την κινητοποίηση και ευαισθητοποίηση του ευρέος κοινού ώστε να αναλάβει την απαιτούμενη δέσμευση στον συγκεκριμένο τομέα. Οι δημόσιες αρχές όλων των επιπέδων μπορούν και αυτές να διαδραματίσουν καιρό ρόλο και να δώσουν το παράδειγμα, υιοθετώντας, στο πλαίσιο των πολιτικών τους για τις δημόσιες συμβάσεις, τον κατάλληλο σχεδιασμό για τα κτήρια και τα αναπτυξιακά τους σχέδια.

4.21 Η Πράσινη Βίβλος συνιστά τη σύσταση μιας Ευρωπαϊκής Συμβουλευτικής Ομάδας για την προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος αποτελούμενης από εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών, υπευθύνους για τη χάραξη της πολιτικής και επιστήμονες η οποία θα δρα ως ομάδα εμπειρογνομόνων κατά την ανάπτυξη της πολιτικής. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ιδέα συγκρότησης μιας παρόμοιας ομάδας.

4.22 Εξάλλου, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η ΕΕ πρέπει να εξετάσει τη σκοπιμότητα σύστασης ανεξάρτητου οργάνου με ανεξάρτητο πρόεδρο που θα έχει την ευθύνη του ελέγχου της διαδικασίας της σφαιρικής στρατηγικής για την κλιματική αλλαγή (τόσο από απόψεως προσαρμογής όσο και μέτρων άμβλυνσης). Θα πρέπει να υποβάλλει τακτικά εκθέσεις και να προειδοποιεί έγκαιρα όταν η σχετική δράση δεν ανταποκρίνεται στις δεσμεύσεις και τις απαιτήσεις της κατάστασης. Η ΕΟΚΕ έχει και αυτή, από την πλευρά της, την πρόθεση να παρακολουθεί τακτικά και με ιδιαίτερη προσοχή την πρόοδο στον συγκεκριμένο τομέα.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς και την τροποποίηση ορισμένων κανονισμών»

COM(2007) 372 τελικό — 2007/0138 (CNS)

(2008/C 120/10)

Στις 7 Σεπτεμβρίου 2007, και σύμφωνα με τα άρθρα 36 και 37 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς και την τροποποίηση ορισμένων κανονισμών».

Το ειδικευμένο τμήμα στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 27 Νοεμβρίου 2007, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. KIENLE.

Κατά την 440ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 109 ψήφους υπέρ, 5 κατά και 12 αποχές.

1. Περίληψη των συμπερασμάτων και συστάσεων

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει στο σχέδιο μεταρρύθμισης της κοινής οργάνωσης της αγοράς Οίνου να διατηρηθεί καταρχήν η ειδική οργάνωση της αγοράς οίνου. Η ΕΟΚΕ προσδοκούσε ωστόσο εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μία πιο εμπεριστατωμένη εξέταση των προτάσεων, τις οποίες διέτύπωσε στην γνωμοδότηση της από 14.12.2006 με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Προς έναν αειφόρο ευρωπαϊκό κλάδο του οίνου» ⁽¹⁾.

1.2 Η ΕΟΚΕ ζητά εκ νέου να επικεντρωθούν οι κυριότεροι στόχοι της μεταρρύθμισης στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών κρασιών και στην ανάκτηση της θέσης τους στην αγορά. Αναφορικά με αυτό, η Επιτροπή θα πρέπει να συνεκτιμήσει στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης και των ρυθμίσεων σχετικά με το εξωτερικό εμπόριο σε μεγαλύτερο βαθμό την ηγετική θέση του ευρωπαϊκού οινοπαραγωγικού τομέα στην παγκόσμια αγορά.

1.3 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η παραγωγή οίνου και η αμπελοκαλλιέργεια αποτελούν βασικό και αναπόσπαστο στοιχείο του ευρωπαϊκού πολιτισμού και του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής. Η αμπελοκαλλιέργεια επηρεάζει το κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον σε πολυάριθμες αμπελοοινικές περιοχές της Ευρώπης. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι είναι απολύτως αναγκαίο, τόσο στο επίπεδο των στόχων, όσο και στο επίπεδο των μέτρων, να συνεκτιμηθούν στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης όχι μόνο οι οικονομικές επιπτώσεις, αλλά και οι συνέπειες για την απασχόληση, το κοινωνικό σύνολο, το περιβάλλον — ειδικά μέσω των προγραμμάτων εκρίζωσης — καθώς και για την προστασία των καταναλωτών και τη δημόσια υγεία. Το παραπάνω καθίσταται σαφές κατά μη ικανοποιητικό τρόπο στο σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

1.4 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η αμπελοκαλλιέργεια αποτελεί μέσο διαβίωσης για 1,5 εκατομμύρια οικογενειακές επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση και προσφέρει απασχόληση σε 2,5 εκατομμύρια εργαζόμενους, τουλάχιστον σε εποχική βάση. Η ΕΟΚΕ εφιστά συνεπώς την προσοχή στο γεγονός ότι κατά την εφαρμογή της

μεταρρύθμισης θα πρέπει να προτιμηθούν μέτρα που έχουν θετικό αντίκτυπο στο εισόδημα των αμπελουργών και ευνοούν την απασχόληση στον ευρωπαϊκό αμπελουργικό τομέα.

1.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τον καθορισμό εθνικού δημοσιονομικού πλαισίου για το εκάστοτε οινοπαραγωγικό κράτος μέλος ως σημαντική συμβολή στην αύξηση της επικουρικότητας και μεγαλύτερη συνεκτίμηση των περιφερειακών διαφορών. Θα πρέπει ωστόσο να επεκταθεί ο κατάλογος των μέσων στήριξης, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της μεταρρύθμισης.

1.6 Η ΕΟΚΕ κρίνει ανεπαρκείς τις προτάσεις που υπέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα για την ενημέρωση των καταναλωτών. Εκφράζει την ικανοποίησή της για τις προτάσεις σχετικά με την ενίσχυση της εμπορίας οίνου στις διεθνείς αγορές, θεωρεί ωστόσο ότι απαιτείται μία επέκταση στην εσωτερική αγορά.

2. Προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

2.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει μία μεταρρύθμιση της οργάνωσης της αμπελοοινικής αγοράς κυρίως στους ακόλουθους τομείς:

- προγράμματα στήριξης σε ένα εθνικό δημοσιονομικό πλαίσιο για την αναδιάρθρωση και τη μετατροπή των αμπελώνων, πρώτος τρύγος, σύσταση ειδικού ταμείου αλληλοβοήθειας, ασφάλιση της συγκομιδής, καθώς επίσης προώθηση στις τρίτες χώρες·
- μεταφορά πόρων στην αγροτική ανάπτυξη·
- τροποποίηση των διατάξεων για την οινοποίηση, κυρίως όσον αφορά τις οινολογικές πρακτικές, τον εμπλουτισμό και την αύξηση της οξύτητας·
- τροποποίηση των διατάξεων για την επισήμανση, κυρίως αναφορικά με την ένδειξη προέλευσης και τη γεωγραφική ένδειξη, όπως επίσης προσαρμογή των υπολοίπων διατάξεων για την επισήμανση·
- οργανώσεις παραγωγών και διεπαγγελματικές οργανώσεις·

⁽¹⁾ ΕΕ C 325, 30.12.2006, σ. 29.

- ελευθέρωση των κανόνων σχετικά με τα δικαιώματα φύτευσης από το 2013·
- εθελοντικό πρόγραμμα εκρίζωσης·
- κατάργηση των μηχανισμών της αγοράς που ίσχυαν μέχρι σήμερα·
- μεταφορά αρμοδιοτήτων από το Συμβούλιο των Υπουργών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό με τους στόχους της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Όσον αφορά ωστόσο τα προτεινόμενα μέτρα, κρίνει ότι απαιτείται να προσαρμοστούν και να βελτιωθούν.

3.2 Η ΕΟΚΕ εμμένει στο αίτημά της, σύμφωνα με το οποίο θα πρέπει να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊών οινοπαραγωγών στην εσωτερική αγορά και στις αγορές εξαγωγών, να ενισχυθεί η ευρωπαϊκή οικονομία, να υποστηριχθούν οι προσπάθειες που καταβάλλονται για την βελτίωση της ποιότητας και τέλος να προσανατολιστούν οι δράσεις που αναλαμβάνονται πρωτίτως στις εξελίξεις της αγοράς και τις επιθυμίες των καταναλωτών. Στο υποβληθέν σχέδιο κανονισμού της, η Επιτροπή δεν λαμβάνει επαρκώς υπόψη της τα εν λόγω αιτήματα.

3.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να καταστούν πιο συγκεκριμένοι οι οικονομικοί στόχοι και να συμπληρωθούν τόσο με στόχους κοινωνικού χαρακτήρα όσο και με στόχους που αφορούν την πολιτική απασχόλησης. Από αυτήν την άποψη θα πρέπει να επιδιωχθεί η βελτίωση της εισοδηματικής κατάστασης των οινοπαραγωγών, η βελτίωση των δυνατοτήτων εξέλιξης των νέων αμπελουργών, η επίτευξη βιώσιμων δυνατοτήτων απασχόλησης για τους εργαζομένους πλήρους απασχόλησης και για τους εποχικούς εργαζομένους καθώς επίσης η εξασφάλιση των όρων για την δίκαιη αμοιβή τους.

3.4 Η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να μην συμφωνεί με τη μεταφορά αρμοδιοτήτων από το Συμβούλιο των Υπουργών στην Επιτροπή, π.χ. όσον αφορά την έγκριση νέων οινολογικών πρακτικών, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν προέσπασε επαρκώς τα συμφέροντα των ευρωπαϊών οινοπαραγωγών στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων διμερών συμφωνιών.

3.5 Η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να θεωρεί ότι οι υφιστάμενοι χρηματοδοτικοί πόροι πρέπει να αυξηθούν σημαντικά, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η προσχώρηση δύο νέων παραγωγών χωρών στην ΕΕ.

3.6 Η ΕΟΚΕ ζητά εκ νέου τη διασφάλιση καλύτερης και εκτενέστερης παρακολούθησης της αγοράς, ώστε να διατίθενται πιο αξιόπιστα στοιχεία σχετικά με την παραγωγή, το εμπόριο και την κατανάλωση, ως βάση για την οργάνωση της αμπελουργικής αγοράς. Τα γενικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν κατά το παρελθόν είναι μεν σημαντικά, αλλά ανεπαρκή. Χρειάζονται κυρίως επίκαιρες πληροφορίες σχετικά με τις αλλαγές που σημειώνονται στη διάρθρωση της παραγωγής, στα δίκτυα διάθεσης στην αγορά, αλλά και στην καταναλωτική συμπεριφορά.

3.7 Η ΕΟΚΕ συντάσσεται με την άποψη της Επιτροπής, ότι η νέα Οργάνωση της Αγοράς Οίνου θα πρέπει να τεθεί σε ισχύ το συντομότερο δυνατόν. Θεωρεί, ωστόσο, απαραίτητη μια περίοδο «βαθμιαίας εξόδου», προκειμένου να δοθεί στις εκμεταλλεύσεις η δυνατότητα να προσαρμοστούν σταδιακά στις νέες βασικές προϋποθέσεις.

3.8 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίηση της για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τροποποίησε της πρόταση της σχετικά με το πρόγραμμα εκρίζωσης. Θεωρεί εντούτοις σκόπιμο να εφαρμοσθούν τα μέτρα αυτά στα πλαίσια περιφερειακών ή εθνικών διαρθρωτικών

προγραμμάτων, προκειμένου να αποφευχθούν οι αρνητικές επιπτώσεις των μεμονωμένων εκρίζώσεων (π.χ. ακαλλιέργητες εκτάσεις εν μέσω αμπελώνων) και να εξασφαλισθεί μία εύρυθμη εφαρμογή.

3.9 Η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να διαφωνεί ως προς την πλήρη ελευθέρωση των κανόνων σχετικά με τα δικαιώματα φύτευσης, διότι κατ' αυτόν τον τρόπο διακυβεύονται οι οικονομικοί, κοινωνικοί, περιβαλλοντικοί στόχοι της μεταρρύθμισης της αμπελοοικονομικής αγοράς, αλλά και οι στόχοι σχετικά με τη διατήρηση του φυσικού τοπίου.

4. Εδικές παρατηρήσεις

4.1 Τίτλος II: Μέτρα στήριξης — Κεφάλαιο 1: Προγράμματα στήριξης

4.1.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την καταρχήν συνεκτίμηση των προτάσεων της να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη οι περιφερειακές διαφορές και να εφαρμόζεται με περισσότερη συνέπεια η αρχή της επικουρικότητας στον οινοπαραγωγικό κλάδο με την καθιέρωση εθνικού χρηματοδοτικού πλαισίου. Θεωρεί όμως ότι τα μέτρα στήριξης που προτείνονται δεν επαρκούν.

4.1.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε ό,τι αφορά στην ανάγκη τήρησης ενός συνεπέστερου και καταλλήλου κοινωτικού πλαισίου. Εντός του πλαισίου αυτού, τα κράτη μέλη θα είναι αρμόδια να επιλέγουν μέτρα για τις οινοπαραγωγικές περιοχές τους. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στις οργανώσεις των παραγωγών, τις ενώσεις του κλάδου, τους ρυθμιστικούς οργανισμούς και άλλους φορείς με ανάλογους στόχους.

4.1.3 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της κατάρτισης ενός εκτενούς καταλόγου μέτρων που να ανταποκρίνονται στους στόχους της οργάνωσης της αγοράς. Παραπέμπει δε στην προηγούμενη γνωμοδότηση που έχει εκδώσει για το θέμα της μεταρρύθμισης της ΚΟΑ για τον οίνο ⁽²⁾, στην οποία ζητούσε, μεταξύ άλλων, τη θέσπιση προγραμμάτων για την προαγωγή των ποιοτικών προϊόντων στη αμπελουργία, την οινοπαραγωγή, τη διάθεση στην αγορά και την πληροφόρηση των καταναλωτών, καθώς και μέτρα υπέρ των μειονεκτικών περιοχών σε συνδυασμό με την πρόβλεψη της δυνατότητας για τη χορήγηση άμεσων ενισχύσεων με βάση την καλλιεργούμενη έκταση.

4.1.4 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει το αίτημά της για την εφαρμογή συνεκτικών και ολοκληρωμένων μέτρων με στόχο την επίτευξη όσο το δυνατόν καλύτερου αποτελέσματος. Τα μέτρα αυτά πρέπει, συνεπώς, να ενσωματωθούν σε σχέδια που καλύπτουν το σύνολο της παραγωγικής αλυσίδας και εκτείνονται από την αμπελουργία, μέσω της μεταποίησης, έως τη διάθεση προϊόντων στην αγορά. Σε αυτά συγκαταλέγονται επίσης μέτρα για το άνοιγμα εναλλακτικών αγορών για τη διάθεση όλων των αμπελουργικών προϊόντων.

4.1.5 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει με έμφαση το αίτημά της για τη θέσπιση ειδικού προγράμματος για την ενίσχυση μειονεκτικών περιοχών, όπως είναι, για παράδειγμα, οι εκτάσεις σε απόκρημνες ή απότομες πλαγιές, καθώς και περιοχές οι οποίες είναι εκτεθειμένες σε ακραίες κλιματολογικές συνθήκες.

4.1.6 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να δώσει ουσιαστική σημασία στα μέτρα προώθησης των εξαγωγών εντός των εθνικών χρηματοδοτικών προγραμμάτων. Πέραν αυτών, χρειάζονται μέτρα για την ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με την αμπελουργία στην εσωτερική αγορά και ιδιαιτέρως σχετικά με τα οφέλη που αποφέρει η μετριοπαδής κατανάλωση οίνου και τους κινδύνους που συνεπάγεται η κατάχρηση. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πρόταση της για την υποστήριξη της σύστασης ευρωπαϊκού φορέα παρακολούθησης της αγοράς.

⁽²⁾ ΕΕ C 101, 12.4.1999, σ. 60-64 + idem σημείωση 1.

4.1.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί αδικαιολόγητη την άμεση κατάργηση των παρεμβατικών μέτρων. Για το λόγο αυτό, συνιστά να εξασφαλιστεί η δυνατότητα παροχής ενισχύσεων για την απόσταξη για την παραγωγή πόσιμης αλκοόλης και για ιδιωτική αποθεματοποίηση στα πλαίσια των εθνικών χρηματοδοτικών προγραμμάτων κατά τη «περίοδο σταδιακής κατάργησης» 2008-2010.

4.1.8 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι, εντός του εθνικού δημοσιονομικού πλαισίου, πρέπει να προβλέπονται μέτρα για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστάσεων, τα οποία να βασίζονται στην συνυπενδυνότητα των παραγωγών. Τα μέτρα που προβλέπονταν μέχρι σήμερα (ασφάλιση της εσοδείας και ταμεία αλληλασφάλισης) δεν επαρκούν για την αντιμετώπιση συγκυριακών κρίσεων. Γι' αυτό και πρέπει να εξεταστεί αν έχει αποδειχθεί η χρησιμότητα των μέχρι τούδε αποστάξεων κρίσης και αν μπορεί να προβλεφθεί απόσταξη κρίσης εντός του εθνικού δημοσιονομικού πλαισίου.

4.1.9 Η ισχύουσα απαγόρευση της υπέρμετρης πίεσης σταφυλιών, μούστου και οινολάσπης έχει αποδειχθεί χρήσιμη στην προσπάθεια για τη διασφάλιση της ποιότητας των αμπελουργικών προϊόντων και για την αποφυγή ενδεχόμενων καταχρήσεων. Συνεπώς, πρέπει να διατηρηθεί. Ορισμένα χρόνια, τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν την δυνατότητα να αυξάνουν τον αλκοολικό τίτλο των αποσταγμένων προϊόντων παραγωγής τους.

4.1.10 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για την κατανομή κονδυλίων εντός του εθνικού δημοσιονομικού πλαισίου. Για τα νέα κράτη μέλη, στα οποία δεν υπάρχει σχετική προϊστορία, πρέπει να οριστεί ξεχωριστή κλειδα κατανομής κονδυλίων, ανάλογα με το μερίδιο των αμπελώνων.

4.2 Κεφάλαιο 2: Μεταφορά πόρων

4.2.1 Η ΕΟΚΕ έχει τονίσει σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της τη σημασία που έχει ο δεύτερος πυλώνας για τη μελλοντική εξέλιξη των αγροτικών ζωνών, στις οποίες συγκαταλέγονται και οι ευρωπαϊκές οиноπαραγωγικές περιοχές. Όμως, ακόμη και με τη συνεκτίμηση αυτού του βασικού στόχου, υποστηρίζει ότι, για να λυθούν τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο οινόπαραγωγικός κλάδος, τα μέτρα που εξετάζονται στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της αγοράς οίνου πρέπει να χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από τον προϋπολογισμό για τον οίνο. Κατά συνέπεια, ο προϋπολογισμός δεν πρέπει να μειωθεί ούτε με περικοπές, ούτε με τη μεταφορά πόρων.

4.3 Τίτλος III: Κανονιστικά μέτρα — Κεφάλαιο 2: Οινολογικές πρακτικές και περιορισμοί

4.3.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απολύτως απαραίτητο να υπάρξει ένας διεθνώς αναγνωρισμένος ορισμός του προϊόντος «οίνος». Αυτό απαιτεί επίσης τον καθορισμό αναγνωρισμένων μεθόδων παραγωγής. Πρέπει να διασαφηνιστεί ότι οι εμπονομαζόμενοι «οίνοι φρούτων» δεν αποτελούν αντικείμενο της οργάνωσης αγοράς για τον οίνο.

4.3.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι ο προσανατολισμός των διαδικασιών παραγωγής οίνου στα πρότυπα του ΔΟΑΟ πρέπει να συμπεριληφθεί με συνεπέστερο τρόπο στην στρατηγική κατεύθυνση διμερών ή διεθνών εμπορικών συμφωνιών. Η αποδοχή στην περίπτωση των εισαγόμενων οίνων οποιοσδήποτε διαδικασίας που είναι αποδεκτή σε κάποια περιοχή του κόσμου έρχεται σε αντίφαση με τον εντονότερο προσανατολισμό των ευρωπαϊκών οίνων στα πρότυπα του

ΔΟΑΟ, και θα οδηγούσε σε περαιτέρω στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Κατά τον ίδιο τρόπο, η ΕΟΚΕ είναι αντίθετη στην πρόταση για την αποδοχή κατά την εξαγωγή οίνου οινολογικών πρακτικών οι οποίες απαγορεύονται στην περίπτωση διάθεσης στην εσωτερική αγορά.

4.3.3 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της επισημάνσης των επιτρεπόμενων οινολογικών πρακτικών σε παράρτημα του παρόντος κανονισμού και θεωρεί ότι το Συμβούλιο πρέπει να συνεχίσει να είναι αρμόδιο για την επικαιροποίηση αυτών των διαδικασιών και για την αποδοχή νέων.

4.3.4 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την απόφαση της Επιτροπής να αποστασιοποιηθεί από την προβλεπόμενη χορήγηση άδειας για την ανάμιξη εισαγόμενων μούστων σταφυλιών ή συμπτυκνωμένων γλευκών για την παραγωγή οίνου στην Ευρώπη ή για την ανάμιξη προϊόντων τρίτων χωρών με ευρωπαϊκά.

4.3.5 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συνεκτιμήσει στις προτάσεις της σχετικά με τους κανόνες παραγωγής τις διαφορές που υπάρχουν ως προς τις γεωγραφικές και κλιματολογικές συνθήκες κάθε περιοχής στην Ε.Ε. Τονίζει δε ότι το θέμα αυτό είναι ιδιαίτερα λεπτό και δεν επιτρέπεται να οδηγήσει σε διχασμό του ευρωπαϊκού οινόπαραγωγικού τομέα ή σε πάγωμα των προτάσεων μεταρρύθμισης. Ωστόσο η ΕΟΚΕ, συμμερίζεται την απαίτηση να ελέγχεται περισσότερο η ποιότητα της παραγωγής μέσω του περιορισμού των πρακτικών εμπλουτισμού.

4.3.6 συνεπώς, η ΕΟΚΕ θα εξετάσει τις προτάσεις της επιτροπής λαμβάνοντας υπόψη την παλαιότερη γνωμοδότηση της, τις αναλύσεις της επιτροπής, την προτεινόμενη ελευθέρωση των οινολογικών πρακτικών, την αναγνώριση οινολογικών πρακτικών που προβλέπονται σε διμερείς συμφωνίες, αλλά και υπό το πρίσμα των στόχων της μεταρρύθμισης και ιδιαίτερα της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της μείωσης του κόστους παραγωγής. Μετά την αξιολόγηση των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων της πρότασης της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ τάσσεται καταρχήν υπέρ της διατήρησης των ισχυουσών ρυθμίσεων σε ό,τι αφορά τη χρήση ζαχαρώδους και τις ενισχύσεις για τα συμπτυκνωμένα γλεύκη.

4.4 Κεφάλαιο 3: Ονομασίες προέλευσης και γεωγραφικές ενδείξεις

4.4.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πράξη της Επιτροπής να διασαφηνίσει τις προτάσεις της για την επισημάνση των οίνων με βάση την προέλευσή τους. Επίσης, συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία η έννοια των ποιοτικών οίνων στην Κοινότητα στηρίζεται, εκτός άλλων, στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους τα οποία ανάγονται στη γεωγραφική τους προέλευση. Η προστασία της ονομασίας προέλευσης και των γεωγραφικών δεδομένων έχει υψηλή προτεραιότητα. Για το λόγο αυτό, η χρήση ονομασίας προέλευσης ή γεωγραφικών δεδομένων στην παραγωγή οίνου πρέπει να περιοριστεί σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές.

4.4.2 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει ενσωματώσει διευκρινίσεις και διασαφηνίσεις τις προτάσεις της, σύμφωνα με τις οποίες τα αποδεδειγμένα αξίας συστήματα ποιότητας, τα οποία δεν στηρίζονται καθόλου ή δεν στηρίζονται αποκλειστικά στην αρχή της ονομασίας προέλευσης, μπορούν να διατηρηθούν. Σε πολλές χώρες, η αξιολόγηση των οίνων ποιότητας έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα χρήσιμη για τους παραγωγούς αλλά κυρίως για τους καταναλωτές.

4.4.3 Ανεξαρτήτως αυτών, υπάρχουν πολλά ερωτηματικά σχετικά με την συμβατότητα του κανονισμού αριθ. 753/2002 της Επιτροπής, της 29ης Απριλίου 2002, με τις διατάξεις περί εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1493/1999 του Συμβουλίου όσον αφορά την περιγραφή, την ονομασία, την παρουσίαση και την προστασία ορισμένων αμπελοοινικών προϊόντων⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ ζητά, συνεπώς, να καταρτιστεί πίνακας συμβατότητας για να επιτραπεί ο προσδιορισμός του αντίκτυπου στις γεωγραφικές και παραδοσιακές ενδείξεις.

4.5 Κεφάλαιο IV: Επισήμανση

4.5.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί τις προτάσεις της Επιτροπής ιδιαίτερα πολύπλοκες και αναμένει μια ακριβή προσομοίωση των συνεπειών των προτεινόμενων αλλαγών.

4.5.2 Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι η νομοθεσία σχετικά με τις ονομασίες τροποποιήθηκε μόλις πρόσφατα, μετά από πολυετείς διαβουλεύσεις. Η ΕΟΚΕ ζητά επίσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διευκρινίσει αν υπάρχουν νέες πτυχές οι οποίες δεν συνεκτιμήθηκαν σ' αυτές τις πρόσφατες διαβουλεύσεις.

4.5.3 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την απλούστευση των κανόνων επισήμανσης, εφόσον εξυπηρετείται η καλύτερη πληροφόρηση των καταναλωτών. Παρόμοιες αλλαγές δεν πρέπει, ωστόσο, να συνεπάγονται μεγαλύτερους κινδύνους στρέβλωσης του ανταγωνισμού ή παραπλάνησης των καταναλωτών που θα οδηγούσαν σε πληθώρα δικαστικών προσφυγών. Από αυτή την άποψη, προβληματίζει η πρόταση της Επιτροπής να επιτραπεί η προαιρετική αναφορά της ποικιλίας αμπέλου και του έτους παραγωγής στους επιτραπέζιους οίνους χωρίς ονομασία προέλευσης ή γεωγραφική ένδειξη. Η πρόταση της Επιτροπής να επιτραπεί η προαιρετική αναφορά της ποικιλίας αμπέλου και του έτους παραγωγής στους επιτραπέζιους οίνους χωρίς ονομασία προέλευσης ή γεωγραφική ένδειξη μπορεί να θεωρηθεί αποδεκτή μόνο εφόσον διασφαλίζεται η εφαρμογή ενός συστήματος ελέγχου και πιστοποίησης για την ανιχνευσιμότητα των εν λόγω οίνων, με απώτερο στόχο την προστασία των καταναλωτών αλλά και την αποφυγή του ενδεχομένου παραπλάνησης και του αθέμιτου ανταγωνισμού.

4.5.4 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η σε μια συνεχώς διευρυνόμενη Ευρωπαϊκή Ένωση αυξάνεται και η γλωσσική πολυμορφία, γεγονός που θα δημιουργήσει ενδεχομένως εμπόδια στις εμπορικές συναλλαγές, όπως δείχνει και το πρόβλημα που αντιμετωπίζεται σήμερα σχετικά με την αναφορά των θειωδών ενώσεων. Θα ήταν γι' αυτό σκόπιμο να καταστεί εφικτή η χρησιμοποίηση γενικών κατανοητών συμβόλων για την επισήμανση υποχρεωτικών στοιχείων, όπως π.χ. τα συστατικά.

4.6 Τίτλος V: Δυναμικό παραγωγής

4.6.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει τροποποιήσει τις προτάσεις της για τις ρυθμίσεις που ισχύουν για την εκρίζωση και έχει περικύψει τον προβλεπόμενο προϋπολογισμό.

Αναγνωρίζει βεβαίως την σημασία που έχει η εκρίζωση ως μέσο οργάνωσης αγοράς, το οποίο μπορεί να προταθεί ως συστατικό περιφερειακών ή εθνικών διαρθρωτικών προγραμμάτων, εντός του συνολικού κοινοτικού πλαισίου, για διάστημα τριών έως πέντε ετών. Η δυνατότητα αυτή πρέπει να προσφέρεται για την εκρίζωση ποικιλιών σταφυλιού σε εκτάσεις που δεν είναι κατάλληλες για την παραγωγή οίνου και για την κοινωνική προστασία επιχειρήσεων που δεν έχουν μέλλον στον κλάδο αυτό.

4.6.2 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την απόφαση της Επιτροπής να τροποποιήσει τις αρχικές προθεσμίες που είχε ορίσει για την φιλελευθεροποίηση των κανόνων φύτευσης. Όμως, εξακολουθεί πάντοτε να είναι αντίθετη στην πλήρη φιλελευθεροποίηση του κλάδου, ακόμη και σε μεταγενέστερο στάδιο, επειδή κάτι τέτοιο θα υπονόμευε τους οικονομικούς, κοινωνικούς, περιβαλλοντολογικούς και σχετικούς με την προστασία του τοπίου στόχους που επιδιώκονται με τη μεταρρύθμιση της αγοράς οίνου. Η μετατόπιση της παραγωγής οίνου από πολιτιστικά αξιόλογες περιοχές σε εκτάσεις φθηνότερης καλλιέργειας δεν μπορεί να υποστηριχθεί, λόγω της συλλογικής ευθύνης που υπάρχει έναντι της απασχόλησης, της οικονομίας και των υποδομών στις οινοπαραγωγικές περιοχές, καθώς και για λόγους κοινωνικής προστασίας, περιβάλλοντος και προστασίας της φύσης.

4.6.3 Εάν οι ευρωπαϊκοί κανόνες φύτευσης δεν διασυνδεθούν με την απαγόρευση επαναφύτευσης, πρέπει να δημιουργηθεί ένα σύστημα αδειοδότησης έτσι ώστε οι οινοπαραγωγικές περιφέρειες να μπορούν να συνεχίσουν να ασκούν τα δικαιώματα φύτευσης που διαθέτουν ή να εφαρμόζουν το καθεστώς φυτεύσεων σε συμφωνία με τους στόχους της ευρωπαϊκής οργάνωσης αγοράς για τον οίνο.

4.7 Νέος τίτλος: Προώθηση της διάθεσης στην αγορά και πληροφόρηση

4.7.1 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι οι προτάσεις της Επιτροπής δεν επαρκούν για την ανάκτηση του μεριδίου της εσωτερικής αγοράς που έχει απωλεσθεί προς όφελος οίνων τρίτων χωρών, ιδιαίτερος από τον Νέο Κόσμο.

4.7.2 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προβλέψει για τα εθνικά μέτρα χρηματοδότησης την προαγωγή μέτρων για την πληροφόρηση των καταναλωτών και την προαγωγή της εμπορίας, και μάλιστα όχι μόνο για τις εξαγωγικές αγορές αλλά και για την εσωτερική αγορά. Στα πλαίσια αυτά πρέπει να διεξαχθεί εκτενής εκστρατεία πληροφόρησης σχετικά με τα οφέλη που προσφέρει για την υγεία η μετριοπαδής κατανάλωση οίνου, αλλά και τους κινδύνους που εγκυμονεί η κατάχρηση.

4.7.3 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να συνεκτιμηθούν τα μέτρα πληροφόρησης και εμπορικής προώθησης όλων των αμπελοοινικών προϊόντων.

4.7.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά να διασυνδεθούν τα μέτρα επικοινωνίας για τα αμπελοοινικά προϊόντα με τον τουρισμό, τη γαστρονομία, καθώς και με άλλα προϊόντα των οινοπαραγωγικών περιοχών.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽³⁾ EEL 118, 4.4.2002, σ. 1-54.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η κάτωθι τροπολογία, η οποία συγκέντρωσε περισσότερες του ενός τετάρτου των εκπεφρασμένων ψήφων υπέρ, απορρίφθηκε:

Σημείο 4.3.6

Η τελευταία πρόταση να αντικατασταθεί από το ακόλουθο κείμενο:

«Μετά την αξιολόγηση των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων της πρότασης της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ τάσσεται καταρχήν υπέρ της διατήρησης της δυνατότητας χρήσης της σακχαρόζης στις χώρες που χρησιμοποιούν αυτή τη μέθοδο. Ωστόσο για να εξασφαλιστεί η ίση μεταχείριση των οινοπαραγωγών της ΕΕ, οι ενισχύσεις για τα συμπεκνωμένα διορθωμένα γλεύκη πρέπει να διατηρηθούν και να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες της αγοράς που αφορούν τις τιμές της ζάχαρης. Οι ενισχύσεις αυτές, που είναι απαραίτητες για τη διατήρηση ουσιαστικά της ισοτιμίας, δεν πρέπει να έχουν συνέπειες στις εθνικές χρηματοδοτήσεις, αλλά να αποτελούν χωριστό κονδύλιο του προϋπολογισμού για τον οίνο».

Αγτιολογία

Η μεταρρύθμιση της ΚΟΑ ζάχαρης αλλάζει συνολικά την ισορροπία των διαφόρων μέτρων που αφορούν την ΚΟΑ οίνου· είναι συνεπώς απαραίτητο, εάν θέλουμε να διατηρηθεί το προηγούμενο status quo, να προβλεφθεί είτε η προσαρμογή των ενισχύσεων στα γλεύκη είτε ο υπολογισμός τους εκτός των εθνικών χρηματοδοτήσεων.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 25 Κατά 54 Αποχές 8

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι μελλοντικές προοπτικές της γεωργίας στις περιοχές με ειδικά φυσικά μειονεκτήματα (ορεινές, νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιφέρειες)»

(2008/C 120/11)

Στις 27 Σεπτεμβρίου 2007 και σύμφωνα με το άρθρο 29, σημείο Α των διατάξεων εφαρμογής του εσωτερικού κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να εκπονήσει μια γνωμοδότηση με θέμα:

«Οι μελλοντικές προοπτικές της γεωργίας στις περιοχές με ειδικά φυσικά μειονεκτήματα (ορεινές, νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιφέρειες)».

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 27 Νοεμβρίου 2007 με βάση την εισηγητική έκθεση του **κ. Gilbert BROS.**

Κατά τη 440η σύνοδο της ολομέλειας στις 12 και 13 Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 127 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Στις 13 Σεπτεμβρίου 2006 η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε μια γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα «Οι μελλοντικές προοπτικές της γεωργίας στις περιοχές με ειδικά φυσικά μειονεκτήματα (ορεινές, νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιφέρειες)» ⁽¹⁾.

1.1.1 Στην εν λόγω γνωμοδότηση η ΕΟΚΕ αφιερώνει ένα ολόκληρο κεφάλαιο, το κεφάλαιο 4, στα προβλήματα των ορεινών περιφερειών υπογραμμίζοντας, μεταξύ άλλων, την αναγκαιότητα

- μιας ειδικής πολιτικής της ΕΕ υπέρ των ορεινών περιοχών,
- ενός εναρμονισμένου ορισμού εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- χορήγησης προτεραιότητας στις ορεινές περιοχές κατά την κατανομή πιστώσεων του δεύτερου πυλώνα,
- εμπέδωσης των μέτρων αποζημίωσης των αγροτών στις ορεινές περιοχές,
- συνδυασμού της αγροτικής και περιφερειακής πολιτικής για καλύτερα αποτελέσματα στις ορεινές περιοχές.

1.2 Στις 7 Δεκεμβρίου 2006, στο πλαίσιο μιας συνεδρίασης πολιτικού διαλόγου με την οποία ολοκληρώθηκε η σύνοδος ολομέλειας της Επιτροπής των Περιφερειών, ο José Manuel BARROSO, Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δήλωσε ότι τάσσεται υπέρ της κατάρτισης μιας **Πράσινης Βίβλου σχετικά με το μέλλον των πολιτικών υπέρ των ορεινών περιοχών.**

1.3 Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η ΕΟΚΕ έκρινε σκόπιμη την κατάρτιση μιας συμπληρωματικής γνωμοδότησης ούτως ώστε να μπορεί να πάρει θέση όσον αφορά την αρχή της εκπόνησης της εν λόγω πράσινης βίβλου.

1.4 Είναι γεγονός ότι το σύνολο των ευρωπαίων πολιτών επωφελείται από ποικίλα δημόσια και οικονομικά αγαθά και υπηρεσίες που παρέχονται από τις ορεινές περιοχές. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται:

- η μείωση των φυσικών κινδύνων (προς όφελος τόσο των κατοίκων των ορεινών περιοχών όσο και των κατοίκων λοιπών περιοχών, παραδείγματος χάρι μέσω της προστασίας των διαδρόμων μεταφορών),

- τα φυσικά τοπία για δραστηριότητες αναψυχής και τουρισμού (απολύτως απαραίτητα για τους πολίτες μιας αστικοποιημένης ηπείρου και για την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα),

- μια σημαντική βιοποικιλότητα,

- μοναδικά αποθέματα νερού,

- προϊόντα υψηλής ποιότητας, κυρίως τρόφιμα.

1.5 Χωρίς την κατάλληλη διαχείριση των ορεινών περιοχών από τους ανθρώπους που ζουν σε αυτές, η παραγωγή αυτών των αγαθών και υπηρεσιών διακυβεύεται.

1.6 Σήμερα είναι αναγκαία η αντιμετώπιση νέων σημαντικών προκλήσεων, τωρινών και μελλοντικών, όπως η ενίσχυση του οικονομικού ανταγωνισμού, η δημογραφική μετάβαση, η κλιματική αλλαγή, κλπ. Αν και αυτές οι προκλήσεις αφορούν όλα τα εδάφη, ο αντίκτυπός τους είναι πολύ πιο αισθητός στις ορεινές περιοχές και απαιτεί, ως εκ τούτου, ειδικά μέτρα αντιμετώπισης.

1.7 Ωστόσο, οι περισσότερες πολιτικές που εφαρμόζονται στις ορεινές περιοχές είναι τομεακές και συχνά υιοθετούνται εκτός των περιοχών αυτών, χωρίς τη δέουσα συνεκτίμηση των ιδιαιτεροτήτων τους. Οι δημόσιες πολιτικές για τις ορεινές περιοχές έχουν την τάση να είναι κοινότητες, να καλύπτουν και άλλα εδάφη, και να μην λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τις ιδιαιτερότητες των εν λόγω περιοχών. Ταυτόχρονα, οι ευρωπαϊκές και εθνικές δημόσιες πολιτικές εστιάζουν ολοένα και περισσότερο στα συγκριτικά πλεονεκτήματα των εδαφών, τα οποία αποτελούν αντικείμενο προώθησης ή ανάπτυξης.

1.8 Παρά τη σημασία τους σε ευρωπαϊκή κλίμακα υπάρχει περιθωριοποίηση των ορεινών περιοχών στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών πολιτικών και έντονη έλλειψη αναγνώρισης των δυνατοτήτων τους όσον αφορά τη συμβολή τους στην ανάπτυξη της Ευρώπης και στην πολυμορφία της, ιδίως χάρη στις καινοτόμες προσεγγίσεις τους.

1.9 Για τους λόγους αυτούς, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ μιας πολιτικής προσέγγισης με μεγαλύτερη συνοχή και καλύτερη ενσωμάτωση. Οι ορεινές περιοχές έχουν ανάγκη μια οριζόντια και εδαφική προσέγγιση της βιώσιμης ανάπτυξής τους.

⁽¹⁾ ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 93.

1.10 Μια ευρωπαϊκή πράσινη βίβλος σχετικά με το μέλλον της πολιτικής για τις ορεινές περιοχές θα επέτρεπε τον εξορθολογισμό και την παγίωση των υφιστάμενων πολιτικών και πρωτοβουλιών σε ευρωπαϊκή κλίμακα προκειμένου να καταστούν πιο αποτελεσματικές στο ιδιαίτερο πλαίσιο των ορεινών περιοχών. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τη γεωργία των ορεινών περιοχών, όπως αναφέρεται στην εν λόγω γνωμοδότηση. Είναι γεγονός ότι, για την πλειονότητα των ορεινών περιοχών της Ευρώπης, η γεωργία είναι η βάση επί της οποίας αναπτύσσονται οι υπόλοιπες κοινωνικοοικονομικές, αγροβιομηχανικές, τουριστικές και άλλες δραστηριότητες, και χάρη στην οποία διαμορφώνεται ο βαθμός ελκυστικότητας των εδαφών. Ως εκ τούτου, η κοινή γεωργική πολιτική έχει πρωτεύοντα ρόλο και πρέπει να ενσωματωθεί στον απολογισμό των ευρωπαϊκών πολιτικών για τις ορεινές περιοχές, όπως προβλέπεται στην πράσινη βίβλο.

1.11 Η ΕΟΚΕ ζητεί, ως εκ τούτου, να ενταχθεί η πράσινη βίβλος σχετικά με το μέλλον της πολιτικής για τις ορεινές περιοχές το συντομότερο δυνατό στο πρόγραμμα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με στόχο τον καθορισμό των θεματικών στρατηγικής σημασίας για τις ορεινές περιοχές στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την αποσαφήνιση των αντίστοιχων αποστολών των διαφόρων επιπέδων εξουσίας και τομέων της οικονομίας καθώς και του μεταξύ τους συντονισμού, την παγίωση των ειδικών στατιστικών δεδομένων στα οποία βασίζονται οι πολιτικές στις εν λόγω περιοχές, τη μελέτη των συνοδευτικών μέτρων και μέτρων στήριξης προς εφαρμογή στις εν λόγω περιοχές εν όψει των στρατηγικών στόχων

της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την προώθηση μέσων για την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών και εθνικών δημόσιων πολιτικών.

1.12 Διευκολύνοντας την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των ορεινών περιοχών, η **πράσινη βίβλος σχετικά με το μέλλον της πολιτικής για τις ορεινές περιοχές** θα ενταχθεί επίσης στο πλαίσιο της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισσαβόνας και της στρατηγικής του Γκέτεμποργκ. Θα συμβάλλει έτσι στο στόχο της ανάπτυξης και της απασχόλησης και θα βοηθήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση να γίνει μια πιο ανταγωνιστική οικονομία της γνώσης παγκοσμίως τα επόμενα χρόνια. Οι ορεινές περιοχές μπορούν να συνεισφέρουν σημαντικά στο σύνολο της Ευρώπης, για αυτό θα ήταν σκόπιμη η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους στον τομέα της καινοτομίας και της ανάπτυξης.

1.13 Κατά τη σύνοδο ολομέλειας της ΕΟΚΕ στις 11 και 12 Ιουλίου 2007, η κ. Danuta HÜBNER, αρμόδια Επίτροπος για θέματα περιφερειακής πολιτικής, αναφέρθηκε στην «εδαφική ατζέντα της ΕΕ» και ανακοίνωσε για το 2008 την κατάρτιση έκθεσης σχετικά με την εδαφική συνοχή, η οποία θα εξετάζει τον αντίκτυπο των κύριων μελλοντικών προκλήσεων στις περιφέρειες και τα μέσα αντιμετώπισής τους. Η ΕΟΚΕ ζητεί να ληφθούν επαρκώς υπόψη οι εδαφικές ιδιαιτερότητες των ορεινών περιφερειών, καθώς και εκείνες των νησιωτικών και εξόχως απόκεντρων περιφερειών, στην τρέχουσα διαδικασία χάραξης της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην υλοποίηση της εδαφικής ατζέντας.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 998/2003 για τους υγειονομικούς όρους που εφαρμόζονται στις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς και για την παράταση της μεταβατικής περιόδου»

COM(2007) 572 τελικό — 2007/0202 COD

(2008/C 120/12)

Στις 23 Οκτωβρίου 2007, και σύμφωνα με τα άρθρα 37 και 152 (παράγραφος 4, εδάφιο β) της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο, απεφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 998/2003 για τους υγειονομικούς όρους που εφαρμόζονται στις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς και για την παράταση της μεταβατικής περιόδου».

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεδομένου ότι έχει ήδη εκφέρει γνώμη για το θέμα αυτό στη γνωμοδότηση CESE 1411/2000 που υιοθέτησε στις 29 Νοεμβρίου 2000 ⁽¹⁾, η ΕΟΚΕ, κατά την 440ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2007) απεφάσισε, με 131 ψήφους υπέρ και 4 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο και να παραπέμψει στη θέση που υποστηρίζει στο προαναφερόμενο έγγραφο.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁾ ΕΕ C 116 της 20.4.2001, σ. 54-56.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

- «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 76/768/ΕΟΚ, 88/378/ΕΟΚ και 1999/13/ΕΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών 2000/53/ΕΚ, 2002/96/ΕΚ και 2004/42/ΕΚ ώστε να προσαρμοστούν με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. ... για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία ουσιών και μειγμάτων και για την τροποποίηση της οδηγίας 67/548/ΕΟΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006»
- και «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 648/2004 με σκοπό την προσαρμογή του στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. ... για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία ουσιών και μειγμάτων και για την τροποποίηση της οδηγίας 67/548/ΕΟΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006»

COM(2007) 611 τελικό — 2007/0212 (COD)

COM(2007) 613 τελικό — 2007/0213 (COD)

(2008/C 120/13)

Στις 13 Νοεμβρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

«Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 76/768/ΕΟΚ, 88/378/ΕΟΚ, 1999/13/ΕΚ, 2000/53/ΕΚ, 2002/96/ΕΚ και 2004/42/ΕΚ ώστε να προσαρμοστούν με τον κανονισμό (ΕΚ) ... για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία ουσιών και μειγμάτων και για την τροποποίηση της οδηγίας 67/548/ΕΟΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006»

και την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 648/2004 με σκοπό την προσαρμογή του στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. ... για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία ουσιών και μειγμάτων και για την τροποποίηση της οδηγίας 67/548/ΕΟΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006».

Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το περιεχόμενο των εν λόγω προτάσεων και πιστεύει ότι δεν χρειάζονται σχόλια εκ μέρους της.

Κατά την 440ή σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 12 και 13 Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2007), η ΕΟΚΕ αποφάσισε με 139 ψήφους υπέρ και 3 αποχές να καταρτίσει γνωμοδότηση με την οποία υιοθετεί τις εν λόγω προτάσεις.

Η ΕΟΚΕ θα παρουσιάσει τις απόψεις της σχετικά με το περιεχόμενο της πρότασης της Επιτροπής για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία ουσιών και μειγμάτων ⁽¹⁾ σε μια γνωμοδότηση ⁽²⁾, η οποία είναι υπό εξέλιξη και έχει προγραμματισθεί για υιοθέτηση στη σύνοδο ολομέλειας της ΕΟΚΕ τον Μάρτιο του 2008.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁾ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία ουσιών και μειγμάτων και για την τροποποίηση της οδηγίας 67/548/ΕΟΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 — COM(2007) 355 τελικό.

⁽²⁾ NAT/367 — Rapporteur: M. Sears.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Επιπτώσεις της εδαφικότητας των φορολογικών νομοθεσιών στις βιομηχανικές μεταλλαγές»

(2008/C 120/14)

Στις 16 Φεβρουαρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2, του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Επιπτώσεις της εδαφικότητας των φορολογικών νομοθεσιών στις βιομηχανικές μεταλλαγές».

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή της στις 13 Νοεμβρίου 2007 με εισηγητή τον κ. SCHADECK και συνεισηγτή τον κ. GAY.

Κατά την 440ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 102 ψήφους υπέρ, 7 κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

Πρώτο μέρος — Συμπεράσματα και συστάσεις

A. Η ευρωπαϊκή οικονομία είναι πλήρως ενταγμένη στην παγκόσμια οικονομία. Η ένταξη αυτή είναι περισσότερο ή λιγότερο ισχυρή ανάλογα με τους τομείς· είναι ιδιαίτερα έντονη στις βιομηχανικές δραστηριότητες που είναι πιο ανοιχτές στην παγκοσμιοποίηση. Συνεπώς, τόσο η οικονομική όσο και η φορολογική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) πρέπει να διαμορφώνονται και σε σχέση με τις παγκόσμιες εξελίξεις. Αν και η παρούσα γνωμοδότηση εξετάζει τις επιπτώσεις της εδαφικότητας των φορολογικών νομοθεσιών στις βιομηχανικές μεταλλαγές στην ΕΕ, η τελευταία δεν θα πρέπει να εξετάζεται χωριστά από τον υπόλοιπο κόσμο.

B. Η ΕΕ και καθένα από τα κράτη μέλη της οφείλουν να διαχειρίζονται την οικονομική, χρηματοπιστωτική, κοινωνική και περιβαλλοντική πολιτική οι προσαγές των οποίων υπερβαίνουν τη δυναμική της αγοράς. Πρέπει λοιπόν να υπάρξει μέριμνα ώστε η εδαφικότητα των φορολογικών νομοθεσιών να έχει θετικό αντίκτυπο στις βιομηχανικές μεταλλαγές σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι οποίες οφείλουν βέβαια να ανταποκριθούν σε μια δυναμική της αγοράς αλλά, επίσης, μπορούν να πλαισιώνονται από τις προαναφερθείσες πολιτικές σε ένα ευρύτερο πλαίσιο. Η ίδια η φύση της διαδικασίας Λισαβόνας βασίζεται στην ισορροπία των διαφόρων αξόνων (ανταγωνιστικότητα, κοινωνική διάσταση, προστασία του περιβάλλοντος) και τούτη πρέπει να διαφυλαχθεί, όσον αφορά στη σχέση της με τον φορολογικό ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών μελών ⁽¹⁾.

Γ. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι ο φορολογικός ανταγωνισμός είναι μια από τις πραγματικότητες της εσωτερικής αγοράς που μπορεί να οδηγήσει στην πρόκληση στρεβλώσεων του ανταγωνισμού. Ενέχει κανόνες διαφάνειας και εντοπισμού των ενδεχόμενων καταχρήσεων και επιζήμιων πρακτικών ⁽²⁾. Προϋποθέτει, επίσης, δείκτες οι οποίοι

είναι ορθά σημεία αναφοράς για την αξιολόγηση της κατάστασης του φορολογικού ανταγωνισμού. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει, ωστόσο, ότι η φορολογία δεν αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τις επενδυτικές αποφάσεις των ΜΜΕ. Βαρύνει πολύ περισσότερο τις πολυεθνικές που έχουν μεγαλύτερη κινητικότητα.

Δ. Ο φορολογικός ανταγωνισμός δεν αφορά αποκλειστικά τη φορολογία των επιχειρήσεων. Με την ολοένα και μεγαλύτερη κινητικότητα των χρηματοοικονομικών πόρων, ο ανταγωνισμός αυτός αφορά και τα ατομικά εισοδήματα από κεφάλαια καθώς και τον φόρο περιουσίας.

Ε. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο συντονισμός των φορολογικών διατάξεων των διαφόρων διοικήσεων μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός για την ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς, εξαλείφοντας τις δυσλειτουργίες και το κόστος φορολογικής συμμόρφωσης, ιδίως στις μεθοριακές περιφέρειες. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις συστάσεις που είχε διατυπώσει στην πρόσφατη γνωμοδότησή της για το πρόγραμμα Fiscalis 2013 ⁽³⁾.

ΣΤ. Η απουσία συντονισμού των κρατών μελών σε επίπεδο άμεσης εθνικής φορολογίας οδηγεί, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, σε ακούσιες καταστάσεις μη φορολόγησης ⁽⁴⁾, καταχρήσεων ή ακόμη και στρεβλώσεων στη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Επίσης, η κατάσταση αυτή ενέχει μια πτυχή αποσταθεροποίησης, ακόμη και διάβρωσης των συνολικών φορολογικών εσόδων της ΕΕ.

Ζ. Ο απεριόριστος ενδοκοινοτικός φορολογικός ανταγωνισμός ενέχει τον κίνδυνο, αφενός, να επιβαρύνει τη φορολογία εκείνων που διαθέτουν λιγότερη κινητικότητα — όπως οι μικρές επιχειρήσεις ή οι υπηρέσιες που δεν μπορούν να μετεγκατασταθούν —

⁽¹⁾ ΕΕ C 93 της 27.4.2007.

⁽²⁾ Η διπλή μη φορολόγηση μπορεί να προκύψει και από τις διαφορές μεταξύ των εθνικών συστημάτων φορολογίας. Για παράδειγμα, όσον αφορά τον χαρακτηρισμό των δανείων και των ιδίων κεφαλαίων από τα κράτη μέλη. Ένα κράτος μέλος μπορεί να θεωρεί μια συναλλαγή ως συνεισφορά ιδίων κεφαλαίων αντί για δάνειο και, επομένως, να κρίνει ότι τα έσοδα των κεφαλαίων αυτών δεν είναι φορολογητέα, ενώ ένα άλλο κράτος μέλος μπορεί να θεωρεί το δάνειο ως οφειλή και να επιτρέπει στην εταιρεία που καταβάλλει τους τόκους την αφαίρεσή τους. Η κατάσταση αυτή μπορεί να οδηγήσει σε έκπτωση φόρου σε ένα κράτος μέλος, χωρίς να υπάρχει αντίστοιχη φορολόγηση σε ένα άλλο. Ένας άλλος τομέας είναι εκείνος των υβριδικών οντοτήτων, δηλαδή των οντοτήτων που θεωρούνται ως νομικά πρόσωπα (μη διαφανείς οντότητες) από ένα κράτος μέλος και ως μη νομικά πρόσωπα (διαφανείς οντότητες) από ένα άλλο. Η διαφορά αυτή ως προς τον χαρακτηρισμό που δίδουν τα κράτη μέλη μπορεί να οδηγήσει σε διπλές απαλλαγές ή σε διπλές εκπτώσεις. [Πηγή: Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Συντονισμός των συστημάτων άμεσης φορολογίας των κρατών μελών στην εσωτερική αγορά» [COM(2006) 823 τελικό, σημείο 3].]

⁽³⁾ «Υφίσταται φορολογικός ανταγωνισμός εάν οι αποφάσεις μιας διοίκησης [εθνικής, περιφερειακής ή τοπικής] επηρεάζουν άμεσα την ικανότητα άλλων διοικήσεων και εάν οι μηχανισμοί της αγοράς αποδεικνύονται ανεπαρκείς για τη ρύθμιση αυτής της αλληλεπίδρασης» (Πηγή: ΟΟΣΑ), για περισσότερες πληροφορίες, βλ. παράρτημα 1.

⁽⁴⁾ Τα επιζήμια φορολογικά μέτρα καθορίζονται ευρέως από τον κώδικα συμπεριφοράς για τη φορολόγηση των επιχειρήσεων και ορίζονται ως τα μέτρα που «πληττουν ή μπορούν να πλήξουν σημαντικά την εγκατάσταση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην Κοινότητα». Στη συνέχεια ο κώδικας ορίζει ως «πιθανά επιζήμια» τα μέτρα τα οποία «καθιερώνουν σημαντικά χαμηλότερο πραγματικό επίπεδο φορολόγησης, συμπεριλαμβανομένης της μηδενικής φορολόγησης, σε σχέση με τα επίπεδα που ισχύουν κανονικά στο συγκεκριμένο κράτος μέλος» (βλ. http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/company_tax/harmful_tax_practices/index_en.htm).

και, αφετέρου, να τροποποιήσει την κατανομή της επιβάρυνσης μεταξύ των φορολογουμένων και των καταναλωτών, προκειμένου να καλυφθούν οι δημόσιες δαπάνες και κοινωνικές μεταφορές. Το τελευταίο αυτό σημείο θα μπορούσε να βλάψει την κοινωνική συνοχή.

Η. Οι ΜΜΕ και οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών είναι οι λιγότερο εξοπλισμένες για να επωφεληθούν από τον φορολογικό ανταγωνισμό. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη θέσπιση συνοδευτικών δράσεων, προγραμμάτων κατάρτισης των στελεχών των επιχειρήσεων αυτών (όπως γίνεται με τους δημόσιους υπαλλήλους), καθώς και τη δημιουργία κατάλληλων βάσεων δεδομένων, ιδίως στις παραμεθόριες περιοχές και στις ζώνες της περιφέρειας της ΕΕ ώστε να βοηθηθούν αυτές οι επιχειρήσεις στις προσπάθειες διεθνοποίησης τους.

Θ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι καταπολέμηση της φοροδιαφυγής πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα και υπενθυμίζει τα συμπεράσματα της πρόσφατης σχετικής γνωμοδότησής της ⁽⁷⁾.

Ι. Η μεταφορά της φορολογικής επιβάρυνσης σε συντελεστές παραγωγής με λιγότερη κινητικότητα μπορεί να οδηγήσει τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις και τις θέσεις απασχόλησής τους να είναι λιγότερο ανταγωνιστικές έναντι των ξένων ανταγωνιστών τους. Το ποσοστό αύξησης του εθνικού ΑΕγχΠ θα υποστεί τις συνέπειες αυτής της μεταφοράς της φορολογικής επιβάρυνσης, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε μείωση της ικανότητας δημόσιων επενδύσεων λόγω έλλειψης νέων δημοσιονομικών πόρων.

Κ. Ο φορολογικός ανταγωνισμός οδηγεί κάθε κράτος στον καλύτερο έλεγχο των δημόσιων δαπανών του. Η ΕΟΚΕ ζητά ώστε τούτο να μη γίνεται εις βάρος, ούτε της προσφοράς, ούτε της ποιότητας των δημοσίων υπηρεσιών. Αυτές είναι καθοριστικής σημασίας για τη διατήρηση και την προσέλκυση παραγωγικών δραστηριοτήτων που δημιουργούν πλούτο, θέσεις απασχόλησης και, τελικά, φορολογική βάση. Ο φορολογικός ανταγωνισμός δεν πρέπει να θίξει τη χρηματοδότηση και την κάλυψη της συλλογικής κοινωνικής προστασίας.

Λ. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες των κρατών μελών να περιορίσουν τον επιζήμιμο φορολογικό ανταγωνισμό και τη δέσμευσή τους να καταργήσουν μια σειρά επιζήμιων φορολογικών συστημάτων το αργότερο έως το 2010, όπως αυτά ορίζονται στον Κώδικα Συμπεριφοράς που υιοθετήθηκε το 1997 ⁽⁸⁾. Εξάλλου, καλεί την Επιτροπή να συνεχίσει τις προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση, τις οποίες έχει ξεκινήσει από τότε.

Μ. Η ΕΟΚΕ στηρίζει επίσης την πολιτική της Επιτροπής με βάση την οποία οι κρατικές ενισχύσεις, συμπεριλαμβανομένων των φορολογικών προνομίων που παραχωρούνται επιλεκτικά σε επιχειρήσεις, χρησιμεύουν στην επίτευξη βιώσιμων στόχων βιομηχανικής μεταλλαγής και εδαφικής ανάπτυξης ενώ ταυτόχρονα είναι συμβατές με την πολιτική για τον ανταγωνισμό στο εσωτερικό της ΕΕ.

Ν. Η ΕΟΚΕ ζητά την εφαρμογή μιας κοινής και ενοποιημένης βάσης φορολογίας επιχειρήσεων (ΚΕΒΦΕ) ⁽⁹⁾ ως αρχή απλοποίησης, διαφάνειας και ισότητας των φορολογικών πρακτικών των κρατών μελών. Με τον τρόπο αυτό μπορούν να αποκομισθούν τα μέγιστα οφέλη από το δυναμικό της εσωτερικής αγοράς και ταυτόχρονα, αφενός, να διαφυλαχθεί η δημοσιονομική και φορολογική κυριαρχία των κρατών μελών και, αφετέρου, να μην υπάρξει διαφωνία με τις

διατάξεις της συνθήκης. Δεδομένου ότι η ΚΕΒΦΕ θα θεοπιστεί προφανώς με βάση την ενισχυμένη συνεργασία, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ευχή να υιοθετηθεί από όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό κρατών μελών.

Ξ. Η ΕΟΚΕ ζητά περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο, τις λεπτομέρειες εφαρμογής και την εξέλιξη του σχεδίου ΚΕΒΦΕ πριν επαναδιατυπώσει τη γνωμοδότησή της σχετικά με αυτό το περίπλοκο και στρατηγικής σημασίας αίτημα και περιορίζεται επί του παρόντος να υπενθυμίσει τη διερευνητική γνωμοδότησή της του 2006, την οποία είχε καταρτίσει ύστερα από αίτηση του επιτρόπου κ. KOVACS ⁽⁸⁾.

Ο. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θέτει ορισμένους προβληματισμούς και ερωτήματα σχετικά με την ΚΕΒΦΕ. Εκφράζει την ευχή το σχέδιο αυτό να υιοθετηθεί από όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό κρατών μελών (αρκεί να προβλέπονται μεταβατικά μέτρα) και τα κράτη μέλη να καταφέρουν να εφαρμόσουν ένα ενιαίο σύστημα φορολογικής βάσης σε κάθε φορολογούμενο, στο τέλος μιας περιόδου συνύπαρξης. Επίσης, θα πρέπει να εξεταστεί εάν η κοινή βάση που εφαρμόζεται στις επιχειρήσεις που λειτουργούν σε εξωτερικές αγορές θα ανατεθεί σε μια διακρατική αρχή. Τέλος, τίθεται το ερώτημα για τις συνέπειες μιας τέτοιας βάσης στους συντελεστές φορολογίας, η διασπορά των οποίων κινδυνεύει να αυξηθεί. Με αυτή την υπόθεση, ενδείκνυται ο καθορισμός ενός κατώτατου συντελεστή που να είναι ακριβώς κάτω από τον σημερινό μέσο συντελεστή των νέων κρατών μελών.

Π. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να προβαίνει σε εντατικότερη παρακολούθηση των πρακτικών ορισμένων «φορολογικών παραδείσων» που επιδιώκουν να προσελκύσουν πόρους που υπόκεινται στα φορολογικά καθεστώτα των κρατών μελών.

Δεύτερο μέρος — Αιτιολογία

1. Αντικείμενο της γνωμοδότησης

1.1 Η φορολογία (το επίπεδο της φορολογικής πίεσης και τα ποσά του φόρου που επιβάλλονται) αναφέρεται συχνά ως ένα από τα κριτήρια αξιολόγησης του βαθμού ελκυστικότητας μιας περιοχής ώστε να αποτελέσει έδρα βιομηχανικών, χρηματοπιστωτικών και εμπορικών δραστηριοτήτων. Αντίθετα, δεν υπάρχει συμφωνία όσον αφορά τη σχετική βαρύτητα του κριτηρίου αυτού σε σχέση με άλλα όπως η εγγύτητα του εμπορικού δυναμικού, το κόστος παραγωγής, η διαθεσιμότητα ειδικευμένου προσωπικού, η δημόσια υποδομή και εξοπλισμός, οι κρατικές ενισχύσεις κλπ.

1.2 Τα φορολογικά συστήματα είναι πολύπλοκα και δεν είναι εύκολο να συγκριθούν. Ωστόσο, είναι θεμελιώδες να μπορεί να κριθεί εάν τα φορολογικά κίνητρα των διαφόρων αρχών επιτυγχάνουν τους προσδιορισθέντες στόχους, να αξιολογείται ο αντίκτυπος κάθε απόφασης που λαμβάνουν οι αρχές αυτές για να ευνοήσουν θετικές βιομηχανικές μεταλλαγές στην επικράτειά τους και να τις συσχετίζουν με το εκτιμώμενο κόστος.

1.3 Με τη γνωμοδότηση επιδιώκεται να εξευρεθούν οι προσανατολισμοί για την πρόβλεψη και τη διαχείριση των βιομηχανικών μεταλλαγών, να αυξηθεί η ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα — στο πλαίσιο των στόχων της Λισαβόνας — και να οικοδομηθεί μια πραγματική εσωτερική αγορά, η οποία να χαρακτηρίζεται από έναν υγιή και όχι αθέμιτο ανταγωνισμό ή, τουλάχιστον, «αποδεκτό» (συμβατό με τους κανόνες της εσωτερικής αγοράς).

⁽⁷⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την «ανάγκη χάραξης συντονισμένης στρατηγικής με σκοπό τη βελτίωση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής» (ΕΕ C 161 της 13.7.2007, σ. 8).

⁽⁸⁾ Βρίσκεται στη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/company_tax/harmful_tax_practices/index_en.htm#code_conduct. Βλ. επίσης το παράρτημα 4.

⁽⁹⁾ Βλ. την πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Για την εφαρμογή του κοινοτικού προγράμματος βελτίωσης της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης και ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της ΕΕ: περαιτέρω επιτευχθείσα πρόοδος κατά το 2006 και τα επόμενα βήματα για την υποβολή πρότασης για την κοινή ενοποιημένη βάση φορολογίας των επιχειρήσεων (ΚΕΒΦΕ)» [COM(2007) 223 τελικό, της 2.5.2007].

⁽⁸⁾ ECO/165 — CESE 241/2006, ΕΕ C 88 της 11.4.2006.

2. Φορολογικός ανταγωνισμός και η κινητικότητα των οικονομικών παραγόντων

2.1 Η κινητικότητα αυτή επιταχύνεται στο εσωτερικό της ΕΕ για τους ακόλουθους λόγους:

- οι μεγάλες επιχειρήσεις θεωρούν την ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά ως μια μόνη αγορά, την εγχώρια αγορά τους,
- το ηλεκτρονικό εμπόριο υπερβαίνει τα εθνικά σύνορα,
- οι φορείς παραγωγής και διανομής προβαίνουν σε όλο και μεγαλύτερο κατακερματισμό των αλυσίδων αξίας των οποίων οι διαφορές μονάδες διαθέτουν συνεχώς μεγαλύτερη κινητικότητα ⁽⁹⁾,
- οι βελτιώσεις των μεταφορικών υποδομών και η μείωση του κόστους λόγω συγκέντρωσης των φορτίων ενθαρρύνουν τη χωροταξική κατανομή των επιχειρήσεων και των θυγατρικών τους,
- οι πολυεθνικές εξαγορές και συγχωνεύσεις επιχειρήσεων πολλαπλασιάζονται,
- η διεύρυνση της ΕΕ συμβάλλει, επίσης, στην κινητικότητα των οικονομικών επενδύσεων, των ατόμων, και των κεφαλαίων,
- η αύξηση των γνώσεων και η μάθηση γλωσσών βοηθούν στην αυξημένη κινητικότητα των ατόμων.

2.2 Κάθε κράτος μέλος χρησιμοποιεί όλες τις δυνατότητες του φορολογικού του συστήματος, ειδικές ή διαρθρωτικές, για να προσελκύσει στην επικράτειά του επενδύσεις και δραστηριότητες, διευρύνοντας έτσι το δυναμικό απασχόλησης και τη φορολογική του βάση.

Από την πλευρά τους, οι φορολογούμενοι (επιχειρήσεις και άτομα) αναζητούν εκτός των εθνικών τους συνόρων μια βελτίωση της οικονομικής τους κατάστασης. Οι φορολογικές εισφορές που χαρακτηρίζονται από τις διαφορές στα εθνικά φορολογικά συστήματα αποτελούν αναγκαστικά μέρος των στρατηγικών μεταβλητών.

2.3 Ο φορολογικός αυτός ανταγωνισμός για την προσέλκυση επενδύσεων αποτελεί πραγματικότητα και στο εσωτερικό κάθε κράτους.

2.4 Δεν γίνεται εύκολα κατανοητός ο βαθμός έντασής του και οι πραγματικές επιπτώσεις του στην κινητικότητα των φορέων παραγωγής και των κεφαλαίων. Υπάρχουν πολυάριθμες σχετικές μελέτες χωρίς πραγματική συμφωνία ως προς τα συμπεράσματα, εκτός από το ότι το φορολογικό κριτήριο αποτελεί μόνο έναν από τους καθοριστικούς παράγοντες για την εγκατάσταση των επενδύσεων με μεγάλο βαθμό κινητικότητας. Το σημείο αυτό θα εξεταστεί αναλυτικότερα, στη συνέχεια.

2.5 Με τη διεύρυνσή της από 15 σε 27 κράτη μέλη, η ΕΕ, αναμφισβήτητα, αύξησε την ποικιλομορφία της. Καθένα από τα κράτη μέλη χαρακτηρίζεται από το γεωγραφικό, ιστορικό, πολιτιστικό, κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό του πλαίσιο. Διαθέτει τον ιδιαίτερο βιομηχανικό του ιστό καθώς και την ιδιαίτερη φορολογική νομοθεσία του.

3. Επιπτώσεις της φορολογίας στις βιομηχανικές μεταλλαγές

α) Φορολογία της εργασίας και φορολογία των κεφαλαίων επενδύσεων

3.1 Για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το σύνολο των φορολογικών εσόδων και των κοινωνικών εισφορών ανέρχεται κατά

μέσο όρο στο 39 % του ευρωπαϊκού ΑΕγχΠ. Το σύνολο των εισφορών μπορεί να καταταμηθεί ως εξής ⁽¹⁰⁾:

Φόρος επί των επιχειρήσεων	10 %
Φόρος εισοδήματος των φυσικών προσώπων	25 %
Κοινωνικές εισφορές	26 %
Έμμεσοι φόροι	30 %
Άλλοι φόροι	9 %
ΣΥΝΟΛΟ των φορολογικών και κοινωνικών εισφορών	100 %

3.2 Οι έμμεσοι φόροι αποτελούνται κυρίως από γενικούς φόρους κατανάλωσης και, συγκεκριμένα, το φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), ο οποίος είναι εναρμονισμένος σε επίπεδο ΕΕ, καθώς και από ορισμένους φόρους και τέλη που επιβάλλονται σε συγκεκριμένα αγαθά και υπηρεσίες, όπως οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης οι οποίοι έχουν εν μέρει εναρμονιστεί στην ΕΕ. Δεδομένου όμως ότι οι έμμεσοι φόροι διαδραματίζουν δευτερεύοντα ρόλο στο τομέα της εγκατάστασης επιχειρήσεων, η παρούσα γνωμοδότηση επικεντρώνεται ιδίως στη φορολογία της εργασίας (§ 3.2.1) και στη φορολογία των κεφαλαίων που επενδύονται από τις επιχειρήσεις (§ 3.2.2).

3.2.1 **Ο φόρος στα εισοδήματα των μισθωτών και το σύνολο των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης** αντιστοιχούν περίπου στο ήμισυ του συνόλου των φορολογικών και παραφορολογικών εισφορών. Δεδομένου ότι οι εισφορές αυτές βασίζονται άμεσα στην εργασία, αυξάνουν προφανώς το κόστος του απασχολούμενου εργατικού δυναμικού. Δεδομένου ότι το κόστος του εργατικού δυναμικού αποτελεί κείμενο οικονομικό δεδομένο για τη βιομηχανία, μπορεί να διαπιστωθεί ότι η φορολογία και παραφορολογία, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής ασφάλισης, που πλήττει το εισόδημα των μισθωτών ενέχει άμεσες ή έμμεσες επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα των βιομηχανικών επιχειρήσεων της ΕΕ. Οι επιπτώσεις αυτές είναι άμεσες όταν οι δημόσιες αρχές εισπράττουν από τις επιχειρήσεις φορολογικές εισφορές ή εργοδοτικές κοινωνικές εισφορές. Όταν οι φορολογικές και κοινωνικές εισφορές εισπράττονται από τους μισθωτούς μειώνουν καταρχάς το καθαρό εισόδημα των μισθωτών αλλά, στη συνέχεια, μπορούν να έχουν και έμμεσες επιπτώσεις στην διαπραγμάτευση των ακαθάριστων εισοδημάτων τους, ακόμη και να προκαλέσουν μετακίνηση προς άλλες περιοχές και να αποθαρρύνουν την ανάπτυξη μη μεταποιητικών δραστηριοτήτων με χαμηλό μισθολογικό κόστος.

3.2.1.1 Η αύξηση του κόστους του εργατικού δυναμικού δίνει φυσικά κίνητρο στις επιχειρήσεις να αυξήσουν την παραγωγικότητα της εργασίας αυξάνοντας την ένταση του επενδύμενου κεφαλαίου. Το κίνητρο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στα κράτη μέλη όπου το κόστος του συντελεστή εργασία είναι το υψηλότερο. Αντίθετα, το σχετικό κόστος του συντελεστή εργασία είναι μια μεταβλητή (μεταξύ άλλων) που ωθεί τις επιχειρήσεις να επενδύσουν εντατικά στην εργασία κυρίως στα κράτη μέλη όπου το κόστος του εργατικού δυναμικού είναι χαμηλότερο. Στο μέτρο που οι φορολογικές και κοινωνικές εισφορές είναι υψηλές στα κράτη μέλη με επίπεδα αμοιβών των μισθωτών (συμπεριλαμβανομένων των εργοδοτικών κοινωνικών εισφορών και των φορολογικών εισφορών) ανώτερα του ευρωπαϊκού μέσου όρου, το βάρος της φορολογίας επί της εργασίας αυξάνει τη διαφορά του κόστους του εργατικού δυναμικού και ενθαρρύνει συνεπώς τη δημιουργία απασχόλησης κυρίως στα κράτη μέλη με ανταγωνιστικότερη δομή κόστους.

⁽⁹⁾ Βλ. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η ανάπτυξη των αλυσίδων αξίας και εφοδιασμού στο ευρωπαϊκό και στο διεθνές πλαίσιο» (CCMI/037 — ΕΕ C 168 της 20.7.2007, σ. 1).

⁽¹⁰⁾ Πηγή: ΟΟΣΑ «Statistiques des recettes publiques 1965-2005: Edition 2006». Τα δεδομένα αφορούν την ΕΕ-15.

3.2.1.2 Από την πλευρά του καταναλωτή, η τελική τιμή των βιομηχανικών προϊόντων επηρεάζεται προφανώς από κάθε στοιχείο του κόστους, συμπεριλαμβανομένης της φορολογίας. Οι έμμεσοι φόροι επιβάλλονται στο προϊόν σε επίπεδο πώλησης προς τον καταναλωτή, με τρόπο ουδέτερο. Ο ΦΠΑ καταβάλλεται με τον ίδιο συντελεστή στο κράτος μέλος του καταναλωτή, αδιακρίτως εάν το προϊόν παρήχθη από επιχείρηση εγκατεστημένη στην χώρα αυτή, σε άλλο κράτος μέλος ή εκτός ΕΕ. Αντίθετα, οι φόροι που εισπράττονται στην ΕΕ σε διάφορα στάδια της παραγωγής, ιδίως η φορολογία και παραφορολογία που επιβαρύνουν το κόστος της εργασίας, αποτελούν καθαρά εθνικές επιβαρύνσεις που πλήττουν τα προϊόντα στον τόπο παραγωγής τους. Τούτο έχει ως αποτέλεσμα ότι ο καταναλωτής μπορεί να επιλέξει μεταξύ προϊόντων που υφίστανται φορολογικό κόστος μεγαλύτερο ή μικρότερο ανάλογα με το κράτος μέλος παραγωγής. Επιπλέον, ακόμα και εάν οι κοινωνικές και φορολογικές εισφορές που επιβάλλονται στην εργασία εναρμονίζονται στο εσωτερικό της ΕΕ, ο καταναλωτής θα έχει πάντοτε την επιλογή μεταξύ, αφενός, προϊόντων κατασκευασμένων στην Ένωση τα οποία επιβαρύνονται από λιγότερο ή περισσότερο βαριές φορολογικές και κοινωνικές εισφορές και, αφετέρου, προϊόντων εκτός ΕΕ, τα οποία υπόκεινται σε διαφορετική φορολογία ή ακόμα και σαφώς μικρότερη. Είναι λοιπόν σημαντικό όχι μόνο να συντονιστεί η δομή των φορολογικών και κοινωνικών εισφορών επί της εργασίας που εισπράττονται στο εσωτερικό της ΕΕ αλλά και να ενταχθεί στην ανάλυση των πτυχών που συνδέονται με το εμπόριο μεταξύ της ΕΕ και του υπόλοιπου κόσμου.

3.2.1.3 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προβεί σε εντατική παρακολούθηση των φορολογικών πρακτικών ορισμένων «παραδείσων» που επιδιώκουν να αποκτήσουν τους φορολογησίμους πόρους των φορολογικών καθεστώτων των κρατών μελών.

3.2.2 Η φορολογία των επενδυμένων κεφαλαίων αναλύεται αρχικά σε επίπεδο επιχείρησης και στη συνέχεια, δευτερευόντως, σε επίπεδο επενδυτή, δηλαδή ουσιαστικά του μετόχου.

3.2.2.1 Ο φόρος επί των κερδών των επιχειρήσεων ορίζεται σύμφωνα με ονομαστικούς συντελεστές ⁽¹⁾ που διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών (βλ. πίνακα του παραρτήματος 2). Το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ισπανία και η Μάλτα χαρακτηρίζονται από συντελεστές μεταξύ 34 και 38 % ενώ η Κύπρος, η Φινλανδία, η Λιθουανία και η Λετονία έχουν καθορίσει τους συντελεστές μεταξύ 10 και 15 %.

Σε γενικές γραμμές, ο ονομαστικός φορολογικός συντελεστής είναι σημαντικά χαμηλότερος στα νέα κράτη μέλη από ό,τι στα παλαιά: ο

⁽¹⁾ Ο θεσμοθετημένος φορολογικός συντελεστής είναι ο νόμιμος επιβαλλόμενος συντελεστής.

Ο πραγματικός συντελεστής φορολογίας είναι το ποσό που ένα πρόσωπο ή μια επιχείρηση πληρώνει όταν συμπεριλαμβανομένων όλων των φορολογικών εκπτώσεων ή πληρωμών της διοίκησης, και διαχωρίζεται στο ατομικό ή συνολικό εισόδημα εταιρείας ή ιδιώτη ή στο φορολογητέο εισόδημα.

Ο έμμεσος φορολογικός συντελεστής ορίζεται για κάθε οικονομική λειτουργία. Θεωρείται ο λόγος του συνολικού φόρου εισοδήματος της κατηγορίας (κατανάλωση, εργασία και κεφάλαιο) και της πιθανής φορολογικής βάσης που έχει οριστεί μέσω της παραγωγής και του λογαριασμού χρήσης εισοδήματος των εθνικών λογαριασμών.

Ο συνολικός έμμεσος φορολογικός συντελεστής θεωρείται ο λόγος μεταξύ του εισοδήματος από όλους τους φόρους κεφαλαίου, και όλων (κατ' αρχήν) των πιθανών φορολογητέων κεφαλαίων και εσόδων των επιχειρήσεων στην οικονομία. Αποσκοπεί δε να αποτελέσει τον μέσο όρο της φορολογικής επιβάρυνσης επί του εισοδήματος κεφαλαίου.

(πηγή των ανωτέρω ορισμών: Ευρωπαϊκή Επιτροπή *Structures of the taxation systems in the European Union: 1995-2004*, σ. 83 (doc. TAXUD E4/2006/DOC/3201).

Στα παραρτήματα 2 και 3 περιλαμβάνονται οι συγκριτικοί πίνακες στο εσωτερικό της ΕΕ για τους ονομαστικούς συντελεστές και τα πραγματικά ποσοστά φορολόγησης των κεφαλαίων. Λόγω των αποκλίσεων σε ό,τι αφορά τις μεθόδους υπολογισμού των πραγματικών συντελεστών, δεν είναι δυνατή η απεικόνιση ενός αντίστοιχου πίνακα για τους συντελεστές αυτούς.

μέσος όρος είναι 29,5 % για την ΕΕ-15 και 20,3 % για την ΕΕ-10 ⁽¹²⁾.

3.2.2.2 Ωστόσο, οι ονομαστικοί φορολογικοί συντελεστές δεν είναι παρά ένας ελλιπής δείκτης της φορολογικής επιβάρυνσης. Πράγματι, η πραγματική φορολογική επιβάρυνση λαμβάνει υπόψη τον τρόπο καθορισμού του φορολογητέου εισοδήματος και των διαφορετικών τεχνικών μεθόδων καθορισμού του μεριδίου του φόρου. Συνεπώς, χρειάζεται να υπάρξει αναφορά και στον τεκμαρτό φορολογικό συντελεστή του κεφαλαίου, ο οποίος συγκρίνει τον φόρο που επιβάλλεται στις επιχειρήσεις με το ακαθάριστο διαχειριστικό πλεόνασμα των επιχειρήσεων ⁽¹³⁾ (βλ. πίνακα του παραρτήματος 3).

3.2.2.3 Η διαφορά ανάμεσα στα δύο μέσα μέτρησης είναι εντυπωσιακή:

— Σε ορισμένα κράτη μέλη, ο ονομαστικός φορολογικός συντελεστής είναι πολύ υψηλός αλλά φαίνεται ότι στην πράξη η φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων είναι σχετικά ελαφριά.

— Σε άλλα κράτη μέλη ο ονομαστικός φορολογικός συντελεστής είναι «ελκυστικός» (πολύ χαμηλός), φαίνεται, όμως, ότι η φορολογική επιβάρυνση είναι ιδιαίτερα υψηλή στα εισοδήματα των επιχειρήσεων.

— Διαφαίνεται λοιπόν σαφώς ότι ορισμένα κράτη μέλη φορολογούν με υψηλό συντελεστή μια περιορισμένη φορολογική βάση ενώ άλλα εφαρμόζουν χαμηλότερο συντελεστή σε μια ευρύτερη φορολογική βάση. Η πραγματική φορολογική επιβάρυνση προκύπτει βεβαίως από τις δύο αυτές μεταβλητές έτσι ώστε δεν είναι δυνατόν να περιοριστεί η ανάλυση στη μελέτη των επίσημων φορολογικών συντελεστών. Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται από τα στοιχεία, για παράδειγμα, όσον αφορά την Ιρλανδία και τη Γερμανία ⁽¹⁴⁾.

3.2.2.4 Τα στατιστικά αυτά στοιχεία αντικατοπτρίζουν από μόνα τους τον πολύπλοκο χαρακτήρα της φορολογικής προβληματικής ⁽¹⁵⁾. Αντί να καταλήξουμε σε βεβαιωμένα συμπεράσματα, θα περιοριστούμε στην ανάδειξη της διαφοράς μεταξύ των κρατών μελών, διαφορά που, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, μπορεί να επιβάλλει σε μια συγκεκριμένη επιχείρηση, που ασκεί βιομηχανική δραστηριότητα στην ευρωπαϊκή αγορά, φορολογικές επιβαρύνσεις, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εισφορών, που διαφέρουν αισθητά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.

β) Η αλυσίδα δημιουργίας αξίας της επιχείρησης

3.3 Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), και ιδιαίτερα αυτές που είναι εγκατεστημένες στις παραμεθόριες ή απομακρυσμένες περιφέρειες της ΕΕ, είναι ιδιαίτερα ανοιχτές την παγκοσμιοποίηση των αγορών, είτε διότι συμμετέχουν, είτε διότι την υφίστανται. Πρόκειται συχνά για επιχειρήσεις προσωπικές ή οικογενειακές, οι οποίες δεν ευνοούνται από τον φορολογικό ανταγωνισμό όσο οι μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις. Είναι γεγονός ότι δεν διαθέτουν ούτε την οργάνωση, ούτε τη διοίκηση, ούτε τα μέσα, ούτε τις

⁽¹²⁾ Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Structures of the taxation systems in the European Union: 1995-2004*, σ. 83 (doc. TAXUD E4/2006/DOC/3201).

⁽¹³⁾ Για ακριβέστερη μεθοδολογική ανάλυση και για λεπτομερέστερη παρουσίαση των στοιχείων, βλ. ανωτέρω, σ. 84-87.

⁽¹⁴⁾ Όσον αφορά τη Γερμανία και την Ιρλανδία, ένας άλλος δείκτης τείνει να επιβεβαιώσει το παράδοξο που προαναφέρθηκε. Είναι γεγονός ότι ο φόρος επί του κεφαλαίου αντιπροσωπεύει το 15 % της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης στη Γερμανία ενώ το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 28 % στην Ιρλανδία (Πηγή: *Structures of the taxation systems in the EU, 1995-2004*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πίνακας C.3_T).

⁽¹⁵⁾ Στην παρούσα γνωμοδότηση δεν είναι δυνατόν να αναλυθούν τα στοιχεία και να αναζητηθούν συγκεκριμένες απαντήσεις για κάθε κράτος μέλος, ούτε να διασταυρωθούν οι στατιστικοί δείκτες με άλλες βάσεις δεδομένων.

γνώσεις για να αξιοποιήσουν πλήρως τον ανταγωνισμό αυτό. Η συμμόρφωση ως προς τις φορολογικές δηλώσεις από τη μια χώρα στην άλλη, η διαφορά των φορολογικών βάσεων, των συντελεστών, των απαλλαγών, των κανόνων απόσβεσης κλπ. μεταξύ των διαφόρων χωρών συνιστούν, αντίθετα, για τις ΜΜΕ πρόσθετο κόστος το οποίο εμποδίζει την πρόσβαση στις εξωτερικές αγορές. Ωστόσο, το μερίδιο των διεθνοποιημένων (ή προς διεθνοποίηση) ΜΜΕ αποτελεί ένα από τα καλύτερα πλεονεκτήματα οικονομικής μεγέθυνσης όσον αφορά τη δημιουργία πλούτου, προστιθέμενης αξίας, καινοτομίας και, βασικά, απασχόλησης όπως προβλέπει και η διαδικασία της Λισαβόνας. Είναι συνεπώς απαραίτητη μια συνοδευτική δομή για την συνδρομή των επιχειρήσεων αυτών στις προσπάθειές τους. Για να γίνει αυτό, τα στελέχη των επιχειρήσεων αυτών πρέπει να είναι εκπαιδευμένα ώστε να βοηθήσουν στην αλλαγή, όπως επίσης και το προσωπικό των δημόσιων διοικήσεων.

3.4 Πολλές επιχειρήσεις με σημαντική βαρύτητα στο εμπόριο εντός των ευρωπαϊκών συνόρων, και ακόμη περισσότερο επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο διεθνές εμπόριο εκτός ΕΕ, λειτουργούν σε γενικές γραμμές σύμφωνα με ένα διαφορετικό οικονομικό πρότυπο. Συγκεκριμένα:

- οι επιχειρήσεις αυτές είναι οργανωμένες με τη μορφή ανώνυμων εταιριών των οποίων οι μέτοχοι δεν κατοικούν απαραίτητα στην περιφέρεια ούτε στο κράτος μέλος όπου είναι κυρίως εγκατεστημένη η επιχείρηση,
- είναι συνήθως οργανωμένες με τη μορφή μητρικών και θυγατρικών εταιριών και αποτελούν εταιρικούς ομίλους λιγότερο ή περισσότερο ολοκληρωμένους,
- οι διάφορες οντότητες του ομίλου λειτουργούν σε πολλά κράτη μέλη, και
- οι διάφορες μονάδες του ομίλου φέρουν σε πέρας η καθεμία διαφορετική λειτουργία διότι κάθε μονάδα συμμετέχει στη δημιουργία αξίας και η αλυσίδα δημιουργίας αξίας είναι σαφώς διαχωρισμένη μεταξύ των διαφόρων εταιριών και η κάθε εταιρία έχει αναλάβει μια χωριστή λειτουργία σε μια λογική συνόλου.

3.5 Οι σύγχρονοι βιομηχανικοί όμιλοι ασκούν πληθώρα αλληλένδετων οικονομικών λειτουργιών (διαχείριση των αλυσίδων αξίας και εφοδιασμού, οργάνωση των διαφόρων φάσεων της παραγωγής, αξιοποίηση των άυλων στοιχείων ενεργητικού όπως η τεχνογνωσία, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα κλπ.) για να καταλήξουν στην διάθεση της παραγωγής στην αγορά σύμφωνα με μια στρατηγική που να βασίζεται σε συστηματικές αναλύσεις της αγοράς. Η εγκατάσταση των διαφόρων οικονομικών λειτουργιών ακολουθεί μια λογική συνόλου, ενώ η φορολογία αποτελεί μία μόνο από τις μεταβλητές.

3.6 Σε μια τέτοια ομαδική δομή, πρέπει να αναλυθεί τόσο η κάθε νομική οντότητα όσο και ο όμιλος στο σύνολό του. Ο όμιλος παραχωρεί οικονομικές λειτουργίες σε καθεμία από τις οντότητες που τον αποτελούν σε συνάρτηση με τα οικονομικά δεδομένα της αγοράς, βελτιστοποιώντας έτσι την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα του συνόλου σε μια συνολική προοπτική. Είναι θεμιτό να βελτιώνουν τα κράτη μέλη τη φορολογία τους προκειμένου να δώσουν κίνητρα στην οικονομική δραστηριότητα. Είναι επίσης θεμιτό να αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις τις φορολογικές επιβαρύνσεις με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν τις υπόλοιπες επιβαρύνσεις στις οποίες υπόκεινται.

3.7 Κάθε νομική οντότητα διέπεται από το φορολογικό δικαιο που ισχύει στον τόπο εγκατάστασης της και τα φορολογικά δεδομένα εντάσσονται στη λογική της διαχείρισης του συνόλου του

ομίλου όπως ισχύει και για τις υπόλοιπες μεταβλητές που επηρεάζουν μια απόφαση.

3.8 Η πραγματικότητα των βιομηχανικών ομίλων που δραστηριοποιούνται στις αγορές της ΕΕ είναι, συνεπώς, εξαιρετικά περίπλοκη. Αντί να εξετασθεί η εγκατάσταση, η μεταφορά ή η μετεγκατάσταση ενός ομίλου, θα ήταν πιο ρεαλιστικό να πραγματοποιηθεί μια λειτουργική ανάλυση του βιομηχανικού ιστού και να καθοριστούν οι παράγοντες εγκατάστασης που επηρεάζουν τις διάφορες οικονομικές λειτουργίες στο εσωτερικό ενός κράτους μέλους, σε κλίμακα ΕΕ ή ακόμη μεγαλύτερη. Ορισμένες οικονομικές λειτουργίες μπορούν να μετακινηθούν ευκολότερα και για ορισμένες από αυτές η φορολογία αποτελεί σημαντικότερο κριτήριο εγκατάστασης από ό,τι για άλλες. Είναι προφανές ότι η φορολογία είναι μια από τις μεταβλητές που επηρεάζουν τη λήψη απόφασης. Ωστόσο, θα ήταν λάθος να υπερεκτιμηθεί η σημασία της όσον αφορά την επιλογή του τόπου εγκατάστασης.

4. Το πλαίσιο του ανταγωνισμού μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά τη φορολογία των επιχειρήσεων

4.1 Επί του παρόντος, τον φορολογικό ανταγωνισμό στο εσωτερικό της ΕΕ πλαισιώνουν τρεις δέσμες μέτρων:

- ο κώδικας δεοντολογίας και το σύστημα ενημέρωσης όσον αφορά τις μεταβολές των δασμολογικών νομοθεσιών, που θεσπίστηκαν το 1997, δρομολόγησαν έναν ενεργό διάλογο σε επίπεδο υπουργείων οικονομικών με σκοπό να διασφαλιστεί ότι τα νομοθετικά μέτρα δεν ενθαρρύνουν ένα ζημιογόνο φορολογικό ανταγωνισμό (§§ 4.2 έως 4.4),
- το ευρωπαϊκό δίκαιο για τον ανταγωνισμό και ειδικότερα η νομοθεσία σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις έχουν ως σκοπό να διασφαλίσουν ότι η εισαγωγή ορισμένων δεοντολογικών καθεστώτων ή η εφαρμογή του φορολογικού δικαίου σε συγκεκριμένες περιπτώσεις δεν θα ευνοήσουν ορισμένες επιχειρήσεις μέσω κρατικών ενισχύσεων που αντίκεινται στην ορθή λειτουργία της κοινής αγοράς (§§ 4.5 έως 4.7),
- τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν λάβει νομοθετικά μέτρα με σκοπό να εμποδίσουν τη σύσταση από επιχειρήσεις τεχνητών και καταχρηστικών δομών έτσι ώστε να επωφελούνται από ευνοϊκά φορολογικά καθεστώτα (§ 4.8).

4.2 Ο νομικά μη δεσμευτικός **κώδικας δεοντολογίας**, δεσμεύει τα κράτη μέλη στην τήρηση των αρχών ενός υγιούς φορολογικού ανταγωνισμού. Ως συνέχεια των διεργασιών αυτών, εντοπίστηκε ένα σύνολο φορολογικών μέτρων, νομοθετικής, κανονιστικής και διοικητικής φύσης, τα οποία έχουν -ή θα μπορούσαν να έχουν- σημαντικές επιπτώσεις στην εγκατάσταση των οικονομικών δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων στο εσωτερικό της ΕΕ. Τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη συμφώνησαν και έλαβαν σαφείς δεσμεύσεις για την τροποποίηση των καθεστώτων με τρόπο ώστε τα **επιζήμια** στοιχεία φορολογικού ανταγωνισμού να έχουν εξαλειφθεί το αργότερο έως το 2010, εκτός εξαιρέσεων ⁽¹⁶⁾.

4.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τα αποτελέσματα αυτού του κώδικα δεοντολογίας διότι με την εξαίλεψη επιζήμιων φορολογικών πρακτικών ⁽¹⁷⁾, τα κράτη μέλη θα ενισχύσουν τον υγιή φορολογικό ανταγωνισμό στο εσωτερικό της ΕΕ και θα συμβάλλουν στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς.

Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να συνεχίσει αυτή την πρωτοβουλία για τη διεύρυνση της εμβέλειας του κώδικα δεοντολογίας και για την αξιολόγηση ορισμένων ειδικών φορολογικών καθεστώτων που εισήχθησαν τα τελευταία χρόνια.

⁽¹⁶⁾ Για ορισμένα καθεστώτα ορίστηκε προθεσμία που φτάνει έως και το 2016.

⁽¹⁷⁾ Βλ. ορισμό της υποσημείωσης 2.

4.4 Παράλληλα, θεσπίστηκε ένα **σύστημα ενημέρωσης** μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής προκειμένου να επαληθεύεται εάν οι μεταβολές του φορολογικού δικαίου συνάδουν με την πολιτική της ΕΕ. Τα κράτη μέλη δεσμεύονται να μην εισάγουν νέα φορολογικά μέτρα τα οποία μπορούν να είναι επιζήμια για την ΕΕ.

4.5 Η συνθήκη της Ρώμης περιελάμβανε ήδη **διατάξεις που απαγόρευαν στα κράτη μέλη να χορηγούν ενισχύσεις στις επιχειρήσεις**, συμπεριλαμβανομένων των φορολογικών πλεονεκτημάτων τα οποία στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό στο εσωτερικό της κοινής αγοράς, και παραχωρούσε στην Επιτροπή την αρμοδιότητα εποπτείας και παρακολούθησης στο τομέα αυτό. Το 1997, ξεκινώντας τις εργασίες σχετικά με τον κώδικα συμπεριφοράς, οι υπουργοί οικονομικών στο πλαίσιο του Συμβουλίου Ecofin έδωσαν ρητή εντολή στην Επιτροπή να συνεχίσει τη δράση της στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων και στην καταπολέμηση των φορολογικών νομοθεσιών των κρατών μελών που αντίκεινται στις προαναφερθείσες διατάξεις της συνθήκης.

4.6 Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, η Επιτροπή ενίσχυσε προοδευτικά τη δράση της στο τομέα αυτό. Όχι μόνο έθεσε σε λειτουργία μια διαδικασία διασαφήνισης — σε συνεννόηση με τα κράτη μέλη — με τη λήξη της οποίας διευκρίνισε τα κριτήρια που θα διέπουν τη δράση της σε μια σειρά τομέων, αλλά ανέλαβε επίσης ειδικές δράσεις κατά ορισμένων ιδιαίτερων φορολογικών μέτρων που είχαν θεσπιστεί από ορισμένα κράτη μέλη.

4.7 Αντίθετα με τον κώδικα δεοντολογίας που έχει ένα πολιτικό και μη δεσμευτικό χαρακτήρα, το δικαίο για τις κρατικές ενισχύσεις έχει νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα. Η Επιτροπή διαθέτει ισχυρή εξουσία και μπορεί να απαγορεύσει τη χορήγηση μιας ενίσχυσης που δεν συμμορφώνεται με τις διατάξεις, να επιβάλει την τροποποίηση της, ακόμα και να υποχρεώσει το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να ζητήσει την επιστροφή των ενισχύσεων που κρίθηκαν ότι δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά εφόσον δεν κοινοποιήθηκαν πριν από την εφαρμογή τους. Στην περίπτωση αυτή, οι δικαιούχες επιχειρήσεις υποχρεούνται να καταβάλλουν το αντίτιμο των φορολογικών πλεονεκτημάτων που τους παραχωρήθηκαν.

4.8 Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει **φορολογικές διατάξεις για να καταπολεμήσουν τη φοροδιαφυγή και τη μεταφορά δραστηριοτήτων** σε περιοχές με ευνοϊκή φορολογία. Είναι γεγονός ότι όλα τα κράτη μέλη επιδιώκουν να προσελκύσουν οικονομικές δραστηριότητες στην επικράτειά τους, να δημιουργήσουν φορολογικά έσοδα σε σχέση με τις δραστηριότητες αυτές και να αποφύγουν την μετατόπιση των φορολογητέων βάσεων προς το εξωτερικό.

4.8.1 Παρά το γεγονός ότι τα νομοθετικά μέτρα που θεσπίζονται διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, τίθεται ενίοτε το ερώτημα εάν οι διατάξεις αυτές συνάδουν με την εσωτερική αγορά και την ελεύθερη κυκλοφορία στο εσωτερικό της ΕΕ, εφόσον το φορολογικό δικαίο που εφαρμόζεται από όλα τα κράτη μέλη συμμορφώνεται με το κοινοτικό δίκαιο. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει τη θέση του σχετικά: κατ' ουσία, οι διατάξεις για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και η μετακίνηση των εισοδημάτων σε επικράτειες με ευνοϊκότερη φορολογία είναι, καταρχήν, ασύμβατες με την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας στο εσωτερικό της ΕΕ. Ωστόσο, τέτοιες διατάξεις αιτιολογούνται μόνον εάν περιορίζονται στην καταπολέμηση, με τρόπο αναλογικό, της συγκρότησης τεχνητών και καταχρηστικών δομών.

4.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η καταπολέμηση της φορολογικής απάτης πρέπει να αποτελείσει προτεραιότητα και υπενθυμίζει τα συμπεράσματα της πρόσφατης σχετικής γνωμοδότησης της ⁽¹⁸⁾.

4.10 Η συνθήκη της Ρώμης, στο άρθρο 93, προβλέπει ότι το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα, «εκδίδει διατάξεις για την εναρμόνιση των νομοθεσιών περί των φόρων κύκλου εργασιών, (...) στο βαθμό που η εναρμόνιση αυτή είναι αναγκαία για να εξασφαλισθεί η εγκαθίδρυση και η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς».

4.11 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέλαβε πολλές ενδιαφέρουσες πρωτοβουλίες με σκοπό να τελειοποιήσει την εσωτερική αγορά με τη βοήθεια μέτρων που αφορούν τη φορολογία των επιχειρήσεων. Ειδικότερα, η Επιτροπή επιβεβαίωσε, στις 3 Μαΐου 2007, ότι συνέχιζε τις εργασίες της ενόψει της θέσπισης μιας κοινής και ενοποιημένης βάσης φορολογίας επιχειρήσεων (ΚΕΒΦΕ). Ο αρμόδιος επίτροπος για φορολογικά θέματα προτίθεται να παρουσιάσει κατά το πρώτο εξάμηνο του 2008 πρόταση οδηγίας με σκοπό την εφαρμογή της ΚΕΒΦΕ έως το 2010. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πεποίθηση της Επιτροπής ότι η ΚΕΒΦΕ μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην επιτυχία της εσωτερικής αγοράς, ακόμη και εάν η ΚΕΒΦΕ αυτή σημαίνει μεγαλύτερη διαφάνεια και, συνεπώς, εντονότερο φορολογικό ανταγωνισμό. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συνεχίσει το έργο της, παρά τον περίπλοκο χαρακτήρα των προβλημάτων. Ωστόσο, στην παρούσα φάση είναι πρόωρο να αναλυθεί περαιτέρω το σχέδιο εφόσον η Επιτροπή δεν έχει παρουσιάσει ακόμη ένα λεπτομερές πρότυπο όσον αφορά τον ορισμό της κοινής και ενοποιημένης βάσης φορολογίας και για την θέσπιση ενός ενοποιημένου καθεστώτος φορολογίας στο επίπεδο 27 κρατών μελών της ΕΕ. Ωστόσο η ΕΟΚΕ θέτει ορισμένους προβληματισμούς και ερωτήματα για το μέλλον σε ό,τι αφορά το σχέδιο ΚΕΒΦΕ για τη φορολογία των επιχειρήσεων.

5. Προβληματισμοί και ερωτήματα της ΕΟΚΕ για το σχέδιο της κοινής και ενοποιημένης βάσης φορολογίας επιχειρήσεων (ΚΕΒΦΕ)

5.1 Δεδομένου ότι η ΚΕΒΦΕ ενδέχεται να είναι προαιρετική για τα κράτη μέλη (πιθανώς στη βάση μιας ενισχυμένης συνεργασίας), η ΕΟΚΕ εύχεται να υιοθετηθεί από όσο το δυνατόν περισσότερα κράτη μέλη, με την πρόβλεψη όμως μεταβατικών μέτρων.

5.2 Εάν η πρωτοβουλία ΚΕΒΦΕ είναι προαιρετική για τις επιχειρήσεις, η επιλογή αυτή θα υποχρεώσει την κρατική διοίκηση στα κράτη μέλη να διεκπεραιώνουν δύο καθεστώτα δήλωσης και φορολογίας. Είναι τούτο διανοητό τη στιγμή που τα περισσότερα κράτη μέλη αναζητούν τρόπους βελτίωσης της αποδοτικότητας των δημοσίων υπηρεσιών;

5.3 Εάν οι πολυεθνικές εταιρίες υιοθετήσουν την πρωτοβουλία ΚΕΒΦΕ, δεν υφίσταται άραγε ο κίνδυνος στρέβλωσης όσον αφορά την αντιμετώπιση (διατυπώσεις, λογιστικό και φορολογικό καθεστώς) των επιχειρήσεων ενός κράτους μέλους που τάσσεται υπέρ της εφαρμογής της ΚΕΒΦΕ;

⁽¹⁸⁾ Γνωμοδότηση για την Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την «ανάγκη χάραξης συντονισμένης στρατηγικής με σκοπό τη βελτίωση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής» (ECO/187 — EE C 161 της 13.7.2008, σ. 8).

5.4 Αναφορικά με τα δύο ανωτέρω σημεία, δεν θα πρέπει άραγε να επιδιωχθεί η προοδευτική εφαρμογή σε όλους τους φορολογούμενους ενός κράτους μέλους, ενός και μόνο φορολογικού καθεστώτος;

5.5 Εφόσον η πρωτοβουλία ΚΕΒΦΕ αναμένεται να αποφέρει μεγαλύτερη διαφάνεια, μήπως η κοινή βάση δήλωσης πρέπει να ανατεθεί σε μια διεθνική αρχή;

5.6 Με την πρωτοβουλία ΚΕΒΦΕ, οι διαφορές στη φορολογία που ελλοχεύουν στον υπολογισμό των βάσεων θα μετατεθούν στους φορολογικούς συντελεστές των κρατών μελών που επέλεξαν την ΚΕΒΦΕ. Η πρακτική της κοινής βάσης δεν θα μετατραπεί άραγε σε μεγαλύτερη διασπορά των φορολογικών συντελεστών (τουλάχιστον των ονομαστικών); Υφίσταται το ενδεχόμενο αναζωπύρωσης του φορολογικού ανταγωνισμού όσον αφορά την παρουσίαση των φορολογικών συντελεστών. Μια μελέτη της Επιτροπής (2001)

ανέφερε ότι η διασπορά των ονομαστικών φορολογικών συντελεστών ήταν η κυριότερη αιτία οικονομικών στρεβλώσεων που προέκυπταν από τον φορολογικό ανταγωνισμό.

5.7 Σε περίπτωση διατήρησης των διαφορών μεταξύ των φορολογικών συντελεστών (αντίθετα προς την πρόσφατη τάση σύμπτυξης των αποκλίσεων τους) ή ακόμη και αύξησής τους, στα κράτη μέλη που επέλεξαν την ΚΕΒΦΕ, δεν θα μπορούσε άραγε να προβλεφθεί η θέσπιση ενός κατώτατου φορολογικού συντελεστή στα κράτη μέλη; Ο συντελεστής αυτός θα μπορούσε να τοποθετηθεί, για παράδειγμα, αμέσως κάτω από αυτόν που θέσπισαν φυσικά τα νέα κράτη μέλη; Η κατάσταση στις χώρες αυτές ως προς την εισροή ξένων κεφαλαίων δεν θα μεταβληθεί. Όσον αφορά τα υπόλοιπα κράτη μέλη, θα μπορούσαν να θεσπίσουν υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές χωρίς να φοβούνται μια πολύ επιθετική εξωτερική φορολογική πολιτική εις βάρος των οικονομικών κεφαλαίων.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Επιπτώσεις της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας στις βιομηχανικές μεταλλαγές»

(2008/C 120/15)

Στις 16 Φεβρουαρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Επιπτώσεις της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας στις βιομηχανικές μεταλλαγές».

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των εργασιών της ΕΟΚΕ, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή της στις 13 Νοεμβρίου 2007, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. PEZZINI και του συνεισηγητή κ. NOWICKI.

Κατά την 440ή σύνοδο ολομελείας της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 137 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 1 αποχή.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η περιβαλλοντική πολιτική αποτελεί σήμερα μια από τις κύριες κοινωνικές προκλήσεις για τις δημόσιες αρχές και τους οικονομικούς ιθύνοντες. Η βραδύτητα με την οποία αντιμετωπίζονται τα περιβαλλοντικά προβλήματα σε παγκόσμια κλίμακα δεν μπορεί πλέον να αποτελεί άλλοθι για την αναβολή των νομοθετικών αλλαγών και των αλλαγών νοοτροπίας που απαιτούνται για να εξασφαλιστεί η επίτευξη του θεμελιώδους στόχου της ΕΕ, δηλαδή η βιώσιμη ανάπτυξη.

1.2 Η ευρωπαϊκή βιομηχανία διαθέτει σημαντικό δυναμικό για να καταστεί βιώσιμη οικονομία, αλλά η επιτυχία της θα εξαρτάται όλο και περισσότερο από τις καινοτόμους ικανότητες που θα μπορέσει να εισαγάγει στις βιομηχανικές μεταλλαγές που επιβάλλονται από το άνοιγμα των αγορών, τη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης και τις τεχνολογικές και γνωστικές μεταβολές, που επιταχύνονται από την αυξανόμενη ευαισθησία ως προς τις αρχές της προστασίας του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.

1.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι όλοι οι οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς, δημόσιοι και ιδιωτικοί, καθώς και όλοι οι πολιτικοί ιθύνοντες και οι δημόσιες αρχές πρέπει να έχουν πλήρη επίγνωση του ότι βρίσκονται μπροστά σε μια νέα βιομηχανική επανάσταση, που θέτει στο κέντρο της ανάπτυξης την ποιότητα της ζωής και του περιβάλλοντος και επιβάλλει ένα νέο, ολοκληρωμένο, τρόπο σχεδιασμού, παραγωγής, κατανάλωσης, διατήρησης και διαχείρισης των φυσικών πόρων.

1.4 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι επείγει η μετάβαση από μια στάση άμυνας και αντίδρασης σε μια στάση σταθερότητας και πρόληψης που να προετοιμάζει το μέλλον, σε επίπεδο Ε.Ε. και κρατών μελών, με την ανάληψη θετικών δράσεων σε βιώσιμη βάση ώστε να επιτευχθεί:

— η ανάπτυξη και η εφαρμογή καθαρών τεχνολογιών επεξεργασίας και παραγωγής,

- η προώθηση σταθερής και προσεκτικής επιχειρηματικής δράσης έναντι των οικολογικών βιομηχανικών παραγωγών,
- η κατάρτιση ειδικευμένου τεχνικού προσωπικού.

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό αυτός ο νέος τρόπος προσέγγισης μέσω της πρόληψης να βασίζεται περισσότερο στην πρόληψη παρά σε εκ των υστέρων διορθωτικές παρεμβάσεις, δηλαδή σε ενιαίες για όλους τους φορείς διαδικασίες, στο πλαίσιο ενός ευρωπαϊκού κώδικα για το περιβάλλον, χρήσιμο για τον νομοθέτη, τους φορείς και τους καταναλωτές.

1.6 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η τεχνολογική ανάπτυξη και η καινοτομία πρέπει να αποτελούν πρωταρχική ευθύνη του επιχειρηματία και των δημόσιων αρχών: ωστόσο, τόσο στους επιχειρηματίες όσο και στις αρχές πρέπει να παρέχονται κίνητρα, ενθάρρυνση και υποστήριξη από κατάλληλες ευρωπαϊκές, εθνικές και τοπικές πολιτικές και από συμπράξεις του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα που να απλουστεύουν τις διαδικασίες και να απελευθερώνουν βασικούς πόρους για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων.

1.7 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, σε επίπεδο Ε.Ε., οι νέες και βιώσιμες βιομηχανικές πρωτοβουλίες πρέπει να συμπληρώνονται από πόρους των διαρθρωτικών ταμείων, κοινοτικά προγράμματα καινοτομίας, έρευνας και κατάρτισης και από κατάλληλα χρηματοδοτικά μέσα.

1.8 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη ότι είναι ανάγκη να επιταχυνθεί η υιοθέτηση συγκεκριμένων μέτρων απλοποίησης για να καταργηθούν οι περιττές επιβαρύνσεις και να μειωθεί το αυξανόμενο οικονομικό κόστος που συνδέεται με τις γραφειοκρατικές και τεχνικές απαιτήσεις της υφιστάμενης περιβαλλοντικής νομοθεσίας, η οποία θα πρέπει να εξορθολογιστεί και να ενοποιηθεί.

1.8.1 Απαιτείται ο στενός συντονισμός και η ανάπτυξη, στα διάφορα επίπεδα, μια σειράς πολιτικών και μέσων πέρα από την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής, όσο το δυνατόν φιλικών προς τον χρήστη και χωρίς επιπλέον οικονομικές επιβαρύνσεις ιδίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η αρχή «λιγότερη και καλύτερη νομοθεσία» πρέπει να εκφραστεί σε ενοποιημένα και συνεκτικά κείμενα περιβαλλοντικών προδιαγραφών, που να εξασφαλίζουν νομική ασφάλεια και διαφάνεια στη διαδικασία προσαρμογής των βιομηχανικών μεταλλαγών με σκοπό την καλύτερη προστασία των πόρων και του περιβάλλοντος και την εφαρμογή βιώσιμων και ανταγωνιστικών τεχνολογικών καινοτομιών στις παγκόσμιες αγορές. Οι ΜΜΕ πρέπει να είναι σε θέση να απορροφούν το κόστος συμμόρφωσης χωρίς να υπονομεύουν το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα.

1.9 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι έχει μεγάλη σημασία να υιοθετηθεί άμεσα μία ολοκληρωμένη μακροπρόθεσμη κοινοτική στρατηγική, που να παρέχει ασφάλεια στους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς λήψης αποφάσεων, ώστε να αντιμετωπίσουν τις τεχνολογικές και οργανωτικές προσαρμογές που απαιτεί η τήρηση των προηγμένων προτύπων περιβαλλοντικής προστασίας.

1.10 Το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης θα μπορούσε ενδεχομένως να διατυπωθεί εκ νέου για να εξυπηρετήσει καλύτερα τους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβώνας και του Γκέτεμποργκ όσον αφορά τη βιωσιμότητα του περιβάλλοντος, για να ενθαρρύνει με σαφήνεια, διαφάνεια και χωρίς στρεβλώσεις του ανταγωνισμού τις απαραίτητες δημόσιες επενδύσεις, μακροπρόθεσμα, ώστε να μην επιτίπουν στον ορισμό του «δημόσιου ελλείμματος».

1.11 Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συμπεριλάβουν στις ετήσιες εκθέσεις τους για τη διαδικασία της Λισσαβώνας τις προδιαγραφές των ετήσιων επενδυτικών προγραμμάτων που εκπονούν σχετικά με τον περιβαλλοντικό τομέα, καθώς και τα αποτελέσματα των εκ των υστέρων αξιολογήσεων των νομοθετικών και χρηματοοικονομικών τους παρεμβάσεων. Τα διαθέσιμα αυτά στοιχεία θα πρέπει να διευκρινίζουν καλύτερα το περιβαλλοντικό μέρος το οποίο να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της γενικής έκθεσης που πρέπει να υποβάλει η Επιτροπή κάθε χρόνο στο εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στο Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών.

1.12 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οι εθνικές πολιτικές πρέπει να καθιστούν σαφή το θετικό αντίκτυπο στο περιβάλλον των διαφόρων οικονομικών μέσων και φορολογικών κινήτρων. Αυτό ισχύει ιδιαιτέρως όσον αφορά την επιβολή των φόρων — με εφικτές ευρωπαϊκές λύσεις ⁽¹⁾ — που αντικατοπτρίζεται:

- στην παραγωγική δραστηριότητα και στην εργασία,
- στην χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων,
- στα επίπεδα περιβαλλοντικής μόλυνσης,
- στις επιλογές για υψηλή περιβαλλοντική προστασία,
- στις περιβαλλοντικές τεχνολογικές καινοτομίες επεξεργασίας, παραγωγής και οργάνωσης.

1.13 Πρέπει να επισπευσθεί ο καθορισμός μετρήσιμων κοινών στόχων που θα καταστήσουν δυνατή την εφαρμογή των φιλόδοξων αποφάσεων που έλαβε το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και στη συνέχεια το Συμβούλιο Περιβάλλοντος.

1.14 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει εκ νέου τον βασικό ρόλο που πρέπει να διαδραματίσουν οι κοινωνικοί εταίροι και οι εκπρόσωποι της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, μέσω διεπαγγελματικών και κλαδικών συζητήσεων, στα διάφορα επίπεδα, ξεκινώντας από το ευρωπαϊκό, για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της ανταγωνιστικότητας, της ενέργειας και του περιβάλλοντος. Τα προβλήματα αυτά επηρεάζουν πράγματι αισθητά πολλές βιομηχανίες, επιβάλλουν σημαντικές διαρθρωτικές προσαρμογές, ιδιαίτερα στον τομέα της μεταποίησης και απαιτούν στενό συντονισμό και ολοκληρωμένη προσέγγιση, μέσω της συνεχούς προσπάθειας απλοποίησης και μείωσης των γραφειοκρατικών διαδικασιών.

1.15 Για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, την αιφώρο χρήση των φυσικών πόρων και τη δημιουργία νέων ευκαιριών στην αγορά που να σέβονται το περιβάλλον και τη δημιουργία νέας και πιο εξειδικευμένης απασχόλησης, με γνώση των περιβαλλοντικών περιορισμών, θα πρέπει να προβλεφθεί, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ένα ευνοϊκό πλαίσιο για τις επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους που να υποστηρίζει τις καινοτόμες ικανότητες καθώς και τις οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και μορφωτικές προσπάθειες που οι εργαζόμενοι πρέπει να καταβάλλουν συνεχώς για να μπορέσουν να αποκτήσουν ανταγωνιστική θέση στην αγορά.

1.16 Όπως έχουν επανειλημμένα υποστηρίξει η ΕΟΚΕ, η Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, είναι απαραίτητο να μειωθεί το διοικητικό και γραφειοκρατικό κόστος που επιβαρύνει τις επιχειρήσεις προκειμένου να ελευθερωθούν οι οικονομικές και κοινωνικές δυνάμεις και να χρησιμοποιηθούν για το βιώσιμο εκσυγχρονισμό της λειτουργίας τους και των παραγωγικών και οργανωτικών τους δομών.

⁽¹⁾ Βλ. ευρωπαϊκό σύστημα τελών διοδίων — Οδηγία 2006/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 2006, για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/62/ΕΚ περί επιβολής τελών στα βαρέα φορτηγά οχήματα που χρησιμοποιούν ορισμένα έργα υποδομής.

1.17 Πρέπει να υιοθετηθεί μια ολοκληρωμένη πολιτική για τις επιχειρήσεις στραμμένη προς το μέλλον, που να συνδυάζει τη δέσμευση για την προστασία του περιβάλλοντος με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, τη διαφύλαξη της ποιότητας της ζωής και της εργασίας, την βελτίωση του επιπέδου απασχόλησης και την εξασφάλιση ανθρώπινων πόρων υψηλής εξειδίκευσης και γνώσης. Η ενίσχυση των προγραμμάτων ΕΤΑ, των προγραμμάτων καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας και του προγράμματος LIFE+ πρέπει να πραγματοποιηθεί ταυτοχρόνως με τη βελτίωση της πρόσβασης στα μέσα διαρθρωτικής παρέμβασης και εδαφικής συνοχής.

1.18 Όσον αφορά τα προγράμματα κατάρτισης και εκπαίδευσης, οι κοινοτικές προσπάθειες για την ανάπτυξη της κοινωνίας της γνώσης θα πρέπει να στραφούν προς την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών πτυχών, αρχής γενομένης από το δημοτικό σχολείο, μέχρι την επαγγελματική, διοικητική και επιστημονική κατάρτιση.

1.19 Οι κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές πτυχές πρέπει να εξεταστούν με προσοχή όσον αφορά τις εσωτερικές και διεθνείς τους επιπτώσεις, ώστε οι επιχειρήσεις να μπορούν να αντιμετωπίσουν επί ίσοις όροις την παγκόσμια αγορά και η βιώσιμη ανάπτυξη να λαμβάνει υπόψη την νέα και μεγαλύτερη αλληλεξάρτηση που δημιουργήθηκε μεταξύ των χωρών και των μεγάλων οικονομικών ηπειρωτικών περιοχών.

1.20 Η Ευρώπη πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εκφράζεται με μια φωνή στις διμερείς και πολυμερείς έδρες για να εξασφαλίσει, στις συμφωνίες που διαπραγματεύεται ο ΠΟΕ αλλά και σε διμερές επίπεδο, πέραν της κοινωνικής διάστασης, τη διάσταση του σεβασμού του περιβάλλοντος.

2. Εισαγωγή

2.1 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών της 8ης και 9ης Μαρτίου 2007 εξέτασε με ιδιαίτερη προσοχή το θέμα του περιβάλλοντος και των κλιματικών αλλαγών, και διατύπωσε συγκεκριμένους στόχους.

2.1.1 Ο στόχος που έχει τεθεί αφορά τη μείωση των εκπομπών CO₂ μεταξύ 20 και 30 % έως το 2020 και μεταξύ 60 και 80 % ως το 2050 σε σχέση με τα επίπεδα του 1990.

2.2 Η Επιτροπή, ήδη στην ετήσια έκθεσή της του 2007 σχετικά με την πορεία της στρατηγικής της Λισσαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση, τονίζει τη σημασία των κλιματικών αλλαγών, των οικολογικών καινοτομιών, της ενεργειακής απόδοσης, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των αγορών ενέργειας.

2.2.1 Στην έκθεση επισημαίνεται ότι η ανάληψη δέσμευσης στους τομείς αυτούς θα πρέπει να οδηγήσει στην αποτελεσματική επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, στη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων, στη δημιουργία νέων ευκαιριών στις αγορές και στη δημιουργία νέας απασχόλησης.

2.3 Από την πλευρά του, το Συμβούλιο Περιβάλλοντος της 20ης Φεβρουαρίου 2007 υπογράμμισε τη συμπληρωματικότητα μεταξύ της ανανεωμένης στρατηγικής της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη και της στρατηγικής της Λισσαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση, καθώς και τη σημαντική συμβολή της τελευταίας στον πρωταρχικό στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης. Το Συμβούλιο επανέλαβε εξάλλου τη σημασία που έχει η ενίσχυση της προστασίας του περιβάλλοντος, που πρέπει να θεωρείται ως ένας από τους τρεις βασικούς πυλώνες της αειφόρου ανάπτυξης και τόνισε ότι είναι απαραίτητο να ενσωματωθούν οι περιβαλλοντικές πτυχές σε όλες τις πολιτικές.

2.4 Μια καλά σχεδιασμένη πολιτική για το περιβάλλον, που να λαμβάνει δεόντως υπόψη τις απαραίτητες περιόδους προσαρμογής και να διέπεται από τις αρχές για την καλύτερη ρύθμιση και τη νομοθετική και γραφειοκρατική απλούστευση, μπορεί να συμβάλει θετικά στην ανταγωνιστικότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση, μέσω της ενεργού προώθησης των οικολογικών καινοτομιών και της αποδοτικότητας των πόρων. Πρέπει να αποφεύγονται οι αλληπάληλες νομοθετικές προσαρμογές, που υποβάλλουν σε συνεχείς μεταβολές την υφιστάμενη νομοθεσία.

2.5 Το Συμβούλιο ζήτησε από την Επιτροπή να υποβάλει ταχέως μια Πράσινη Βίβλο για τα μέσα της αγοράς που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσα δράσεως σε περιβαλλοντικά θέματα. Στην Βίβλο αυτή θα πρέπει να υποδεικνύονται τα πιθανά νέα μέσα, αποτελεσματικά από πλευράς κόστους, για την πολιτική περιβάλλοντος, που θα χρησιμοποιούνται μαζί με τις ρυθμίσεις και τα χρηματοοικονομικά κίνητρα στο εσωτερικό των κρατών μελών. Τα μέσα αυτά δεν θα πρέπει να δημιουργούν αθέμιτες στρεβλώσεις, αλλά να επιδιώκουν την αποτελεσματικότητα από πλευράς περιβάλλοντος σε όλους τους επιμέρους παραγωγικούς τομείς με τη διασφάλιση της προσαρμογής τοπικών λύσεων σε τοπικά προβλήματα.

2.5.1 Όπως υπογραμμίζει η ΕΟΚΕ, «προκειμένου μια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη να δίδει πραγματική ώθηση, θα πρέπει να πραγματοποιείται με συγκεκριμένους και μετρήσιμους στόχους και σχέδια που θα βασίζονται σε αυστηρές αναλύσεις». Το έγγραφο του Συμβουλίου για την αναθεώρηση της Στρατηγικής της Ένωσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη «περιέχει αναμφισβήτητο έναν μεγάλο αριθμό στόχων και δράσεων. Εντούτοις δεν σχετίζει τους στόχους αυτούς και τις δράσεις με καμιά ποσοτική ανάλυση στοιχείων ή τάσεων, ούτε με κάποια ποιοτική ανάλυση των θεμάτων και των προβλημάτων»⁽²⁾.

2.6 Συνεπώς έχει σημασία να εξετάσει η CCMI το ευρύ θέμα των επιπτώσεων της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας στις βιομηχανικές μεταλλαγές, δεδομένης της πείρας που η ΕΟΚΕ και η CCMI έχουν αποκτήσει με την κατάρτιση πολυάριθμων σχετικών γνωμοδοτήσεων.

2.7 Το Συμβούλιο Ανταγωνισμού της 4ης Δεκεμβρίου 2006 είχε υπογραμμίσει πόσο σημαντικό είναι να προωθηθούν οι οικολογικές καινοτομίες (ιδιαίτερα στη βιομηχανία), η ανταγωνιστικότητα, η έρευνα και η ανάπτυξη με πλήρη εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι πρωτοπόρες αγορές σε τομείς όπως:

- οι βιώσιμες και ασφαλείς τεχνολογίες με μειωμένο αντίκτυπο στο περιβάλλον,
- ο οικολογικός σχεδιασμός των προϊόντων,
- οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας,
- η ενεργειακή απόδοση και η εξοικονόμηση φυσικών πόρων,
- οι υπηρεσίες ύδρευσης.

Σε αυτούς τους τομείς θα πρέπει να προστεθεί και η αποτελεσματική χρήση των υλικών⁽³⁾.

2.7.1 Στόχος είναι να έχει η Ευρώπη το προβάδισμα στις οικολογικές καινοτομίες και να αποτελέσει την πιο αποτελεσματική περιοχή του κόσμου όσον αφορά την χρησιμοποίηση της ενέργειας.

⁽²⁾ Βλ. διερευνητική γνωμοδότηση NAT/348 — ΕΕ C 168 της 20.7.2008 — Εισηγητής RIBBE.

⁽³⁾ Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ ΕΕ C 318 της 23.12.2006 με θέμα «Η βιώσιμη ανάπτυξη ως κινητήρια δύναμη των βιομηχανικών μεταλλαγών», CCMI/029.

2.8 Τα τελευταία χρόνια, η CCMI εξέτασε με μεγάλη προσοχή τα μέτρα για τη συγκράτηση της ζήτησης, ιδιαίτερα στις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ του Σεπτεμβρίου 2003 και του Σεπτεμβρίου 2006 ⁽⁴⁾ που αφιερώνονται αντιστοίχως στο θέμα *Βιομηχανικές μεταλλαγές: σημερινή κατάσταση και προοπτικές — σφαιρική προσέγγιση και στο θέμα Η βιώσιμη ανάπτυξη ως κινητήρια δύναμη των βιομηχανικών μεταλλαγών*. Οι γνωμοδοτήσεις αυτές είχαν ως κύριο στόχο να μελετήσουν τη δυναμική μιας «ανάπτυξης που να καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες» ⁽⁵⁾.

2.9 Αντιθέτως, στόχος της παρούσας γνωμοδότησης είναι να μελετήσει το θέμα από την πλευρά της προσφοράς οικολογικά βιώσιμων παραγωγών και να εξετάσει την ευρωπαϊκή νομοθεσία στον τομέα του περιβάλλοντος που έχει σημαντικές επιπτώσεις στον τρόπο λειτουργίας των βιομηχανιών παραγωγής και διανομής, με αυξανόμενο αντίκτυπο στα προϊόντα, στις διαδικασίες και στις προσφερόμενες υπηρεσίες.

2.10 Η ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντων (ΟΠΠ), εφόσον οριστεί και αξιολογηθεί σε όλες τις λειτουργικές της επιπτώσεις, θα αποτελέσει αναπόσπαστο τμήμα της κοινοτικής στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Όλα τα προϊόντα έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον είτε κατά την παραγωγή τους, είτε κατά την τελική τους χρησιμοποίηση και διάθεση. Το ίδιο ισχύει εξάλλου και για τις υπηρεσίες. Άλλωστε η ΕΕ επιδιώκει να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των οικονομικών φορέων και της κοινωνίας των πολιτών στην προστασία του περιβάλλοντος με μέσα όπως το οικολογικό σήμα, το κοινοτικό σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης και ελέγχου ή οι εθελοντικές συμφωνίες.

2.11 Για να υπάρξει αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος θα πρέπει να διενεργηθεί ακριβής αξιολόγηση των επιπτώσεων που έχουν οι ανθρώπινες αποφάσεις και δράσεις στο περιβάλλον. Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον μπορούν να εξεταστούν είτε εκ των προτέρων, χάρη στο σύστημα αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δημοσίων και ιδιωτικών σχεδίων, είτε εκ των υστέρων, χάρη σε περιβαλλοντικούς ελέγχους που πραγματοποιούν τα κράτη μέλη με τη συνεργασία όλων των ενδιαφερόμενων φορέων.

2.11.1 Η ίδια προσοχή πρέπει να επιδειχθεί και ως προς τη βιώσιμη βιομηχανική πολιτική και τη βιώσιμη κατανάλωση.

2.12 Εξάλλου, οι βλάβες που προκαλούνται στις προστατευόμενες φυσικές περιοχές, οι βλάβες στο υδάτινο περιβάλλον και η ρύπανση του εδάφους αποτελούν πλέον αντικείμενο κυρώσεων. Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» εδραιώθηκε με την υιοθέτηση το 2004 της οδηγίας για την περιβαλλοντική ευθύνη, βάσει της οποίας μπορεί να επιβληθεί στον υπεύθυνο των περιβαλλοντικών ζημιών η αποκατάσταση των ζημιών που προκάλεσε. Υπάρχει επίσης ευρωπαϊκή νομοθεσία για τη διαχείριση των αποβλήτων, για τις συσκευασίες, για την ηχητική, υδάτινη και ατμοσφαιρική ρύπανση,

για τις κλιματικές αλλαγές, για τους φυσικούς και τεχνολογικούς κινδύνους, για τα ατυχήματα που συνδέονται με συγκεκριμένες επικίνδυνες ουσίες ⁽⁶⁾.

2.13 Σε μια όλο και πιο παγκοσμιοποιημένη αγορά η συστηματική ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων στο σχεδιασμό των προϊόντων ⁽⁷⁾ με σκοπό να μειωθεί ο αρνητικός αντίκτυπος στο περιβάλλον καθόλη τη διάρκεια ζωής του προϊόντος αποτελεί στόχο μεγάλης εμβέλειας και αποτελεί αντικείμενο σαφών ευρωπαϊκών κανόνων. Το θέμα εντάσσεται στο πλαίσιο των προτεραιοτήτων που καθορίστηκαν όταν καταρτίστηκε το έκτο πρόγραμμα δράσης σε θέματα περιβάλλοντος (2002-2012) της ΕΕ, που προέβλεπε την επεξεργασία και την υιοθέτηση επτά θεματικών στρατηγικών ⁽⁸⁾ για τις οποίες η ΕΟΚΕ κατάρτισε γνωμοδότηση και οι οποίες αφορούν, τόσο γενικά όσο και ειδικά, το σύστημα παραγωγής και διανομής.

2.14 Ο σχεδιασμός των προϊόντων και των διαδικασιών παραγωγής και διανομής ο οποίος εξαρχής λαμβάνει υπόψη τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις αποτελεί στόχο που υποστηρίζει ανεπιφύλακτα η CCMI: πρέπει δε να εφαρμόζεται ως αναπόσπαστο μέρος της στρατηγικής της Δισαβώνας, για να ανακτήσει η μεταλλασσόμενη ευρωπαϊκή βιομηχανία την ανταγωνιστικότητά της, όχι μόνο σε μια διάσταση βιώσιμης και συνεκτικής ανάπτυξης αλλά και απλούστευσης και μείωσης των τεχνικών και διοικητικών επιβαρύνσεων για τις επιχειρήσεις και ειδικότερα τις επιχειρήσεις μικρότερων διαστάσεων.

2.15 Ο ορισμός ενός συνεκτικού πλαισίου για την ενσωμάτωση των οικολογικών απαιτήσεων στο σχεδιασμό, ανάπτυξη, διανομή και διάθεση όλων των προϊόντων που καταναλώνουν ενέργεια, ισοδυναμεί με την κάλυψη άνω του 70 % των προϊόντων που κυκλοφορούν ελεύθερα στην εσωτερική αγορά ⁽⁹⁾. Το πλαίσιο αυτό δεν περιορίζεται στην ενεργειακή απόδοση αλλά εφαρμόζεται σε όλες τις πτυχές με περιβαλλοντικές επιπτώσεις (στερέες, αέριες, ηχητικές, ηλεκτρομαγνητικές εκπομπές κλπ.).

2.16 Το σύστημα παραγωγής και διανομής ρυθμίζεται ωστόσο από πολλούς κανονισμούς με περιβαλλοντικό αντίκτυπο, που έχουν σκοπό τη ριζική μεταβολή του τρόπου παραγωγής και παροχής υπηρεσιών στην Ένωση. Αυτή η νομοθετική συλλογή απαιτεί διαφάνεια, απλούστευση και ενοποίηση. Η κοινοτική δέσμευση στα περιβαλλοντικά θέματα επηρεάζει πράγματι κατά τρόπο εγκάρσιο όλα τα μέτρα που υιοθετούνται από τις άλλες πολιτικές: από την τεχνική τυποποίηση έως τη ρύθμιση των χημικών ουσιών του κανονισμού REACH, από τα μέτρα για την εργασιακή πολιτική μέχρι τα μέτρα που αφορούν την εσωτερική αγορά και την ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών.

2.17 Κατά την εφαρμογή των πολιτικών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι παράπλευρες συνέπειες, οι οποίες συχνά μειώνουν την αποτελεσματικότητα των βασικών στόχων ⁽¹⁰⁾ με σοβαρές αλλά ακούσιες επιπτώσεις στην οικονομία, λόγω της απουσίας συνολικής αξιολόγησης που να εντάσσεται σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο ⁽¹¹⁾.

⁽⁶⁾ Οδηγία 96/82/ΕΚ του Συμβουλίου της 9ης Δεκεμβρίου 1996 για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες (οδηγία Seveso II).

⁽⁷⁾ Οδηγία 2005/32/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουλίου 2005, για θέπιση πλαισίου για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού όσον αφορά τα προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια και για τροποποίηση της οδηγίας 92/42/ΕΕ του Συμβουλίου και των οδηγιών 96/57/ΕΚ και 2000/55/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

⁽⁸⁾ Πρόκειται για θεματικές στρατηγικές που αφορούν:

- την ατμοσφαιρική ρύπανση,
- το θαλάσσιο περιβάλλον,
- τη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων,
- την πρόληψη και ανακύκλωση των αποβλήτων,
- την προστασία του εδάφους,
- τη χρήση φυτοφαρμάκων,
- το αστικό περιβάλλον.

⁽⁹⁾ Βλ. οδηγία 2005/32/ΕΚ.

⁽¹⁰⁾ Βλ. TEN/274, εισηγητής IOZIA και TEN/287, εισηγητής ZBORIL.

⁽¹¹⁾ Βλ. Γνωμοδότηση TEN/286 για τη Χρήση των βιοκαυσίμων/έκθεση προόδου. Εισηγητής: IOZIA.

⁽⁴⁾ CCMI/002 — CCMI/029 — ΕΕ C 318 της 23.12.2006.

⁽⁵⁾ CCMI/029 — ΕΕ C 318 της 23.12.2006 παράγραφος Β.

3. Το υφιστάμενο πλαίσιο των κοινοτικών μέτρων στον τομέα του περιβάλλοντος

3.1 Η περιβαλλοντική πολιτική αποτελεί σήμερα μια από τις κύριες κοινωνικές προκλήσεις για τις δημόσιες αρχές και τους οικονομικούς ιθύνοντες. Η βραδύτητα με την οποία αντιμετωπίζονται τα περιβαλλοντικά προβλήματα σε παγκόσμια κλίμακα δεν μπορεί πλέον να αποτελεί άλλοθι για την αναβολή των νομοθετικών αλλαγών και των αλλαγών νοοτροπίας που απαιτούνται για να εξασφαλιστεί η επίτευξη του θεμελιώδους στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης, που αποτελεί παγκόσμια πρόκληση την οποία αντιμετωπίζουν και οι εταιρείες μας σε ολόκληρο τον κόσμο.

3.2 Η βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να οδηγεί, σύμφωνα με την ΕΟΚΕ ⁽¹²⁾, σε μια πιο ακμάζουσα και πιο δίκαιη ευρωπαϊκή κοινωνία, που θα αποτελεί εγγύηση για πιο καθαρό περιβάλλον, πιο ασφαλές και πιο υγιεινό, που θα προσφέρει καλύτερη ποιότητα ζωής και εργασίας σε εμάς και στα παιδιά μας και στα εγγόνια μας. Ωστόσο, αυτό σημαίνει μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των πολιτικών και των μέσων που υιοθετεί η Ε.Ε., για να εξασφαλιστεί ένα προορατικό και όχι γραφειοκρατικό περιβάλλον, που να σέβεται τις οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις των βιομηχανικών μεταλλαγών και να ενισχύει την ικανότητα των επιχειρήσεων να ανταγωνίζονται αποτελεσματικά σε παγκόσμιο επίπεδο.

3.3 Η πρόοδος της επιστήμης και της τεχνολογίας είναι απαραίτητη για να συμβαδίζει η οικονομική μεγέθυνση με την κοινωνική και περιβαλλοντική αειφορία όπως υπογραμμίζει η ΕΟΚΕ σε πρόσφατη γνωμοδότηση της, «η επιστημονική και η τεχνολογική αριστεία και η μετατροπή της σε ανταγωνιστική οικονομική ισχύ αποτελούν τις καθοριστικές προϋποθέσεις για τη διασφάλιση του μέλλοντός μας — π.χ. όσον αφορά το ενεργειακό ζήτημα και το πρόβλημα του κλίματος — τη διατήρηση και βελτίωση της θέσης της Ευρώπης στο παγκόσμιο περιβάλλον, καθώς και για την περαιτέρω επέκταση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου και όχι τη διακινδύνευση του» ⁽¹³⁾.

3.4 Στο 7ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (2007-2013) η προτεραιότητα που αποδίδεται στο περιβάλλον καθίσταται προφανής. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει σχετικά ότι «η προστασία του περιβάλλοντος είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την ποιότητα και τις προϋποθέσεις της ζωής της σημερινής και των επομένων γενεών. Η διαπίστωση και επίλυση των σχετικών προβλημάτων —είτε οφείλονται στον άνθρωπο είτε στη φύση— είναι ένας ιδιαίτερα φιλόδοξος και ενδεχομένως ζωτικής σημασίας στόχος. Το καθήκον αυτό είναι στενά συνδεδεμένο με θέματα που εντάσσονται σε πολλούς και διάφορους τομείς της έρευνας και της πολιτικής: την οικονομική πολιτική, την ενεργειακή πολιτική, την πολιτική για την υγεία και τη γεωργική πολιτική, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης και —εξαιτίας των παγκοσμίων πτυχών— των διεθνών συμφωνιών» ⁽¹⁴⁾.

3.4.1 Οι ευρωπαϊκές τεχνολογικές πλατφόρμες ⁽¹⁵⁾ αποτελούν σημαντικό μέσο για τον απεγκλωβισμό του καινοτόμου δυναμικού της Ευρώπης.

⁽¹²⁾ ΕΕ C 117 της 30.4.2004 για την στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης.

⁽¹³⁾ ΕΕ C 325 της 30.12.2006 «Αποδέσμευση και ενίσχυση του δυναμικού της Ευρώπης στους τομείς της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας», εισηγητής: WOLF (Διευνητική γνωμοδότηση).

⁽¹⁴⁾ ΕΕ C 185 της 8.8.2006 για τα ειδικά προγράμματα του 7ου ΠΠ 2007-2013, εισηγητές: WOLF και PEZZINI.

⁽¹⁵⁾ Οι ευρωπαϊκές τεχνολογικές πλατφόρμες (ΕΤΠ) είναι ιδιωτικές ανεπίσημες οργανώσεις που συγκεντρώνουν όλους τους σχετικούς φορείς που έχουν κοινό όραμα και προσέγγιση για την ανάπτυξη των τεχνολογιών σε ένα συγκεκριμένο τομέα ή σε ορισμένες περιοχές, και επικεντρώνονται σε στρατηγικά θέματα στα οποία η μεγέθυνση, η ανταγωνιστικότητα και η μελλοντική αειφορία της Ευρώπης εξαρτώνται από σημαντικές τεχνολογικές προόδους. Στις αρχές του 2007 καταγράφηκαν 31 πλατφόρμες. — Βλ. «Τρίτη έκθεση για τις ευρωπαϊκές τεχνολογικές πλατφόρμες κατά την έναρξη του 7ου ΠΠ». Μάρτιος 2007, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3.4.2 Ο μεταποιητικός τομέας θα συνεχίσει να είναι σημαντικός για την ευρωπαϊκή οικονομική δραστηριότητα υπό τον όρο ότι κατά την εξέλιξή του θα λαμβάνονται συνεχώς υπόψη νέες παράμετροι προστασίας της ποιότητας της ζωής και του περιβάλλοντος και ότι θα ασκείται υγιής διαχείριση των πόρων όσον αφορά:

- τα νέα υποδείγματα επιχειρήσεων·
- τα προϊόντα και υπηρεσίες με υψηλή προστιθέμενη αξία·
- την προηγμένη βιομηχανική μηχανική, που χρησιμοποιεί οικολογικές τεχνολογικές διαδικασίες·
- τις αναδυόμενες παραγωγικές τεχνολογίες και επιστήμες, για την εδραίωση οικολογικών και τεχνολογικών προτύπων·
- την ενημέρωση των υποδειγμάτων ΕΤΑ και των υποδομών, με την ενσωμάτωση των νέων περιβαλλοντικών παραμέτρων·
- την ανάπτυξη οικολογικών δημόσιων συμβάσεων·
- τις νέες μορφές χρηματοδότησης των περιβαλλοντικών τεχνολογιών που προβλέπονται στο Πρόγραμμα Δράσης ⁽¹⁶⁾·
- την καλύτερη εφαρμογή της έρευνας και των τεχνικών και κανονιστικών προτύπων.

3.5 Τα μέσα της πολιτικής συνοχής 2007-2013 αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία, μεταξύ των στόχων προτεραιότητας, στη βιώσιμη ανάπτυξη και επιδιώκουν να ευνοήσουν την συνέχεια μεταξύ κοινωνικής και περιβαλλοντικής διάστασης, με συνολικές πιστώσεις 308 δισεκατομμυρίων ευρώ: «Κατά την κατάρτιση των προγραμμάτων και των σχεδίων που αποβλέπουν στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η προστασία του περιβάλλοντος» ⁽¹⁷⁾.

3.5.1 Το ΕΤΠΑ υποστηρίζει προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης, οικονομικής αλλαγής, ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της εδαφικής συνεργασίας σε όλη την επικράτεια της ΕΕ. Μεταξύ των χρηματοοικονομικών τους στόχων συγκαταλέγεται και η προστασία του περιβάλλοντος, η έρευνα καθώς και η πρόληψη των κινδύνων στον σημαντικό αυτό τομέα, ιδιαίτερα στις περιφέρειες που εμφανίζουν αναπτυξιακή καθυστέρηση.

3.5.2 Το Ταμείο Συνοχής συμβάλλει στην προώθηση παρεμβάσεων τους τομείς του περιβάλλοντος και των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών. Προς το παρόν, αναπτύσσει δραστηριότητα στα κράτη μέλη που έχουν ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΠ) κατώτερο του 90 % του κοινοτικού μέσου ⁽¹⁸⁾, έστω και εάν υπάρχει έλλειψη πόρων για σιδηροδρομικές υποδομές έναντι των οδικών μεταφορών με ανησυχητικά για το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής αποτελέσματα.

3.5.3 Προβλέπεται νέα συγκέντρωση των δαπανών για την συνοχή σε θέματα όπως η έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη, η καινοτομία και η επιχειρηματικότητα, η κοινωνία της πληροφορίας, οι μεταφορές, η ενέργεια, στην οποία συμπεριλαμβάνονται οι ανανεώσιμες πηγές, η προστασία του περιβάλλοντος και τέλος τα θέματα που συνδέονται με τους ανθρώπινους πόρους και την πολιτική στην αγορά εργασίας.

⁽¹⁶⁾ Βλ. COM(2004) 38 τελικό: Τόνωση των τεχνολογιών υπέρ της αειφόρου ανάπτυξης: πρόγραμμα δράσης για τις περιβαλλοντικές τεχνολογίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁽¹⁷⁾ Απόφαση 2006/702/ΕΚ: Απόφαση, του Συμβουλίου της 6ης Οκτωβρίου 2006 για τους κοινοτικούς στρατηγικούς προσανατολισμούς όσον αφορά τη συνοχή.

⁽¹⁸⁾ Άρθρο 2 και επόμενα του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1084/2006 του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2006 για την ίδρυση Ταμείου Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1164/94.

3.5.4 Άλλωστε, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι «τα **διαρθρωτικά ταμεία και το ταμείο συνοχής** εφάρμοσαν ήδη σε πρώιμο στάδιο τη στρατηγική της Λισσαβώνας σε όλες τις διαστάσεις της: οικονομική μεγέθυνση, συνοχή, απασχόληση και ποιότητα της εργασίας, περιβαλλοντική βιωσιμότητα και συνέβαλαν στην εδραίωση του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου» ⁽¹⁹⁾.

3.5.5 Το πρόγραμμα πλαίσιο για την ανταγωνιστικότητα και καινοτομία 2007-2013, που έγινε δεκτό με ιδιαίτερη ικανοποίηση από την ΕΟΚΕ ⁽²⁰⁾, περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, το **Πρόγραμμα Ευφυής Ενέργεια — Ευρώπη**, που αποβλέπει στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στον ενεργειακό τομέα και στη βελτίωση, εκτός της ενεργειακής απόδοσης, της ασφαλείας του εφοδιασμού και των ανανεώσιμων πηγών. Από την πλευρά του, το χρηματοδοτικό μέσο **LIFE PLUS**, παρότι διαθέτει δυστυχώς περιορισμένους πόρους ⁽²¹⁾, επιδιώκει να συμβάλει στην ανάπτυξη καινοτόμων προσεγγίσεων και μέσω, στην εδραίωση της βάσης των γνώσεων για τη διαμόρφωση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση, στην ανάπτυξη ικανοτήτων, στην ανταλλαγή ορθών πρακτικών, στη βελτίωση της περιβαλλοντικής διακυβέρνησης και στη διάδοση των σχετικών πληροφοριών και τέλος στην αύξηση της ευαισθητοποίησης για τα θέματα του περιβάλλοντος.

3.5.6 Όπως αναφέρεται σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ, πρέπει να τονιστούν επίσης οι επιμέρους χρηματοδοτήσεις που χορηγεί η ΕΤΕ για σχέδια προστασίας του περιβάλλοντος. Οι χρηματοδοτήσεις αυτές αποτελούν το ένα τρίτο του συνόλου των επιμέρους χρηματοδοτήσεων που το 2005 ανήλθαν σε 10,9 δισεκατομμύρια στην Ε.Ε.

3.5.7 Όπως έχει υπογραμμίσει η ΕΟΚΕ, «σε ένα περιβάλλον, όπως το δικό μας, ανοικτό στον παγκόσμιο ανταγωνισμό, μια στρατηγική διακυβέρνησης για την ανάπτυξη μιας κοινωνικά υπεύθυνης περιοχής, θα πρέπει να διασφαλίζει διαρκή τάση προς την οικονομική ανάπτυξη και υψηλά κοινωνικά πρότυπα» μέσω «υψηλών επιπέδων περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας όσον αφορά την ανάπτυξη τόσο της παραγωγής όσο και της κατανάλωσης» ⁽²²⁾.

3.5.8 Εξάλλου, πάντοτε σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, δεδομένου ότι το 40 % των εκπομπών CO₂ προέρχεται από τις πόλεις, αποκτά προτεραιότητα η χάραξη πολιτικής αστικού σχεδιασμού που θα αποβλέπει «στην τήρηση των τιμών στόχων και των διατάξεων της ΕΕ που αφορούν την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα στις πόλεις ...» ⁽²³⁾.

3.6 Πρέπει επίσης να υπογραμμιστούν οι υφιστάμενοι κανόνες για τις **κρατικές ενισχύσεις στον περιβαλλοντικό τομέα**, επί των οποίων η ΕΟΚΕ εξέφρασε τις απόψεις της ⁽²⁴⁾, επισημαίνοντας τρεις κύριες μορφές ενισχύσεων:

— λειτουργικές ενισχύσεις, που χορηγούνται για τη διαχείριση των αποβλήτων και την εξοικονόμηση ενέργειας,

⁽¹⁹⁾ EE C 93 της 27.4.2007, εισηγητής: DERRUINE.

⁽²⁰⁾ EE C 65 της 17.3.2006, εισηγητές: WELSCHKE και FUSCO.

⁽²¹⁾ EE C 225 της 14.10.2005, εισηγητής: RIBBE.

⁽²²⁾ Βλ. γνωμοδότηση EE C 318 της 23.12.2006 για την διακυβέρνηση σε τοπικό επίπεδο των βιομηχανικών μεταλλαγών, εισηγητές PEZZINI και GIBELIERI.

⁽²³⁾ Βλ. γνωμοδότηση EE C 168 της 20.7.2007 για τις μεταφορές στις αστικές και μητροπολιτικές περιοχές, Εισηγητής: RIBBE.

⁽²⁴⁾ Βλ. γνωμοδότηση EE C 318 της 23.12.2006 για την μεταρρύθμιση των κρατικών ενισχύσεων, εισηγητής PEZZINI, και ιδιαίτερα το σημείο 3.10 «Όσον αφορά τις ενισχύσεις για το περιβάλλον, το κοινοτικό πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων για την προστασία του περιβάλλοντος θα παραμείνει εν ισχύ έως το 2007. Ακόμη και σε αυτή την περίπτωση είναι σημαντικό να επιδιωχθούν οι στόχοι της στρατηγικής της Λισσαβώνας, με τη διευκόλυνση της δημιουργίας του συστήματος εμπορίας των εκπομπών CO₂ (ETS Εθνικά Σχέδια Κατανομής), στο πλαίσιο των στόχων του Πρωτοκόλλου του Κιότο».

— ενισχύσεις για την παροχή βοήθειας και συμβουλών σε περιβαλλοντικά θέματα με προορισμό τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) ⁽²⁵⁾,

— ενισχύσεις για τις απαραίτητες επενδύσεις με περιβαλλοντικούς στόχους, για τη μείωση ή την εξάλειψη της ρύπανσης και των ρύπων ή για την προσαρμογή των μεθόδων παραγωγής κατά τρόπο που προστατεύει το περιβάλλον.

Το καθεστώς αυτό πρέπει να εξεταστεί εκ νέου εντός του 2007.

3.7 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι θα πρέπει το ταχύτερο:

— να βελτιωθεί και να ενισχυθεί το σύστημα εμπορίας εκπομπών ⁽²⁶⁾,

— να αναπτυχθεί η δέσμευση και αποθήκευση άνθρακα,

— να περιοριστούν οι εκπομπές από τις μεταφορές,

— να επικεντρωθεί η προσοχή στην αειφόρο μεγέθυνση,

— να εξεταστεί η δυνατότητα εξοικονόμησης ενέργειας μέσω της καλύτερης ενημέρωσης των καταναλωτών και της εφαρμογής των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την ενεργειακή κατανάλωση των κτιρίων, όπως και με τον μελλοντικό ευρωπαϊκό χάρτη δικαιωμάτων των καταναλωτών ενέργειας ⁽²⁷⁾.

3.7.1 Μέχρι σήμερα, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των καυσίμων ματαιώθηκε εν μέρει κυρίως λόγω της αύξησης της μεταφοράς εμπορευμάτων και επιβατών, που είχε σαν αποτέλεσμα την σαφή αύξηση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (βλ. τράπεζα δεδομένων του *International Climate Change Partnership* — Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος) ⁽²⁸⁾. Σε τοπικό επίπεδο τα προβλήματα που παραμένουν είναι σοβαρά και αφορούν ιδιαίτερα την κυκλοφοριακή συμφόρηση, την ηχητική ρύπανση και τις εκπομπές σωματιδίων από τους κινητήρες ντίζελ, παρόλο που η τεχνολογική ανάπτυξη, ιδίως όσον αφορά τα φίλτρα, ενδέχεται στο μέλλον να δώσει θετικά αποτελέσματα ⁽²⁹⁾.

3.8 Η κατάσταση στον τομέα του περιβάλλοντος και **από πλευράς ρυθμίσεων και νομοθεσίας** δεν φαίνεται ικανοποιητική εφόσον στον τελευταίο πίνακα επιδόσεων στην εσωτερική αγορά (*Internal Market Scoreboard*), που δημοσιεύτηκε το Φεβρουάριο του 2007, αναφέρει ότι ο υψηλότερος αριθμός παραβάσεων των διατάξεων της εσωτερικής αγοράς αφορά ακριβώς τον τομέα του περιβάλλοντος. Οι παραβάσεις αυτές αποτελούν άνω του 18 % των συνολικών παραβάσεων: αν μάλιστα προστεθούν σε αυτές οι παραβάσεις στον τομέα της ενέργειας και των μεταφορών το ποσοστό φθάνει περίπου το ένα τρίτο του συνόλου των παραβάσεων ⁽³⁰⁾.

⁽²⁵⁾ Βλ. έγgr. COM(2007) 379 της 8.10.2007, και ειδικότερα τα σημεία 5.2, 5.3, 5.4, 5.5.

⁽²⁶⁾ EE C 221 της 17.1.2003 για την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση συστήματος για την εμπορία των δικαιωμάτων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και την τροποποίηση της οδηγίας 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου [COM(2001) 581 τελικό — 2001/0275 (COD)] (EE C 221 της 17.9.2002, σ. 27-30).

⁽²⁷⁾ Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής COM(2007) 386 για την οποία η ΕΟΚΕ (ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών») επεξεργάζεται τη σχετική γνωμοδότηση.

⁽²⁸⁾ Γνωμοδότηση EE C 80 της 30.3.2004: *Μηχανισμοί έργων του πρωτοκόλλου του Κιότο (II)*. Εισηγήτρια LE NOUAIL MARLIERE.

⁽²⁹⁾ EE C 318 της 23.12.2006 με θέμα τη Στρατηγική για το αστικό περιβάλλον, εισηγητής PEZZINI.

⁽³⁰⁾ Cfr. Scoreboard 15 bis, Internal Market, December 2006, page 21. (http://ec.europa.eu/internal_market/score/docs/score15bis/score15-bis_en.pdf) «Breakdown of infringement proceedings per sector — Figure 16: “Environment”, “energy and transport” and “taxation and customs union” account for half of the infringement proceedings».

3.8.1 Η πρώτη κοινοτική νομοθετική πράξη που έδωσε μεταξύ των κύριων στόχων της την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» ήταν η οδηγία 2004/35/ΕΚ της 21ης Απριλίου 2004, για την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημίας. Η ΕΟΚΕ ⁽³¹⁾ είχε υποστηρίξει με ιδιαίτερη θερμότητα την οδηγία αυτή επειδή αποσκοπεί στην πρόληψη των ζημιών και στην αποκατάσταση της φύσεως στην πρότερη μορφή της.

3.8.2 Το 2006, με σκοπό, μεταξύ άλλων, τη βελτίωση, την απλοποίηση και τη μείωση των ρυθμιστικών, νομοθετικών και διοικητικών διατυπώσεων ξεκίνησε η αναθεώρηση διαφόρων νομοθετικών πράξεων μεταξύ των οποίων:

- η οδηγία 2002/95/ΕΚ **RoHS**, που προβλέπει την απαγόρευση και τον περιορισμό της χρήσεως του μολύβδου, του ψευδαργύρου, του καδμίου και του εξαθενούς χρωμίου και ορισμένων επιβραδυντών φλόγας σε είδη ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού,
- η οδηγία 2002/96/ΕΚ, γνωστή και ως ΑΗΗΕ, που αποβλέπει στην πρόληψη και τον περιορισμό των αποβλήτων ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού που προορίζονται για υγειονομική ταφή, μέσω πολιτικών επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης των συσκευών και των συστατικών τους,
- η οδηγία **IPPC — Integrated Pollution and Prevention Control**, για τον ολοκληρωμένο έλεγχο και την πρόληψη της ρύπανσης,
- η οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα ⁽³²⁾, με την συγχώνευση των τριών προηγούμενων οδηγιών.

3.8.3 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, πρόκειται για σημαντικές ευκαιρίες που προσφέρονται στους παραγωγούς ώστε να ενσωματώσουν τις περιβαλλοντικές πτυχές στη μακροπρόθεσμη επιχειρηματική τους στρατηγική και να δημιουργήσουν ευκαιρίες της αγοράς, μέσω καλύτερων περιβαλλοντικών επιδόσεων των προϊόντων και των παραγωγικών διαδικασιών.

3.8.4 Στα πλαίσια της στρατηγικής για την ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντων (*Integrated product policy — IPP*) πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία, όπως υπογραμμίζει η ΕΟΚΕ στη σχετική της γνωμοδότηση ⁽³³⁾, στην οδηγία-πλαίσιο 2005/32/ΕΚ ΕΥΡ (οικολογικός σχεδιασμός των προϊόντων που καταναλώνουν ενέργεια): η οδηγία αυτή που αναφέρεται σε όλες τις συσκευές που καταναλώνουν ενέργεια, από ηλεκτρισμό έως καύσιμα, θέτει ως στόχο την θέσπιση πλαισίου για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών πτυχών στον σχεδιασμό πολλών βιομηχανικών τομέων.

3.8.5 Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1907/2006, που είναι ευρύτερα γνωστός ως REACH — *Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals* (καταχώρηση, αξιολόγηση και έγκριση χημικών ουσιών) — θα αντικαταστήσει σαράντα περίπου ρυθμίσεις δημιουργώντας ενιαίο σύστημα για όλες τις χημικές ουσίες. Για τον κανονισμό αυτό η ΕΟΚΕ είχε εκφράσει στο παρελθόν ⁽³⁴⁾, ορισμένες ανησυχίες λόγω του περίπλοκου χαρακτήρα και του μεγέθους των τεχνικών του παρατηρημάτων.

3.9 Όσον αφορά τα εθελοντικά μέτρα, υφίστανται πλέον διάφορα έγκυρα μέσα που ξεκινούν από τις περιβαλλοντικές συμφωνίες και το σήμα ευρωπαϊκής οικολογικής ποιότητας ως το ευρωπαϊκό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και ελέγχου (EMAS). Σε αυτά προστίθενται τα πλαίσια που προτείνονται όσον αφορά το θέμα της κοινωνικής ευθύνης της επιχείρησης και της ανάπτυξης κοινωνικά υπεύθυνων τοπικών φορέων.

3.9.1 Στο σχέδιο δράσης για τις περιβαλλοντικές συμφωνίες, που παρουσίασε η Επιτροπή τον Ιούλιο του 2002 ⁽³⁵⁾ και επί του οποίου γνωμοδότησε η ΕΟΚΕ ⁽³⁶⁾, αναφερόταν ως κύριος στόχος η «απλοποίηση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος μέσω μιας νέας συντονισμένης δράσης», σύμφωνα με την εντολή που έδωσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβώνας, η οποία επιβεβαιώθηκε στην Στοκχόλμη, στο Λάακεν και στην Βαρκελώνη με σκοπό να εξασφαλισθεί νομική ασφάλεια και να υποστηριχθεί ο δυναμισμός των οικονομικών φορέων.

3.9.2 Άλλωστε, ήδη από το 1996 η Επιτροπή είχε ξεκινήσει τις εθελοντικές συμφωνίες για το περιβάλλον. Πρόκειται πράγματι για μέσα αυτορρύθμισης και από κοινού ρύθμισης που έχουν το πλεονέκτημα ότι εκμεταλλεύονται προκαταβολικά τη στάση της βιομηχανίας και παρέχουν αποτελεσματικές και κατάλληλες λύσεις στα προβλήματα. Τα μέσα αυτά εξασφαλίζουν ταχύτερη εφαρμογή και ουσιαστική «βελτίωση των νομοθετικών μεθόδων, κατά τρόπον ώστε να αποβούν απλούστερες, πιο ευέλικτες, καθώς και εγγύτερες και πιο εύληπτες από τους πολίτες της Ένωσης» μέσω «της υιοθέτησης Εθελοντικών Περιβαλλοντικών Συμφωνιών σε κοινοτικό επίπεδο» ⁽³⁷⁾.

3.9.3 Εν προκειμένω η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι «η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάζει πάντοτε εάν οι επιδιωκόμενοι στόχοι της απαιτούν πραγματικά ένα ρυθμιστικό πλαίσιο ή εάν θα επαρκούσε μια αυτορρύθμιση ή μια από κοινού ρύθμιση. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι μεταξύ των διαφόρων επιλογών πρέπει να επιλέγεται εκείνη που μπορεί να εγγυηθεί την επίτευξη των ιδίων στόχων με χαμηλότερο κόστος και λιγότερες διοικητικές επιβαρύνσεις» και η οποία να εξασφαλίζει τη μεγαλύτερη διαφάνεια και την μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών ⁽³⁸⁾.

3.9.4 Όσον αφορά το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα, που μπορούν να ζητήσουν οι επιχειρήσεις σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1980/2000 για να προωθήσουν τα προϊόντα που έχουν μικρότερες επιπτώσεις στο περιβάλλον έναντι άλλων προϊόντων της ίδιας κατηγορίας και για να παράσχουν στους καταναλωτές ακριβείς πληροφορίες επιστημονικά επιβεβαιωμένες για τα προϊόντα, η αναμφισβήτητη επιτυχία του θα μπορούσε να επισκιαστεί μόνο από τον υπερβολικό πολλαπλασιασμό κοινοτικών σημάτων και επιπρόσθετων εθνικών οικολογικών σημάτων: «Η αναφορά στην υιοθέτηση διαφόρων συστημάτων περιβαλλοντικής σήμανσης (συμπεριλαμβανομένων των οικολογικών δηλώσεων και πιστοποιήσεων από τους ίδιους τους παραγωγούς) προβληματίζει σχετικά με το κατά πόσον είναι αναγκαίο να προβλεφθούν μεταγενέστερα μέσα και τυπολογίες ελέγχου που να πρέπει, στη συνέχεια, να εφαρμοστούν σε επίπεδο κράτους μέλους προκειμένου να διαπιστωθεί το αληθές των εν λόγω ισχυρισμών. Στη γνωμοδότησή της για τον κανονισμό, Ecolabel ⁽³⁹⁾ η ΕΟΚΕ είχε σχετικά εκφράσει την αντίθεσή της στον «πολλαπλασιασμό» των οικολογικών σημάτων δεδομένου ότι αποτελεί παράγοντα που προκαλεί σύγχυση στον καταναλωτή, εκτός από το γεγονός ότι μπορεί να τον οδηγήσει σε σφάλματα» ⁽⁴⁰⁾.

3.9.5 Όσον αφορά την εκούσια συμμετοχή οργανισμών σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικονομικού ελέγχου (EMAS), η ΕΟΚΕ εκφράστηκε ιδιαίτερα θερμά ⁽⁴¹⁾ επισημαίνοντας ότι πρόκειται για «χρήσιμο μέσο για την επίτευξη του

⁽³⁵⁾ COM(2002) 412 τελ. — Ανακοίνωση της Επιτροπής για τις Περιβαλλοντικές συμφωνίες σε κοινοτικό επίπεδο στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για την απλούστευση και βελτίωση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος.

⁽³⁶⁾ EE C 61 της 14.3.2003, εισηγήτης: GAFO FERNÁNDEZ.

⁽³⁷⁾ EE C 61 της 14.3.2003.

⁽³⁸⁾ Διερευνητική γνωμοδότηση CESE 562/2007 fin — INT/347 με θέμα «Απλούστευση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος του τομέα των μηχανημάτων», εισηγήτης ο κ. ΙΟΖΙΑ.

⁽³⁹⁾ Γνωμοδότηση 3.2.4, (EE C 296 της 29.9.1997).

⁽⁴⁰⁾ Γνωμοδότηση EΟΚΕ 925/2001, εισηγήτης: PEZZINI.

⁽⁴¹⁾ EE C 258 της 10.9.1999, εισηγήτης: PEZZINI, και γνωμοδότηση EΟΚΕ 1160/2006 Αλλαγή του κλίματος — Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών, εισηγήτης: EHNMARK.

⁽³¹⁾ EE C 241 της 7.10.2002, εισηγήτρια: SANCHEZ, EE C 241 της 7.10.2002.

⁽³²⁾ COM(2005) 667 τελ.

⁽³³⁾ EE C 117 της 30.4.2004. Εισηγήτης: PEZZINI.

⁽³⁴⁾ EE C 294 της 25.11.2005, εισηγήτης: BRAGHIN.

ουσιαστικού στόχου της προαγωγής βιώσιμων υποδειγμάτων παραγωγής και κατανάλωσης (ανάπτυξης)» που αποβλέπει στην «αναγνώριση και επιβράβευση οργανισμών που υπερβαίνουν την ελάχιστη συμμόρφωση προς τη νομοθεσία και βελτιώνουν συνεχώς τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις»⁽⁴²⁾. Μέσω της εφαρμογής του συστήματος EMAS, οι μεμονωμένες οργανώσεις και τα θεσμικά όργανα διερευνούν συγκεκριμένους τρόπους μέτρησης και μείωσης του περιβαλλοντικού αντίκτυπου διαφόρων δραστηριοτήτων, όπως λόγου χάρι η χρήση ενέργειας και διαφόρων υλικών ή το ταξίδι με το αυτοκίνητο, το τρένο ή το αεροπλάνο»⁽⁴³⁾.

3.9.6 Η **κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων**, όπως έχει επανειλημμένα υπογραμμίσει η ΕΟΚΕ⁽⁴⁴⁾, συνεισφέρει «σημαντικά στην επίτευξη του στρατηγικού στόχου της Λισσαβώνας» και δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από την έννοια της κοινωνικά υπεύθυνης περιοχής και τη διακυβέρνηση των βιομηχανικών μεταλλαγών σε τοπικό επίπεδο, μέσω «της δημιουργίας και της ανάπτυξης νέων επιχειρήσεων, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και περισσότερων και ποιοτικότερων θέσεων εργασίας, διατηρώντας παράλληλα το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο»⁽⁴⁵⁾, το οποίο πρέπει να προσανατολιστεί προς την οικονομία της γνώσης» και μέσω μιας ολοκληρωμένης εδαφικής προσέγγισης που υποστηρίζει την «βελτιστοποίηση της προστασίας του περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια των οικονομικών και βιομηχανικών μεταλλαγών»⁽⁴⁶⁾. Κατά την περίοδο 2000-2005, οι δαπάνες για την προστασία του περιβάλλοντος στην ΕΕ κατά μέσο όρο ανήλθαν ετησίως στο 1,7 % περίπου της προστιθέμενης αξίας της βιομηχανίας⁽⁴⁷⁾.

3.9.7 Η **ενσωμάτωση Περιβαλλοντικών Ζητημάτων στην Ευρωπαϊκή Τυποποίηση** απασχόλησε επανειλημμένα την ΕΟΚΕ⁽⁴⁸⁾, η οποία «είναι πεπεισμένη ότι απαιτείται να επιταχυνθεί, χωρίς ωστόσο να δυσχερανθεί, η διαδικασία τυποποίησης για τη διασφάλιση της ανάπτυξης και της υψηλής ποιότητας της Εσωτερικής Αγοράς από όλες τις πλευρές, συμπεριλαμβανομένων και των περιβαλλοντικών πτυχών. Ο στόχος έγκειται στο να καταστεί η διαδικασία τυποποίησης αποτελεσματική, ελάχιστα δαπανηρή και μη γραφειοκρατική, καθώς και στο να προσαρμοσθούν εκ των προτέρων οι θεσμικές ικανότητες των κρατών μελών».

3.9.8 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει σχετικά ότι **πρέπει να υπάρχει συμπληρωματικότητα μεταξύ των υποχρεωτικών ρυθμίσεων για το περιβάλλον και των εθελοντικών τεχνικών κανόνων** που προκύπτουν από αυξημένη ευαισθησία έναντι του περιβάλλοντος και της ποιότητας. Ζητά επίσης να προωθηθούν πιο ευέλικτοι κώδικες συμπεριφοράς που θα προκαλέσουν διαδικασίες τυποποίησης φιλικές προς το περιβάλλον για τις επιχειρήσεις και ιδιαίτερα τις ΜΜΕ.

⁽⁴²⁾ Οι Σύμβουλοι της ΕΟΚΕ έχουν επανειλημμένα εκφράσει την άποψή τους διότι η έδρα τους, όπως ισχύει και για τα κτήρια της Επιτροπής, υπαγεται στην πιστοποίηση EMAS.

⁽⁴³⁾ ΕΕ C 318 της 23.12.2006 Αλλαγή του κλίματος — Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών, εισηγητής: EHNMARK.

⁽⁴⁴⁾ ΕΕ C 169 της 6.7.1992 για την Πράσινη Βίβλο: Ευρωπαϊκό πλαίσιο συνθηκών για την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων, εισηγητές HORNUNG-DRAUS, ENGELÉN-KEFER και HOFFELT· ΕΕ C 223 της 31.8.2005 Μηχανισμοί μέτρησης και πληροφόρησης σχετικά με την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία», εισηγήτρια: PICHENOT· ΕΕ C 325 της 30.12.2006 με θέμα «Πραγμάτωση της εταιρικής σχέσης για τη μεγέθυνση και την απασχόληση: Να γίνει η Ευρώπη πόλος αρίστεας στον τομέα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, εισηγήτρια: PICHENOT.

⁽⁴⁵⁾ ΕΕ C 185 της 8.8.2006. Εισηγητής: EHNMARK.

⁽⁴⁶⁾ ΕΕ C 318 της 23.12.2006 με θέμα Η διακυβέρνηση σε τοπικό επίπεδο των βιομηχανικών μεταλλαγών: ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων και η συμβολή του προγράμματος-πλαισίου για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας), εισηγητές: PEZZINI και GIBELLIERI.

⁽⁴⁷⁾ Προς το παρόν η προστιθέμενη αξία της βιομηχανίας αποτελεί το 22 % του ΑΕΠ (71 % υπηρεσίες; 5 % κατασκευές και 2 % γεωργία). Πηγή Eurostat.

⁽⁴⁸⁾ 29.11.2001, γνωμοδότηση ΕΕ C 117 της 30.4.2004 και γνωμοδότηση ΕΕ C 74 της 23.3.2005, εισηγητής: PEZZINI.

3.9.9 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει η ευθυγράμμιση των απαιτήσεων των **δημοσίων συμβάσεων** προς τις απαιτήσεις για την προστασία της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, τόσο στα δημόσια έργα και τις παραχωρήσεις όσο και στους αποκαλούμενους «αποκλεισμένους τομείς».

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι λόγω της στενής διασύνδεσης που υπάρχει μεταξύ των προβλημάτων της ανταγωνιστικότητας, της ενέργειας και του περιβάλλοντος, που επηρεάζουν αισθητά πολλές βιομηχανίες βασικών και ενδιάμεσων προϊόντων και επιβάλλουν σημαντικές διαρθρωτικές προσαρμογές στον μεταποιητικό τομέα, απαιτείται στενός συντονισμός και ολοκληρωμένη αντιμετώπιση πολυάριθμων πολιτικών και μέσων, σε διάφορα επίπεδα καθώς και συνεχείς προσπάθειες για την απλούστευση και την μείωση των γραφειοκρατικών διατυπώσεων κυρίως όσον αφορά τις ΜΜΕ.

4.2 Για την εξασφάλιση της συνοχής των επιμέρους πρωτοβουλιών, με την παράλληλη βελτίωση της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητας, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι απαιτείται:

- ισόρροπη συμμετοχή όλων των μερών, με σκοπό τη δημιουργία σταθερού και αξιόπιστου ρυθμιστικού πλαισίου όπου η ανταγωνιστικότητα, η ενέργεια και το περιβάλλον λαμβάνονται εξίσου υπόψη,
- ισορροπία μεταξύ νομοθεσίας, ρυθμίσεων και εκούσιας αυτορρύθμισης,
- υποστήριξη μηχανισμών που να ευνοούν τη διαρθρωτική προσαρμογή και την αναζήτηση νέων ανταγωνιστικών και καθαρών τεχνολογιών,
- κατάρτιση και επιμόρφωση των στελεχών των επιχειρήσεων και των εργαζομένων, ώστε να επιδιώκουν βιώσιμες βιομηχανικές μεταλλαγές που δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας και νέες προοπτικές ανταγωνισμού,
- εκ των προτέρων και εκ των υστέρων συστηματική αξιολόγηση των επιπτώσεων των νομοθετικών και των εκούσιων μέσων καθώς και των πολιτικών για την εξασφάλιση συνοχής, αποτελεσματικότητας και βιωσιμότητας,
- μεγαλύτερη συμμετοχή των καταναλωτών, παραγωγών και διανομέων τόσο στο προηγούμενο στάδιο της κατάρτισης όσο και στο επόμενο της επαλήθευσης και του ελέγχου της εφαρμογής και της τήρησης των μέτρων εφαρμογής,
- προστασία της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς, που καθιστά δυνατή την πραγματική και αποδεδειγμένη ισοτιμία ως προς τον ανταγωνισμό — και από την άποψη της τήρησης των περιβαλλοντικών προτύπων, στο εσωτερικό και διεθνές επίπεδο.

4.3 Τα μέτρα για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων στις βιομηχανικές δραστηριότητες οδήγησαν σε σημαντικά αποτελέσματα. Κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 1985 και 2000 είχαν σαν αποτέλεσμα να μειωθούν στην ΕΕ συνολικά οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα στον μεταποιητικό τομέα κατά ποσοστό που υπερβαίνει το 11 %, έναντι αυξήσεως της παραγωγής κατά 31 %⁽⁴⁹⁾. Σημειώθηκε εξάλλου πλήρης αποσύνδεση μεταξύ παραγωγής και εκπομπών οξινιστικών αερίων και πρόδρομων ουσιών του όζοντος καθώς και σχετική αποσύνδεση μεταξύ παραγωγής και χρησιμοποίησης της ενέργειας και πρώτων υλών.

⁽⁴⁹⁾ Βλ. EIPRO, Επιτροπή, ΚΚΕρ, Μάιος 2006.

4.4 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η προστασία του περιβάλλοντος μπορεί να προσφέρει νέες ευκαιρίες διαλόγου μεταξύ κοινωνικών εταίρων και κοινωνίας των πολιτών, τόσο στο επαγγελματικό επίπεδο όσο και σε κλαδικό προκειμένου να ξεκινήσουν βιώσιμες διαδικασίες βιομηχανικών μεταλλαγών.

4.5 Ενδεικνύεται να αφιερωθούν περισσότεροι πόροι στην έρευνα και ανάπτυξη νέων σχεδίων, που θα επιλύουν τα προβλήματα στην πηγή και θα διατηρούν ποιοτικά επίπεδα παραγωγής και απασχόλησης, ενώ θα αποφεύγεται η ανταλλαγή πιστοποιητικών η οποία δεν επιλύει τα προβλήματα που τίθενται.

4.5.1 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η εξέταση του τομέα μακροπρόθεσμα και η κατάρτιση χάρτη πορείας για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτουν οι περιβαλλοντικοί στόχοι καθίσταται δυνατή, όπως στην περίπτωση της ευρωπαϊκής πλατφόρμας για το ατσάλι, την τελειοποίηση και τον συντονισμό των διαθέσιμων μέσων και πόρων, για την καλύτερη εκμετάλλευση των δυνατοτήτων επιστημονικής αριστείας και των τεχνολογικών γνώσεων.

4.5.2 Οι εθνικοί κανόνες εφαρμογής των ευρωπαϊκών οδηγιών και κανονισμών θα πρέπει να προβλέπουν τη χορήγηση διάφορων κινήτρων που θα ενθαρρύνουν μια νέα προσέγγιση για το σχέδιο των προϊόντων και την αποτελεσματικότερη ανακύκλωση τους.

4.6 Οι πολιτικές για την ανταγωνιστικότητα, την ενέργεια και το περιβάλλον αλληλοσυνδέονται στενά και επηρεάζουν αισθητά, κυρίως πολλές βιομηχανίες βασικών και ενδιάμεσων προϊόντων.

4.7 Για την υποστήριξη μιας βιομηχανίας που παράγει κατά τρόπο βιώσιμο, απαιτείται ιορροπία συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών, με σκοπό τη δημιουργία σταθερού και αξιόπιστου νομοθετικού πλαισίου, στο οποίο η ανταγωνιστικότητα, η ενέργεια και το περιβάλλον αντιμετωπίζονται με ίσους όρους. Τα θέματα που πρέπει να μελετηθούν πρέπει να περιλαμβάνουν:

- σαφή εφαρμογή των αρχών της βέλτιστης ρύθμισης,
- την κλιματική αλλαγή και ιδιαίτερα την αλληλεπίδραση με το σύστημα εμπορίας εκπομπών,
- τις πρωτοβουλίες για την προώθηση της ενεργειακής αποτελεσματικότητας και των ανανεώσιμων πηγών,
- τη λειτουργία των αγορών ενέργειας και ιδιαίτερα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας,
- την εφαρμογή της θεματικής στρατηγικής για την πρόληψη και ανακύκλωση των αποβλήτων και την σχετική νομοθεσία,

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2007.

— μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στη χρήση των πόρων και υιοθέτηση καινοτόμων περιβαλλοντικών τεχνολογιών.

4.8 Για τις περιβαλλοντικές πολιτικές που έχουν ως στόχο τα τοπικά δημόσια αγαθά, όπως η ποιότητα του αέρα και τα αστικά πάρκα, είναι προφανές ότι οι μεταβολές στην ποιότητα του περιβάλλοντος έχουν, σε τοπικό επίπεδο, σημαντικές επιπτώσεις στις τιμές των κατοικιών, στην απασχόληση, στην ικανότητα εκπροσώπησης των λιγότερο πλουσίων κατηγοριών στη λήψη αποφάσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και τέλος στην ικανότητα ή δυνατότητά τους να εφαρμόσουν τα πρότυπα αποτελεσματικότητας στην εξοικονόμηση ενέργειας.

4.8.1 Από πλευράς απασχόλησης, οι θέσεις εργασίας που έχουν καταστεί απαρχαιωμένες αντικαθίστανται κατά μεγάλο μέρος από αυτές που δημιουργούν οι δημόσιες και ιδιωτικές δραστηριότητες, ενώ στον τριτογενή τομέα η απόκτηση νέων προσόντων από τους επαγγελματίες ώστε να λαμβάνεται υπόψη το περιβάλλον απαιτεί τεράστιες προσπάθειες για την κατάρτισή τους και την εφαρμογή ευρωπαϊκής στρατηγικής για βιώσιμη κινητικότητα.

4.9 Για να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα και ο θετικός αντίκτυπος των μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας απαιτείται, κατά την ΕΟΚΕ, να εξασφαλιστεί η διεθνής διάσταση των κοινοτικών δράσεων συντονισμού. Έχει μεγάλη σημασία να μπορέσει η Ευρώπη να εξασφαλίσει, και με την ενσωμάτωση στις υπό διαπραγμάτευση συμφωνίες συγκεκριμένων ρητρών για την προστασία του περιβάλλοντος, την όσο το δυνατόν ευρύτερη προσχώρηση και τήρηση των απαιτήσεων για την προστασία του περιβάλλοντος. Ιδιαίτερως, στους κανόνες του διεθνούς εμπορίου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, πέρα από το κοινωνικό ντάμπινγκ⁽⁵⁰⁾, και το οικολογικό ντάμπινγκ, με την προώθηση της μεταφοράς των περιβαλλοντικών τεχνολογιών και με την εφαρμογή των οικολογικών καινοτομιών σε παγκόσμιο επίπεδο⁽⁵¹⁾.

4.10 Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να ενθαρρυνθούν και να υποστηριχθούν οι πρωτοβουλίες για τον καθορισμό φιλόδοξων αλλά εφικτών χαρτών πορείας (*roadmaps*), για την ανάπτυξη διεθνών κλαδικών συγκριτικών αξιολογήσεων όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση και τη μείωση των ζημιωγόνων εκπομπών, που να βασίζονται στις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνολογίες (BAT⁽⁵²⁾).

4.11 Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να συνεχίσει με επιμονή τις προσπάθειές της προς τις βιομηχανοποιημένες χώρες και τις μεγάλες αναδυόμενες χώρες, ιδιαίτερα την Κίνα και την Ινδία, για να εξευρεθούν νέοι τρόποι που θα εμπλέξουν όλες τις χώρες προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, πράγμα που απαιτεί και την αναδιάρθρωση της κοινοτικής πολιτικής αναπτυξιακής συνεργασίας⁽⁵³⁾.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽⁵⁰⁾ Βλ. Πράσινη Βίβλο για τη βελτίωση των πρακτικών διάλυσης των πλοίων, COM (2007) 269 της 22ας Μαΐου 2007.

⁽⁵¹⁾ Συμπεράσματα του Συμβουλίου «Νέα όδηση στην περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ, 28.6.2007».

⁽⁵²⁾ BAT = Best Available Technologies (βέλτιστες διαθέσιμες τεχνολογίες).

⁽⁵³⁾ Βλ. την αξιολόγηση των επιπτώσεων της βιωσιμότητας (Sustainability impact assessment — SIA) στα πλαίσια των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης με τις χώρες ΑΚΕ (βλ. διερευνητική γνωμοδότηση REX/189 — ΕΕ C 65 της 17.3.2006, εισηγητής: PEZZINI, συνεισηγητής DANTIN).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Προώθηση της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών»

COM(2007) 244 τελικό

(2008/C 120/16)

Στις 20 Ιουνίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

«Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Προώθηση της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 14 Νοεμβρίου 2007, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. JAHIER.

Κατά την 440ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 106 ψήφους υπέρ, 21 ψήφους κατά και 28 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1 Η αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών αποτελεί παράγοντα διαρθρωτικής σημασίας του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου και λόγω των συνεπειών της έλλειψης δημογραφικής ισορροπίας απαιτούνται νέες δεσμεύσεις και νέες λύσεις προκειμένου να ενισχυθεί η αρχή αυτή στο πλαίσιο των νέων και αναγκαίων οικονομικών ισορροπιών. Η διατήρηση αυτής της αρχής της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών απαιτεί ωστόσο, σε διάφορα επίπεδα, ενεργό προσέγγιση των δημόσιων αρχών και πρωταγωνιστικό ρόλο των διαφόρων κοινωνικών φορέων, με στόχο την εξασφάλιση ποιοτικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας για τις οικογένειες, τους νέους και όλα τα άτομα που δεν είναι αυτοεξυπηρετούμενα, καθώς και βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών και ασφαλιστικών συστημάτων.

1.2 Σχετικά με αυτά τα θέματα, και ειδικότερα όσον αφορά τη συμφιλίωση επαγγελματικού και οικογενειακού βίου, την προώθηση των ισών ευκαιριών και της απασχόλησης, με ιδιαίτερη αναφορά στην απασχόληση των γυναικών, η ΕΟΚΕ έχει εκφράσει τη γνώμη της πρόσφατα με μια σειρά γνωμοδοτήσεων⁽¹⁾, οι οποίες των οποίων επαναλαμβάνονται και προτείνονται εκ νέου και εξ ολοκλήρου στην παρούσα γνωμοδότηση, τόσο από πλευράς ανάλυσης όσο και από πλευράς πρότασης.

1.3 Παρόλο που η ανακοίνωση της Επιτροπής έχει τον τίτλο «Προώθηση της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών», το περιεχόμενο της επικεντρώνεται στο πρόβλημα της οικογένειας, ακόμη και σε σχέση με τη Συμμαχία για τις Οικογένειες, την οποία αποφάσισε πρόσφατα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η δυναμική η οποία αναπτύσσεται αυτή τη στιγμή σε κοινοτικό επίπεδο αποτελεί πράγματι μια σημαντική επάνοδο, από πλευράς σπουδαιότητας και δράσης, στο θέμα της οικογένειας ύστερα από μια μακρά διακοπή και όπως αναφέρεται στην ίδια την ανακοίνωση της Επιτροπής: «Αποτελεί το πρώτο βήμα μιας ευρωπαϊκής απάντησης στις προκλήσεις που δημιουργεί η δημογραφική αλλαγή». Η παρούσα γνωμοδότηση επικεντρώνεται κυρίως σε αυτά τα προβλήματα.

⁽¹⁾ Βλ. γνωμοδότηση ΕΟΚΕ της 16ης Δεκεμβρίου 2004 με θέμα «Οι σχέσεις μεταξύ των γενεών» (εισηγητής: BLOCH-LAINÉ), ΕΕ C 157 της 28.6.2005· γνωμοδότηση ΕΟΚΕ της 14ης Μαρτίου 2007 με θέμα «Η οικογένεια και η δημογραφική εξέλιξη» (εισηγητής: BUFFETAUT), ΕΕ C 161 της 13.7.2007· γνωμοδότηση ΕΟΚΕ της 14ης Μαρτίου 2007 με θέμα «Οι οικονομικές και δημοσιονομικές επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού» (εισηγητής: FLORIO), ΕΕ C 161 της 13.7.2007· «Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στο συνδυασμό του επαγγελματικού με τον οικογενειακό και τον ιδιωτικό βίο» (εισηγητής: CLEVER), Ιούλιος 2007· αναφέρονται μόνο οι κυριότερες γνωμοδοτήσεις.

1.4 Το 1983, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε ψήφισμα όσον αφορά την ευρωπαϊκή οικογενειακή πολιτική, προσδίδοντας έτσι για πρώτη φορά μια ευρωπαϊκή διάσταση στην οικογενειακή πολιτική και επιτρέποντας πάνω απ' όλα, για το επόμενο έτος, τη δημιουργία κονδυλίου στον προϋπολογισμό για την προώθηση των δραστηριοτήτων υπέρ των οικογενειών.

1.5 Το 1989 διεξήχθη η πρώτη συνεδρίαση του Συμβουλίου των υπουργών Οικογενείας η οποία υιοθέτησε κάποια σημαντικά μέτρα με βάση τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Έτσι, ζητήθηκε από την ίδια την Επιτροπή να συστήσει ένα ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για την κοινωνική κατάσταση, τη δημογραφία και την οικογένεια, σήμερα Παρατηρητήριο της δημογραφίας και της κοινωνικής κατάστασης, καθώς και μια ομάδα υψηλών κυβερνητικών στελεχών για την οικογενειακή διάσταση των διαφόρων κοινοτικών πολιτικών. Σ' αυτή την περίπτωση, το Συμβούλιο αποφάσισε επίσης να θεσμοθετηθούν επαφές με τις οικογενειακές οργανώσεις και με τη διακομματική ομάδα «Οικογένεια και προστασία του παιδιού» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

1.6 Το 1994, το 1999 και το 2004, το Κοινοβούλιο υιοθέτησε νέα ψηφίσματα, ενώ το 1988 συστάθηκε η διακομματική ομάδα «Οικογένεια».

1.7 Η κρίση σχετικά με κονδύλια του προϋπολογισμού και τη νομική τους βάση, το 1998, είχε ως αποτέλεσμα να καταργηθεί το κονδύλιο του προϋπολογισμού που αφορούσε την υποστήριξη των οικογενειών.

1.8 Η προς εξέταση ανακοίνωση αποτελεί συνέχεια του προβληματισμού της Επιτροπής σχετικά με τη δημογραφία, η οποία ξεκίνησε με την Πράσινη Βίβλο του 2005 σχετικά με τις δημογραφικές προκλήσεις⁽²⁾ και συνεχίστηκε με την ανακοίνωση «Το δημογραφικό μέλλον της Ευρώπης: Μετατρέποντας μια πρόκληση σε ευκαιρία»⁽³⁾. Η ανακοίνωση αυτή εντάσσεται επίσης σε μια ευρύτερη θεσμική

⁽²⁾ COM (2005) 94 τελικό.

⁽³⁾ COM (2006) 571 τελικό, για την οποία η ΕΟΚΕ αποφάνθηκε στο πλαίσιο της διερευνητικής γνωμοδότησης που ζητήθηκε από την Γερμανική Προεδρία, με την γνωμοδότησή της της 14ης Μαρτίου 2007, με θέμα «Η οικογένεια και η δημογραφική εξέλιξη» (εισηγητής: BUFFETAUT), ΕΕ C 161 της 13.7.2007.

δυναμική, που ξεκίνησε από τη Γερμανική Προεδρία με τα συμπεράσματα του εαρινού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και έληξε με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου των Υπουργών για την Ευρωπαϊκή Συμμαχία για τις Οικογένειες στις 30 Μαΐου του 2007, ενώ περιλήφθηκε και στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 21-22 Ιουνίου 2007.

1.9 Στην ανακοίνωση υπενθυμίζεται πως στην Ευρώπη υπάρχουν ουσιαστικά τρεις τύποι παρέμβασης για την υποστήριξη της οικογένειας: αντιστάθμιση των άμεσων και έμμεσων δαπανών που συνδέονται με την οικογένεια, παροχή βοήθειας στους γονείς για την εκπαίδευση και τη φύλαξη των παιδιών και μέριμνα για τα εξαρτημένα άτομα, προσαρμογή στις συνθήκες εργασίας και απασχόλησης και τέλος οργάνωση για την πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινής ωφελείας σε τοπικό επίπεδο. Αυτές οι διαστάσεις είχαν διαφορετική εξέλιξη στα διάφορα κράτη μέλη ανάλογα με τις διαφορετικές πολιτικές επιλογές και τους στόχους τους. Εάν και η Επιτροπή εκτιμά ότι είναι δύσκολο να υποδείξει ποιες είναι οι πιο αποτελεσματικές πολιτικές, υπογραμμίζει ωστόσο πως ορισμένα κράτη (όπως οι σκανδιναβικές χώρες) κατάφεραν να συνδυάσουν πολιτικές που προάγουν τόσο την συμφιλίωση επαγγελματικού και οικογενειακού βίου όσο και την ισότητα των φύλων, με τις οποίες επιτυγχάνεται υψηλό ποσοστό γονιμότητας, ενώ ταυτόχρονα καταγράφεται και υψηλό ποσοστό απασχόλησης των γυναικών.

1.10 Μολονότι οι οικογενειακές πολιτικές με την στενή έννοια του όρου, είναι αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών, η Επιτροπή υπενθυμίζει πως η ΕΕ πάντα προσπαθούσε κατά την διάρκεια της πολιτικής της δράσης, να λάβει υπόψη την οικογενειακή διάσταση και την ποιότητα ζωής των μελών της. Εκτός αυτού, η συμφιλίωση οικογενειακού και επαγγελματικού βίου έγινε ένας από τους βασικούς άξονες των κοινοτικών πολιτικών απασχόλησης, στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβώνας.

1.11 Στην ανακοίνωση της Επιτροπής καθορίζονται στη συνέχεια τα χαρακτηριστικά της Ευρωπαϊκής Συμμαχίας για τις Οικογένειες και η κοινοτική δράση που αποσκοπεί στην υποστήριξή της. Ειδικότερα, προβλέπεται η σύσταση ομάδας κυβερνητικών εμπειρογνομώνων υψηλού επιπέδου για τα δημογραφικά ζητήματα, η διοργάνωση ευρωπαϊκών φόρουμ και δικτύων, αλλά και εθνικών, περιφερειακών και τοπικών δικτύων, η δημιουργία —μέσω του ευρωπαϊκού ιδρύματος για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας— ενός παρατηρητηρίου ορθών πρακτικών και μια σειρά μηχανισμών έρευνας επικεντρωμένων ιδιαίτερα στο 7ο πρόγραμμα πλαίσιο. Τέλος, η Επιτροπή προτίθεται να χρησιμοποιήσει τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ για να στηρίξει την παροχή ίσων ευκαιριών και την συμφιλίωση οικογενειακού και επαγγελματικού βίου.

2. Διαπιστώσεις και προκλήσεις

2.1.1 Το ζήτημα της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών είναι αναμφισβήτητο ευρύ και πολύπλοκο και εντάσσεται στο πιο διαρθρωμένο πλαίσιο των προκλήσεων που έχουν προκύψει από διαφορετικές κοινωνικές, οικονομικές και διεθνείς αλλαγές, όπως η γήρανση του πληθυσμού, οι οποίες θα έχουν σοβαρές συνέπειες στη

μελλοντική ζωή των ευρωπαίων πολιτών, ιδιαίτερα όσον αφορά τις συνθήκες εργασίας και τις κοινωνικές συνθήκες. Στην ανακοίνωσή της, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η στρατηγική της Λισσαβώνας παρέχει τη βάση στην οποία θα στηριχθεί η οικογενειακή πολιτική για να εκσυγχρονιστεί με την προώθηση των ίσων ευκαιριών, και κυρίως με τη βελτίωση των όρων συμφιλίωσης επαγγελματικού και οικογενειακού και προσωπικού βίου, πράγμα που αυξάνει τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Η συμφιλίωση αυτή επισημαίνεται και στις γενικές κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση, σύμφωνα με τις οποίες η πολιτική απασχόλησης θα πρέπει να προσαρμοστεί στις συνθήκες του οικογενειακού βίου και στις αλλαγές που σημειώνονται κατά τις διάφορες φάσεις. Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού η οποία αφορά την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη, εστιάζεται στη βελτίωση της κατάστασης των φτωχών παιδιών και των οικογενειών τους, με την μακροπρόθεσμη υποστήριξη των εξαρτώμενων ατόμων και τον εκσυγχρονισμό των συνταξιοδοτικών συστημάτων.

2.1.2 Οι επαφές μεταξύ των γενεών που πραγματοποιούνται και εξελίσσονται μέσα στην οικογένεια είναι μια μεγάλη πρόκληση ακόμη και για την Ευρώπη. Η οικογένεια είναι ο κατ'εξοχήν χώρος όπου αναπτύσσεται φυσιολογικά η αλληλεγγύη μεταξύ των φύλων και ο κύκλος της ζωής. Οι κοινωνικές αλλαγές επέφεραν ποικίλες διαφορές στις οικογενειακές δομές. Κατά τον σχεδιασμό μέτρων πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των διαφορετικών οικογενειακών καταστάσεων σε σχέση με την επικουρικότητα και με τις εθνικές νομοθεσίες (*).

2.1.3 Οι πιο πρόσφατες εκθέσεις σχετικά με την κοινωνική και δημογραφική κατάσταση αναφέρουν ότι σε διάφορες χώρες ο αριθμός των οικογενειών αυξάνεται, ενώ αντιθέτως το μέγεθος τους μειώνεται. Ταυτόχρονα, η δομή της οικογένειας αλλάζει πολύ πιο γρήγορα σε σύγκριση με παλαιότερα λόγω της μείωσης των γάμων (ο αριθμός των γάμων μειώθηκε από 8 ανά 1 000 κατοίκους τη δεκαετία του 1960 σε 5,1 γάμους ανά 1 000 κατοίκους το 1999), λόγω της αύξησης της ηλικίας γάμου, λόγω των χωρισμών και των διαζυγίων, λόγω των ανθρώπων που ζουν μόνοι και λόγω της αύξησης του αριθμού των παιδιών που γεννιούνται χωρίς να έχει προηγηθεί γάμος. Για το λόγο αυτό, στο εσωτερικό της ΕΕ, το ποσοστό των παιδιών που ζουν σε μονογονεϊκή οικογένεια αυξήθηκε κατά 50 % από το 1983, και σήμερα το 13 % των παιδιών της ΕΕ ζουν σε μια οικογένεια που αποτελείται από έναν μόνο γονέα (με το υψηλότερο ποσοστό, 25 %, στη Μεγάλη Βρετανία) (†). Ολοένα και περισσότερα παιδιά ζουν σε μεικτές οικογένειες, όπου υπάρχουν αρκετοί παππούδες και αδελφία από προηγούμενες οικογένειες. Η υιοθεσία παιδιών από χώρες εκτός Ευρώπης αυξάνεται, και λόγω της μετανάστευσης εμφανίζεται ένα νέο οικογενειακό πνεύμα.

2.1.4 Το ποσοστό γονιμότητας στην Ευρώπη είναι σήμερα γύρω στο 1,45 παιδιά ανά γυναίκα, συνεπώς πολύ χαμηλότερο από το ποσοστό ανανέωσης του πληθυσμού. Τα πιο χαμηλά επίπεδα τα συναντάμε στις χώρες της Μεσογείου και στις ανατολικές χώρες. Η μείωση της γεννητικότητας είναι γενικό φαινόμενο στο εσωτερικό της ΕΕ και έχει σημειώσει πτώση πάνω από 45 % από τη δεκαετία του 1960 έως σήμερα.

(*) Βλ. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 28ης Σεπτεμβρίου 2005 με θέμα: «Πράσινο Βιβλίο για το εφαρμοστέο δίκαιο και τη διεθνή δικαιοδοσία σε υποθέσεις διαζυγίου», εισηγητής: ο κ. R. Retureau (ΕΕ C 24, 31.1.2006), όπου αναφέρεται ότι «το Πράσινο Βιβλίο (φρονιμός) προτείνει να μην επιλεγεί η οδός της εναρμόνισης του ουσιαστικού δικαίου».

(†) Eurostat, Πληθυσμός στην Ευρώπη, 2005. Αν και η διάδοση των οικογενειών που αποτελούνται από έναν γονέα είναι πολύ διαφορετική στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στην Ιταλία είναι λιγότερο διαδεδομένη, σε αντίθεση με την Σουηδία), η σύνθεση των φύλων είναι ίδια σε όλες τις εθνικές πραγματικότητες (με φανερή υπεροχή των γυναικών), με μοναδική εξαίρεση την Σουηδία όπου το 26 % των γονέων που είναι μόνοι αποτελείται από άντρες.

2.1.5 Η κοινωνία μας αριθμεί ολοένα και λιγότερους νέους και παιδιά και περισσότερους συνταξιούχους και ηλικιωμένους. Το 1950, το 40 % του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν λιγότερο από 25 χρονών. Το 2000 η ίδια ηλικία ήταν μόνο το 30 % και το 2025 θα μειωθεί στο 25 %. Αντιθέτως, το 1950 μόνο 1 άτομο στους 10 υπερέβαινε τα 65 χρόνια, ενώ το 2000 ήταν 1 στους 6 και το 2025 θα πλησιάσει το 1 προς 4. Αυτοί οι αριθμοί υποδηλώνουν βαθιές αλλαγές στη δομή της κατανάλωσης, στην ανάγκη στέγασης και μέριμνας, στην κοινωνική συμπεριφορά και στις προτεραιότητες της δημόσιας διοίκησης.

2.1.6 Βεβαίως, σήμερα χάρη στα διαφορετικά πρότυπα κοινωνικής ασφάλισης που υπάρχουν στην Ευρώπη, λόγω των συνθηκών εργασίας και της προόδου της ιατρικής, το μεγαλύτερο μέρος των ηλικιωμένων μπορεί να βασιστεί σε ολοένα και μεγαλύτερο χρόνο ζωής και σε ένα εισόδημα σχετικά άνετο. Ωστόσο υπάρχουν σοβαρά προβλήματα φτώχειας, που αγγίζουν το 1/6 των γυναικών πάνω από 65 χρονών, και γενικά το 1/4 των ηλικιωμένων που ζουν μόνοι (*). Το πρόβλημα της φτώχειας και του αποκλεισμού των ηλικιωμένων γυναικών οφείλεται συνήθως στην ελλιπή ή ανύπαρκτη επαγγελματική εμπειρία. Η κατάσταση αυτή καθίσταται προφανώς πολύ πιο σοβαρή για όσους υπερβαίνουν τα εβδομήντα ή και τα ογδόντα χρόνια, δημιουργώντας ένα αβάστακτο βάρος στις οικογένειες εφόσον το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας αδυνατεί να παράσχει τις κατάλληλες υπηρεσίες.

2.2 Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο (*), το 97 % των Ευρωπαίων θεωρεί την οικογένεια ως έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες στη ζωή τους αμέσως μετά την υγεία. Η θετική αυτή γνώμη των Ευρωπαίων είναι ακόμη πιο σημαντική εάν ερωτηθούν να εκφράσουν την άποψη τους για το μέλλον (*). Η σημασία της οικογένειας είναι προφανής όταν υπάρχει ανάγκη από βοήθεια: το 70 % αναφέρει ότι στρέφεται στον σύντροφό του, ενώ το 25 % απευθύνεται σε ένα άλλο μέλος της οικογένειας ιδιαίτερα στην περίπτωση ασθένειας (88 %) ή όταν υπάρχει ανάγκη συμβουλής (78 %) ή χρημάτων (68 %).

2.3 Οι οικογένειες στην Ευρώπη ζουν ολοένα και περισσότερο σε περιοχές έξω από τις μεγαλουπόλεις. Αυτό το πρότυπο όμως, κρύβει μεγάλες διαφοροποιήσεις ανά ομάδα ηλικιών: οι πολύ ηλικιωμένοι και οι νέοι είναι πιο δεμένοι με τις μεγαλουπόλεις, ενώ οι οικογένειες με παιδιά και τα άτομα που πρόκειται να συνταξιοδοτηθούν τείνουν στο να μετακινούνται προς τα μικρά αστικά κέντρα. Η διαφορετική επιλογή εγκατάστασης ανά ομάδα ηλικιών δημιουργεί καινούργια προβλήματα όσον αφορά τις υπηρεσίες και την κοινωνική συνοχή στις μητροπολιτικές περιοχές, ενώ το φαινόμενο γίνεται ακόμα πιο έντονο εξαιτίας των μεταναστευτικών

ρευμάτων, που κατά μέσο όρο είναι εντονότερα στις πόλεις, λόγω της μεγαλύτερης ζήτησης εργατικού δυναμικού.

2.4 Με βάση την ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού, το ποσοστό του πληθυσμού της Ευρώπης άνω των εβδομήντα πέντε ετών έχει αυξηθεί αγγίζοντας το 17,2 % το 2005 (ΕΕ των 15). Οι γυναίκες λόγω της μακροζωίας τους, αποτελούν το σημαντικότερο ποσοστό του αυξανόμενου συντελεστή γήρανσης και σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη αντιπροσωπεύουν πάνω από το 50 % του πληθυσμού, με ηλικία που υπερβαίνει τα 65 έτη.

2.5 Αναφορικά με τη φτώχεια, περίπου 72 εκατομμύρια άτομα είναι φτωχά στην ΕΕ των 25 (δηλαδή το 15 %) και 26 εκατομμύρια αντιμετωπίζουν το φάσμα της φτώχειας (*). Από αυτούς, τα 12 εκατομμύρια περίπου είναι ηλικιωμένοι. Το 9 % του πληθυσμού της ΕΕ έχει ζήσει σε μια οικογένεια με χαμηλό εισόδημα για τα δυο από τα τελευταία τρία χρόνια της ζωής του. Ο κίνδυνος της φτώχειας επικεντρώνεται συνήθως στις οικογένειες που δεν έχουν πια παιδιά. Περίπου το 20 % των 94 εκατομμυρίων νέων κάτω των 18 ετών στην Ευρώπη αντιμετωπίζει το φάσμα της φτώχειας, ενώ κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών δεκαετιών το ποσοστό της φτώχειας των παιδιών έχει αυξηθεί σε όλα τα κράτη της ΕΕ και σήμερα υπερβαίνει το ποσοστό του συνολικού πληθυσμού, ιδίως στις περιπτώσεις των μονογονεϊκών οικογενειών, στις οικογένειες που πληττονται από την ανεργία ή την υποαπασχόληση, όπως επίσης και στις πολυάριθμες οικογένειες. Τα παιδιά των φτωχών οικογενειών υποφέρουν από στερήσεις, έχουν περισσότερα προβλήματα υγείας, βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, έχουν αρνητικά αποτελέσματα στο σχολείο, πράγμα που συνεπάγεται εμφανές κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό κόστος για το μέλλον. Αυτή η έλλειψη μέριμνας για τα δικαιώματα των παιδιών υποθάλλει τα εγκλήματα κατά των παιδιών και το εμπόριο παιδιών.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Ανεξάρτητα απ' όσα αναφέρθηκαν στην εισαγωγή, τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δυσκολεύονται να αντιμετωπίσουν την οικογένεια ως μία κοινωνική δομή που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην σημερινή κοινωνία και επομένως αξίζει να τύχει μεγαλύτερου κοινοτικού ενδιαφέροντος.

3.2 Παρότι, τόσο σε διεθνές όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, υπάρχει πληθώρα από επίσημες Δηλώσεις — εκ μέρους διαφόρων δημοσίων οργανισμών — που αποδίδουν στην οικογένεια έναν θεμελιώδη ρόλο για την κοινωνία, στην πραγματικότητα η Ευρώπη δεν φαίνεται να έχει συμπεριλάβει την οικογένεια στις προτεραιότητες της, οι οποίες βασίζονται ουσιαστικά σε δυο κατηγορίες: από τη μια

(*) Η φτώχεια υπολογίζεται εδώ με βάση τα επίπεδα εισοδήματος κάθε κράτους μέλους, έτσι φαίνεται χαμηλότερη σε μερικά από τα νέα κράτη μέλη (για παράδειγμα, μόνο το 6 % στην Πολωνία), ενώ είναι πολύ πιο υψηλή σε άλλα κράτη όπως στην Ιρλανδία (44 %), την Ελλάδα (33 %), την Πορτογαλία (30 %), το Βέλγιο (26 %) ή τη Μεγάλη Βρετανία (24 %). Η κοινωνική πραγματικότητα στην Ευρώπη, έγγραφο διαβούλευσης της ΒΕΡΑ, Μάρτιος 2007.

(*) Ευρωβαρόμετρο 273, Ευρωπαϊκή κοινωνική πραγματικότητα, Φεβρουάριος 2007.

(*) Πρβλ. το βιβλίο *Valori a confronto*, των R. Gubert και G. Pollini, Μιλάνο 2006, το οποίο βασίζεται στα στοιχεία της έρευνας European Values Study, η οποία περιλάμβανε 40.000 πολίτες 33 ευρωπαϊκών κρατών (στα κράτη μέλη της Ε.Ε. προστίθενται και τα άλλα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης) και πραγματοποιήθηκε σε διάφορα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια. Η έρευνα «The demographic future of Europe», που πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Robert Bosh μαζί με το ομοσπονδιακό γερμανικό ινστιτούτο δημογραφικής έρευνας, με τη συμμετοχή 34 000 πολίτες από 14 ευρωπαϊκά κράτη, επιβεβαιώνει τους στενούς δεσμούς των ευρωπαίων με την οικογένειά τους.

(*) Ο υπολογισμός έχει πραγματοποιηθεί με βάση το 60 % του μέσου εισοδήματος ως όριο της φτώχειας. Κοινωνική κατάσταση στην Ευρώπη 2004 και Eurostat 2003. Βλέπε επίσης την Έκθεση για την κοινωνική κατάσταση στην Ευρώπη 2005-2006, που δημοσιεύτηκε την άνοιξη του 2007 από την Επιτροπή, με θέμα την ισορροπία μεταξύ των γενεών σε μια Ευρώπη που γηράσκει.

πλευρά, η ελεύθερη αγορά και ο ανταγωνισμός, και από την άλλη η ισότητα των ευκαιριών για όλους τους πολίτες. Η αναφορά αυτών των δυο παραδειγμάτων είναι προφανής, για παράδειγμα, στη Στρατηγική της Λισαβώνας και στην κοινωνική ατζέντα 2005-2010.

3.3 Σε γενικές γραμμές, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντιμετωπίζει το θέμα της οικογένειας βασιζόμενη στην κοινωνική πολιτική, στην απασχόληση και στην ισότητα των ευκαιριών ⁽¹⁰⁾. Συνήθως όμως σε πολλά έγγραφα που σχετίζονται με θέματα όπως οι νέοι, τα δικαιώματα των παιδιών, τα εκπαιδευτικά ζητήματα, κ.λπ., η ίδια η έννοια της οικογένειας είναι απύσχα και η προσέγγιση αυτή επικεντρώνεται στα ατομικά δικαιώματα ή, καλύτερα, στο άτομο σαν οικονομικό υποκείμενο. Σπάνια το άτομο εξετάζεται από την πλευρά των σχέσεών του, που το τοποθετούν κατά πρώτο λόγο τόσο ως μέλος μιας οικογένειας όσο και στο πλαίσιο ενός συστήματος κοινωνικών σχέσεων. Η οικογένεια όμως εξακολουθεί να διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο στην πορεία ανάπτυξης του ατόμου και το συνοδεύει στην κοινωνική και επαγγελματική του ένταξη και πολύ συχνά το συνδράμει σε περίπτωση ασθένειας, προσωρινής ή μόνιμης κατάστασης ανάγκης ή εξάρτησης. Οι υπηρεσίες που παρέχουν οι δημόσιες διοικήσεις παραμένουν θεμελιώδεις ιδιαίτερα όσον αφορά την προώθηση της συμφιλίωσης επαγγελματικού και οικογενειακού βίου, την πρόληψη της φτώχειας και της ανεργίας στις οικογένειες και την υποστήριξη και συνδρομή οικογενειών που αντιμετωπίζουν ασθένειες, κατάχρηση ναρκωτικών, δυσκολία στην ανατροφή των παιδιών και οικογενειακή βία. Οι υπηρεσίες όμως αυτές από μόνες τους δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις συναισθηματικές και ψυχολογικές ανάγκες του ατόμου, είτε πρόκειται για το άτομο που δέχεται τη φροντίδα είτε για το άτομο που την παρέχει ⁽¹¹⁾.

3.4 Η αυξανόμενη έκκληση των ευρωπαίων πολιτών να εστιαστεί η προσοχή στην οικογένεια, φαίνεται να επέφερε θετικά αποτελέσματα εκ μέρους της Γερμανικής Προεδρίας της ΕΕ, η οποία πρότεινε μια «μεγάλη συμμαχία» μεταξύ των θεσμικών οργάνων με σκοπό τον συντονισμό των πολιτικών, έτσι ώστε να αντισταθμιστεί η μείωση των γεννήσεων και η αύξηση των ηλικιωμένων. Τα τελευταία δυο χρόνια καταγράφεται μια φάση ανάκαμψης που ενδιαφέρει όλα τα όργανα της ΕΕ και χαρακτηρίζεται από μια πιο συστηματική, στρατηγική και μακροπρόθεσμη προσέγγιση και, άρα, με μεγαλύτερες δυνατότητες.

3.5 Αυτή η ανάκαμψη είναι προφανής στις σημαντικές διατάξεις του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την οικογένεια ⁽¹²⁾ αν και, κατά τη μεταρρύθμιση των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα ήταν επιθυμητό να προστεθεί στο άρθρο 3, που αφορά τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σαφής αναφορά στην «υποστήριξη της οικογενειακής ζωής».

3.6 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ανακοίνωση της Επιτροπής στην οποία υπάρχει συγκεκριμένη λειτουργική ατζέντα προκειμένου να

υλοποιηθεί η προτεινόμενη Συμμαχία για τις Οικογένειες. Αυτή η ατζέντα είναι μια εποικοδομητική πλατφόρμα η οποία περιλαμβάνει διάφορες προτάσεις της ΕΟΚΕ και γενικότερα τις συζητήσεις των τελευταίων χρόνων που αφορούν τις προκλήσεις των δημογραφικών αλλαγών, τη στήριξη της συνεργασίας και της σύμπραξης διαφόρων φορέων, την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών των οικογενειών που φροντίζουν παιδιά και άλλα εξαρτημένα άτομα ώστε να βελτιωθεί η συμφιλίωση επαγγελματικού και οικογενειακού βίου ακόμη και μέσω μιας αποτελεσματικής επένδυσης σε ένα ποιοτικό σύστημα υπηρεσιών για τα παιδιά και τις οικογένειες, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην ανάκαμψη μιας νέας και σταθερής αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών.

3.7 Παραμένει όμως λυπηρό το γεγονός ότι λόγω της έλλειψης υποστήριξης κάποιων κρατών μελών, δεν μπόρεσε να εφαρμοστεί η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού, που θα μπορούσε να δώσει μια μεγαλύτερη στρατηγική και διαδρωτική βαρύτητα στην Συμμαχία. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει όμως ότι η ανακοίνωση αυτή παρέχει ενδεχομένως βάσεις για να αναπτυχθεί μια οργανική πλατφόρμα, χωρίς να θίγει τη δυνατότητα περαιτέρω εξελίξεων που θα βασίζονται σε έναν σαφέστερο συντονισμό.

3.8 Θα χρειαστεί επίβλεψη ώστε, μετά την αποφασιστική ώθηση που δόθηκε από τη Γερμανική Προεδρία, να μην υπάρξει ο κίνδυνος περιθωριοποίησης αυτής της προσπάθειας. Στο πλαίσιο του νέου και ολοένα εντονότερου ενδιαφέροντος από την πλευρά διαφόρων ευρωπαϊκών αρχών όσον αφορά τα κοινωνικά ζητήματα και την ευημερία των πολιτών, η οικογένεια αρχίζει να βρίσκεται στο επίκεντρο της προσοχής, της σκέψης και της δράσης. Αυτά τα πρώτα δειλά ανοίγματα θα πρέπει να ενδυναμωθούν και να αναπτυχθούν σταδιακά με ένα λεπτομερές σχέδιο εργασίας που θα ολοκληρωθεί με το 3ο ευρωπαϊκό δημογραφικό φόρουμ το οποίο προβλέπεται να πραγματοποιηθεί το 2010.

3.9 Γενικότερα, το βασικό θέμα είναι να αναγνωριστεί πραγματικά η πρακτική και η ουσιαστική συμβολή που οι οικογένειες συνεχίζουν να εξασφαλίζουν στην κοινωνία μας και στην πραγματική φροντίδα των ατόμων κάθε ηλικίας και να ληφθεί επίσης υπόψη η κοινωνική και οικονομική χρησιμότητα, όπως και η πιθανή και δυσβάστακτη αύξηση των εξόδων όσον αφορά τις κοινωνικές υπηρεσίες σε περίπτωση που η οικογένεια δεν υποστηρίζεται κατάλληλα και δεν ενθαρρύνεται κατά την εκτέλεση του ρόλου της.

3.10 Εν προκειμένω οι κοινωνικοί εταίροι διαδραματίζουν έναν σπουδαίο ρόλο σε διάφορα επίπεδα. Στο πλαίσιο του πρώτου κοινού προγράμματός τους 2003-2006 οι κοινωνικοί εταίροι παρουσίασαν μια σειρά δράσεων για την ισότητα των ευκαιριών με ιδιαίτερη έμφαση στην συμφιλίωση οικογενειακού και επαγγελματικού βίου και στα συναφή θέματα. Το δεύτερο πρόγραμμά τους για το 2006-2008 βασίζεται σε μια ευρεία ανάλυση των

⁽¹⁰⁾ Τα ζητήματα που αφορούν την οικογένεια ανατίθενται στην Γενική Διεύθυνση απασχόλησης, κοινωνικής πολιτικής και ίσων ευκαιριών. Άλλα σχετικά έγγραφα με την Ευρωπαϊκή Συμμαχία για τις Οικογένειες μπορούν να βρεθούν στην ιστοσελίδα http://ec.europa.eu/employment_social/families/index_en.html. Είναι λυπηρό όμως το ότι δεν υπάρχει πρόσβαση στο αξιολογικό έργο που πραγματοποιήθηκε πριν το 2000 από το Παρατηρητήριο για την οικογένεια που ιδρύθηκε το 1989, καθώς και σε όλες τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν για πάνω από μια δεκαετία.

⁽¹¹⁾ Susy Giullari και Jane Lewie, *The Adult Worker Model, Gender equality and care; politique sociale et développement*, Έγγραφο του προγράμματος 19, Ινστιτούτο ερευνών των Ηνωμένων Εθνών για την κοινωνική εξέλιξη, Απρίλιος 2005.

⁽¹²⁾ Βλ. άρθρα 7, 9, 14, 24-3, 33, 34.

κυριοτέρων προκλήσεων της αγοράς εργασίας ⁽¹³⁾. Η ΕΟΚΕ παροτρύνει τους κοινωνικούς εταίρους να συνεχίσουν προς αυτή την κατεύθυνση.

3.11 Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη η διαρθρωτική διάσταση του ρόλου παραγωγής και αναπαραγωγής του κοινωνικού κεφαλαίου και της δημιουργίας σχέσεων, ο οποίος είναι απαραίτητος για την ευημερία του ατόμου και της κοινωνίας ολόκληρης. Ο χρόνος που αφιερώνεται στα παιδιά και στην οικογένεια αφαιρείται αναμφισβήτητα από την σταδιοδρομία αλλά είναι επίσης μια επένδυση στην φροντίδα και την εκπαίδευση των ατόμων που θα πρέπει να αναγνωρίζεται και να ενθαρρύνεται: με την προσθήκη ενδεχομένως στα ήδη υπάρχοντα μέτρα (μετακινήσεις, φοροαπαλλαγές, γονικές άδειες, κ.λπ.) και κάποιας μορφής συνταξιοδοτικής αναγνώρισης για τον χρόνο που αφιερώνεται στα εξαρτημένα άτομα τα οποία ζουν στην οικογένεια ⁽¹⁴⁾, ούτως ώστε να αποφευχθεί η δημιουργία ενός μελλοντικού χρέους σχετικά με την αλληλεγγύη των γενεών (σε σχέση με ανεπαρκείς συντάξεις και επομένως μεγαλύτερου κινδύνου φτώχειας) το οποίο θα επιβαρύνει περισσότερο τις γυναίκες.

3.12 Επίσης θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η διάσταση του δωρεάν παρεχόμενου χρόνου, που δύσκολα υπολογίζεται και συχνά είναι αόρατος αλλά που επηρεάζει βαθιά την ποιότητα της κοινωνικής ζωής, πράγμα που ολόένα και περισσότερο επιδιώκεται και εκτιμάται από το μεγαλύτερο μέρος των ανθρώπων.

3.13 Απαιτείται ωστόσο να εκφραστεί μια άλλη σαφής, θετική και κοινωνική εκτίμηση απέναντι σε αυτή τη διαρθρωτική και θεμελιώδη διάσταση των ατόμων, δημιουργό του κοινωνικού δεσμού, η οποία να συνάδει με την καλύτερη εξέλιξη και αποδοχή των υπόλοιπων όρων που αφορούν το περιβάλλον και τις υπηρεσίες, ώστε να καταστεί δυνατή η υλοποίηση των προσδοκιών τους για τη δημιουργία οικογένειας, την απόκτηση του επιθυμητού αριθμού παιδιών και την ικανότητα να φροντίζουν χωρίς άγχος τα αγαπημένα τους πρόσωπα.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Στην ανακοίνωση της Επιτροπής προτείνονται ήδη κάποιες θετικές και καλά διαρθρωμένες μέθοδοι εργασίας που σχετίζονται με τους στόχους και τις αρχικές εφαρμογές (όπως η σύσταση της ομάδας υψηλού επιπέδου από κυβερνητικούς εμπειρογνώμονες για τα δημογραφικά ζητήματα). Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει αυτές τις μεθόδους εργασίας, ενθαρρύνει την πλήρη εξέλιξή τους και ελπίζει στη συνεχή και κατάλληλη διαφήμισή τους, καθώς και στην κοινοποίηση της προόδου που σημειώνουν, ώστε να εξασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή σε αυτή τη διαδικασία.

⁽¹³⁾ Τον Ιούλιο του 2007 οι κοινωνικοί εταίροι της Ευρώπης απέστειλαν επιστολή στον επίτροπο Špidla με την οποία εξέφρασαν την επιθυμία να αποσαφηνιστεί η οδηγία για την οικογενειακή άδεια και την κατάσταση που αφορά τη συμφιλίωση επαγγελματικού και οικογενειακού βίου στην ΕΕ. Για τον σκοπό αυτό οι οργανώσεις συγκρότησαν μία κοινή ομάδα εργασίας η οποία θα υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο Κοινωνικών Υποθέσεων της ΕΕ που θα πραγματοποιηθεί τον Μάρτιο του 2008.

⁽¹⁴⁾ Βλ. για παράδειγμα τα νέα μέτρα που προβλέπονται στην Φινλανδία, όπου οι κοινωνικοί εταίροι διαπραγματεύτηκαν το 2003 μια σημαντική μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, η οποία εγκρίθηκε από το κοινοβούλιο το 2004 και άρχισε να ισχύει το 2005. Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε στην ιστοσελίδα: www.tyoelake.fi τις σελίδες που είναι στα αγγλικά.

4.2 Όσον αφορά τη θετική συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών φορέων που είναι πολύ σημαντική λόγω του καθοριστικού και σπουδαίου ρόλου που έχουν οι θεσμοί αυτοί στην παραγωγή των κοινωνικών υπηρεσιών και στην υλοποίηση αποτελεσματικών δοκιμών, κρίνεται σκόπιμο όχι μόνο να προωθηθεί η δημιουργία τοπικών και περιφερειακών φόρουμ, αλλά και να κληθεί η Επιτροπή να διαδραματίσει έναν εποικοδομητικό ρόλο και, από κοινού με τους ενδιαφερόμενους φορείς, να καταρτίσει και να υποστηρίξει ένα διαρθρωμένο σχέδιο για τα φόρουμ και τις πρωτοβουλίες όλων των κρατών της Ένωσης ώστε να εξασφαλιστεί η μέγιστη συμμετοχή στη διαδικασία.

4.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η δημιουργία ενός Παρατηρητηρίου ορθών πρακτικών στον τομέα της οικογενειακής πολιτικής, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, πρέπει να υποστηριχθεί και συνιστά να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο της στενής διαβούλευσης των φορέων της κοινωνίας των πολιτών, ιδιαίτερα των οικογενειακών ενώσεων, στις διάφορες φάσεις αυτής της διαδικασίας, είτε για να προσδιορίσουν τις βέλτιστες πρακτικές είτε για να τις συγκρίνουν και να τις αναλύσουν.

4.4 Στη συνέχεια θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε η κύρια δράση του Παρατηρητηρίου αυτού να μην περιοριστεί μόνο στα οικογενειακά ζητήματα που σχετίζονται με τον επαγγελματικό βίο, αλλά να προσανατολιστεί στον καθορισμό των αναγκών της οικογένειας και των γενεών, όπως και στην προσφορά και στις επενδύσεις που προορίζονται να προστατεύσουν και να προωθήσουν την ανάπτυξη μιας νέας αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών. Με αυτό τον τρόπο θα καταστεί δυνατή η προβολή της κατάστασης των υποδομών της κοινωνικής ιθαγένειας στα κράτη μέλη της Ένωσης ⁽¹⁵⁾.

4.5 Η ΕΟΚΕ προτείνει να ερευνηθούν οι ακόλουθοι ειδικοί άξονες εργασίας:

— ο ρόλος και οι επιπτώσεις των φορολογικών πολιτικών (τόσο όσον αφορά τις μεταβιβάσεις όσο και τις εκπτώσεις και τις φορολογικές ελαφρύνσεις) που εφαρμόζονται από τα διάφορα κράτη της Ένωσης για την υποστήριξη ή την επιβάρυνση της οικογενειακής ζωής, ιδιαίτερα όσον αφορά τα παιδιά (από τη γέννησή τους, έως τη φροντίδα και την εκπαίδευσή τους) και τους ενήλικες που συντηρούνται από τις οικογένειές τους, η συμφιλίωση επαγγελματικού και οικογενειακού βίου, η απασχόληση των γυναικών και η δικαιότερη κατανομή των καθηκόντων μεταξύ ανδρών και γυναικών·

— οι πολιτικές και οι δράσεις στον τομέα της ενεργού τρίτης ηλικίας, επειδή αυξάνεται συνεχώς η χρονική περίοδος μεταξύ του χρόνου συνταξιοδότησης και των καταστάσεων εξάρτησης που οφείλονται σε ασθένειες ή στην προχωρημένη ηλικία, καθώς και η ανάπτυξη πρωτοβουλιών και δράσεων που αφορούν την συμμετοχή και τα καθήκοντα των ηλικιωμένων στις κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες υπέρ της δικής τους κοινωνίας, ώστε να αυξάνεται η ποιότητα του συνολικού κοινωνικού κεφαλαίου·

⁽¹⁵⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, της 10ης Δεκεμβρίου 2003, με θέμα Ατζέντα για την κοινωνική πολιτική (εισηγητής: JAHIER), ΕΕ C 80 της 30.3.2004.

— η προοπτική του κύκλου της ζωής, ώστε να αναζητηθεί εάν είναι δυνατή η αντικατάσταση της υφιστάμενης διαμήκους διάστασης του μέσου όρου διαβίωσης ⁽¹⁶⁾ με μια εναλλακτική, πιο προσιτή προσέγγιση όπου η οικογενειακή επένδυση, οι παύσεις της επαγγελματικής δραστηριότητας των εργαζομένων για την φροντίδα των παιδιών ή άλλων ατόμων που χρειάζονται φροντίδα ή ακόμη και για την ίδια τους την κατάρτιση, να μην θεωρούνται ως μια τυχαία εξαίρεση ή να μην είναι εις βάρος της επαγγελματικής δραστηριότητας, ιδιαίτερα των γυναικών, αλλά να καταστούν σταδιακά μια κανονική και φυσιολογική κατάσταση για το μεγαλύτερο μέρος των ανδρών και των γυναικών που το επιθυμούν ⁽¹⁷⁾.

— ως προς αυτό, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η σημαντική αύξηση του αριθμού των μονογονεϊκών οικογενειών που αναφέρεται παραπάνω υπάρχει κίνδυνος να οδηγήσει σε μοναχικά γηρατειά κατά τα οποία τα απολύτως αναγκαία έξοδα θα είναι δυσβάστακτα για τα άτομα, ενώ μια ευμετάβλητη διάρθρωση του κύκλου ζωής θα μπορούσε να επηρεάσει σοβαρά το επίπεδο ζωής τους. Για το λόγο αυτό, πρέπει να μελετηθούν τα προς λήψη μέτρα ώστε το ύψος των συντάξεων να μπορεί να διασφαλίζει αξιοπρεπές επίπεδο ζωής για όλους, χωρίς να αντικαθίσταται ο χρόνος που αφιερώνεται στην ανατροφή των παιδιών και οι συντάξεις θα πρέπει να καθορίζονται σε ατομική βάση μεταξύ των μελών της οικογένειας.

— οι κοινωνικές συνέπειες και οι δαπάνες της παιδικής φτώχειας (συμπεριλαμβανομένης της εγκληματικότητας κατά των παιδιών) · η υποστήριξη οικογενειών που αντιμετωπίζουν ασθένειες, ανεργία, κατάχρηση ναρκωτικών, προβλήματα ψυχικής υγείας, οικογενειακή βία και δυσκολίες στην ανατροφή των παιδιών· τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι και των δύο φύλων όσον αφορά την ανεξαρτησία τους και τη δημιουργία οικογένειας.

4.6 Υπάρχουν επίσης δυο τομείς που ακόμη δεν έχουν ερευνηθεί πολύ και για τους οποίους η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επιδείξει μεγαλύτερη και πιο ουσιαστική προσοχή στο πλαίσιο της παρούσας στρατηγικής:

— οι στεγαστικές πολιτικές, που ουσιαστικά ακόμα σχεδιάζονται εντός ενός κύκλου ζωής όπου το τμήμα που είναι αφιερωμένο στην εργασία είναι το επικρατέστερο, και που δεν φαίνεται πλέον να αντιστοιχεί στην σημερινή πραγματικότητα ⁽¹⁸⁾. Ιδιαίτερα όσον αφορά τις κοινωνικές κατοικίες, τόσο σχετικά με την ανάπτυξη βρεφονηπιακών σταθμών για τις οικογένειες όσο και με το δικαίωμα και την πραγματική δυνατότητα να ζουν στο σπίτι τους τα άτομα που χρήζουν φροντίδας και θεωρούνται εξαρτημένα·

— η κατάσταση των ατόμων με αναπηρία ή των εξαρτημένων ατόμων, που συχνά ζουν σε δική τους κατοικία ή στην κατοικία

της οικογένειάς τους, που αποτελούν όχι μόνο πρόκληση για την εισαγωγή νέου τύπου υπηρεσιών και νέων προϊόντων που θα βοηθούν τα ηλικιωμένα άτομα να ζουν ανεξάρτητα στο σπίτι τους, αλλά και πρόκληση για τις δυναμικές της αλληλεγγύης των ατόμων και των οικογενειών, οι οποίες γίνονται αντιληπτές μόνο σε περιπτώσεις κοινωνικών τραγωδιών.

4.7 Ιδιαίτερης προσοχής χρήζει επίσης η πρόσφατη πρόταση που έγινε στα διάφορα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα από μια ευρεία σύμπραξη οικογενειακών οργανώσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο ⁽¹⁹⁾. Η πρόταση αυτή αφορά την αίτηση αναθεώρησης των συντελεστών ΦΠΑ για είδη βρεφικής ηλικίας, αρχίζοντας από τις πάνες για βρέφη. Σχετικά με αυτό υπήρξε ήδη μια οριστική πολιτική δέσμευση από την πλευρά της Επιτροπής στις 19 Ιουλίου 2006 να υποβάλλει μια πρόταση αναθεώρησης της έκτης οδηγίας και κυρίως του παραρτήματος Η της οδηγίας 2006/112/ΕΚ, όπου απαριθμούνται τα προϊόντα και οι υπηρεσίες για τα οποία τα κράτη μέλη μπορούν ενδεχομένως να εφαρμόσουν έναν μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ όχι κατώτερο από 5 % ⁽²⁰⁾. Τα προϊόντα αυτά έχουν ένα κόστος που κατά μέσον όρο επιβαρύνει σημαντικά τον προϋπολογισμό των οικογενειών σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση αυτή η οποία ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και εντάσσεται στις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ώστε να ενθαρρυνθούν τα κράτη μέλη και να παράσχουν οικονομική υποστήριξη στις οικογένειες.

4.8 Κρίνεται σκόπιμο εντέλει να επισημανθούν ακόμη δυο ειδικές μέθοδοι εργασίας.

— η ανάγκη να καθοριστεί μια σαφέστερη ενσωμάτωση της family mainstreaming στις διάφορες πολιτικές της ΕΕ, ώστε να λαμβάνεται συστηματικά υπόψη τόσο ο αντίκτυπος στις οικογένειες των επιμέρους μέτρων που εφαρμόζονται, όσο και η οικογενειακή διάσταση στο εσωτερικό των διαφόρων τομέων κοινωνικής και οικονομικής δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να επαναφέρει σε λειτουργία την διυπηρεσιακή ομάδα, που δημιουργήθηκε το 1989 αλλά στη συνέχεια εγκαταλείφθηκε, η οποία θα μπορούσε να συντονίσει καλύτερα τη δράση της στον τομέα αυτό.

— η ανάγκη μιας συστηματικής διαβούλευσης των ευρωπαίων πολιτών και ειδικότερα των οικογενειακών συλλόγων και των κοινωνικών εταίρων, ώστε να πραγματοποιηθεί μια καλύτερη και συνεχής αξιολόγηση των μέτρων που λαμβάνονται, καθώς και μια πιο σωστή και αποτελεσματική διάδοση των πληροφοριών, και να υποστηριχθεί η διαδικασία αυτή και από οικονομική άποψη και από πλευράς θέσπισης κατάλληλων διεργασιών και αρχών. Εν προκειμένω η ΕΟΚΕ είναι ο κατ' εξοχήν φορέας που μπορεί να διασφαλίσει διαδρωτική σταθερότητα στο έργο αυτό.

⁽¹⁶⁾ Η διαβίωση σήμερα διέπεται από μια δύσκαμπτη διαδοχή των χρόνων ανάπτυξης, εκπαίδευσης, μια δύσκολη και μακροχρόνια αναμονή για την ένταξη στην αγορά εργασίας, με αναπόφευκτες συνέπειες στους χρόνους της οικογένειας και της πιθανής γεννητικότητας, ούτως ώστε σε στάδιο προχωρημένης ωριμότητας να πρέπει να αντιμετωπιστεί ο διπλός φόρτος ανατροφής των παιδιών και φροντίδας των γονέων.

⁽¹⁷⁾ Σχετικά με αυτό θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να ενθαρρυνθούν και να επεκταθούν οι ήδη προβλεπόμενες μέθοδοι ερευνητικής δράσης του Ιδρύματος του Δουβλίνου.

⁽¹⁸⁾ Ως προς αυτό γίνεται αναφορά και στην Κατοικία και περιφερειακή πολιτική (εισηγητής ο κ. GRASSO και συνηγογήτρια η κα PRUD'HOMME), EE C 161 της 13.7.2007.

⁽¹⁹⁾ Στις 15 Μαΐου του περασμένου έτους, λόγω της διεθνούς ημέρας για την οικογένεια, η ELFAC (η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία πολυμελών οικογενειών), σε συνεργασία με πολλές άλλες οργανώσεις όπως η COFACE, έκαναν έκκληση στους υπευθύνους των οργάνων με τίτλο «Ανάγκη για μειωμένο ΦΠΑ σε βασικά πράγματα για την ανατροφή των παιδιών». Περαιτέρω στοιχεία και πληροφορίες στην ιστοσελίδα www.elfac.org

⁽²⁰⁾ Σήμερα, σε ορισμένα κράτη μέλη εφαρμόζεται ήδη μειωμένος συντελεστής ΦΠΑ για τις βρεφικές πάνες, αλλά θα πρέπει να ληφθεί πιο ουσιαστική απόφαση που να περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα για τα βρέφη, από τις παιδικές τροφές έως τα είδη ένδυσης που υπάγονται στον μέγιστο συντελεστή ΦΠΑ.

5. Συμπεράσματα

5.1 Το θέμα της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών δεν θα πρέπει να πριμοδοτεί ή να περιορίζεται μόνο στο δημογραφικό ζήτημα — αν και είναι κατανοητή η πρόκληση που θέτει — αλλά θα πρέπει να θεωρείται πρόβλημα προτεραιότητας για τα επόμενα έτη, μεταξύ των οριζόντιων κέντρων ευθύνης (θεσμικά όργανα, κοινωνικοί εταίροι, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, κ.λπ.) και των κάθετων (νέοι, ηλικιωμένοι, κ.λπ.) εφόσον διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο στην ευρωπαϊκή ανάπτυξη (οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική) και στην ανανέωση του κοινωνικού συμφώνου στο οποίο στηρίζονται οι δημοκρατίες μας.

Πράγματι, το πνεύμα της αλληλεγγύης που έχει χαρακτηρίσει έως τώρα την ευρωπαϊκή ανάπτυξη, έχει συμβάλει στην εξεύρεση πρωτότυπων και βιώσιμων λύσεων που έχουν αποδειχθεί καθοριστικές για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη του ανθρώπου: από τα εθνικά συστήματα κοινωνικής πρόνοιας στη σχέση μεταξύ δικαιω-

μάτων και κοινωνικών υποχρεώσεων, από την ανάπτυξη των δικαιωμάτων της ιθαγένειας στη συνέχεια της ευθύνης μεταξύ των γενεών στην οικογένεια.

5.2 Όπως αναφέρει ο γάλλος συγγραφέας Antoine de Saint-Exupéry, το μέλλον δε χρειάζεται μόνο να το προβλέπεις αλλά και να το καθιστάς εφικτό. Άρα χρειάζεται να καταβληθούν προσπάθειες ούτως ώστε να δοθεί σε όλους τους πολίτες νέα πίστη στο μέλλον, ιδιαίτερα στις οικογένειες και στους νέους. Με αυτόν τον τρόπο, δεν θα είναι αναγκασμένοι να αντιμετωπίσουν ένα τόσο δυσμενές κοινωνικό περιβάλλον όσον αφορά τους πόρους, τις υπηρεσίες και τον χρόνο, ούτε να αναβάλλουν την πραγματοποίηση των όποιων οικογενειακών σχεδίων τους και την απόκτηση των παιδιών που επιθυμούν. Αντιθέτως, θα μπορέσουν να βιώσουν την ευρωστία μιας ανανεωμένης συμμαχίας αλληλέγγυας μεταξύ των γενεών και θα έχουν τα μέσα να συμβάλλουν κι αυτοί και να μπορούν να αναμετρηθούν με τις προκλήσεις του καιρού μας.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η ακόλουθη τροπολογία, η οποία συγκέντρωσε τουλάχιστον το ένα τέταρτο των εκπεφρασμένων ψήφων, απορρίφθηκε κατά τη διάρκεια της συζήτησης (άρθρο 54, παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού).

Σημείο 4.3

Να τροποποιηθεί ως εξής:

«Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η δημιουργία ενός Παρατηρητηρίου ορθών πρακτικών στον τομέα της οικογενειακής πολιτικής, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, πρέπει να υποστηριχθεί και συνιστά να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο της στενής διαβούλευσης των φορέων της κοινωνίας των πολιτών, ιδιαίτερα των οικογενειακών ενώσεων, στις διάφορες φάσεις αυτής της διαδικασίας, είτε για να προσδιορίσουν τις βέλτιστες πρακτικές είτε για να τις συγκρίνουν και να τις αναλύσουν. Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για τη δημιουργία του Παρατηρητηρίου της οικογενειακής πολιτικής στο πλαίσιο του Ιδρύματος του Δουβλίνου και να εξασφαλίσουν τα αναγκαία προς το σκοπό αυτό χρηματοδοτικά μέσα».

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 63 Κατά: 67 Αποχές: 22

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Τετάρτη έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή»

COM(2007) 273 τελικό

(2008/C 120/17)

Στις 30 Μαΐου 2007, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

«Τετάρτη έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή».

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 9 Νοεμβρίου 2007 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. DERRUINE.

Κατά την 440ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 88 ψήφους υπέρ, καμία κατά και καμία αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1 Σύμφωνα με το άρθρο 159 της Συνθήκης, η Επιτροπή οφείλει να δημοσιεύει ανά τριετία έκθεση σχετικά με την πορεία της συνοχής, σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, στην Ευρώπη.

1.2 Επειδή η έκθεση δημοσιεύθηκε πριν από την επικαιροποίηση των ολοκληρωμένων κατευθυντήριων γραμμών της στρατηγικής της Λισσαβώνας, η ΕΟΚΕ ελπίζει, όπως άλλωστε το ζήτησε ήδη, ότι οι απόψεις της θα ληφθούν υπόψη όχι μόνο κατά την κατάρτιση της προσεχούς περιφερειακής πολιτικής, αλλά ήδη από τη χάραξη των νέων ολοκληρωμένων κατευθυντήριων γραμμών (ΟΚΓ) ⁽¹⁾.

1.3 Η νέα μεταρρυθμιστική Συνθήκη καινοτομεί, διότι εισάγει μεταξύ των γενικών στόχων της ΕΕ την εδαφική συνοχή (άρθρο 3), η οποία δεν προβλεπόταν μέχρις ότου προστεθεί από την Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης και επιβεβαιωθεί από τη Διακυβερνητική Διάσκεψη (ΔΔ) το 2007.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1 Η ανακοίνωση που συνοδεύει την έκθεση πυροδοτεί μια συζήτηση σχετικά με το μέλλον της διαρθρωτικής πολιτικής, θέτοντας μια σειρά ερωτημάτων. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, παραλείπονται δύο μείζονες ενδιαφέροντος ερωτήματα, στα οποία θα πρέπει να δοθεί συγκεκριμένη απάντηση:

— Είναι μάταιο να ασχοληθεί κανείς με την πολιτική συνοχής, η οποία αποτελεί σχεδόν το ένα τρίτο του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού, εάν παράλληλα δεν εξεταστούν τα διαδίδσιμα μέσα για την υλοποίησή της. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι ο ευρωπαϊκός προϋπολογισμός, όπως εγκρίθηκε στη συμφωνία για τις δημοσιονομικές προοπτικές, είναι ανεπαρκής για να ανταποκριθεί στις φιλοδοξίες της Ευρώπης. Όσον αφορά, πιο συγκεκριμένα, τη διαρθρωτική πολιτική, η διαπίστωση είναι η ίδια: το 0,36 % του ΑΕγχΠ δεν επιτρέπει τη διασφάλιση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής στην Ευρώπη ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Βλ. § 1.4 της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ με θέμα «Έκθεση για τον αντίκτυπο και τις συνέπειες των διαρθρωτικών πολιτικών όσον αφορά τη συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΕ C 93 της 27.4.2007, σ. 6.

⁽²⁾ Χωρίς να προδικάζουμε το περιεχόμενο της γνωμοδότησης πρωτοβουλίας που αφιερώνει στο θέμα αυτό η ΕΟΚΕ, θα επανέλθουμε αργότερα επί ορισμένων προτάσεων που έχουν ήδη διατυπωθεί.

— Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών: μια ομάδα ερωτημάτων πραγματεύεται επιτυχώς το θέμα της διακυβέρνησης, όμως περιορίζεται στην πολιτική διάσταση με τη στενή έννοια. Απουσιάζει, δυστυχώς, ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων, όπως και ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, που είναι ωστόσο απαραίτητοι για να διασφαλισθεί η προσαρμογή των σχεδίων στις επιτόπιες ανάγκες και η ευρεία υποστήριξη του κοινού και συμβάλλουν στη διαφάνεια όσον αφορά τη χρήση των πόρων.

2.2 Τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην έκθεση μπορούν να παραπλανήσουν τον προσεκτικό αναγνώστη, διότι δεν είναι πάντοτε σαφές εάν αφορούν την ΕΕ των 15, των 25 ή των 27. Επίσης, όταν γίνεται λόγος για τις εξελίξεις, οι ημερομηνίες αναφοράς δημιουργούν ενίοτε απορίες. Συγκεκριμένα, η έκθεση εξετάζει συχνά τη συνοχή της ΕΕ των 27 λαμβάνοντας ως ημερομηνία αναφοράς το 1996, εποχή κατά την οποία τα κράτη μέλη μόλις είχαν γίνει 15. Συνάγεται ότι οι διαγραφόμενες τάσεις δεν αφορούν μόνο την ΕΕ και συμπεριλαμβάνουν χώρες που επηρεάστηκαν ελάχιστα ή καθόλου (δεδομένου του προσανατολισμού των εμπορικών τους σχέσεων) από τις ευρωπαϊκές τομεακές πολιτικές (εσωτερική αγορά, ανταγωνισμός, περιφερειακή πολιτική). Με άλλα λόγια, κατ' αυτόν τον τρόπο δυσχεραίνεται η εξαγωγή σαφών συμπερασμάτων σχετικά με την ειδική συμβολή των διαρθρωτικών πολιτικών στην ενίσχυση της συνοχής, ενώ πρόκειται για μια συμβολή αδιαμφισβήτητη ⁽³⁾.

2.3 Το κριτήριο του 75 % του μέσου κοινοτικού κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ, προκειμένου να προσδιοριστεί εάν μια περιφέρεια παρουσιάζει αναπτυξιακή υστέρηση ή όχι, περιπλέχθηκε από το γεγονός ότι το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ μειώθηκε μετά τη διεύρυνση, λόγω της ένταξης χωρών που ήταν πολύ λιγότερο πλούσιες από τα παλαιότερα κράτη μέλη («στατιστικό αποτέλεσμα»). Το ίδιο συνέβη και με την ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας. Επομένως, δεν μπορεί να γίνει απευθείας σύγκριση της κατάστασης της συνοχής πριν από το 2004 με τη σημερινή κατάσταση. Πρέπει να σχετικοποιηθούν οι επιδόσεις των δώδεκα περιφερειών που υπερέβησαν το κατώφλι αυτό, διότι τίποτα δεν εγγυάται ότι δεν οφείλονται μόνο στο στατιστικό αποτέλεσμα.

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Έκθεση για τον αντίκτυπο και τις συνέπειες των διαρθρωτικών πολιτικών όσον αφορά τη συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΕ C 93, 27.4.2007, σ. 6.

2.4 Στην έκθεση αναφέρεται ότι τα εννέα από τα δώδεκα κράτη μέλη που εντάχθηκαν το 2004 και το 2007 θα υπερβούν το κατώφλι του 75 % του ευρωπαϊκού κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ στις αρχές της επόμενης περιόδου προγραμματισμού. Κατά συνέπεια, αυτό το κριτήριο αναφοράς θα χάσει πια τη χρησιμότητά του. Το θέμα αυτό θα πρέπει να μελετηθεί ήδη από τώρα.

2.5 Παρότι η έκθεση είναι πολύ πλούσια και μεστή σε πληροφορίες, είναι κρίμα που αυτές δεν είναι πάντοτε διασταυρωμένες.

— Έτσι, για παράδειγμα, η συνδυασμένη ανάγνωση των παραγράφων 2.1.3, 3.2, 2.2.4 (ιδίως του διαγράμματος) και 2.2.6 του Παραρτήματος I αποκαλύπτει τη δυσκολία συνδυασμού της οικονομικής ανάπτυξης με την αρμονική (συγκεκριμένα, δημιουργία θέσεων εργασίας προς όφελος όλων των περιφερειών). Πρόκειται ωστόσο για μία πραγματική πρόκληση, ιδίως για ορισμένα νέα κράτη μέλη (Πολωνία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Βουλγαρία και Τσεχική Δημοκρατία).

— Παρότι είναι αλήθεια ότι η Ιρλανδία, η Ελλάδα και η Ισπανία, πρώην χώρες συνοχής, κάλυψαν πλήρως ή εν μέρει την υστέρησή τους, τι συμβαίνει άραγε με τη βιωσιμότητα της ανάπτυξής τους; Πώς μπορεί να είναι κανείς αισιόδοξος όσον αφορά τις μελλοντικές εξελίξεις όταν η ωριαία παραγωγικότητα αποκλίνει εδώ και δέκα χρόνια σημαντικά από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο ή όταν η ανάπτυξη βασίζεται κατά μεγάλο μέρος στα ακίνητα (Ισπανία); Πώς μπορεί να εξηγήσει κανείς ότι, παρά την ισχυρή ανάπτυξη της Ιρλανδίας, που την προώθησε στη 2η θέση της κατάταξης του πραγματικού κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ και της επέτρεψε να επανέλθει στην πλήρη απασχόληση, σχεδόν ένας άνδρας και μία γυναίκα στους πέντε απειλούνται από φτώχεια;

— Η διάσταση της ποιότητας της απασχόλησης, που είχε αναγνωριστεί ως κεντρικός στόχος της Λισσαβώνας το 2000, εκπλήσσει με την απουσία της από τη μακροσκελή αυτή έκθεση (*). Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι κάθε κράτος μέλος πρέπει να εξακριβώνει σαφώς εάν οι θέσεις εργασίας που ενισχύθηκαν ή δημιουργήθηκαν χάρη στα διαρθρωτικά ταμεία είναι θέσεις που συνέβαλαν στην ένταξη ατόμων στην αγορά εργασίας με αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης και με τον κατάλληλο μισθό.

2.6 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει επίσης την απουσία αναφοράς στην κοινωνική οικονομία, στην οποία δραστηριοποιείται το 10 % των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, και στον ρόλο που διαδραματίζει στη συνοχή (ιδιαίτερα τη βοήθεια που παρέχει στα πλέον ευάλωτα άτομα στην αγορά εργασίας). Ο τομέας αυτός παράγει ποιοτική απασχόληση και συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη, υπό την έννοια ότι σταθεροποιεί την απασχόληση στην περιοχή, προσδίδει δυναμισμό στις αγροτικές ζώνες, δημιουργεί κοινωνικό κεφάλαιο και προβλέπει τις διαδικασίες τομεακής και εδαφικής αναδιάρθρωσης. Θα ήταν, συνεπώς, σκόπιμο να διατίθενται συγκρίσιμες στατιστικές μεταξύ των κρατών μελών, τόσο από άποψη ποσότητας όσο και από άποψη ποιότητας, ώστε να κατανοηθεί καλύτερα ο τομέας αυτός.

(*) Υπάρχει σχετική παραπομπή, οι μόνες όμως πληροφορίες που παρέχονται αφορούν την εκπαίδευση/κατάρτιση, ενώ το έγγραφο COM(2003) 728 προσδιόριζε 10 διαστάσεις της ποιότητας της απασχόλησης, τις οποίες ανέλυε μέσω μιας ολόκληρης σειράς δεικτών.

2.7 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι πολλές πτυχές της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής πρέπει να εξεταστούν βαθύτερα ή εκτενέστερα (π.χ. οι ίσες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας).

2.8 Εάν χρειάζεται ακόμη να πεισθεί κανείς για τη χρησιμότητα της πολιτικής για τη συνοχή στην ΕΕ, η έκθεση περιέχει νέα στοιχεία:

— Οι δυνάμεις της αγοράς ενισχύουν περισσότερο τις πρωτεύουσες και οι ροές των εργαζομένων και των ανέργων συγκλίνουν σ' αυτές, ενώ το Ελντοράντο που υπόσχονται είναι συχνά απατηλό. Το στοιχείο αυτό δεν πρέπει να υποτιμάται στις συζητήσεις που επιδιώκουν την προώθηση της κινητικότητας για την καταπολέμηση της ανεργίας.

— Άλλωστε οι πρωτεύουσες είναι συχνά οι μόνες κινητήριες δυνάμεις της ανάπτυξης. Δεν υπάρχουν δευτερεύοντες πόλοι ανάπτυξης διεθνούς ακτινοβολίας, οι οποίοι να χαρακτηρίζονται από οικονομική βιωσιμότητα, παρά σε τρεις μόνο χώρες. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί γιατί ο μέσος όρος ανάπτυξης στο περιφερειακό επίπεδο κυμαίνεται από 0 % έως 8,6 % (1997-2004).

— Εάν μια χώρα στο σύνολό της, επειδή έλκεται από την πρωτεύουσα, φθάσει στο κρίσιμο κατώφλι του 75 %, πολλές περιφέρειες θα χρειαστούν πολύ περισσότερο χρόνο για να το κατορθώσουν.

Ήταν, συνεπώς, σπείγον να αναγνωριστεί πλήρως ως γενικός στόχος της ΕΕ η εδαφική συνοχή, η οποία φαίνεται να επιβεβαιώνεται όλο και περισσότερο ως βάση της οικονομικής και της κοινωνικής συνοχής.

2.9 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το νέο φως που ρίχνεται στη συνοχή στην Ευρώπη, μέσω της σύγκρισής της με την κατάσταση που επικρατεί στους ανά τον κόσμο ανταγωνιστές της και της υπογράμμισης του ρόλου των πρωτευουσών, των επιδράσεών της στη βιωσιμότητα της ανάπτυξης (ιδίως έλλειψη ισορροπημένης ανάπτυξης και περιβαλλοντικές πιέσεις) και των περιφερειακών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

2.10 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να πρωτοστατήσει στην καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος. Αν όμως δεν συνταχθούν μαζί της οι τρίτες χώρες, υπάρχει κίνδυνος να πληγεί τόσο η ανταγωνιστικότητά της όσο και η πολιτική της για τη συνοχή. Η στρέβλωση του ανταγωνισμού που θα προκληθεί θα διευκολύνει την επανεγκατάσταση των επιχειρήσεων σε χώρες που δεν εφαρμόζουν πολιτική για την αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος.

2.11 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την προσοχή που δίνεται εκ νέου στην εδαφική διάσταση της συνοχής, η οποία, παρά την υιοθέτηση του Σχεδίου Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου το 1999, παρέμενε μέχρι σήμερα περιθωριακή (στρατηγική αστικής ανάπτυξης, εδαφική ατζέντα, χάρτης της Λειψίας και απαρίθμηση των γενικών αρχών της αστικής ανάπτυξης, μητροπολιτικές περιοχές που έχει προβάλει η ΕΟΚΕ, συσπειρώσεις στο πλαίσιο της πολιτικής για τη βιομηχανία και την καινοτομία).

2.12 Το τελευταίο κεφάλαιο, που παρουσιάζει τη σχέση μεταξύ των κοινοτικών πολιτικών και της συνοχής, είναι το λιγότερο πειστικό απ' όλα: απαριθμεί τις δράσεις που ανελήφθησαν στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβώνας, χωρίς να παρέχει πραγματικά και αξιόπιστα στοιχεία για τις συγκεκριμένες επιδράσεις τους στη συνοχή.

3. Συστάσεις

3.1 Χωρίς να προδικάζει τη μελλοντική γνωμοδότηση πρωτοβουλίας που θα καταρτίσει ως απόκριση στη δημόσια διαβούλευση της Επιτροπής για το μέλλον του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ορισμένες από τις παλαιότερες συστάσεις της.

3.1.1 Σήμερα, τα διαρθρωτικά ταμεία περιορίζονται κυρίως στη χορήγηση επιδοτήσεων. Σε παλαιότερη γνωμοδότησή της ⁽⁵⁾, η ΕΟΚΕ είχε προτείνει να αναδιοργανωθούν οι χρηματοοικονομικές τεχνικές τους, για να διασφαλιστούν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στις παρεμβάσεις τους, χάρη στη συνδρομή του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων και της ΕΤΕπ. Πρότεινε να μετατραπούν οι επιδοτήσεις αυτές σε χρηματοπιστωτικά προϊόντα, ώστε να δημιουργηθεί ένα πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα: έτσι, ένα ευρώ που διατίθεται ως εγγύηση δανείου για κεφάλαιο επιχειρηματικού κινδύνου θα μπορούσε να χρηματοδοτήσει π.χ. πέντε έως δέκα ευρώ επένδυσης μιας ΜΜΕ. Το παράδειγμα του JEREMIE πρέπει να διευρυνθεί ⁽⁶⁾.

3.1.2 Θα μπορούσαν επίσης να απελευθερωθούν πόροι χωρίς να αυξηθεί η συνεισφορά των κρατών μελών, προκειμένου να διοχετευθούν σε προϊόντα που παρουσιάζουν ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία (ιδίως ελλείποντες κρίκοι των Διευρωπαϊκών Δικτύων και Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση).

3.1.2.1 Η ΕΟΚΕ έχει επικρίνει επανειλημμένως το σύστημα του ΦΠΑ που περιλαμβάνεται στον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό λόγω των δαπανών εισπραξης, διαχείρισης και ελέγχου, που είναι υπερβολικά υψηλές ⁽⁷⁾. Οι δαπάνες αυτές πρέπει να μειωθούν, αποδεσμεύοντας έτσι πόρους για κοινά προγράμματα.

3.1.2.2 Θα πρέπει να διακοπεί η πρακτική της επιστροφής στα κράτη μέλη των πιστώσεων που δεν εκτελέστηκαν από τον ήδη περιορισμένο ευρωπαϊκό προϋπολογισμό. Οι πιστώσεις αυτές δεν αποτελούν παρά ένα ισχύον ποσοστό του ετήσιου προϋπολογισμού. Όμως, για την περίοδο 2000-2005, συμποσούνται σε 45 περίπου δισ., τα οποία θα μπορούσαν να κινητοποιηθούν παραγωγικά ⁽⁸⁾.

3.1.2.3 Ενώ όλα τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν δημογραφική γήρανση, η οποία συνεπάγεται αύξηση των κοινωνικών δαπανών, ενώ το Σύμφωνο Σταθερότητας τους επιβάλλει δημοσιονομικές υποχρεώσεις, οι συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα θα μπορούσαν να προσφέρουν μία εναλλακτική λύση, εάν οι δημόσιες διοικήσεις (ιδίως σε υποεθνικό επίπεδο) μπορούσαν να διαπραγματευθούν ισορροπημένες συμφωνίες με τον ιδιωτικό τομέα, πράγμα που προϋποθέτει την ενίσχυση των διοικητικών τους ικανοτήτων.

3.2 Οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές που διέπουν την περιφερειακή πολιτική συνάδουν με τη στρατηγική της Λισσαβώνας. Η ΕΟΚΕ συνιστά να λάβει η περιφερειακή πολιτική υπόψη της με πιο ισορροπημένο τρόπο τη στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη, η οποία αποβλέπει κυρίως στη συνοχή με όλες τις πτυχές της, δεδομένου ότι η συμπληρωματική της στρατηγική της Λισσαβώνας επικεντρώνεται στην ανταγωνιστικότητα ⁽⁹⁾.

	ΛΙΣΣΑΒΩΝΑ	ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
Ορίζοντας	2010	Άνευ προδεσμίας, μακροπρόθεσμη
Χώρος	Ευρωπαϊκή Ένωση	Υπερβαίνει το ευρωπαϊκό πλαίσιο χάρη στην εξωτερική της διάσταση
Προτεραιότητες ⁽¹⁾	Να βελτιωθεί η ανάπτυξη και η απασχόληση, να εξασφαλιστεί ο δυναμισμός και η ευρύθυμη λειτουργία της ζώνης του ευρώ, να καταστεί η Ευρώπη ελκυστικότερος τόπος επενδύσεων και εργασίας, να τεθούν η γνώση και η καινοτομία στην υπηρεσία της ανάπτυξης, προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, βελτίωση της ικανότητας προσαρμογής εργαζομένων και επιχειρήσεων και ευκαμψία των αγορών εργασίας, αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο με τη βελτίωση της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων.	Αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος, προαγωγή της ποιότητας και της δημόσιας υγείας, καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και Αντιμετώπιση των δημογραφικών αλλαγών, καλύτερη διαχείριση των φυσικών πόρων, αύξηση της βιωσιμότητας των μεταφορών, καταπολέμηση της φτώχειας στον πλανήτη και προαγωγή της ανάπτυξης.

⁽¹⁾ COM(2005) 141 τελικό «Ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση (2005-2008)», COM(2005) 658 τελικό «Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την επανεξέταση της στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη — Πλαίσιο δράσης: Πλαίσιο δράσης».

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας, 2007-2013», ΕΕ C 185 της 8.8.2006.

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Ανακοίνωση της Επιτροπής «Πολιτική της συνοχής για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης — Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας, 2007-2013», ΕΕ C 185 της 8.8.2006, σ. 52.

⁽⁷⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα το «Σύστημα των ιδίων πόρων», ΕΕ C 267 της 27.10.2005, σ. 57.

⁽⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Αντίκτυπος και συνέπειες των διαρθρωτικών πολιτικών όσον αφορά τη συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΕ C 93 της 27.4.2007, σ. 6.

⁽⁹⁾ Επ' ευκαιρία της επανεργοποίησης της στρατηγικής της Λισσαβώνας τον Μάρτιο του 2005, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διευκρίνισε ότι η στρατηγική αυτή εγγράφεται στο ευρύτερο πεδίο της αειφόρου ανάπτυξης, σύμφωνα με την οποία πρέπει να καλύπτονται οι τρέχουσες ανάγκες δίχως να υπονομεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επαναλαμβάνει την προσηλωσή του στην αειφόρο ανάπτυξη ως «πρωταρχικό στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος (...) διέπει όλες τις πολιτικές και τις δραστηριότητες της Ένωσης» (Συμπέρασματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ιουνίου 2005).

3.2.1 Οι ακόλουθοι χάρτες, που εκπονήθηκαν από το Δικτυακό Παρατηρητήριο της Ευρωπαϊκής Χωροταξίας (ORATE, στα αγγλικά ESPON), παρουσιάζουν την πώλωση και την αύξηση της αστικοποίησης με ορίζοντα το 2030, οι οποίες θα έχουν ως αποτέλεσμα την εμβάθυνση της στρατηγικής της Λισσαβώνας με τον σημερινό της προσανατολισμό. Ένα σενάριο επικεντρωμένο περισσότερο στη συνοχή θα επέτρεπε την επέκταση του οικονομικού κέντρου και ιδίως την ανάδειξη και άλλων πόλων ανάπτυξης (περιοχές στη Βαλτική Θάλασσα, ανατολικό τετράγωνο που οριοθετείται από τη Βιέννη, το Βερολίνο, τη Βαρσοβία και τη Βουδαπέστη, Νότια Γαλλία και Καταλονία).

3.2.2 Σχετικά με τα ανωτέρω, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει⁽¹⁰⁾ τη σημασία που έχει να αναπτυχθεί και να υλοποιηθεί ένας πολυκεντρικός δύο επιπέδων στο πλαίσιο μιας αρμονικής ανάπτυξης, προκειμένου να αποφευχθούν οι ολέθριες συνέπειες της πώλωσης⁽¹¹⁾: το πρώτο επίπεδο θα διευκολύνει την ανάδειξη πόλων ανάπτυξης που θα κατανέμονται στον ευρωπαϊκό χώρο, προκειμένου να αποκεντρωθεί η ανάπτυξη και η απασχόληση εκτός του οικονομικού κέντρου (του «πενταγώνου»), ενώ το δεύτερο επίπεδο θα παγιώνει τις σχέσεις και τις συνεργασίες μεταξύ των μεγάλων αστικών κέντρων και των υπαίθριων και περιυπαίθριων ζωνών, για να αποφευχθούν ακριβώς τα «εδαφικά χάσματα» ακόμη και εντός της Ονοματολογίας Εδαφικών Στατιστικών Μονάδων (NUTS). Σύγκριση σεναρίων: Χωρική διάρθρωση και ιεράρχηση των αστικών κέντρων το 2030.

3.3 Δεδομένης της αυξανόμενης υπεροχής των πρωτευουσών όσον αφορά τη δημιουργία πλούτου, δραστηριοτήτων και θέσεων απασχόλησης, ιδίως σε οριζμένα από τα νέα κράτη μέλη⁽¹²⁾, και της μεγάλης συσχέτισης που υπάρχει μεταξύ του ποσοστού ανάπτυξης του ΑΕγχΠ και του πληθωρισμού, οι κυβερνήσεις και η κοινωνία των πολιτών των χωρών που πρόκειται να ενταχθούν στη ζώνη ευρώ θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στις συνέπειες που θα έχει η μετάβασή τους στο ενιαίο νόμισμα για την εσωτερική τους συνοχή, η οποία μπορεί να υποστεί πιέσεις όταν οι διάφορες περιφέρειες της ίδιας χώρας έχουν ανόμοιες δυναμικές. Επομένως και χωρίς να αγνοούνται τα πλεονεκτήματα που παρέχει το ευρώ⁽¹³⁾, η πολιτική του ενιαίου επιτοκίου όχι μόνο ενδέχεται να μην ανταποκρίνεται στις ειδικές ανάγκες της εθνικής τους οικονομίας, αλλά θα γίνει και διαφορετικά αισθητή στα μεγάλα κέντρα δραστηριοτήτων (μεταξύ των οποίων και στην πρωτεύουσα) από ό,τι στις άλλες περιφέρειες. Συμπληρωματικά, θα πρέπει να ενισχυθεί ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, ώστε να περιοριστεί το φαινόμενο αυτό⁽¹⁴⁾.

3.4 Η σημασία των υπηρεσιών κοινής ωφελείας (ΥΚΩ) υπογραμμίζεται και πάλι στην έκθεση. Με το νέο Πρωτόκολλο σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, που υιοθετήθηκε από τη Διακυβερνητική Διάσκεψη του 2007, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει το αίτημα της να καθοριστούν σε κοινοτικό επίπεδο «κοινοί κανόνες οι οποίοι θα πρέπει να ισχύσουν για όλες τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας (οικονομικές και μη οικονομικές), συμπεριλαμβανομένων και των κοινω-

νικών υπηρεσιών, και να συγκεντρωθούν σε μια οδηγία-πλαίσιο, η οποία θα μπορούσε να υιοθετηθεί σύμφωνα με τη διαδικασία της συναπόφασης, με στόχο την καθιέρωση μιας κοινοτικής πλαισίωσης προσαρμοσμένης στις ιδιομορφίες τους»⁽¹⁵⁾.

3.5 Κατά την ΕΟΚΕ (η θέση της οποίας υιοθετήθηκε και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε πρόσφατες εκδόσεις), «η συνοχή δεν μπορεί να εκτιμηθεί με δείκτες σχετικούς με το ΑΕγχΠ. Κρίνει ότι απαιτείται η κατάρτιση “ενός αντιπροσωπευτικότερου δείκτη συνοχής”, ο οποίος “πέραν του ΑΕγχΠ, θα εμπεριέχει και τις παραμέτρους του ποσοστού απασχόλησης, του ποσοστού ανεργίας, της έκτασης της κοινωνικής προστασίας, του βαθμού πρόσβασης στις υπηρεσίες κοινής ωφελείας κλπ.”⁽¹⁶⁾. Οι δείκτες αυτοί θα πρέπει να συμπληρωθούν περαιτέρω με ένα δείκτη για την άνιση κατανομή των εισοδημάτων (συντελεστής Gini ή λόγος του ανώτατου προς το κατώτατο πεντημόριο του πληθυσμού) και ένα δείκτη για τις εκπομπές CO₂ (ανά κάτοικο ή εξέλιξη των εκπομπών από το 1990). Γενικότερα, είναι επιτακτικό να παγιωθούν τα ευρωπαϊκά στατιστικά εργαλεία, ιδίως στο επίπεδο της Ονοματολογίας των Εδαφικών Στατιστικών Μονάδων (NUTS), και να ενισχυθούν οι σχέσεις της Eurostat με τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες, προκειμένου να αποκτήσουμε το ταχύτερο δυνατό πληρέστερα και ακριβέστερα στοιχεία⁽¹⁷⁾.

3.6 Η ΕΟΚΕ προτείνει να εξεταστεί εάν θα ήταν σκοπιμότερο να χρησιμοποιηθεί ως οικονομικός δείκτης, στην προσεχή φάση επιχορηγήσεων από τα διαρθρωτικά ταμεία, το Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα (ΑΕΕ) αντί για το ΑΕγχΠ, όπως συμβαίνει ήδη στο Ταμείο Συνοχής. Αυτό θα επέτρεπε να λαμβάνονται υπόψη οι εργαζόμενοι που καθημερινώς μετακινούνται προς και από τον τόπο εργασίας τους, οι οικονομικές συνέπειες των οποίων συμβάλλουν στη δημιουργία διαφορών, όπως υπογραμμίζεται σε πλαίσιο κείμενο της έκθεσης, ενώ ενθαρρύνεται η κινητικότητα σε όλα τα επίπεδα ή ακόμη και οι ροές των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ), μέρος των εισπράξεων των οποίων επανέρχεται στις χώρες προέλευσης. Έτσι, το ΑΕΕ λαμβάνει υπόψη τις εισερχόμενες και τις εξερχόμενες ροές σε αντίθεση με το ΑΕγχΠ. Η διαφορά αυτή μπορεί να αποδειχθεί μεγάλης σημασίας για ορισμένες χώρες (Λουξεμβούργο, Ιρλανδία, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Κύπρος, Ουγγαρία και σε μικρότερο βαθμό Πολωνία και Ρουμανία), πράγμα που μπορεί να έχει ως συνέπεια τη μη βέλτιστη κατανομή των διαρθρωτικών ταμείων. Πρέπει να επισημανθεί επίσης ότι τα δεδομένα αυτά δεν διατίθενται σε επίπεδο NUTS, πράγμα που πρέπει να διορθωθεί στο μέτρο του δυνατού.

4. Απαντήσεις σε ορισμένες ερωτήσεις της διαβούλευσης

4.1 Πώς μπορούν να αντιδράσουν οι περιφέρειες στις πιέσεις αναδιάρθρωσης που ασκούνται από δυναμικούς ανταγωνιστές σε τομείς χαμηλής και μεσαίας τεχνολογικής ανάπτυξης;

4.1.1 Όσον αφορά την ποιοτική αναβάθμιση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, αποδεικνύεται ότι η λογική του 7ου Προγράμματος-Πλαισίου Έρευνας και Ανάπτυξης (ΠΠΕΑ) και του Προγράμματος Διαπανεπιστημιακής Συνεργασίας (ΠΔΣ), κοινός στόχος των οποίων είναι η ενθάρρυνση των ΜΜΕ και των περιφερειών της γνώσης,

⁽¹⁰⁾ Βλ. γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ με θέμα «Μητροπολιτικές περιοχές: Οι κοινωνικοοικονομικές τους συνέπειες για το μέλλον της Ευρώπης», ΕΕ C 168 της 20.7.2007, σ. 10, «Αντίκτυπος και συνέπειες των διαρθρωτικών πολιτικών όσον αφορά τη συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΕ C 93 της 27.4.2007, σ. 6, και «Εδαφική Ατζέντα», ΕΕ C 168 της 20.7.2007, σ. 16.

⁽¹¹⁾ Βλ. τη σχετική μελέτη της επιτροπής REGI του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «Περιφερειακές ανισότητες και συνοχή: στρατηγικές για το μέλλον», Μάιος 2007.

⁽¹²⁾ Το θέμα αυτό θα εξεταστεί σε προσεχή γνωμοδότηση επ' ευκαιρία των 10 χρόνων της ΟΝΕ το 2008.

⁽¹³⁾ Το θέμα αυτό θα εξεταστεί σε προσεχή γνωμοδότηση επ' ευκαιρία των 10 χρόνων της ΟΝΕ το 2008.

⁽¹⁴⁾ Επ' ευκαιρία της επανεργοποίησης της στρατηγικής της Λισσαβώνας τον Μάρτιο του 2005, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διευκρίνισε ότι η στρατηγική αυτή εγγράφεται στο ευρύτερο πεδίο της αειφόρου ανάπτυξης, σύμφωνα με την οποία πρέπει να καλύπτονται οι τρέχουσες ανάγκες δίχως να υπονομεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επαναλαμβάνει την προσήλωσή του στην αειφόρο ανάπτυξη ως «πρωταρχικό στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος (...) διέπει όλες τις πολιτικές και τις δραστηριότητες της Ένωσης» (Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ιουνίου 2005).

⁽¹⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα την Ανακοίνωση της Επιτροπής «Εφαρμογή του κοινοτικού προγράμματος της Λισσαβώνας: κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση», ΕΕ C 161 της 13.7.2007, σ. 80.

⁽¹⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Αντίκτυπος και συνέπειες των διαρθρωτικών πολιτικών όσον αφορά τη συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΕ C 93 της 27.4.2007, σ. 6, § 1.3.

⁽¹⁷⁾ Επ' ευκαιρία της επανεργοποίησης της στρατηγικής της Λισσαβώνας τον Μάρτιο του 2005, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διευκρίνισε ότι η στρατηγική αυτή εγγράφεται στο ευρύτερο πεδίο της αειφόρου ανάπτυξης, σύμφωνα με την οποία πρέπει να καλύπτονται οι τρέχουσες ανάγκες δίχως να υπονομεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επαναλαμβάνει την προσήλωσή του στην αειφόρο ανάπτυξη ως «πρωταρχικό στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος (...) διέπει όλες τις πολιτικές και τις δραστηριότητες της Ένωσης» (Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ιουνίου 2005).

παραμένει υπερβολικά προσανατολισμένη «από την κορυφή προς τη βάση». Πρέπει να προωθηθούν η «ένταξη στα δίκτυα κέντρων επιστημονικής και τεχνολογικής αριστείας», «τα πάρκα υψηλής τεχνολογίας» και οι «οργανωμένες διασυνδέσεις μεταξύ του ακαδημαϊκού κόσμου, της βιομηχανίας και της κυβέρνησης». Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω, πρέπει να δοθεί προσοχή στο γεγονός ότι η επιτακτική ανάγκη της καινοτομίας υπάρχει κίνδυνος να καταλήξει σε νέους κατακερματισμούς, εάν δεν δημιουργηθούν νέες δεξιότητες «που θα προσανατολίσουν τους πολίτες προς τις αλλαγές»⁽¹⁸⁾. Αυτό σημαίνει ότι οφείλουμε να ασχοληθούμε σοβαρότερα με την ποιοτική διάσταση της απασχόλησης, διότι «παράλληλα με την αύξηση των επενδύσεων στην έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, καθώς και των επενδύσεων γενικότερα, ειδικά στους τομείς της εκπαίδευσης και κατάρτισης, εάν ληφθούν υπόψη οι απαιτήσεις της κοινωνίας της γνώσης και της πληροφορίας, η βελτίωση της ποιότητας ζωής στο χώρο εργασίας αποτελεί παράγοντα-κλειδί για την ενίσχυση της παραγωγικότητας και της ικανότητας καινοτομίας των επιχειρήσεων. Αυτό τεκμηριώνουν επιστημονικές μελέτες όσον αφορά τη σύνδεση της ποιότητας της εργασίας με την παραγωγικότητα, καθώς και τον καθοριστικό ρόλο της «καλής δουλειάς» από τη σκοπιά των ενδιαφερόμενων εργαζομένων σχετικά με τα επαγγελματικά τους κίνητρα και την αποδοτικότητα τους»⁽¹⁹⁾.

4.1.2 Όσον αφορά τη βιομηχανική πολιτική, «η επιδίωξη συνεργειών και η συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων για την επιτυχή υλοποίηση των διαρθρωτικών μεταλλαγών (...) μπορούν να καταστήσουν δυνατή τη διαχείριση των βιομηχανικών μεταλλαγών με κοινωνικά αποδεκτό τρόπο, όταν διασφαλίζεται η συστηματική συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων στην πρόβλεψη και διαχείριση των αλλαγών και επιδιώκεται με συνέπεια ο διττός στόχος της διασφάλισης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και της ελαχιστοποίησης των αρνητικών κοινωνικών συνεπειών»⁽²⁰⁾.

4.1.3 Στις παραμεθόριες περιφέρειες οι βιομηχανικές μεταλλαγές θα μπορούσαν να διευκολύνονται «κυρίως μέσω της υλοποίησης του προαιρετικού διεθνικού πλαισίου για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, έτσι όπως αυτό προτάθηκε στην κοινωνική ατζέντα 2005-2007»⁽²¹⁾.

4.1.4 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως το αίτημα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου όσον αφορά την αξιολόγηση των μετεγκαταστάσεων, την παρακολούθηση του φαινομένου σε εδαφικό επίπεδο (θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν και απωλέσθηκαν, μορφή απασχόλησης, αντίκτυπος στην οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή) και τη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων με τη μορφή περιοδικών εκθέσεων⁽²²⁾.

4.1.5 Ένα άλλο κλάσμα των πιστώσεων θα μπορούσε να αυξήσει τον προϋπολογισμό του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση (ΕΤΠΠ). Αυτό το νέο μέσο παρέχει προσωρινά και γρήγορα στήριξη στους απολυμένους εργαζομένους που έχουν πέσει «θύματα της παγκοσμιοποίησης». Παράλληλα, χρειάζεται αναθεώρηση των κριτηρίων επιλεξιμότητας με τη μείωση του αριθμού των απολυμένων εργαζομένων που απαιτείται για την παρέμβαση του Ταμείου, δεδομένου ότι οι ΜΜΕ αποτελούν το 99,8 % των επιχειρήσεων (οι πολύ μικρές επιχειρήσεις το 91,5 %) και το 67,1 % της συνολικής απασχόλησης.

⁽¹⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η διακυβέρνηση σε τοπικό επίπεδο των βιομηχανικών μεταλλαγών: ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων και η συμβολή του προγράμματος-πλαίσου για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία», ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 12.

⁽¹⁹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα την «Ποιότητα της επαγγελματικής ζωής, παραγωγικότητα και απασχόληση ενόψει της παγκοσμιοποίησης και των δημογραφικών μεταβολών», ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 157.

⁽²⁰⁾ Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ με θέμα «Ο κοινωνικός διάλογος και η συμμετοχή των εργαζομένων, βασικά στοιχεία για την πρόβλεψη και τη διαχείριση των βιομηχανικών μεταλλαγών», ΕΕ C 24, 31.1.2006, σ. 90.

⁽²¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Ανακοίνωση της Επιτροπής «Πολιτική της συνοχής για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης: Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας (2007-2013)», ΕΕ C 185 της 8.8.2006, σ. 52.

⁽²²⁾ Έκθεση σχετικά με τις μετεγκαταστάσεις στο πλαίσιο της περιφερειακής ανάπτυξης (εισηγήτης: ο κ. Hutchinson, 30 Ιανουαρίου 2006).

4.1.6 Όπως προβλέπεται από τις γενικές διατάξεις των διαρθρωτικών ταμείων, θα πρέπει να διατηρηθεί η προθεσμία των 7 ετών κατά τα οποία μια επιχείρηση που έλαβε βοήθεια πρέπει να δεσμευθεί να διατηρήσει την εγκατάσταση που δημιούργησε χάρη στη βοήθεια.

4.1.7 Όσον αφορά την πρωτοβουλία JEREMIE, φαίνεται ότι επικεντρώνεται υπερβολικά στους τομείς αιχμής και δεν ευνοεί αρκετά τις ΜΜΕ που δεν δραστηριοποιούνται στους τομείς αυτούς.

4.1.8 Όλες οι ευρωπαϊκές περιφέρειες δεν θα είναι σε θέση να βρίσκονται συνεχώς στην αιχμή της οικονομίας της γνώσης λόγω έλλειψης υποδομής ή ανθρώπινου κεφαλαίου, ιδίως όμως λόγω των μεγάλων τσούκων το οποίο δεν επιτρέπει οικονομίες κλίμακας. Θα πρέπει να αξιοποιηθούν τη θέση τους σε σχέση με τις πλησίον αστικές περιοχές, αναπτύσσοντας οικιστική οικονομία ή αποκτώντας ειδικότητα σε τομείς στους οποίους οι συνέπειες της αστικής συγκέντρωσης είναι λιγότερο σημαντικές ή όπου η κριτική μάζα που απαιτείται είναι λιγότερο υψηλή. Η ΕΟΚΕ απορρίπτει την εξομοίωση των ζωνών της υπαίθρου με τις γεωργικές, χωρίς να εξετάζονται άλλες προοπτικές.

4.1.9 Μία εναλλακτική λύση είναι ο τομέας του τουρισμού και των συναφών δραστηριοτήτων. Αυτό σημαίνει ότι «νέα αγροτικά επαγγέλματα που μπορούν να δημιουργηθούν είναι τα εξής: εμπόριο ειδικευμένο στα τοπικά προϊόντα, βιοτεχνικά προϊόντα διατροφής και παραδοσιακά προϊόντα, υπηρεσίες σε ό,τι αφορά τις αθλητικές δραστηριότητες και τις περιβαλλοντικές ψυχαγωγικές δραστηριότητες, οπτικοακουστικές και εικονικές αιτήσεις, πολιτισμική προβολή, βρεφονηπιακοί σταθμοί, κατασκηνώσεις και ξενώνες, φυσική ιατρική, σωματική αισθητική, παραδοσιακές κατασκευές και αποκατάσταση παραδοσιακών επαγγελμάτων, Ίντερνετ καφέ, προώθηση της τοπικής αγοράς ακινήτων, παροχή συμβουλών για τις νέες δραστηριότητες, παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών τρέχουσας κατανάλωσης, ειδικευμένη φροντίδα των ηλικιωμένων»⁽²³⁾. Θα πρέπει να δοθεί η μέγιστη προσοχή και υποστήριξη στον οικοτουρισμό, ο οποίος βασίζεται στη βιολογική διαχείριση. Αποστολή του οικοτουρισμού είναι η εκπαίδευση των πολιτών στον σεβασμό του περιβάλλοντος και στην εξασφάλιση μίας βιώσιμης ανάπτυξης, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην διαταράσσεται η φυσική ισορροπία. Το ΕΚΤ και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) πρέπει να προσφέρουν τη συμβολή τους.

4.1.10 Ο πολιτιστικός τουρισμός μπορεί να προσφέρει ενδιαφέρουσες ευκαιρίες για πολλές περιφέρειες. Έτσι, «η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να προωθήσει τις καλύτερες πρακτικές στον τομέα της διαχείρισης των τουριστικοπολιτιστικών υπηρεσιών, χρησιμοποιώντας ανταγωνιστικά και επιβραβευτικά συστήματα στα προγράμματά της, αρχής γενομένης από το πρόγραμμα «Ευρωπαϊκές πολιτιστικές πρωτεύουσες» και το μελλοντικό πρόγραμμα «Υπέροχοι ευρωπαϊκοί προορισμοί». Η ΕΕ θα μπορούσε επίσης να παράσχει συμβουλευτικό έργο στις πόλεις και τις περιφέρειες που αποφασίζουν να θέσουν υποψηφιότητα για τα δύο εν λόγω προγράμματα και να προβεί σε σημαντικότερη χρηματοδότηση από ό,τι σήμερα και ίσως να προβλέψει έναν προτιμησιακό διάδρομο για τη χρησιμοποίηση των διαρθρωτικών ταμείων»⁽²⁴⁾.

4.2 Σε ποιο βαθμό η αλλαγή του κλίματος αποτελεί πρόκληση για την πολιτική συνοχής;

4.2.1 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη του Δικτυακού Παρατηρητηρίου της Ευρωπαϊκής Χωροταξίας (ORATE)⁽²⁵⁾, κατά το οποίο οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής θα κυμαίνονται ανάλογα με τις περιφέρειες και θα χρειάζονται διαφορετική αντιμετώπιση. Στο οικονομικό κέντρο, ο στόχος θα είναι η διατήρηση της οικονομικής παραγωγικότητας, μειώνοντας τις αρνητικές οικονομίες των πολεοδομικών συγκροτημάτων (ατμοσφαιρική ρύπανση και εκπομπές

⁽²³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η συμβολή του τουρισμού στην κοινωνικοοικονομική ανάκαμψη των ζωνών σε παρακμή», ΕΕ C 24 της 31.1.2006, σ. 1.

⁽²⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Τουρισμός και πολιτισμός: δύο δυνάμεις στην υπηρεσία της ανάπτυξης», ΕΕ C 110 της 9.5.2006, σ. 1.

⁽²⁵⁾ ORATE (ESPON στα αγγλικά): *Scenarios on the territorial future of Europe* (Σενάρια για το εδαφικό μέλλον της Ευρώπης), Μάιος 2007.

CO₂), προσφεύγοντας σε καινοτόμα και αποτελεσματικά συστήματα μαζικής μεταφοράς και σε μια καλύτερη διαχείριση της γης. Στις περιφέρειες της Νότιας Ευρώπης, αλλά και στα βουνά, η κυριότερη πρόκληση θα είναι ο περιορισμός της χαοτικής χρήσης της γης και της οικοδόμησης. Για τις πιο απομακρυσμένες περιοχές θα χρειαστούν καινοτόμες λύσεις για να βελτιωθεί η προσβασιμότητα τους και λήψη μέτρων που δεν θα παράγουν μακροπρόθεσμα αρνητικές επιπτώσεις.

4.2.2 Η ΕΟΚΕ προτείνει να ενισχυθεί δημοσιονομικά και να συμπληρωθεί το Ταμείο Αλληλεγγύης, που παρέχει σήμερα επείγουσα βοήθεια όταν συμβαίνουν φυσικές καταστροφές. Προκειμένου να καταστεί πιο ορατή η ανησυχία της ΕΕ για την κλιματική αλλαγή, που απαιτεί τη λήψη πιο μακροπρόθεσμων μέτρων, η ΕΟΚΕ προτείνει να συγχρηματοδοτεί στο μέλλον το Ταμείο Αλληλεγγύης και προγράμματα που στοχεύουν στην προληπτική διαχείριση των κινδύνων.

4.2.3 Θα ήταν σκόπιμο να εφαρμόζονται σαφή και διαφανή κριτήρια επιλεξιμότητας για τη χρηματοδότηση σχεδίων με πόρους των διαφόρων προγραμμάτων και θέσεων του προϋπολογισμού. Τα κριτήρια αυτά θα πρέπει, αφενός, να αφορούν την αιχμή ανάπτυξης και, αφετέρου, να αντικατοπτρίζουν τον αντίκτυπο του σχεδίου στο περιβάλλον, τη δημόσια υγεία, την απασχόληση και την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα ⁽²⁶⁾.

4.3 Πώς μπορεί η πολιτική για τη συνοχή να προωθήσει αποτελεσματικότερα την αρμονική, ισορροπημένη και βιώσιμη ανάπτυξη, λαμβάνοντας υπόψη την πολυμορφία των περιφερειών της ΕΕ, όπως οι λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες, τα νησιά, οι αγροτικές και παρακτικές περιφέρειες, αλλά επίσης οι πόλεις, οι παρακαμάζουσες βιομηχανικές περιφέρειες και οι άλλες περιφέρειες με ιδιαίτερα γεωγραφικά χαρακτηριστικά;

4.4 Η ΕΟΚΕ έχει εκφραστεί επανειλημμένως υπέρ της εφαρμογής του πολυκεντρισμού στην ευρωπαϊκή επικράτεια. Η 4η έκθεση υπογραμμίζει την υπεροχή του οικονομικού κέντρου (του «πενταγώνου») και την αυξανόμενη σημασία των πρωτεύουσών, αλλά και τις συνακόλουθες κοινωνικές και περιβαλλοντικές δαπάνες. Η ΕΟΚΕ είναι επίσης υπέρ της ανάπτυξης δευτερευόντων πόλων ανάπτυξης, αστικών περιοχών με παγίωση των συνεργειών και των σχέσεων συμπληρωματικότητας μεταξύ των αστικών κέντρων και των πιο απομακρυσμένων περιοχών. Η υποβολή τακτικής έκθεσης θα συνέβαλλε στην εξέταση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης των αστικών περιοχών, πράγμα που θα απαιτούσε την ανάπτυξη ενός στατιστικού εργαλείου παρακολούθησης ⁽²⁷⁾. Η ΕΟΚΕ εκτιμά, εξάλλου, ότι για το σκοπό αυτό θα μπορούσαν να αποδειχθούν χρήσιμα εδαφικά σύμφωνα ανάπτυξης στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, ιδίως εάν εντάσσονται σε μια μακροπρόθεσμη προσπάθεια συμβολής στην πολιτιστική ανάπτυξη της κοινωνίας και συμμετοχής όλων των πολιτών ⁽²⁸⁾.

4.4.1 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, θα πρέπει να εφαρμοστεί, ιδίως στο πλαίσιο του αστικού περιβάλλοντος, το πρότυπο μιας «κοινωνικά υπεύθυνης περιοχής», δηλαδή μιας περιοχής η οποία, όπως

αναφέρεται στη Συμφωνία του Μπρίστολ ⁽²⁹⁾ (Δεκέμβριος 2005), προσανατολίζει την ανάπτυξη της προς την αειφορία, ενσωματώνοντας στις δυναμικές της την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική διάσταση, καθώς και τις κοινωνικοοικονομικές συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού. Εν προκειμένω, η συμμετοχή των φορέων της κοινωνίας των πολιτών στον κοινό καθορισμό των προσανατολισμών που πρέπει να ακολουθηθούν, η οποία ενθαρρύνεται από το 6ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο Έρευνας και Ανάπτυξης (ΠΠΕΑ), πρέπει οπωσδήποτε να διατηρηθεί και να υποστηριχθεί. Το 7ο ΠΠΕΑ προβλέπει ειδικές δράσεις στον τομέα της ανάπτυξης του ανθρωπίνου δυναμικού και της γήρανσης ⁽³⁰⁾.

4.4.2 Επειδή οι ζώνες που παράγουν απασχόληση και δραστηριότητες ενδέχεται να υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα, θα πρέπει να τους χορηγηθούν περισσότερα μέσα Interreg για να προωθήσουν τις διασυνοριακές συνεργασίες ⁽³¹⁾.

4.4.3 Όσον αφορά τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, «η ΕΟΚΕ αντιμετωπίζει ευνοϊκά την πρόθεση της Επιτροπής να θεσπίσει, στα πλαίσια της Σύγκλησης, έναν ειδικό μηχανισμό για την αντιστάθμιση όλων των αδυναμιών των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών, καθώς και εκείνων που παρουσιάζουν μόνιμες διαρθρωτικές αδυναμίες» ⁽³²⁾. Παρατηρώντας ότι το 50 % των κεφαλαίων που προορίζονται για την Ε&Α συγκεντρώνεται σε ορισμένες περιφέρειες, η ΕΟΚΕ ζητεί ενίσχυση των κινήτρων για τη μεταφορά τεχνολογίας μεταξύ των περιφερειών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι «μία ευρωπαϊκή για τις περιφέρειες με μόνιμα μειονεκτήματα πρέπει να στηρίζεται σε τρεις κύριες αρχές», οι οποίες είναι οι εξής: 1) η μονιμότητα (η αναφορά στην έννοια της «ανάκτησης» δεν είναι εύστοχη για τις περιφέρειες αυτές), 2) η θετική διαφοροποίηση, για να καθιερωθεί πραγματική ισότητα με τις άλλες περιφέρειες, και 3) η αναλογικότητα, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η ποικιλία των γεωγραφικών, δημογραφικών και περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών των περιφερειών, καθώς και οι υποχρεώσεις που πρέπει να αντιμετωπίσουν. Για να αρθεί η ανισότητα, πρέπει να σχεδιαστούν ορισμένα «παρεμβατικά μέτρα κοινωνικού χαρακτήρα όπως: άμεσες ενισχύσεις προς ορισμένα εμπορικά καταστήματα ή προμηθευτές υπηρεσιών, προτιμησιακές τιμές για τους κατοίκους στις θαλάσσιες και εναερίες μεταφορές, ύπαρξη ποιοτικών δημόσιων υπηρεσιών» κ.ά. ⁽³³⁾.

4.4.3.1 Η Επιτροπή ορθώς αναφέρει ότι η δυσκολία πρόσβασης στα νησιά μπορεί να συνοψιστεί στο γεγονός ότι «ο χρόνος ταξιδιού με αυτοκίνητο ή τρένο αυξάνεται κατά τον χρόνο της θαλάσσιας διαδρομής». Η πρόσβαση αποτελεί ένα ιδιαίτερο πρόβλημα που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα νησιά, ενώ η Επιτροπή ορθώς τονίζει επίσης το πρόβλημα του μικρού αριθμού κατοίκων. Πράγματι, τα περισσότερα νησιά δεν μπορούν να βασίζονται στην τοπική τους αγορά. Υπάρχουν, ωστόσο, και άλλα προβλήματα που είναι επίσης καθοριστικά για τις «μακροπρόθεσμες αναπτυξιακές προοπτικές» τους, όπως οι περιορισμένοι πόροι, οι φυσικοί κίνδυνοι και το εύθραυστο φυσικό περιβάλλον.

⁽²⁹⁾ www.odpm.gov.uk.

⁽³⁰⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με μια θεματική στρατηγική για το αστικό περιβάλλον», ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 86.

⁽³¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη συγκρότηση Ευρωπαϊκού Ομίλου Διασυνοριακής Συνεργασίας (ΕΟΔΣ)», ΕΕ C 255 της 14.10.2005, σ. 76, § 3.4.

⁽³²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα την «Τρίτη έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή — Μία νέα εταιρική σχέση για τη συνοχή: σύγκληση, ανταγωνιστικότητα και συνεργασία», ΕΕ C 302 της 7.12.2004, σ. 60.

⁽³³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η εξασφάλιση καλύτερης ολοκλήρωσης για τις περιφέρειες που παρουσιάζουν μόνιμα φυσικά και διαρθρωτικά μειονεκτήματα», ΕΕ C 221 της 8.9.2005, σ. 141.

⁽²⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ο ρόλος της βιώσιμης ανάπτυξης στο πλαίσιο των προσεχών δημοσιονομικών προοπτικών», ΕΕ C 267 της 27.10.2005, σ. 22.

⁽²⁷⁾ Βλ. τις δύο γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ με θέμα «Μητροπολιτικές περιοχές: Οι κοινωνικοοικονομικές τους συνέπειες για το μέλλον της Ευρώπης», ΕΕ C 302 της 7.12.2004, σ. 101, και ΕΕ C 168 της 20.7.2007, σ. 10.

⁽²⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η διακυβέρνηση σε τοπικό επίπεδο των βιομηχανικών μεταλλαγών: ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων και η συμβολή του προγράμματος-πλαίσου για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία», ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 12.

4.4.3.2 Το άρθρο 16 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προβλέπει ότι «(...) τα κράτη μέλη, εντός των πλαισίων των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων τους, και εντός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας συνθήκης, μεριμνούν ούτως ώστε οι υπηρεσίες αυτές να λειτουργούν βάσει αρχών και προϋποθέσεων οι οποίες να επιτρέπουν την εκπλήρωση του σκοπού τους».

4.4.3.3 Μεταξύ διαφόρων μέσων, μπορούμε να αναφέρουμε ένα ενιαίο υπόδειγμα καθολικής υπηρεσίας για τους τομείς των δημόσιων υπηρεσιών, του οποίου η εφαρμογή στους τομείς αυτούς προβλέπεται στα έγγραφα πολιτικής και στα κανονιστικά κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Πράσινη Βίβλο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας ⁽³⁴⁾ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο εν λόγω μέσο.

4.4.4 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη σημασία της επιβολής κυρώσεων στις επιχειρήσεις που προβαίνουν σε μετεγκατάσταση εντός 7 ετών, μολοντί ευεργετήθηκαν από ευρωπαϊκές επιδοτήσεις. Το δημόσιο χρήμα δεν μπορεί να διασπαθίζεται με πριμοδοτήσεις της κατάργησης θέσεων εργασίας.

4.5 Ποιες είναι οι συνέπειες των προκλήσεων που επισημαίνονται στην έκθεση για βασικά στοιχεία της κοινωνικής συνοχής, όπως η ενσωμάτωση, η ένταξη και οι ευκαιρίες για όλους; Χρειάζονται και άλλες προσπάθειες για την πρόβλεψη και την αντιμετώπιση αυτών των συνεπειών;

Με δεδομένες τις μεγάλες διαφορές στα ποσοστά γεννήσεων, στα ποσοστά θανάτων και στις μεταναστευτικές ροές σε περιφερειακό επίπεδο, ποιες είναι ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει η πολιτική συνοχής για την αντιμετώπιση της δημογραφικής αλλαγής;

4.5.1 Η ισότητα ανδρών και γυναικών περιέχεται ρητώς στους κανονισμούς των διαρθρωτικών ταμείων ως εγκάρσια διάσταση. Όμως, φαίνεται ότι η προσοχή στην αρχή αυτή δόθηκε σχεδόν αποκλειστικά στα θέματα που αφορούν την αγορά εργασίας. Τα κράτη μέλη πρέπει να ενθαρρυνθούν να υιοθετήσουν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση (ενδεχομένως μέσω των ολοκληρωμένων κατευθυντήριων γραμμών της Λισαβώνας, συνοδευόμενες, αν χρειαστεί, από ατομικές συστάσεις). Για να καταστεί δυνατή η αξιολόγηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων, είναι απαραίτητο να διαθέτουμε στοιχεία ανά φύλο.

4.5.2 Για να δημιουργήσουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις ώστε τα ζευγάρια να αποκτούν τον αριθμό των παιδιών που επιθυμούν, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν διάφορα μέτρα, όπως χορήγηση άμεσων χρηματικών παροχών, προσαρμογές της φορολογίας και την διασφάλιση δημόσιων ή ιδιωτικών υποδομών (π.χ. διάφορες μορφές βρεφονηπιακών σταθμών, συμπεριλαμβανομένων των βρεφονηπιακών σταθμών επιχειρήσεων ή διεπιχειρηματικών συνεργασιών), ολοήμερων σχολείων και υπηρεσιών που είναι σε θέση να καλύψουν τις δαπάνες τους. Συνεπώς, εκείνο που προέχει δεν είναι η ποσότητα αλλά η ποιότητα των εξοπλισμών ⁽³⁵⁾. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει εξάλλου ότι, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης (Ιούνιος 2002), «τα κράτη μέλη θα πρέπει (...) να επιδιώξουν έως το 2010, την παροχή βρεφονηπιακής μέριμνας για το 90 % τουλάχιστον των παιδιών μεταξύ της ηλικίας των τριών ετών και της ηλικίας υποχρεωτικής φοίτησης και για το 33 % τουλάχιστον των παιδιών ηλικίας κάτω των τριών ετών». Πρέπει επίσης να καθοριστεί «ένα κατώτατο όριο για τους πόρους που οι εθνικοί προϋπολογισμοί διαθέτουν υπέρ των παιδιών και των οικογενειών — και συνεπώς

υπέρ των επενδύσεων στο μέλλον — ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο να απορροφηθούν εξολοκλήρου για την κάλυψη του συλλογικού κόστους που θα έχει η αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων στον πληθυσμό, το οποίο υπάρχει κίνδυνος να θεωρηθεί ότι έχει προτεραιότητα από ένα εκλογικό σώμα που γηράσκει» ⁽³⁶⁾. Εν προκειμένω, θα είχε ενδιαφέρον να εξετασθεί η ίδρυση ενός δημογραφικού ταμείου με στόχο την υποστήριξη των εθνικών προσπαθειών που αποβλέπουν στην ενίσχυση της γεννητικότητας και στη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, επιτρέποντας τη μεγαλύτερη χρηματοδότηση ευρωπαϊκής προέλευσης των υποδομών υποδοχής για παιδιά και ηλικιωμένους, καθώς και επενδύσεις για την ανακαίνιση/εκσυγχρονισμό των σχολείων, ιδιαίτερα στις περιοχές της υπαίθρου.

4.5.3 Συγχρόνως με την ενίσχυση της δημογραφίας, «πρέπει να διατηρηθεί και να βελτιωθεί η υγεία και η ασφάλεια των παιδιών, να προσφερθεί σε όλους μια ποιοτική εκπαίδευση, να προβλεφθούν συστήματα βοήθειας και στήριξης για τους γονείς για την αντιμετώπιση των αναγκών και δυσκολιών τους. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις οικογένειες και τα παιδιά που ζουν σε κατάσταση μεγάλης φτώχειας, σ' εκείνους που χρειάζονται ιδιαίτερη υποστήριξη και στους μετανάστες. Ωστόσο, παρότι η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να μην αναγνωρίσει τη γήρανση του ευρωπαϊκού πληθυσμού και παρότι πιστεύει ότι η δημογραφική ανανέωση είναι απολύτως απαραίτητη για την επιβίωση της ηπείρου μας, υπενθυμίζει ότι α) η απορρόφηση της μαζικής ανεργίας, β) η πρόσβαση της ηλικιακής ομάδας 25-35 στη μόνιμη απασχόληση και γ) η πραγματική εξασφάλιση των επαγγελματικών σταδιοδρομιών γενικά αναμένεται ότι θα επιτρέψουν την απόρροση διαχείριση του χρόνου της συνταξιοδότησης, ενεργού ή μη» ⁽³⁷⁾. Το ΕΚΤ πρέπει να ενισχύσει αδρά το εν λόγω εγχείρημα.

4.5.4 Η ΕΟΚΕ είναι, επίσης, της γνώμης ότι [θα πρέπει να ορισθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο] μία σειρά κοινών στόχων για την πρόσβαση σε στέγη, καθώς και ελάχιστες προδιαγραφές για την ποιότητα της στέγης οι οποίες να προσδιορίζουν τον όρο «αξιόπρεπης στέγη» ⁽³⁸⁾.

4.5.5 Η ΕΟΚΕ «προτείνει να χορηγούν τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δάνεια με πολύ χαμηλά επιτόκια σε ολοκληρωμένα ευρωπαϊκά στεγαστικά προγράμματα υπέρ των νέων, των οικογενειών με παιδιά, των μεταναστών, των ηλικιωμένων, των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, ευνοώντας την επαγγελματική κινητικότητα, την ανάμειξη των κοινωνικών τάξεων και ένα κόστος προστό για τους ενοίκους (...). Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η χρησιμοποίηση του μέσου JESSICA θα προσφέρει τα στοιχεία για τη δημιουργία ενός ταμείου εγγυήσεων για σχέδια κοινωνικών κατοικιών ευρύτερου πεδίου και ζητά κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση των Διαρθρωτικών Ταμείων να εξεταστεί το θέμα αυτό» ⁽³⁹⁾.

4.6 Ποιες είναι οι βασικές δεξιότητες που απαιτούνται προκειμένου οι πολίτες μας να αντιμετωπίσουν στο μέλλον τις νέες προκλήσεις;

4.6.1 Τα εδαφικά σύμφωνα για την ανάπτυξη, που αναφέρονται στην απάντηση 2.1, προσφέρουν μία ενδιαφέρουσα προσέγγιση για να αντιμετωπισθεί αυτό το θέμα, στο μέτρο που η ποικιλία των καταστάσεων και των συγκεκριμένων προκλήσεων επιβάλλει την ενεργοποίηση διαφόρων οργάνων και αρμοδιοτήτων (βλ. 1.1). Σε αυτά θα πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά και οι κοινωνικοί εταίροι, οι οποίοι από το 2002 υποβάλλουν στο εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έκθεση για τη συμβολή τους στη διά βίου μάθηση.

⁽³⁴⁾ COM(2003) 270 τελικό.

⁽³⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η οικογένεια και οι δημογραφικές εξελίξεις», ΕΕ C 161 της 13.7.2007, σ. 66.

⁽³⁶⁾ Όπου προηγούμενος.

⁽³⁷⁾ Όπου προηγούμενος.

⁽³⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η στέγαση και η περιφερειακή πολιτική», ΕΕ C 161 της 13.7.2007, σ. 17.

⁽³⁹⁾ Όπου προηγούμενος.

4.6.2 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές και στις κομπούλες της Κοινότητας, η δυνατότητα αξιοποίησης των ΤΠΕ με σκοπό τη διά βίου μάθηση εξαρτάται, κατά κύριο λόγο, από το κατά πόσον η ΕΕ και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών θα υποστηρίξουν την εξασφάλιση ευρυζωνικών συνδέσεων στο Διαδίκτυο ⁽⁴⁰⁾, οι οποίες παρέχουν πρόσβαση στα εν λόγω ηλεκτρονικά συστήματα μάθησης (...). Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να αναγνωρίσει ότι η ευρυζωνική πρόσβαση στο Διαδίκτυο αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής η οποία θα πρέπει να διασφαλίσει ότι η πρόσβαση στα ηλεκτρονικά μέσα θα αντιμετωπίζεται ως υπηρεσία κοινής ωφέλειας (...). Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο γεγονός ότι υπάρχει ο κίνδυνος να διανοιχθεί ένα χάσμα γενεών ⁽⁴¹⁾.

4.7 Δεδομένης της ανάγκης για αποτελεσματική διαχείριση των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, ποιος θα ήταν ο βέλτιστος καταμερισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ κοινοτικού, εθνικού και περιφερειακού επιπέδου σε ένα σύστημα διακυβέρνησης πολλαπλών επιπέδων;

4.7.1 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την κάθετη αντίθεσή της σε κάθε απόπειρα επανεθνικοποίησης της πολιτικής για τη συνοχή, η οποία αναμφισβήτητα προσδίδει ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία από την άποψη της αλληλεγγύης, της ανάπτυξης και της απασχόλησης και της οποίας τα συγκεκριμένα αποτελέσματα είναι ορατά για τους ευρωπαίους πολίτες.

4.7.2 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τη Συνθήκη (άρθρα 2, 158 και 159), όλες οι πολιτικές — κοινοτικές και εθνικές, εγκάρσιες και τομεακές — οφείλουν να συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου της συνοχής. Συνεπώς, κρίνεται σκόπιμος ο συνυπολογισμός της συνοχής, ιδιαίτερα με την εδαφική της διάσταση, στις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές και τις αναλύσεις του αντίκτυπου ⁽⁴²⁾.

4.7.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη συμπερίληψη από τη Διακυβερνητική Διάσκεψη της εδαφικής συνοχής μεταξύ των στόχων της ΕΕ, καθώς και την πρόθεση της Επιτροπής να δημιουργήσει στη ΓΔ REGIO μία νέα μονάδα για την «Εδαφική συνοχή». Η μονάδα αυτή θα πρέπει να μεριμνά ώστε οι τομεακές πολιτικές να συγκλίνουν όντως στον στόχο της συνοχής. Ειδικότερα, στο μέτρο που τα επιλέξιμα σχέδια για τις ευρωπαϊκές ενισχύσεις απαιτούν συγχρηματοδότηση από τις εθνικές αρχές, θα πρέπει να αναληφθεί προβληματισμός σχετικά με τα δημοσιονομικά κονδύλια που ορίζονται από το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης και τις συνέπειές τους στη συγχρηματοδότηση των διευρωπαϊκών δικτύων και, πιο συγκεκριμένα, στα ελλείποντα τμήματά τους.

Αξίζει να υπενθυμισθούν ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες είτε ήδη υπήρχαν στις Συνθήκες είτε προστέθηκαν μετά τη Διακυβερνητική Διάσκεψη του 2007. Σύμφωνα με τις γραμμές αυτές, «κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεων [της], η Ένωση:

— συνεκτιμά τις απαιτήσεις που συνδέονται με την προαγωγή υψηλού επιπέδου απασχόλησης, με τη διασφάλιση της κατάλληλης κοινωνικής προστασίας, με την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, κατάρτισης και προστασίας της ανθρώπινης υγείας» (νέο άρθρο 9 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ)·

— «επιδιώκει να καταπολεμήσει κάθε διάκριση λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού» (νέο άρθρο 10 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ)·

— εξασφαλίζει την ενσωμάτωση των απαιτήσεων της προστασίας του περιβάλλοντος, ιδίως προκειμένου να προωθηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη (άρθρο 6 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, που διατηρείται και στη νέα Συνθήκη).

Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των διαρθρωτικών πολιτικών, πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη οι διατάξεις του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ο οποίος αναγνωρίζεται από τη Συνθήκη για την ΕΕ (άρθρο 6).

4.7.4 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η παρούσα διαβούλευση δεν ασχολείται με τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό, την επεξεργασία και την εφαρμογή των διαρθρωτικών ταμείων. Η συμμετοχή τους είναι απαραίτητη για την προσαρμογή των συγχρηματοδοτούμενων σχεδίων στις επιτόπου πραγματικότητες και στις ανάγκες τους. Στο μέτρο που αυτές εντάσσονται στους στρατηγικούς προσανατολισμούς. «Η ΕΟΚΕ εύχεται να καταρτιστούν στο μέλλον δείκτες σχετικά με τη διαδικασία διαβούλευσης για τα έγγραφα στρατηγικής και προγραμματισμού τα οποία συντάσσονται στα κράτη μέλη (...). Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι τα κράτη μέλη θα έπρεπε να εξηγήσουν πως οργανώνουν την ανάδραση πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της αρχής της εταιρικής σχέσης όσον αφορά τις επιτροπές παρακολούθησης (...). Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι τα κράτη μέλη, καθώς και οι περιφερειακές αρχές, οφείλουν να αξιοποιήσουν σε μεγαλύτερο βαθμό το δυναμικό που περιλαμβάνουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε οι εν λόγω οργανώσεις να συμμετάσχουν στη κατάρτιση των σχεδίων προώθησης και να υποστηρίξουν τις πρωτοβουλίες που προέρχονται από τη βάση, διαθέτοντας, για το σκοπό αυτό, επαρκή χρηματοδοτικά μέσα για δράσεις προώθησης και πληροφόρησης σχετικά με τα διαρθρωτικά ταμεία (...). Θα ήταν εξίσου σκόπιμο να προωθηθούν, στο πλαίσιο διασυννομιών ή διαπεριφερειακών προγραμμάτων, κοινές διαβουλεύσεις και κοινωνικο-επαγγελματικές εταιρικές σχέσεις, επίσης διασυννομικές ή διαπεριφερειακές» ⁽⁴³⁾.

4.7.5 Στο πλαίσιο της εκδήλωσης Open Days και της πρωτοβουλίας «Περιφέρειες για τις οικονομικές αλλαγές», η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα:

— τη δημιουργία μίας ευρωπαϊκής υπηρεσίας τουρισμού που θα ασκεί τα καθήκοντα παρατηρητηρίου με σκοπό να προσφέρει στην Κοινότητα, στα κράτη μέλη και στις περιφέρειες αξιόπιστες και συγκρίσιμες πληροφορίες και δεδομένα για τον τουρισμό ⁽⁴⁴⁾.

⁽⁴⁰⁾ Ευρυζωνική πρόσβαση στο Διαδίκτυο: αρτηρία επικοινωνίας υψηλής ταχύτητας η οποία επιτρέπει την ταχεία και εύκολη πρόσβαση σε συστήματα ενημέρωσης και σε ηλεκτρονικά προγράμματα μάθησης (πηγή: <http://www.elearningeuropa.info/>).

⁽⁴¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η συμβολή της διά βίου μάθησης με χρήση των ΤΠ στην ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα, τις βιομηχανικές μεταλλαγές και την ανάπτυξη κοινωνικού κεφαλαίου», ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 20.

⁽⁴²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εκθεση για τον αντίκτυπο και τις συνέπειες των διαρθρωτικών πολιτικών όσον αφορά τη συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΕ C 93 της 27.4.2007, σ. 6.

⁽⁴³⁾ Βλ. τις δύο γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ για την Ανακοίνωση της Επιτροπής «Πολιτική της συνοχής για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης: Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας, 2007-2013», ΕΕ C 185 της 8.08.2006, σ. 52, και «Εκθεση για τον αντίκτυπο και τις συνέπειες των διαρθρωτικών πολιτικών όσον αφορά τη συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΕ C 93 της 27.4.2007, σ. 6.

⁽⁴⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Τουρισμός και πολιτισμός: δύο δυνάμεις στην υπηρεσία της ανάπτυξης», ΕΕ C 110 της 9.5.2006, σ. 1.

- τη θέσπιση Ευρωπαϊκών Βραβείων Πράσινης Πόλης, προκειμένου να βελτιστοποιηθούν οι προσπάθειες και οι συμπεριφορές των τοπικών κοινοτήτων και των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων που τις συγκροτούν ⁽⁴⁵⁾.
- τη δημιουργία ενός μηχανισμού τεχνικής βοήθειας για τα στεγαστικά σχέδια, σε συνεργασία με τους εκπροσώπους και τα δίκτυα των τοπικών και περιφερειακών αρχών και με την υποστήριξη της Επιτροπής και των κρατών μελών (συγκέντρωση των πρωτοβουλιών και των μεθόδων που πρέπει να ακολουθηθούν για την καλύτερη ενσωμάτωση των στεγαστικών σχεδίων στα προγράμματα για την ανάπλαση των πόλεων) ⁽⁴⁶⁾.

Θα πρέπει ειδικότερα να δοθεί έμφαση στη διάδοση των εμπειριών και των βέλτιστων πρακτικών.

4.8 Ποιες είναι οι νέες δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ των περιφερειών, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της ΕΕ;

4.8.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η δημιουργία ενός φόρουμ συνάντησης των μητροπολιτικών περιοχών και της Επιτροπής θα μπορούσε να συμβάλει στην προώθηση του πολυκεντρισμού και στη βελτίωση της γνώσης αυτών των περιοχών. Θα ήταν δυνατόν να συσταθεί μία ομάδα εργασίας με σκοπό τον εντοπισμό τους και τη διάδοση των ορθών πρακτικών ⁽⁴⁷⁾.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2007.

4.8.2 Τα νομικά πρόσωπα που ιδρύονται τόσο στο πλαίσιο των ΕΟΔΣ όσο και γενικά των διαρθρωτικών ταμείων θα πρέπει να είναι υπεύθυνα για τον συντονισμό των διαφόρων πηγών χρηματοδότησης που επιτρέπουν τη χάραξη και την υλοποίηση σχεδίων που υποστηρίζουν τη βιομηχανική πολιτική δεδομένης περιφέρειας. Οι εκπρόσωποι των διαφόρων ενδιαφερομένων μερών των περιφερειών θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σ' αυτή τη χρηματοδότηση. Η ίδρυση τέτοιων νομικών προσώπων θα αποτελέσει κίνητρο για διασυνοριακή συνεργασία, θα ενισχύσει το αίσθημα της αυτενέργειας των εν λόγω περιφερειών και θα τονώσει τη βούλησή τους για εναρμόνιση των νομοθεσιών τους ⁽⁴⁸⁾.

4.8.3 Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να προωθηθούν οι κοινές διαβουλεύσεις και οι κοινωνικο-επαγγελματικές εταιρικές σχέσεις, ακόμη και σε διασυνοριακό ή διαπεριφερειακό επίπεδο, καθώς επίσης να ενθαρρυνθούν οι πρωτοβουλίες κοινωνικού διαλόγου σε αυτά τα επίπεδα, κυρίως με την υλοποίηση του προαιρετικού διακρατικού πλαισίου για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, που εξαγγέλλεται στην κοινωνική ατζέντα 2005-2010 ⁽⁴⁹⁾.

4.8.4 Ένας άλλος τομέας όπου η συνεργασία μεταξύ των περιφερειών θα προωθούσε τη συνοχή είναι ο τομέας της ενέργειας, λόγω των επιδράσεών του στο κόστος παραγωγής, στις οικογένειες και στην οικονομική ανάπτυξη. Η συνεργασία αυτή θα μπορούσε να λάβει τη μορφή ανταλλαγών ενέργειας μεταξύ των περιφερειών που κατέχουν μεγαλύτερη ποσότητα ενέργειας σε χαμηλότερο κόστος και των φτωχότερων περιφερειών. Σήμερα αυτό είναι δυνατό με τη χρήση ενός ελεγχόμενου συστήματος δικτύων, το οποίο όμως είναι πιο ευέλικτο και ενεργοποιεί ένα «χρηματιστήριο» του ηλεκτρισμού.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽⁴⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με μια θεματική στρατηγική για το αστικό περιβάλλον», ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 86.

⁽⁴⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η στέγαση και η περιφερειακή πολιτική», ΕΕ C 161 της 13.7.2007, σ. 17.

⁽⁴⁷⁾ Βλ. τις δύο γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ με θέμα «Μητροπολιτικές περιοχές: οι κοινωνικοοικονομικές τους συνέπειες για το μέλλον της Ευρώπης», ΕΕ C 302 της 7.12.2004, σ. 101, και ΕΕ C 168 της 20.7.2007, σ. 10.

⁽⁴⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η διαχείριση των βιομηχανικών μεταλλών στις διασυνοριακές περιφέρειες μετά τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΕ C 185 της 8.8.2006, σ. 24.

⁽⁴⁹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Ανακοίνωση της Επιτροπής «Πολιτική της συνοχής για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης: Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας (2007-2013)», ΕΕ C 185 της 8.8.2006, σ. 52.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μετανάστευση και ανάπτυξη: ευκαιρίες και προκλήσεις»

(2008/C 120/18)

Κατά τη σύνοδο ολομέλειάς της της 16ης Φεβρουαρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Μετανάστευση και ανάπτυξη: ευκαιρίες και προκλήσεις».

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Οκτωβρίου 2007 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. **Sukhdev Sharma**.

Κατά την 440ή σύνοδο της ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 125 ψήφους υπέρ και 5 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συνοπτική παρουσίαση

1.1 Η παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας σκιαγραφεί πολιτικές συστάσεις σχετικά με τους ιδιαίτερα διασυνδεδεμένους τομείς της μετανάστευσης και της ανάπτυξης.

1.2 Αν ληφθούν υπόψη πρακτικά παραδείγματα, συστάσεις και ενδεχομένως αμοιβαία επωφελείς συμφωνίες συνεργασίας, η μετανάστευση μπορεί να θεωρηθεί «εργαλείο ανάπτυξης». Προτείνοντας συγκεκριμένα μέτρα, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να μετατοπίσει τη συζήτηση από το επίπεδο της πολιτικής στο επίπεδο του προγραμματισμού.

1.3 Η επωφελής εφαρμογή πολιτικών μετανάστευσης και ανάπτυξης μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα με τη διευκόλυνση του ρόλου των εμβασμάτων (3.4-3.8) προκειμένου να αναβαθμιστεί το επίπεδο του εισοδήματος των αποδεκτών και, ενδεχομένως, με τη ρύθμιση των μεταναστευτικών ροών να ωφεληθούν οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες ή ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες χαμηλού εισοδήματος στις αναπτυσσόμενες χώρες (4.2). Η προσέγγιση της «συν-ανάπτυξης» προσφέρει τη δυνατότητα διοχέτευσης των εμβασμάτων των ιδιωτών σε έργα υποδομής προς όφελος του ευρύτερου κοινού (5.1-5.2). Άλλες μορφές συν-ανάπτυξης συνίστανται στη δραστηριοποίηση οργανώσεων της Διασποράς για την κινητοποίηση ανθρώπων και/ή χρηματοοικονομικών πόρων για ξένες άμεσες επενδύσεις, στη μεταφορά γνώσεων και τεχνολογίας και σε κοινωνικά και πολιτισμικά «εμβάσματα» (5.3-5.8). Οι μεταναστευτικές και αναπτυξιακές πολιτικές μπορούν να μετριάσουν τις αρνητικές συνέπειες της διαρροής εγκεφάλων με τη δημιουργία δεξαμενών εγκεφάλων και με την ενθάρρυνση των κυκλικών και εικονικών μορφών μετανάστευσης (6.2-6.6.4). Τέλος, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι μεταναστευτικές και αναπτυξιακές πολιτικές μπορούν να είναι επιτυχείς μόνο εάν ενταχθούν σε άλλους συναφείς τομείς πολιτικής και εφόσον διασφαλιστεί η συνοχή των πολιτικών (7.1-7.3).

1.4 Η παρούσα γνωμοδότηση συμπληρώνει την γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Κοινωνική πολιτική για τη μετανάστευση και τη συνεργασία με τις χώρες προέλευσης για την προώθηση της ανάπτυξης» με εισηγητή τον κ. Pariza Castañios⁽¹⁾. Εξάλλου, υποστηρίζει την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την «Κυκλική μετανάστευση και τις εταιρικές σχέσεις κινητικότητας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τρίτων χωρών»⁽²⁾.

2. Μετανάστευση και παγκοσμιοποίηση

2.1 Η διεργασία της παγκοσμιοποίησης οδήγησε στην απελευθέρωση της κυκλοφορίας κεφαλαίων, εμπορευμάτων, και υπηρεσιών.

Η κυκλοφορία προσώπων, ωστόσο, παραμένει ο πιο περιορισμένος τομέας της παγκοσμιοποίησης. Προκειμένου οι λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομίες να αποκτήσουν μεγαλύτερο μερίδιο οικονομικής ανάπτυξης ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης, θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Αυτή η άποψη συνάδει με τη θεωρία ότι η μετανάστευση αποτελεί μια ευκαιρία για τις αναπτυσσόμενες χώρες να συμμετέχουν πιο ισότιμα στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Η μετανάστευση εμπεριέχει την προοπτική μείωσης των ανισοτήτων. Ωστόσο, η μετανάστευση δεν πρέπει να θεωρείται ως υποκατάστατο της παραδοσιακής αναπτυξιακής βοήθειας.

2.2 Δύο παρατηρήσεις θέτουν το πλαίσιο για τον καθορισμό μιας προσέγγισης σύμφωνα με την οποία η μετανάστευση αποτελεί συνδυαστικό κρίκο μεταξύ της παγκοσμιοποίησης και της ανάπτυξης. Πρώτον, από τις δημογραφικές τάσεις συνάγεται ότι οι ήδη υπάρχουσες ελλείψεις εργατικού δυναμικού στις χώρες της ΕΕ αναμένεται να αυξηθούν στο εγγύς μέλλον ιδίως στους τομείς των υπηρεσιών οι οποίοι χαρακτηρίζονται από υψηλή ένταση εργασίας. Δεύτερον, σύμφωνα με προβολές της Παγκόσμιας Τράπεζας, η προοπτική μιας ορθής διαχείρισης της μετανάστευσης θα μπορούσε να αποφέρει στο εγγύς μέλλον σημαντική χρηματική βοήθεια με τη μορφή εμβασμάτων στους ανθρώπους των φτωχών χωρών⁽³⁾. Οι ροές εμβασμάτων εντός των χωρών του ΟΟΣΑ, αλλά και από τις χώρες του ΟΟΣΑ προς τις αναπτυσσόμενες χώρες και ακόμη και μεταξύ των αναπτυσσόμενων χωρών, αυξάνονται σταθερά⁽⁴⁾. Ως εκ τούτου, η διεθνής μετανάστευση μπορεί να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα για την εκπλήρωση των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας. Τα εμβάσματα, καθώς και οι έννοιες της συν-ανάπτυξης και της κυκλικής μετανάστευσης, έχουν σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες. Πιο συγκεκριμένα, οι αναπτυξιακές τους δυνατότητες τροφοδοτούνται από τις ανάγκες της αγοράς εργασίας της Δυτικής Ευρώπης.

⁽³⁾ Παγκόσμια Τράπεζα 2006. «Global Economic Prospect».

⁽⁴⁾ Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, από το 2001 έως το 2005 οι ροές εμβασμάτων διπλασιάστηκαν στο πρωτοφανές επίπεδο των 249 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ το 2005, εκ των οποίων οι αναπτυσσόμενες χώρες έλαβαν 180 δισεκατομμύρια — τέσσερις έως πέντε φορές το ποσό της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας (World Bank (2006): International Migration Agenda and the World Bank — Managing Risks and Enhancing Benefits). Η Oxfam εκτιμά την ετήσια εισροή εμβασμάτων στις αναπτυσσόμενες χώρες σε 80 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ (International Development Committee Inquiry on Migration and Development, Oxfam, 2003). Η Παγκόσμια Επιτροπή για τη Διεθνή Μετανάστευση εκτιμά τα συνολικά εμβάσματα, τα οποία λαμβάνουν οι αναπτυσσόμενες χώρες, σε 93 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ ετησίως (Migration and Development, Policy Analysis and Research Programme, 2003). Συνοψίζοντας, τα εμβάσματα συνιστούν το 2,2 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος όλων των αναπτυσσόμενων χωρών (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο 2005).

⁽¹⁾ SOC/268 Μετανάστευση και συνεργασία για την ανάπτυξη, 4 Ιουνίου 2007.

⁽²⁾ COM(2007) 248 τελικό, 16.5.2007.

2.3 Η παρούσα γνωμοδότηση υπογραμμίζει την ανάγκη για μια επεξεργασμένη, πλήρη και ολοκληρωμένη προσέγγιση της μεταναστευτικής και αναπτυξιακής πολιτικής η οποία έχει τη δυνατότητα δημιουργίας μιας κατάστασης επωφελούς για όλους.

2.4 Μια παρόμοια προσέγγιση αναγνωρίζει την έλλειψη ισορροπίας μεταξύ του θετικού και αρνητικού αντίκτυπου της μετανάστευσης στις αναπτυσσόμενες χώρες και πραγματεύεται τους παράγοντες κόστους και οφέλους αντίστοιχα. Ενώ σε ορισμένες χώρες η μετανάστευση μετριάει την πίεση του υπερπληθυσμού και της ανεργίας και η σκόπιμη εξαγωγή ειδικευμένου εργατικού δυναμικού δημιουργεί στο εξωτερικό πηγές από τις οποίες θα προκύψουν μελλοντικά εμβάσματα, άμεσες ξένες επενδύσεις και μεταφορά γνώσεων, σε άλλες χώρες η διαρκής εκροή ανθρώπινων πόρων εμποδίζει σημαντικά την ανάπτυξη. Ως εκ τούτου, η ορθή διαχείριση της μετανάστευσης ενισχύει τα θετικά αποτελέσματα της μετανάστευσης, ενώ ταυτόχρονα μετριάει τις αρνητικές της συνέπειες.

2.5 Η ΕΟΚΕ συντάσσεται με τους πρωτοπόρους διεθνείς αναπτυξιακούς οργανισμούς όπως, για παράδειγμα, η Παγκόσμια Τράπεζα, το Βρετανικό Υπουργείο Διεθνούς Ανάπτυξης, η Oxfam κλπ, που υπογραμμίζουν όλες τις αναπτυξιακές δυνατότητες της διεθνούς μετανάστευσης για τη μείωση της φτώχειας και τη διατήρηση της οικονομικής ανάπτυξης στις χώρες προέλευσης. Τα εμβάσματα οδηγούν σε σημαντικές αυξήσεις εισοδήματος για τα νοικοκυριά-αποδέκτες, συνιστούν ισχυρό μοχλό βραχυπρόθεσμης μείωσης της φτώχειας και, με προσεκτική διαχείριση, μπορούν ακόμα και να συμβάλουν στην μακροπρόθεσμη βιώσιμη ανάπτυξη. Η τελευταία υποστηρίζεται από προσεγγίσεις «συν-ανάπτυξης» όπως η φιλανθρωπία της Διασποράς, τα κοινωνικά εμβάσματα, η μεταφορά γνώσεων και τα διεθνικά δίκτυα επιχειρήσεων.

2.6 Το πλεονέκτημα της ορθής διαχείρισης των πολιτικών μετανάστευσης και ανάπτυξης συνίσταται στο ότι μπορεί να εξασφαλιστεί τη δυνατότητα προσαπτάς των ευάλωτων χωρών (σχεδόν όλων των χωρών της υποσαχάριας Αφρικής) από αναπτυξιακούς περιορισμούς οι οποίοι επιβάλλονται λόγω της μετανάστευσης. Οι αναπτυσσόμενες χώρες οι οποίες επωφελούνται λιγότερο από εμβάσματα και από την υποστήριξη φιλανθρωπικών οργανώσεων συνήθως επωμίζονται το υψηλότερο κόστος της μετανάστευσης: την απώλεια εξειδικευμένου και ταλαντούχου εργατικού δυναμικού. Τα πρότυπα κυκλικής και εικονικής μετανάστευσης μπορούν να αντιμετωπίσουν, ως ένα βαθμό, τα μειονεκτήματα της ανεξέλεγκτης μετανάστευσης. Οι πολιτικές μετανάστευσης και ανάπτυξης μπορούν να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες τομέων οι οποίοι είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι στη μετανάστευση όπως ο εκπαιδευτικός τομέας και ο τομέας της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Εκτός και εάν αυστηρά μεταναστευτικά συστήματα αποτρέψουν την απώλεια ειδικευμένου ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού σε περιοχές που μαστιίζονται από τον ιό HIV/AIDS, οι άλλες αναπτυξιακές προσπάθειες δεν θα είναι βιώσιμες. Οι διμερείς και περιφερειακές εταιρικές σχέσεις στον τομέα της μετανάστευσης μεταξύ των χωρών προορισμού και των χωρών προέλευσης μπορούν να έχουν σημαντικό ρόλο στην προστασία των εν λόγω τομέων, οι οποίοι έχουν καίρια σημασία για την ανάπτυξη τους.

2.7 Η ΕΟΚΕ έχει λάβει υπό σημείωση τους ποικίλους τρόπους και μέσα με τα οποία η μετανάστευση επηρεάζει σημαντικά τις χώρες προέλευσης και προορισμού. Ορισμένα αναγνωρίζονται μόνο μετά από έτη μεταναστευτικών κινήσεων. Ένα θέμα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι το θέμα των παιδιών των μεταναστών τα οποία παραμένουν στις χώρες προέλευσης και οι προοπτικές υγείας και

εκπαίδευσής τους περιορίζονται σε μονογονικά νοικοκυριά. Σε κοινωνιακό επίπεδο, οι περιοχές οι οποίες πληττονται από τη μετανάστευση παρουσιάζουν ενδείξεις διαστρεβλωμένης αναλογίας των φύλων, η οποία αναμφίβολα θα έχει αντίκτυπο στις συνθήκες του κοινωνικοοικονομικού πλαισίου για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη. Τα θέματα αυτά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτικών διεθνούς μετανάστευσης.

2.8 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την υπάρχουσα κοινωνικοοικονομική αλληλεξάρτηση μεταξύ της χώρας υποδοχής και της χώρας προέλευσης. Οι οικονομικά επιτυχείς μετανάστες στις χώρες υποδοχής έχουν την τάση να αποστέλλουν περισσότερα εμβάσματα. Ομοίως, οι μετανάστες οι οποίοι έχουν ενταχθεί ομαλά στην κοινωνία έχουν δυνητικά μεγαλύτερο αντίκτυπο στη συν-ανάπτυξη της χώρας προέλευσής τους μέσω της φιλανθρωπίας, των κοινωνικών εμβασμάτων, και της κυκλικής ή εικονικής μετανάστευσης σε σύγκριση με τους μετανάστες οι οποίοι έχουν ενταχθεί λιγότερο ομαλά. Συνεπώς, οι χώρες υποδοχής πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο προσεγγίσεων οι οποίες να προλαμβάνουν τη σπατάλη εγκεφάλων: οι προσεγγίσεις αυτές κυμαίνονται από την καλύτερη κοινωνική ένταξη γενικά έως την μισθολογική ισοτιμία και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε συνδικάτα ή της αντιμετώπισης του συχνά προβληματικού νομικού καθεστώτος των μεταναστών. Αυτή η τελευταία προσέγγιση όχι μόνο μεγιστοποιεί τη συμβολή των μεταναστών στις χώρες υποδοχής αλλά επιπροσθέτως ενισχύει τις αναπτυξιακές τους δυνατότητες.

2.9 Ομοίως αλληλένδετες είναι οι προσεγγίσεις οι οποίες αποσκοπούν στον περιορισμό της παράνομης μετανάστευσης. Η παράνομη μετανάστευση ζημιώνει τις χώρες προορισμού λόγω της σύνδεσής της με την παράνομη απασχόληση. Συνιστά εξίσου απειλή για τους (παράνομους) μετανάστες διότι συνήθως βρίσκονται σε μειονεκτική θέση επικίνδυνης σχέσης εκμετάλλευσης και αντιμετώπιζονται σκληρές συνθήκες εργασίας με χαμηλό επίπεδο υγιεινομικής περίθαλψης και ασφάλειας. Επιπλέον, η παράνομη μετανάστευση έχει αρνητικές αναπτυξιακές συνέπειες: υπάρχει περιορισμένη δυνατότητα ένταξης στις χώρες υποδοχής και το υψηλό κόστος αυτού του είδους μετανάστευσης μειώνει την προοπτική εμβασμάτων στις χώρες προέλευσης. Εξάλλου η νομιμοποίηση των παράνομων μεταναστών στις χώρες υποδοχής παραμένει μια ανθρώπινη απαίτηση και παράλληλα μια οικονομική και κοινωνική αναγκαιότητα. Συνεπώς, η αύξηση της πιθανότητας νόμιμης μετανάστευσης αυξάνει τις αναπτυξιακές της δυνατότητες ενώ ταυτόχρονα μειώνει τη ζήτηση για εγκληματικές οργανώσεις οι οποίες εμπλέκονται στο λαθρεμπόριο και την εμπορία ανθρώπων. Ως εκ τούτου, η νόμιμη μετανάστευση ελαχιστοποιεί την εκμετάλλευση.

2.10 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η μετανάστευση Νότου-Νότου είναι η πιο κοινή μορφή διεθνούς μετανάστευσης. Οι γειτονικές χώρες ή η άμεση περιοχή είναι οι πιο δημοφιλείς προορισμοί για τους διεθνείς μετανάστες⁽⁵⁾. Επιπλέον, αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η μετανάστευση ενέχει κινδύνους και απαιτεί οικονομικούς πόρους, ικανότητες και δίκτυα, καθίσταται σαφές ότι η μετακίνηση εντός των εθνικών συνόρων είναι αδιαμφισβήτητη η επικρατέστερη μορφή μετανάστευσης, ιδίως για τους φτωχούς⁽⁶⁾. Ως εκ τούτου, μια ολοκληρωμένη προσέγγιση των πολιτικών μετανάστευσης και ανάπτυξης πρέπει να λαμβάνει υπόψη τον πιθανό αντίκτυπο της περιφερειακής και εσωτερικής μετανάστευσης στη μείωση της φτώχειας και την οικονομική ανάπτυξη.

⁽⁵⁾ Ιδίως η Νότια Αφρική επωμίζεται το επιπλέον βάρος του να είναι μια δημοφιλής χώρα μετανάστευσης για ολόκληρη την περιοχή.

⁽⁶⁾ Βλέπε έκθεση DFID: «Moving out of poverty — making migration work better for poor people» (<http://www.dfid.gov.uk/pubs/files/migration-policy-paper-draft.pdf>).

2.11 Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν τα πρότυπα που έχουν κωδικοποιηθεί στη Διεθνή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μετακινούμενων Εργαζομένων και των Μελών της Οικογένειάς τους (1990).

3. Μετανάστευση και μείωση της φτώχειας — διευκόλυνση των εμβασμάτων

3.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την αναπτυξιακή προοπτική των εμβασμάτων μεταξύ των μεταναστών και των οικογενειών τους στη χώρα προέλευσής τους. Από έρευνες προκύπτει ότι τα εμβάσματα αυξάνουν άμεσα το εισοδηματικό επίπεδο του αποδέκτη μειώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη φτώχεια.

3.2 Ωστόσο, ένα απροσδιόριστο αλλά σημαντικό μερίδιο εμβασμάτων — μεταξύ ενός και δύο τρίτων — διοχετεύεται μέσω ανεπίσημων διαύλων. Αυτό έχει αρνητικές συνέπειες για τον μετανάστη και τον αποδέκτη καθώς και για τη χώρα υποδοχής και τη χώρα προέλευσης. Λόγω της έλλειψης ανταγωνισμού μεταξύ των ανεπίσημων παρόχων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, οι μετανάστες και οι αποδέκτες δεν έχουν άλλη επιλογή παρά να δεχθούν να καταβάλουν υψηλά έξοδα συναλλαγής, τα οποία με τη σειρά τους περιορίζουν το εισόδημα των μεταναστών. Για τις οικονομικά χειμαζόμενες αναπτυσσόμενες χώρες, τα εμβάσματα αποτελούν σημαντική πηγή συναλλάγματος και, εφόσον διοχετεύονται μέσω επίσημων τραπεζικών ιδρυμάτων, βελτιώνουν τη χρηματοοικονομική ανάπτυξη αυξάνοντας το συνολικό επίπεδο καταθέσεων και πιστώσεων με τη διαμεσολάβηση του τοπικού τραπεζικού τομέα (7). Τα εμβάσματα δημιουργούν, κατ' αυτόν τον τρόπο, θετική μακροοικονομική ανάπτυξη. Οι χώρες υποδοχής συνδέουν συνήθως τα ζητήματα ασφάλειας με τον ανεπίσημο τραπεζικό τομέα. Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή η χρηματοδότηση τρομοκρατικών οργανώσεων πραγματοποιούνται κατά κύριο λόγο μέσω άτυπων μεθόδων χρηματοπιστωτικών συναλλαγών.

3.3 Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους οι μετανάστες συχνά προτιμούν παράνομους διαύλους έναντι επίσημων τραπεζικών υπηρεσιών για τα εμβάσματα. Πολλοί μετανάστες επιλέγουν παράνομους διαύλους μεταφοράς χρημάτων επειδή οι επίσημοι πάροχοι έχουν υψηλό κόστος, καθυστερούν πολύ και είναι υπερβολικά γραφειοκρατικοί, ή, απλώς, δεν είναι προσβάσιμοι. Επίσης, αναφέρονται η έλλειψη εμπιστοσύνης στα τραπεζικά ιδρύματα της πατρίδας τους ή ο φόβος των διακυμάνσεων των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Οι φτωχοί αποδέκτες, ιδίως όσοι ζουν σε απομακρυσμένες αγροτικές περιοχές, δεν έχουν πρακτική πρόσβαση σε τραπεζικές υπηρεσίες. Ακόμη περισσότεροι είναι εκείνοι που δεν μπορούν να καλύψουν τα έξοδα τήρησης ενός τραπεζικού λογαριασμού. Τα έξοδα εμβασμάτων έχουν δυσανάλογο αντίκτυπο στις οικογένειες χαμηλού εισοδήματος, οι οποίες στέλνουν μικρά χρηματικά ποσά τακτικά. Για τους παράνομους μετανάστες, οι τραπεζικές υπηρεσίες δεν είναι προσβάσιμες διότι δεν διαθέτουν τα απαραίτητα έγγραφα για το άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού.

3.4 Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα κράτη μέλη, την Επιτροπή, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να εξετάσουν το ενδεχόμενο ανάληψης των ακόλουθων πρωτοβουλιών ως μέσου προώθησης της ανάπτυξης.

(7) Συνεπώς, οι τράπεζες είναι σε θέση να εξασφαλίζουν φθηνότερη και πιο μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση από διεθνείς κεφαλαιαγορές με την τιτοποίηση μελλοντικών εμβασμάτων.

3.4.1 Τα εγχώρια τραπεζικά ιδρύματα στις χώρες προέλευσης θα πρέπει να παρέχουν αποταμιευτικούς λογαριασμούς συναλλάγματος για μετανάστες που ζουν και εργάζονται στο εξωτερικό.

3.4.2 Θα πρέπει να παρέχονται τραπεζικές υπηρεσίες για οικογένειες χαμηλού εισοδήματος σε προσιτές τραπεζικές τιμές, ενώ θα πρέπει, επίσης, να παρέχονται παρόμοιες υπηρεσίες σε κοινότητες οι οποίες επί του παρόντος δεν διαθέτουν τράπεζες. Τούτο θα μπορούσε να επιτευχθεί με τη σύνδεση των τραπεζικών υπηρεσιών με πιο διαδεδομένους κλάδους υπηρεσιών όπως τα ταχυδρομικά δίκτυα ή τα δίκτυα λιανικής πώλησης ή οι υπάρχοντες πιστωτικοί συνεταιρισμοί. Η μείωση των εξόδων των εμβασμάτων, ωστόσο, δεν θα πρέπει να αντισταθμιστεί από δυσμενείς συναλλαγματικές ισοτιμίες προς όφελος των τραπεζικών ιδρυμάτων.

3.4.3 Ο ανταγωνισμός μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών εμβασμάτων πρέπει να ενισχυθεί προκειμένου να μειωθεί το κόστος μεταφοράς. Οι ΜΚΟ και οι δημόσιες αρχές στις χώρες υποδοχής μπορούν να ενθαρρύνουν τον ανταγωνισμό με τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με τις συγκριτικές τιμές των παρόχων υπηρεσιών. Ένα παραδειγματικό μέτρο είναι η ιστοσελίδα www.sendmoneyhome.org. Επιπλέον, η αύξηση των χρηματοοικονομικών γνώσεων των μεταναστών είναι βασική δραστηριότητα που η κοινωνία των πολιτών πρέπει να προωθήσει σε συνεργασία με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

3.4.4 Η αναβάθμιση της τραπεζικής τεχνολογίας στις χώρες προέλευσης θα μπορούσε να μειώσει σημαντικά το κόστος των συναλλαγών, να αυξήσει την ταχύτητα της διεκπεραίωσης, και να ενισχύσει την ασφάλεια των συναλλαγών. Η τεχνολογία των πληροφοριών μέσω δορυφόρου σε απομακρυσμένες περιοχές για τη στήριξη ενός προηγμένου συστήματος διαχείρισης και ηλεκτρονικών μεταφορών θα μπορούσε να συμβάλει στην περαιτέρω αύξηση της αποτελεσματικότητας. Η εισαγωγή χρεωστικών καρτών ή πρόσθετων υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας είναι μια καινοτόμος λύση για την εξασφάλιση ευρύτερης κάλυψης. Όλα αυτά τα μέτρα οικοδόμησης ικανοτήτων απαιτούν επενδύσεις, για τις οποίες θα μπορούσαν να δοθούν κίνητρα από επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια ή μέσω συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα.

3.4.5 Οι αυστηρές απαιτήσεις εξακρίβωσης της ταυτότητας αποθαρρύνουν τους μετανάστες που επιθυμούν να ανοίξουν έναν τραπεζικό λογαριασμό. Οι τράπεζες θα πρέπει να αναπτύξουν ιδέες σχετικά με την ευκολότερη πρόσβαση στις τραπεζικές υπηρεσίες των μεταναστών που δεν διαθέτουν επίσημα έγγραφα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο εύλογων αλλαγών του κανονιστικού πλαισίου των τραπεζικού τομέα οι οποίες θα επιτρέπουν τη διαδικασία αυτή.

3.5 Η μείωση του κόστους των εμβασμάτων είναι ένα απαραίτητο πρώτο βήμα για την ενίσχυση του αναπτυξιακού τους αντίκτυπου. Η διευκόλυνση της ροής είναι ένα δεύτερο βήμα. Οι χώρες προορισμού θα πρέπει, ως εκ τούτου, να αναπτύξουν εταιρικές σχέσεις σε επίπεδο εμβασμάτων με τις χώρες προέλευσης οι οποίες λαμβάνουν μεγάλο όγκο εμβασμάτων. Οι εν λόγω εταιρικές σχέσεις θα μπορούσαν να προωθήσουν κατάλληλα μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης των φτωχών σε τραπεζικά ιδρύματα, την ενίσχυση της ικανότητας των παρόχων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών όσον αφορά τη διευκόλυνση των ροών εμβασμάτων, και τη δημιουργία κινήτρων για τη χρήση επίσημων διαύλων μεταφοράς.

3.6 Η ΕΟΚΕ καλεί τα τραπεζικά ιδρύματα τα οποία αναπτύσσουν δραστηριότητα από το έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αναπτύξουν πολιτικές τραπεζικών υπηρεσιών με έμφαση στην εταιρική κοινωνική ευθύνη η οποία εκπληρώνει τον κεντρικό ρόλο των τραπεζών όσον αφορά την κάλυψη των αναγκών των μεταναστών και των οικογενειών τους.

3.7 Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τις συμπράξεις που συνεπάγονται πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της αναπτυξιακής χρήσης των εμβασμάτων μειώνοντας το κόστος και αυξάνοντας την πρόσβαση. Δυο παραδειγματικά μοντέλα παρέχονται κατωτέρω.

3.7.1 Η ένωση GSM, ο επαγγελματικός οργανισμός των φορέων παροχής υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας, και η εταιρεία διεκπεραίωσης πληρωμών MasterCard δημιούργησαν ένα σύστημα το οποίο θα επιτρέπει στους μετανάστες να βάζουν μετρητά στο κινητό τους τηλέφωνο και να δίνουν εντολή να αποσταλούν σε αριθμό κινητού τηλεφώνου στο εξωτερικό όπου ο αποδέκτης θα δέχεται ένα μήνυμα με κείμενο που θα τον πληροφορεί ότι τα χρήματα έφτασαν.

3.7.2 Η τράπεζα Lloyds TSB με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο σε συνεργασία με την ινδική τράπεζα IIGI επιτρέπει σε Ινδούς οι οποίοι δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι του Ηνωμένου Βασιλείου να αποστέλλουν εμβάσματα δωρεάν στην Ινδία, υπό την προϋπόθεση ότι ένα ελάχιστο υπόλοιπο διατηρείται στον λογαριασμό τους στην τράπεζα IIGI.

3.8 Ιδιαίτερα σε περιόδους συγκρούσεων και κρίσης ή μετά από φυσικές καταστροφές, έχει αποδειχθεί ότι τα εμβάσματα είναι ένας αποτελεσματικός και γρήγορος μηχανισμός για την αντιμετώπιση των αναγκών των προσφύγων και των θυμάτων στις χώρες προέλευσης. Οι οργανώσεις ανθρωπιστικής βοήθειας και οι φορείς άμεσης ανταπόκρισης θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο παροχή πρόσβασης σε εμβάσματα στο πλαίσιο μέτρων ενίσχυσης μετά από σύγκρουση/καταστροφή.

4. Μετανάστευση και μείωση των ανισοτήτων — ρύθμιση των νομίμων μεταναστευτικών ροών προς όφελος των υπανάπτυκτων περιοχών

4.1 Παρά τη δυνατότητά τους να επιφέρουν μείωση της φτώχειας σε πραγματικό χρόνο για τους αποδέκτες τους, ο αναπτυξιακός αντίκτυπος των εμβασμάτων ως ιδιωτικών συναλλαγών είναι περιορισμένος, καθώς το όφελος της λήψης εμβασμάτων από το εξωτερικό δεν το καρπούνται συνήθως οι φτωχοί. Αντιθέτως, οι άνθρωποι οι οποίοι είναι σε θέση να επωμιστούν το αρχικό κόστος της μετανάστευσης είναι εκείνοι που προέρχονται από νοικοκυριά μέσου εισοδήματος. Επιπλέον, τα εμβάσματα εισρέουν πρωτίστως σε μεγάλες μεταναστευτικές χώρες με πολιτικές σκόπιμης εξαγωγής ανθρώπινου κεφαλαίου. Λιγότερο από το ένα τρίτο προορίζεται για τις ελάχιστα ανεπτυγμένες χώρες. Η συνεχής εισροή εμβασμάτων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνεχή εκροή μεταναστών και, ως εκ τούτου, επηρεάζεται από τις μεταβολές στις πολιτικές μεταναστευσης ή τον ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης στις χώρες υποδοχής.

4.2 Για τη μεγιστοποίηση του αντικτύπου της μείωσης της φτώχειας και την ταυτόχρονη μείωση των ανισοτήτων, οι χώρες

προορισμού δεν πρέπει μόνο να εξασφαλίζουν καλύτερη διαχείριση και διευκόλυνση των ροών εμβασμάτων όπως προαναφέρεται αλλά και καλύτερη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Οι περιορισμοί όσον αφορά τη νόμιμη εισδοχή μεταναστών στις χώρες προορισμού επιδρά αρνητικά στη ροή εμβασμάτων προς τις χώρες προέλευσης. Οι χώρες προορισμού μπορούν, επιπλέον, να καθορίζουν αποτελεσματικά την κατεύθυνση των ροών εμβασμάτων παρέχοντας «προτιμιακό καθεστώς μετανάστευσης» σε ειδικές ομάδες μεταναστών από συγκεκριμένες χώρες ή περιοχές προέλευσης. Αυτό θα διασφαλίσει ότι από τα προϋπάρχοντα δίκτυα μεταναστών δεν θα προκύπτει περιφερειακή μεροληψία υπέρ μιας χώρας ή δεν θα αυξάνονται περαιτέρω τα επίπεδα ανισότητας στις χώρες προέλευσης. Με τον τρόπο αυτό, οι χώρες υποδοχής θα ευνοούν προορατικά τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές των χωρών προέλευσης και θα συμβάλουν στη μείωση των ανισοτήτων. Ωστόσο, ένας άλλος τρόπος να καταλήγουν τα εμβάσματα απευθείας στους λιγότερο ανεπτυγμένους είναι να ενθαρρύνονται τα μέλη των εν λόγω νοικοκυριών χαμηλού εισοδήματος να μεταναστεύουν και να διευκολύνεται η σχετική διαδικασία.

5. Μετανάστευση και συν-ανάπτυξη

5.1 Η συν-ανάπτυξη παραπέμπει σε δραστηριότητες μεταναστών οι οποίες συμπληρώνουν την ανάπτυξη χωρίς να την υποκαθιστούν. Οι δραστηριότητες αυτές χαρακτηρίζονται από προγραμματισμό με βάση τις ανάγκες, βιωσιμότητα και ικανότητα σύνδεσης ομάδων της Διασποράς με κοινότητες στις χώρες προέλευσης. Μια μορφή συν-ανάπτυξης η οποία αφορά όλα τα εισοδηματικά επίπεδα της κοινότητας-αποδέκτη είναι οι επενδύσεις που στηρίζονται στα εμβάσματα οι οποίες πραγματοποιούνται σε υποδομές για την εκπαίδευση και βασικές υπηρεσίες υγείας. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει, ως εκ τούτου, τη συνεκτίμηση των εμβασμάτων στη συν-ανάπτυξη.

5.1.1 Μια παραδειγματική πρωτοβουλία είναι το πρόγραμμα συγχρηματοδότησης. Σε κάθε έμβασμα που διοχετεύουν οι μετανάστες για αναπτυξιακούς σκοπούς στις χώρες προέλευσης, προστίθεται ένα ίσο ποσό από κάθε θεσμικό εταίρο του προγράμματος⁽⁸⁾. Στην ιδανική περίπτωση, αυτοί οι εταίροι είναι οργανισμοί αναπτυξιακής βοήθειας οι οποίοι προσφέρουν στο πρόγραμμα εμπειρογνωμοσύνη σε θέματα διαχείρισης και έμπειρο προσωπικό σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές προκειμένου να επιτευχθεί βιωσιμότητα. Αυτά τα προγράμματα συγχρηματοδότησης θα πρέπει να προβάλλονται ευρύτατα και να είναι εύκολα προσβάσιμα μέσω συστημάτων πληροφόρησης τα οποία προωθούν, επίσης, τη χρήση επίσημων τραπεζικών διαύλων για την αποστολή εμβασμάτων. Μόλις προσδιορίζεται ένα επιτυχές πρόγραμμα συγχρηματοδότησης, θα πρέπει να συμμετέχουν στην εκτέλεσή του πρόσθετοι εταίροι «συγχρηματοδότησης» από τον ιδιωτικό τομέα. Ειδικότερα, οι επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν σημαντικό ποσοστό μεταναστών και οι πάροχοι χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών οι οποίοι διευκολύνουν την αποστολή εμβασμάτων θα πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν και να αναλαμβάνουν την εταιρική κοινωνική ευθύνη που τους αναλογεί. Αυτές οι συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα είναι επωφελείς για όλους τους συμμετέχοντες: ο αναπτυξιακός αντίκτυπος αυξάνεται

⁽⁸⁾ Ένα παράδειγμα είναι η κοινότητα μεταναστών στις ΗΠΑ από την πολιτεία Zacatecas του Μεξικού. Βάσει του προγράμματος «Three for One», σε κάθε δολάριο που προέρχεται από τις ενώσεις των μεταναστών προστίθεται ένα δολάριο από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση του Μεξικού και ένα δολάριο από την πολιτεία Zacatecas. Ωστόσο, προκειμένου οι παρόμοιες πρωτοβουλίες να είναι επιτυχείς, οι μετανάστες πρέπει να είναι ικανοί να οργανωθούν, πράγμα που προϋποθέτει την πλήρη ένταξή τους στις κοινότητες υποδοχής.

λόγω του μεγαλύτερου ύψους των συλλογικών εμβασμάτων, ενώ οι εταιρείες και οι τράπεζες οικοδομούν σχέσεις εμπιστοσύνης με τους πελάτες τους. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι η συνεργασία ανάμεσα στις χώρες προέλευσης και τις χώρες υποδοχής πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλους τους παράγοντες: όχι μόνο τις κυβερνήσεις και τις επίσημες αρχές αλλά και τους κοινωνικούς εταίρους και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Κατά τον τρόπο αυτό, η ανάπτυξη πρακτικών και συμβάσεων για την καταπολέμηση της διαφθοράς θα αποτρέψει την αύξηση πρακτικών παροχέτευσης των μεταφερόμενων ποσών.

5.2 Άλλες μορφές συν-ανάπτυξης εστιάζονται στον προσανατολισμό των εμβασμάτων σε επιχειρηματικές ή επενδυτικές δραστηριότητες.

5.2.1 Τα κίνητρα τα οποία οι χώρες προέλευσης μπορούν να παράσχουν προκειμένου να αυξήσουν τις συνολικές ροές εμβασμάτων για συν-ανάπτυξη ποικίλλουν από φοροαπαλλαγές εισοδήματος για τους μετανάστες που επενδύουν σε τοπικές επιχειρήσεις έως απαλλαγές από εισαγωγικούς δασμούς για επιχειρηματικές επενδύσεις.

5.2.2 Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα τραπεζικά ιδρύματα και τους αναπτυξιακούς οργανισμούς να δοκιμάσουν πιλοτικά προγράμματα τα οποία συνδέουν τα εμβάσματα με τους οργανισμούς μικροχρηματοδότησης στις αναπτυσσόμενες χώρες.

5.2.3 Τα τραπεζικά ιδρύματα στις χώρες προέλευσης και στις χώρες υποδοχής θα πρέπει να ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν εταιρικές σχέσεις στον τομέα των εμβασμάτων για την προώθηση της διασυννοριακής πώλησης συμπληρωματικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, όπως, π.χ., η προσφορά μικρών επιχειρηματικών πιστώσεων ή στεγαστικών πιστώσεων παράλληλα με υπηρεσίες εμβασμάτων.

5.2.4 Για τη στήριξη και αύξηση αυτών των δραστηριοτήτων, οι αναπτυξιακοί οργανισμοί και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να ενημερώνουν τις κοινότητες μεταναστών στις χώρες υποδοχής σχετικά με τις υπάρχουσες επενδυτικές δυνατότητες, να παρέχουν επιχειρηματική κατάρτιση και να προωθούν δίκτυα τα οποία να φέρουν σε επαφή τους μετανάστες με επιχειρηματίες που χρειάζονται κεφάλαια στις χώρες προέλευσης. Οι μετανάστες-επιχειρηματίες στις χώρες υποδοχής και οι επιχειρηματίες στις χώρες προέλευσης θα πρέπει να συμμετέχουν σε στρατηγικά δίκτυα επιχειρηματικότητας και ανάπτυξης.

5.3 Ορισμένα από τα προαναφερθέντα μέτρα απαιτούν τη συνεργασία των οργανώσεων της Διασποράς στις χώρες υποδοχής. Το δίκτυο σχέσεων μεταξύ της Διασποράς και της χώρας προέλευσης δημιουργείται κυρίως από άτομα ή ομάδες που ενεργούν με δική τους πρωτοβουλία. Τα δίκτυα αυτά αποτελούν σημαντική πηγή άμεσων ξένων επενδύσεων, μεταφοράς γνώσεων και τεχνολογίας, εμβασμάτων φιλανθρωπίας καθώς και κοινωνικών και πολιτισμικών εμβασμάτων. Μπορούν ακόμη και να συμβάλουν στην ειρηνευτική διαδικασία και τη διαδικασία ανασυγκρότησης. Ωστόσο, οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες δεν έχουν την ικανότητα να εντοπίζουν μετανάστες στο εξωτερικό και να οικοδομούν δίκτυα Διασποράς για την

αξιοποίηση αυτών των πόρων για αναπτυξιακούς σκοπούς (εμβάσματα, επενδύσεις, ικανότητες, γνώσεις).

5.4 Ως εκ τούτου, η πρόκληση που τίθεται συνίσταται στην ανάπτυξη ικανοτήτων για τις οργανώσεις της Διασποράς οι οποίες προέρχονται από λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και στον προσανατολισμό της ανάπτυξης σε ομάδες χαμηλότερου εισοδήματος.

5.5 Η διαδικασία της ανάπτυξης ικανοτήτων πρέπει να λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι οι κοινότητες της Διασποράς έχουν, κατά κανόνα, άτυπη και χαλαρή οργάνωση. Έχουν δομές χαρακτηριστικές της χώρας προέλευσης και λειτουργούν με ιδιαίτερα δυναμική αλληλεπίδρασης με τη χώρα προέλευσής τους.

5.6 Ο εντοπισμός των ομάδων της Διασποράς και η ενίσχυση της ικανότητάς τους να συμβάλουν στην ανάπτυξη των χωρών προέλευσης μπορούν να οδηγήσουν στη δημιουργία δεξαμενής εγκεφάλων. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω προγραμμάτων ανθρώπινου κεφαλαίου, τα οποία επιστρατεύουν μετανάστες (ή τα παιδιά τους) σε αναπτυξιακά προγράμματα του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα. Τα εν λόγω προγράμματα αξιοποιούν γλωσσικές γνώσεις καθώς και πολιτισμικές ικανότητες και παρέχουν στις αναπτυσσόμενες χώρες επαγγελματικές ικανότητες και ειδικεύσεις οι οποίες έχουν αποκτηθεί πρόσφατα καθώς και δυνατότητες επαφών.

5.6.1 Ένα απαραίτητο βήμα για την έναρξη προσπαθειών ανάπτυξης ικανοτήτων για οργανώσεις της Διασποράς και των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών προέλευσης είναι η διαδικασία εντοπισμού και χαρτογράφησης αυτών των οργανώσεων και δικτύων. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει την ανάπτυξη εθελοντικών μητρώων ειδικευμένων μεταναστών από χώρες διαρροής εγκεφάλων οι οποίοι διαμένουν σε χώρες υποδοχής και επιχειρήσεων μεταναστών από μικρές και μεσαίες αναπτυσσόμενες χώρες οι οποίες αναπτύσσουν δραστηριότητα επί του παρόντος σε χώρες υποδοχής.

5.6.2 Μετά τον εντοπισμό τους, οι οργανώσεις της Διασποράς θα πρέπει να μπορούν να αναπτύξουν δεσμούς με τις χώρες προέλευσης και να συμβάλουν στην ανάπτυξη. Οι χώρες προορισμού και οι διεθνείς αναπτυξιακοί οργανισμοί θα πρέπει να εξασφαλίζουν πλατφόρμες και φόρουμ, ταξιδιωτικά επιδόματα, υποτροφίες και επιχειρηματικές συναντήσεις για τη διευκόλυνση αυτής της διαδικασίας.

5.7 Η ύπαρξη κοινοτήτων της Διασποράς δεν εγγυάται αυτόματα έναν θετικό αναπτυξιακό αντίκτυπο στη χώρα προέλευσης. Οι πολιτικές και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και πολιτικές της αναπτυσσόμενης χώρας διαδραματίζουν εξίσου σημαντικό, αν όχι καθοριστικό, ρόλο. Ωστόσο, οι οργανώσεις μεταναστών θα πρέπει γενικά να συμμετέχουν πιο ενεργά στα αναπτυξιακά θέματα. Ως εκ τούτου, οι αναπτυξιακοί οργανισμοί καλούνται να προσεγγίσουν τις οργανώσεις μεταναστών με στόχο το διάλογο σχετικά με τις δυνατότητες εποικοδομητικής συνεργασίας.

5.8 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη δημιουργία ενός ειδικού Ταμείου Μετανάστευσης και Ανάπτυξης για την προώθηση των προαναφερόμενων αναπτυξιακών δραστηριοτήτων.

6. Μετανάστευση και μετριασμός των επιπτώσεων της διαρροής εγκεφάλων — δημιουργία δεξαμενής εγκεφάλων, και διευκόλυνση της κυκλικής και εικονικής μετανάστευσης

6.1 Η εκούσια εκροή ανθρώπινου κεφαλαίου συχνά επιφέρει οικονομικά επωφελείς συνέπειες για τις χώρες προέλευσης. Η διεθνής μετανάστευση μετριάζει την πίεση του υπερπληθισμού και της ανεργίας για πολλές χώρες προέλευσης. Ορισμένες χώρες εξάγουν σκοπίμως με επιτυχία εργατικό δυναμικό για την ανάπτυξη πηγών εμβασμάτων στο εξωτερικό, άμεσων ξένων επενδύσεων και μεταφοράς γνώσεων. Ωστόσο, η διαρκής εκροή ανθρώπινων πόρων, ιδίως εξειδικευμένων και ταλαντούχων, λειτουργεί ως τροχοπέδη για την ανάπτυξη στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, οι οποίες δεν διαθέτουν ούτε την οικονομική ούτε τη θεσμική ικανότητα δημιουργίας υποκαταστάτων.

6.2 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί όλους τους φορείς, πρώτον, να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για το μετριασμό των επιπτώσεων της διαρροής εγκεφάλων και, δεύτερον, να αναπτύξουν σχέδια για την πρόληψη της περαιτέρω υποβάθμισης του ανθρώπινου κεφαλαίου σε ευάλωτες οικονομίες και τομείς. Η Επιτροπή υπογράμμισε ήδη σε πρόσφατη ανακοίνωσή της ότι ο μετριασμός των επιπτώσεων της διαρροής εγκεφάλων εμπεριέχει έννοιες κυκλικής και εικονικής μετανάστευσης⁽⁹⁾. Οι κώδικες δεοντολογίας, τα υψηλότερα εισοδήματα και τα αντισταθμιστικά κεφάλαια είναι τρόποι πρόληψης της μετανάστευσης ειδικευμένων επαγγελματιών. Επιπλέον, η ορθή προσαρμογή των εξωτερικών αναθέσεων από τις χώρες του ΟΟΣΑ σε αναπτυσσόμενες χώρες μπορεί να μειώσει τη μεταναστευτική πίεση στις εν λόγω αναπτυσσόμενες χώρες. Ωστόσο, όπως και στις ανεπτυγμένες χώρες προορισμού, θα πρέπει να αποτρέπεται η σπατάλη εγκεφάλων όσον αφορά τους εργαζομένους σε κλάδους εξωτερικής ανάθεσης στις αναπτυσσόμενες χώρες.

6.3 Η διευκόλυνση της κυκλικής και εικονικής μετανάστευσης βασίζεται στις προαναφερθείσες ικανότητες των ομάδων της Διασποράς και τη δυνατότητα σύνδεσής τους με τη χώρα προέλευσής τους, δηλ. τη δημιουργία δεξαμενής εγκεφάλων. Οι ειδικευμένοι μετανάστες οι οποίοι απέκτησαν τριτοβάθμια εκπαίδευση ή επαγγελματική κατάρτιση στις χώρες προορισμού μπορούν να συνιστούν πλεονέκτημα για τις χώρες προέλευσης, εάν έχουν τη δυνατότητα μεταφοράς των δεξιοτήτων και υπηρεσιών τους.

6.4 Η δημιουργία δεξαμενής εγκεφάλων είναι μια έννοια συμπληρωματική ως προς την έννοια της διαρροής εγκεφάλων διότι η καθαρή απώλεια στις χώρες προέλευσης μετατρέπεται σε ιδανική περίπτωση σε δεξαμενή εγκεφάλων στις χώρες προορισμού. Κυρίως όμως η δεξαμενή εγκεφάλων μετριάζει ενδεχομένως ορισμένες από τις δυσμενείς συνέπειες της διαρροής εγκεφάλων στις χώρες προέλευσης. Οι μεμονωμένοι μετανάστες μπορούν να προσφέρουν τις δεξιότητες ή τις οργανωτικές τους ικανότητες στη χώρα προέλευσης είτε σε προσωρινή βάση, με προσωρινή επιστροφή, είτε σε εικονική βάση μέσω επιχειρηματικών εφαρμογών και πλατφόρμων.

6.4.1 Τα καθεστώτα θεωρήσεων θα πρέπει, ως εκ τούτου, να ρυθμιστούν ανάλογα προκειμένου οι επαγγελματίες να είναι σε θέση να μετακινούνται πιο εύκολα μεταξύ της χώρας υποδοχής και της χώρας προέλευσης. Οι διεθνείς αναπτυξιακοί οργανισμοί πρέπει να

εξετάσουν το ενδεχόμενο ανάπτυξης μηχανισμών οι οποίοι να μεταφέρουν εικονικά υπηρεσίες και γνώσεις μεταναστών με υψηλή ειδίκευση, όπως καρδιολόγων στις χώρες προορισμού, οι οποίοι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για την ανάλυση ενός ιατρικού ιστορικού από τη χώρα προέλευσης, γεωλόγων, οι οποίοι παρέχουν πρόσβαση σε εργαστήρια τελευταίας τεχνολογίας στις χώρες υποδοχής, ή χρηματοοικονομικών αναλυτών, οι οποίοι αξιολογούν σχέδια δραστηριοτήτων για προγράμματα μικροχρηματοδότησης. Η παροχή θεωρήσεων πολλαπλών εισόδων είναι ένας μηχανισμός ο οποίος διευκολύνει την κυκλική μετανάστευση.

6.4.2 Ένα ισχυρό κίνητρο επιστροφής ή/και κυκλικής μετανάστευσης είναι η δυνατότητα μεταφοράς συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και πλεονεκτημάτων κοινωνικής ασφάλισης των μεταναστών από τη χώρα υποδοχής στη χώρα προέλευσης.

6.4.3 Οι αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να ενημερώνονται σχετικά με τις υπάρχουσες δυνατότητες συν-ανάπτυξης. Πρέπει, εξάλλου, να ενθαρρύνονται να δημιουργούν δίκτυα με τις κοινότητες της Διασποράς τους στο εξωτερικό.

6.4.4 Αυτές οι προσεγγίσεις προϋποθέτουν, φυσικά, την επιτυχή ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία υποδοχής. Οι χώρες προορισμού πρέπει να μειώσουν την υπάρχουσα σπατάλη εγκεφάλων (μετανάστες που απασχολούνται σε θέσεις απασχόλησης χαμηλότερου επιπέδου από την αρχική τους εκπαίδευση και κατάρτιση), αξιολογώντας καλύτερα τις δεξιότητες των μεταναστών και συνεπώς αναγνωρίζοντας πτυχία και πιστοποιητικά από τις χώρες προέλευσης. Κατ' αυτό τον τρόπο, θα αυξηθεί η συνεισφορά τους στην κοινωνία υποδοχής και ο αναπτυξιακός τους αντίκτυπος στις χώρες προέλευσης.

6.5 Η ρύθμιση της μετανάστευσης πρέπει να είναι κανόνας απαράβατος όσον αφορά συγκεκριμένους τομείς όπως η εκπαίδευση και η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Η προστασία αυτών των ιδιαίτερα ευπαθών τομέων από τη διαρροή εγκεφάλων απαιτεί μέτρα με τα οποία να αντιμετωπίζονται οι παράγοντες άπωσης και έλξης της μετανάστευσης.

6.5.1 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι ανεπτυγμένες χώρες δεν πρέπει να προσλαμβάνουν ανθρώπινο κεφάλαιο από τις εν λόγω ευάλωτες αναπτυσσόμενες χώρες. Η βρετανική κυβέρνηση εφαρμόζει ένα παραδειγματικό κώδικα δεοντολογίας σχετικά με τις προσλήψεις ο οποίος απαγορεύει στα δημόσια και ιδιωτικά νοσηλευτικά ιδρύματα να προσλαμβάνουν νέο προσωπικό από αναπτυσσόμενες χώρες οι οποίες αντιμετωπίζουν έλλειψη ανθρώπινων πόρων στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

6.5.2 Ομοίως, οι πολιτικές μετανάστευσης των χωρών προορισμού μπορούν να προσαρμόζονται προκειμένου να διατηρείται στο ελάχιστο η ροή εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού από ευάλωτες αναπτυσσόμενες χώρες.

6.6 Ανάλογα με τους διαθέσιμους πόρους σε ιδιαίτερα ευάλωτες αναπτυσσόμενες χώρες κινδύνου, υπάρχουν διάφορες δυνατότητες επιλογής για την αντιμετώπιση του αντικτύπου της διαρροής εγκεφάλων.

⁽⁹⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την κυκλική μετανάστευση και τις εταιρικές σχέσεις κινητικότητας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τρίτων χωρών.

6.6.1 Μια επιλογή είναι η δημιουργία πλεονάσματος ανθρώπινου κεφαλαίου, το οποίο επιτρέπει την εφαρμογή μιας αναπτυξιακής στρατηγικής με βάση την εξαγωγή ανθρώπινων πόρων. Αυτές οι εκπαιδευτικές προσπάθειες θα μπορούσαν να χρηματοδοτούνται από φόρους εξόδου για εξειδικευμένους επαγγελματίες οι οποίοι επιλέγουν να μεταναστεύσουν. Οι φόροι αυτοί θα μπορούσαν να εισπράττονται στη χώρα προέλευσης ή τη χώρα προορισμού.

6.6.2 Οι συμφωνίες αποζημίωσης (αντισταθμιστικά κεφάλαια) μεταξύ των μεταναστών και της χώρας προέλευσης πριν την αναχώρηση μπορούν να αποθαρρύνουν τη μόνιμη μετανάστευση, ενώ η χώρα προέλευσης αποζημιώνεται για το κόστος της αρχικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ⁽¹⁰⁾.

6.6.3 Δημιουργία δεξαμενής εγκεφάλων για χώρες προέλευσης οι οποίες πλήττονται σοβαρά από διαρροή εγκεφάλων.

6.6.4 Οι εξειδικευμένοι επαγγελματίες οι οποίοι έρχονται να αποκτήσουν περαιτέρω κατάρτιση ή εξειδίκευση σε μη αναπτυσσόμενες χώρες μπορούν να λαμβάνουν άδειες επανεισόδου από τις χώρες υποδοχής ή να τους χορηγούνται εύκολα θεωρήσεις σύντομης παραμονής. Αυτοί οι μηχανισμοί κυκλικής μετανάστευσης μπορούν να ενθαρρύνουν την επιστροφή στις χώρες προέλευσης.

7. Συνεκτίμηση των πολιτικών μετανάστευσης και ανάπτυξης και διασφάλιση της πολιτικής συνοχής

7.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει, όπως προαναφέρθηκε, ότι η μετανάστευση Νότου-Νότου καθώς και η περιφερειακή μετανάστευση έχουν σημαντικά μεγαλύτερη μεταναστευτική διάσταση από τη διεθνή μετανάστευση μεταξύ των αναπτυσσόμενων και των ανεπτυγμένων χωρών. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στις περιφερειακές προσεγγίσεις της μετανάστευσης και της ανάπτυξης, όπως έχει ήδη κάνει η Αφρικανική Ένωση.

7.2 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει την ανάγκη συνεκτίμησης των «πολιτικών μετανάστευσης και ανάπτυξης» στα πλαίσια των πολιτικών μετανάστευσης και ένταξης των χωρών υποδοχής και των εθνικών αναπτυξιακών στρατηγικών των χωρών προέλευσης καθώς και στα πλαίσια των στρατηγικών των διεθνών αναπτυξιακών οργανισμών για την μείωση της φτώχειας.

7.3 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η πολιτική συνοχή συμβάλλει σημαντικά στην επίτευξη του προσδοκώμενου αποτελέσματος των πολιτικών μετανάστευσης και ανάπτυξης. Οι πολιτικές εμπορίου και ασφάλειας δεν θα πρέπει να υπονομεύουν τις αναπτυξιακές προσπάθειες των πολιτικών μετανάστευσης και ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη της — και τούτο είναι εξίσου σημαντικό — να θέσουν ως στόχο την πολιτική συνοχή, απέχοντας από την υποστήριξη διαφορετικών πολιτικών σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁰⁾ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα αντισταθμιστικά κεφάλαια μεταξύ των χωρών των μεταναστών και των χωρών προέλευσης παραπέμπουμε στη Διερευνητική Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ «Υγεία και μετανάστευση» (εισηγητής: ο κ. Sharma και συνεισηγήτρια: η κ. Cser), ΕΕ C 256 της 27.10.2007.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι σχέσεις ΕΕ με τη Μολδαβία: Ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών»

(2008/C 120/19)

Κατά τη σύνοδο ολομέλειας της 15ης Φεβρουαρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Οι σχέσεις ΕΕ με τη Μολδαβία: Ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών».

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Νοεμβρίου 2007 με βάση εισηγητική έκθεση της κ. Evelynne PICHENOT.

Κατά την 440ή σύνοδο ολομέλειάς της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2007), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 117 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Πρέπει να ευνοηθεί ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στις σχέσεις μεταξύ ΕΕ-Μολδαβίας

1.1.1 Το 2005 υπήρξε χρονιά αποφασιστικής σημασίας για τις σχέσεις μεταξύ ΕΕ και Μολδαβίας. Με την υιοθέτηση του προγράμματος δράσης ΕΕ-Μολδαβίας (2005-2008), την εγκατάσταση αντιπροσωπίας της ΕΕ στην πρωτεύουσα και τον διορισμό ανώτατου εκπροσώπου στις διαπραγματεύσεις για τη σύγκρουση της Υπερδνειστερίας, βελτιώθηκαν αισθητά οι όροι για την εφαρμογή της συμφωνίας σύμπραξης και συνεργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, στόχος της πρώτης αυτής γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ σχετικά με τη συνεργασία ΕΕ-Μολδαβίας είναι να ευνοηθεί ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών, έτσι ώστε να ενισχυθεί η δυναμική αυτή και να δρομολογηθεί μία κοινή ατζέντα μέσω πρωτοβουλιών στο εγγύς μέλλον.

1.1.2 Η ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ ΕΕ και Μολδαβίας εξαρτάται αποκλειστικά από την αναγνώριση των κοινών αξιών, και ειδικότερα του σεβασμού των βασικών ελευθεριών, της στράτευσης για μία δημοκρατική κοινωνία ανοικτή προς όλους, και της αποδοχής της αρχής του διαλόγου που βασιίζεται στην ανεξαρτησία των εταίρων της κοινωνίας των πολιτών. Η κοινωνία των πολιτών αποτελεί το μέλλον της ίδιας της μολδαβικής ταυτότητας. Στηρίζεται στον ανθρώπινο πλούτο που έχει συσσωρευθεί σε μια περιοχή διαπολιτισμικής και γλωσσολογικής σύγκλισης. Ο πλούτος αυτός αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα.

1.1.3 Αντίθετα προς τα λοιπά Νέα Ανεξάρτητα Κράτη με την ίδια ιστορική εμπειρία, η Μολδαβία δεν διαθέτει παράδοση, ούτε πείρα όσον αφορά τις ανεξάρτητες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Υπό το πρίσμα όμως των συντελούμενων προόδων, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο ότι πρέπει να γίνουν οι κατάλληλες επαφές για να προσδιοριστούν οι εταίροι που είναι ανοικτοί προς την προοδευτικότητα και σέβονται τις κοινές αξίες.

1.1.4 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει με έμφαση ότι η επιτυχία του Προγράμματος Δράσης ΕΕ-Μολδαβίας ⁽¹⁾ στο πλαίσιο της πολιτικής γειτονίας θα εξαρτηθεί από το **βαθμό διασύνδεσης και συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών** στην εφαρμογή του. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα πρέπει να δεσμευθεί ξεκάθαρα και να προτείνει κριτήρια, διαδικασίες και μέσα, ώστε να καταστεί δυνατή η μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών της Μολδαβίας. Μολαταύτα, η ΕΟΚΕ συγχαίρει την

ευρωπαϊκή αντιπροσωπεία της Chisinau για την προσοχή και το ενδιαφέρον που επιδεικνύει όσον αφορά την κοινωνία των πολιτών της Μολδαβίας. Αποτελεί ευνοϊκή προϋπόθεση για την επίσημη συμμετοχή των εκπροσώπων της κοινωνίας στον απολογισμό του Προγράμματος δράσης που προβλέπεται για τον Απρίλιο 2008 καθώς και στις μελλοντικές φάσεις μιας ενισχυμένης εταιρικής σχέσης.

1.1.5 Η ΕΟΚΕ συνιστά τη δημιουργία τακτικών και διαρθρωμένων σχέσεων με την κοινωνία των πολιτών της Μολδαβίας. Για τον σκοπό αυτό, καλό θα ήταν να διοργανωθεί μία **διάσκεψη** εντός του 2008, που θα προετοιμασθεί από συγκεκριμένη αποστολή επιτόπου προκειμένου να εντοπισθούν ποιοι εταίροι διαθέτουν βούληση διαφάνειας στη λειτουργία τους. Σκοπός της δραστηριότητας αυτής που θα συμπεριλαμβάνει τοπικούς και περιφερειακούς παράγοντες θα είναι η από κοινού κατάρτιση ενός προγράμματος εργασίας βάσει των ακόλουθων προτάσεων:

- Αξιολόγηση των μηχανισμών **ενημέρωσης και διαβούλευσης** που λειτουργούν στη Μολδαβία, τόσο από κυβερνητικής, όσο και από ευρωπαϊκής πλευράς, συμπεριλαμβανομένου του απολογισμού της εφαρμογής του ΠΔ (2005-2008),
- Προετοιμασία και **κατάρτιση της κοινωνίας των πολιτών** για τη συνέχιση των εταιρικών σχέσεων μετά το 2008,
- Υιοθέτηση από πλευράς μολδαβικών οργανώσεων των **μηχανισμών του Ευρωπαϊκού χρηματοδοτικού μέσου**.

Προϋπόθεση ενός τέτοιου προγράμματος εργασίας είναι ότι θα διασφαλισθεί η χρηματοδότηση των πρωτοβουλιών της κοινωνίας των πολιτών από τα προγράμματα της ΕΕ.

1.1.6 Μετά τον απολογισμό της διάσκεψης του 2008 με την κοινωνία των πολιτών της Μολδαβίας, θα πρέπει να αναληφθούν νέες πρωτοβουλίες και να συνεχισθούν οι σχέσεις στους κόλπους της «ομάδας γειτονίας της ΕΟΚΕ» σε μια βάση προοπτικής, πράγμα που σημαίνει ότι στις σχέσεις μας θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι αρχές που αποτελούν την καρδιά της καλής διακυβέρνησης και της βιώσιμης ανάπτυξης. Η βάση αυτή θα στηρίζεται στις αρχές που προσδιορίζονται ήδη στη συμφωνία σχετικά με το νέο καθεστώς κινήτρων «plus», ήτοι:

- Οι 16 βασικές συμβάσεις του ΟΗΕ και του ΔΟΕ ⁽²⁾ σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των εργαζομένων,

⁽¹⁾ Βλ. παράρτημα Β.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2006 έως την 31η Δεκεμβρίου 2008, εισηγητής ο κ. Pezzini που υιοθετήθηκε στις 9 και 10 Φεβρουαρίου 2005 (ΕΕ C 221 της 8.9.2005, σ. 15).

— Οι 10 βασικές συμβάσεις σχετικά με το περιβάλλον και τις αρχές της καλής διακυβέρνησης ⁽³⁾.

1.1.7 Κατ' αυτόν τον τρόπο η ΕΕ θα αναλάβει ρόλο προτρεπτικό έναντι των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών της Μολδαβίας, για να συμβάλλουν στην υιοθέτηση των ευρωπαϊκών προτύπων ανεξαρτησίας, αντιπροσωπευτικότητας και διαφάνειας. Η Επιτροπή θα πρέπει να ενσωματώνει σε κάθε έκθεση προόδου του Προγράμματος δράσης ειδικό κεφάλαιο περί σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και η ελεύθερη έκφραση, στο οποίο θα εξετάζονται επίσης τα συνδικαλιστικά δικαιώματα.

1.1.8 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, βασική προτεραιότητα για τους Μολδαβούς είναι η ιδιοποίηση των μέσων και της εμπειρογνομosύνης που έχουν τεθεί στη διάθεσή τους από τα διεθνή και ευρωπαϊκά όργανα. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της υποστήριξης που ζητείται από την κοινωνία των πολιτών για την καταπολέμηση της διαφθοράς (αρχή που προβλέπεται από την GRECO του Συμβουλίου της Ευρώπης ⁽⁴⁾). Ζητεί δε να εξασφαλισθεί η διαμεθοριακή συνεργασία για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος.

1.1.9 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την διαβουλευτική πρωτοβουλία των ευρωπαίων και διεθνών χορηγών για να επιτευχθεί η συνοχή των δράσεών τους. Συνιστά να προβλεφθούν κατά προτεραιότητα δράσεις υπέρ των βασικών κοινωνικών υπηρεσιών στα εν λόγω προγράμματα για τη μείωση της φτώχειας και τονίζει ειδικότερα ότι πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης στα ορφανοτροφεία, να μειωθούν οι τιμές των αντιρετροϊκών φαρμάκων και να παρασχεθεί ενίσχυση για την κοινωνική επανένταξη των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

1.1.10 Η παρατεταμένη ξηρασία που σημειώθηκε το καλοκαίρι 2007 δυσχέρανε την κατάσταση της χώρας και οι κακή εσοδεία προκάλεσε πτωχεύσεις και υπερχρέωση. Η κυβέρνηση ζήτησε διεθνή επισιτιστική βοήθεια και την τεχνική υποστήριξη του Οργανισμού Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO). Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει μεγάλη σημασία η δημιουργία σχέσεων με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δρουν στον τομέα γεωργικών προϊόντων διατροφής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χορήγησε ανθρωπιστική ενίσχυση 3 εκ. Ευρώ προς τις αγροτικές περιοχές των πιο ευάλωτων χωρών σε βραχυπρόθεσμη βάση.

1.1.11 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει πρωταρχική σημασία να διασφαλισθεί η ύπαρξη δικτύων και κοινών σχεδίων μεταξύ όλων των Μολδαβών, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων κατοίκων της Υπερδνειστερίας. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την ΕΕ να επιμείνει στις προσπάθειές της για την εξεύρεση μιας λύσης στη σύγκρουση αυτή που θα διασφαλίζει την εδαφική ενότητα και να συνεχίσει την αποστολή βοήθειας στα σύνορα.

1.1.12 Η ΕΟΚΕ συνιστά την προαγωγή των ανταλλαγών δημοκρατικών πρακτικών μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, με την παραπομπή των Μολδαβών συνομιλητών στις δημοσιεύσεις της ΕΟΚΕ που διατίθενται στο Διαδίκτυο (στα ρουμανικά) καθώς και στις εργασίες των εθνικών ΟΚΕ μέσω του κόμβου CESlink. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τις εθνικές ΟΚΕ (ειδικότερα της Ρουμανίας και Βουλγαρίας) και την AICESIS ⁽⁵⁾ να συνεργασθούν με σκοπό την προσέγγιση της μολδαβικής κοινωνίας των πολιτών με τα μέσα και τις πρακτικές της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών.

1.1.13 Η ΕΟΚΕ εύχεται να βελτιωθεί στο προσεχές μέλλον η συμμετοχή της μολδαβικής κοινωνίας των πολιτών στον διάλογο με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων καθώς και στον περιφερειακό διάλογο του Εύξεινου Πόντου, μέσω κυρίως της διαπεριφερειακής και διασυνοριακής συνεργασίας σε αυτή την στρατηγική περιοχή. Η συνεργασία της ΕΕ με τη Μολδαβία εντάσσεται στο πλαίσιο μιας εδραιωμένης συνεργασίας με τις γείτονες χώρες και ειδικότερα με τη Ρωσία.

1.2 Πρέπει να ενδυναμωθεί η στοχοθετημένη ενίσχυση προς τις οργανώσεις που είναι στραμμένες προς το μέλλον και πρεσβεύουν τη συμφιλίωση

1.2.1 Να εδραιωθεί εποικοδομητικός κοινωνικός διάλογος

Λαμβάνοντας υπόψη την αδύναμη εικόνα που παρουσιάζουν οι επαγγελματικές σχέσεις, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η Μολδαβία συμμετέχει όχι μόνο στις συμβάσεις του ΔΟΕ, αλλά και στον Κοινωνικό Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης και στους μηχανισμούς παραπόνων. Συνιστά δε στον ΔΟΕ να προτείνει την παροχή κατάλληλης τεχνικής βοήθειας για την αντιμετώπιση των εργασιακών συγκρούσεων μέσω ειδικών δικαστηρίων.

1.2.2 Να συγκεκριμενοποιηθεί η δέσμευση όσον αφορά την καλλιέργεια επαφών με την ευρωπαϊκή κοινωνία

Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ακράδαντα ότι πρέπει να οριστικοποιηθεί η συμφωνία για την έκδοση θεωρήσεων και την επανεισοδοχή, προκειμένου να επιταθούν οι ανταλλαγές πολιτών με προοπτικές, όπως οι πανεπιστημιακοί, οι επιστήμονες, οι δημοσιογράφοι και οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών. Συνιστά επίσης ευρύτερο άνοιγμα των κοινοτικών προγραμμάτων, ειδικότερα έναντι των νέων μέσω του Erasmus Mundus. Η διευκόλυνση της έκδοσης θεωρήσεων και της επανεισοδοχής που υπογράφηκε τον Οκτώβριο 2007 ⁽⁶⁾ θα μπορούσε επίσης να βοηθήσει στην επίλυση του προβλήματος που δημιουργεί η συρροή αιτήσεων εκ μέρους Μολδαβών πολιτών που επιδιώκουν την απόκτηση ρουμανικής ιθαγένειας.

Η ΕΟΚΕ καλεί τη Μολδαβική κυβέρνηση να διευκολύνει τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στις ευρωπαϊκές και διεθνείς διοργανώσεις (ΠΟΕ, ΟΑΣΕ, Συμβούλιο της Ευρώπης και Γαλλοφωνία). Παροτρύνει δε τα κράτη μέλη να επιδιώκουν και να χρηματοδοτήσουν επαφές και ανταλλαγές με την κοινωνία των πολιτών της Μολδαβίας (πανεπιστημιακές υποτροφίες, αδελοφοποιήσεις, διαμεθοριακή συνεργασία).

1.2.3 Πρέπει να ληφθεί υπόψη ο οικολογικός απολογισμός

Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να υποστηριχθούν οι περιβαλλοντικές οργανώσεις, που επιδιώκουν την καταστροφή των αποθεμάτων όπλων και πυρομαχικών η μεταφορά των οποίων είναι αδύνατη, των στρατιωτικών αποβλήτων, των βιομηχανικών αποθεμάτων καθώς και την εξυγίανση των μολυσμένων υδάτων.

⁽³⁾ Ο κατάλογος δίδεται σε παράρτημα.

⁽⁴⁾ Συμβούλιο της Ευρώπης: Ομάδα κρατών κατά της διαφθοράς.

⁽⁵⁾ Διεθνής Ένωση Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών και συναφών οργανισμών (AICESIS).

⁽⁶⁾ Οι συμφωνίες αυτές προβλέπεται να επικυρωθούν πριν από το τέλος του 2007.

2. Βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης στη Μολδαβία

2.1 Με δεδομένου ότι το ΑΕγχΠ ανέρχεται μόλις σε 1000 δολάρια περίπου ανά κάτοικο, η Μολδαβία είναι το πτωχότερο κράτος της Ευρωπαϊκής ηπείρου και η μόνη χώρα που περιλαμβάνεται στην κατάταξη χωρών χαμηλού εισοδήματος της Παγκόσμιας Τράπεζας. Ο πληθυσμός της Μολδαβίας παρουσιάζει συνεχή ελάττωση (λιγότερο από 4 εκ. το 2004) με αποτέλεσμα την αύξηση της θνησιμότητας (κυρίως του ανδρικού φύλου), τη μείωση των γεννήσεων και την ύπαρξη υψηλής μεταναστευτικής ροής.

2.2 Η φτώχεια ανήλθε σε δραματικά επίπεδα κατά την περίοδο 1999-2005, εν συνεχεία σημείωσε ύφεση, εξακολουθεί όμως και σήμερα να βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο, πλησιάζοντας κατά μέσον όρο το 30 %. Η βελτίωση επιτυγχάνεται κατά τρόπον άνισον, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται θύλακες απόλυτης φτώχειας (2 δολάρια ημερησίως), που πλήττουν ιδιαίτερος τα παιδιά και τους ηλικιωμένους. Στην ύπαιθρο και τις μικρές πόλεις το ποσοστό φτώχειας του πληθυσμού ανέρχεται σε 40 με 50 %.

2.3 Εξαιρετικά μεγάλος αριθμός παιδιών είναι εν δυνάμει αντικείμενο εκμετάλλευσης, λόγω της ελλείψεως μόνιμης κατοικίας, της παιδικής εργασίας, της εμπορίας ανθρώπων και της πορνείας. Εξ αιτίας του υψηλού επιπέδου φτώχειας, επιτάχθηκε σημαντικά επίσης και το φαινόμενο της «κοινωνικής ορφάνιας», δηλαδή τα παιδιά που παραδίδονται από τις ίδιες τις οικογένειές τους σε ορφανοτροφεία, επειδή δεν έχουν τα οικονομικά μέσα για να τα ανατρέψουν.

2.4 Οι γυναίκες αποτελούν αντικείμενο έντονης διακριτικής μεταχείρισης λόγω της επιδεινωμένης κοινωνικής κατάστασης. Έχουν να αντιμετωπίσουν την υψηλή ανεργία, την υποβάθμιση των επαγγελματικών προσόντων, τους χαμηλούς μισθούς και την εποχική αγροτική εργασία. Είναι πιο εκτεθειμένες από τους άνδρες στους κινδύνους της φτώχειας, ειδικότερα λόγω της μείωσης των κοινωνικών παροχών (υγεία, εκπαίδευση, οικογένεια) και του χαμηλού επιπέδου συντάξεων. Έτσι, οι γυναίκες και μητέρες αναγκάζονται να δεχθούν παράνομες ή επικίνδυνες προτάσεις και να πέφτουν θύματα της εμπορίας ανθρώπων. Τα περισσότερα θύματα είναι νέες γυναίκες που αναζητούν απασχόληση.

2.5 Το 2004, η Μολδαβία υιοθέτησε ένα πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης και καταπολέμησης της φτώχειας με την υποστήριξη της Παγκόσμιας Τράπεζας, του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (PNUD) και άλλων χορηγών. Τον Δεκέμβριο 2006, οι χορηγοί διάφορων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και η ΕΕ συμφώνησαν να συντονισθούν για να διασφαλισθεί η συνοχή και η αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των όρων και δεσμεύθηκαν να χορηγήσουν ποσόν 1 δις Ευρώ με τη μορφή χορηγήσεων και δανείων κατά την επόμενη τετραετία.

2.6 Επιδείνωση της αγοράς εργασίας

2.6.1 Η κατάσταση της αγοράς εργασίας επιδεινώθηκε σημαντικά κατά τη δεκαετία του 1990, μαζί με την οικονομική κατάρρευση. Ως επακόλουθο της ρωσικής κρίσης που εκδηλώθηκε τον Αύγουστο 1998, η απασχόληση σημείωσε κάθιση πτώση, αλλά από το 2003 και μετά άρχισε να εμφανίζει και πάλι θετική τάση. Το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε έτσι από 11 % το 1999 σε 5 με 6 % περίπου του ενεργού πληθυσμού σύμφωνα με την απογραφή που έγινε στα τέλη του 2006. 38 % περίπου του ενεργού πληθυσμού ασκεί μία ανεπίσημη δραστηριότητα (7).

2.6.2 Αν και οι πραγματικοί μισθοί εξακολούθησαν να αυξάνουν, το μέσο επίπεδο τους παραμένει πολύ χαμηλό, ισοδυναμούσε δε κατά το 2006 σε 129 δολάρια (8). Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι υφίστανται και άλλες πηγές εισοδήματος. Αφενός, υπάρχει ένα μεγάλο ποσοστό οικογενειών που λαμβάνει συνάλλαγμα από ένα εκπαιδισμένο μέλος της. Αφετέρου, παραμένει υψηλός ο αριθμός

μη δεδουλευμένων απασχολήσεων. Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία, πάνω από 200 000 εργαζόμενοι (δηλαδή το 15 % του ενεργού πληθυσμού) απασχολούνται σε μη δηλωμένες επιχειρήσεις, ενώ το 35 με 40 % του προσωπικού ανεγνωρισμένων επιχειρήσεων δεν δηλώνεται από τους εργοδότες (κυρίως στον τομέα των κατασκευών, της γεωργίας και της δασοκομίας)..

2.6.3 Πολλοί Μολδαβοί πολίτες άφησαν τη χώρα τους για να εργασθούν στο εξωτερικό ως επί το πλείστον παράνομα. Η έξοδος αυτή που είναι μάλλον εποχιακού χαρακτήρα και εκτιμάται ότι αφορά έως και 1 εκατ. ενηλίκους, αποτελεί το 30 % περίπου του συνολικού εργατικού δυναμικού. Η απώλεια ανθρώπινου κεφαλαίου και οι επιπτώσεις της ως προς τη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης είναι ένα από τα αρνητικά αποτελέσματα του μεταναστευτικού κύματος. Λόγω της φτώχειας, είναι πολύ πιθανόν ότι η μετανάστευση προς εξεύρεση εργασίας θα συνεχισθεί και κατά τα επόμενα χρόνια.

2.7 Οι αδυναμίες της μολδαβικής οικονομίας

2.7.1 Μία οικονομία στη σφαίρα της ρωσικής επίδρασης

2.7.2 Η σοβαρότατη πτώση του ΑΕγχΠ Μολδαβίας που σημειώθηκε κατά τη δεκαετία του '90 ήταν αποτέλεσμα εξωγενών αιτιών, όπως η απώλεια αγορών, η ενεργειακή εξάρτηση, η μετανάστευση ειδικευμένου προσωπικού και η απόσχιση της βιομηχανικής περιφέρειας της Υπερδνειστερίας.

2.7.3 Παρά την αισθητή ανάκαμψη της οικονομικής ανάπτυξης από το 2000 και μετά (έως και 6-8 % ετησίως), η οικονομία παραμένει πολύ εύθραυστη (με ποσοστό ανάπτυξης 4 % κατά το 2006), η δε τάση αυτή ενδέχεται να παρουσιάσει και άλλη κάμψη εντός του 2007. Βασική αιτία της επιβράδυνσης είναι ο διπλασιασμός της τιμής φυσικού αερίου που επιβλήθηκε το 2006 από την εταιρία διανομής Gazprom.

2.7.4 Αντιδρώντας προς τον φιλοευρωπαϊκό προσανατολισμό του μολδαβού Προέδρου, η Ρωσία προέβη σε απαγόρευση της εισαγωγής του μολδαβικού κρασιού στην αγορά της εν είδει πολιτικής πίεσης. Έτσι, το 2006, η Μολδαβία απώλεσε μία από τις βασικότερες εισοδηματικές πηγές στον τομέα των εξαγωγών (το μολδαβικό κρασί αποτελεί το 35 % των εξαγωγών, εκ των οποίων 85 % απορροφάται από την αγορά της Ρωσίας).

2.8 Μία οικονομία που κυριαρχείται από τον τομέα γεωργικών προϊόντων διατροφής

2.8.1 Η Μολδαβία είναι κατά κύριο λόγο χώρα αγροτική. Ο τομέας γεωργικών προϊόντων διατροφής παρέχει άνω του 30 % του ΑΕγχΠ (9) καθώς και σημαντικό τμήμα των εξαγωγών (65 %), η δε οικογενειακή γεωργία εξασφαλίζει ένα καθοριστικό ποσοστό της αυτάρκειας των πόλεων και της υπαίθρου. Η βιομηχανία γεωργικών ειδών διατροφής κατέχει εξίσου σημαντική θέση στην οικονομία της χώρας. Η ποιότητα και ποσότητα της εσοδείας επηρεάζουν αμφίδρομα τους τομείς ελαφράς βιομηχανίας (χημικά λιπάσματα, φιάλες, συσκευασίες)

2.9 Ο αποφασιστικός ρόλος των εμβασμάτων που αποστέλλουν οι μετανάστες προς τις οικογένειές τους

2.9.1 Μετά την περίοδο της σοβαρής οικονομικής ύφεσης, αντιλαμβάνεται κανείς ότι τα λιγοστά θετικά οικονομικά αποτελέσματα δεν οφείλονται στην αναδιάρθρωση της οικονομίας, αλλά στη μαζική εισαγωγή συναλλάγματος (30 % του ΑΕγχΠ της Μολδαβίας) από τους μετανάστες: 600 000 με ένα εκατομμύριο μετανάστες εργάζονται στη Δυτική Ευρώπη (19 % στην Ιταλία) ή στη Ρωσία (60 %). Το 2006, η συνολική αποστολή συναλλάγματος στη χώρα τους ανήλθε σε 1 δισεκατομμύριο Ευρώ.

(7) Στατιστικά στοιχεία των δημόσιων αρχών της Μολδαβίας.

(8) Στατιστικά στοιχεία των δημόσιων αρχών της Μολδαβίας.

(9) Στατιστικά στοιχεία των δημόσιων αρχών της Μολδαβίας.

2.9.2 Επειδή όμως το κλίμα που επικρατεί δεν ευνοεί τις επενδύσεις, οι συνεισφορές αυτές δεν χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση νέων οικονομικών δραστηριοτήτων. Η χρηματοοικονομική εισροή προκαλεί αύξηση των τιμών ακινήτων, ισχυρή ζήτηση προϊόντων εισαγωγής με αποτέλεσμα να γίνονται αισθητές πληθωριστικές τάσεις.

3. Δημοκρατία, σεβασμός των ανθρώπινων δικαιωμάτων και χρηστή διακυβέρνηση

3.1 Ανθρώπινη ανάπτυξη

3.1.1 Κατά το 2006, η Μολδαβία κατελάμβανε την 114η θέση κατά το 2005 στον δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (PNUD), δηλαδή τη χαμηλότερη θέση της Ευρώπης αλλά και μία από τις χαμηλότερες θέσεις των δημοκρατιών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

3.1.2 Η έλλειψη ανεξαρτησίας των μαζικών μέσων επικοινωνίας, σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και οι δυσλειτουργίες του δικαστικού συστήματος εμποδίζουν τους πολίτες να αναλάβουν πρωτοβουλίες και δεν ευνοούν την οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών.

3.1.3 Η ανεξαρτησία των μαζικών μέσων επικοινωνίας είναι ένα από τα μείζονα θέματα της πρόσφατης έκθεσης του Συμβουλίου της Ευρώπης (Σεπτέμβριος 2007) ⁽¹⁰⁾. Η νομοθετική μεταρρύθμιση σχετικά με την ελευθερία έκφρασης είναι βεβαίως σημαντική, δεν επαρκεί όμως για τη διασφάλισή της στην πράξη. Η αμεροληψία και η δεοντολογία είναι επίσης όροι απαραίτητοι της δημοσιογραφίας. Αυτό σημαίνει ότι οι δημοσιογράφοι, ειδικότερα του οπτικοακουστικού τομέα, δεν πρέπει να υφίστανται πιέσεις από τις πολιτικές αρχές

3.2 Υψηλό επίπεδο διαφθοράς

3.2.1 Το οργανωμένο έγκλημα είναι ένα από τα μείζονα προβλήματα για την ασφάλεια που παραλύει τους θεσμούς και τις επενδύσεις. Οι δραστηριότητες των κακοποιών είναι ολέθριες για τη χώρα: ενθαρρύνεται η φοροδιαφυγή, το λαθρεμπόριο και η διαφθορά. Σύμφωνα με τον δείκτη παγκόσμιας διαφθοράς κατά το 2006 (81η θέση), του *Transparency International*, η Μολδαβία βαθμολογείται με 3, 2, 9 στα 10, όσο δηλαδή και οι χώρες που θεωρούνται πολύ διαφθαρμένες. Η μικρή άνοδος στην κατάταξη αυτή υποδηλώνει ότι βούληση της κυβέρνησης και της κοινωνίας των πολιτών είναι να καταπολεμήσουν τη διαφθορά.

3.3 Εύθραυστα δημοκρατικά κεκτημένα σε ένα καθεστώς αυταρχικής παραδόσεως

3.3.1 Η ΕΟΚΕ καλεί τις молδαβικές αρχές να λάβουν υπόψη τα συμπεράσματα των διεθνών παρατηρητών (αποστολή αποτελούμενη από εκατό περίπου ατόμων του ΟΑΣΕ) κατά τις τοπικές εκλογές του Ιουνίου 2007, για να αντιμετωπισθούν οι αδυναμίες που υφίστανται όσον αφορά τη διενέργεια εκλογών βάσει των ευρωπαϊκών προτύπων, έτσι ώστε οι βουλευτικές εκλογές του 2009 να διεξαχθούν υπό τις καλύτερες δημοκρατικές συνθήκες.

3.3.2 Οι εκθέσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης ενθαρρύνουν τη Μολδαβία να συνεχίσει τις προσπάθειές της, και συγκεκριμένα όσον αφορά την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης, την πολυφωνία των μαζικών μέσων ενημέρωσης και την εδραίωση της τοπικής δημοκρατίας. Η Μολδαβία έτυχε βοήθειας

από την Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τη δημοκρατία και δικαιώματα του ανθρώπου (IEDDH) στο πλαίσιο των περιφερειακών σχεδίων για την περίοδο 2002-2004 καθώς και από το 2007 και μετά. Η IEDDH υποστήριξε διάφορες πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών για την προαγωγή της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

3.4 Υπερδνειστερία, ένα γεωπολιτικό διακύβευμα στο πλαίσιο της γειτονίας

3.4.1 Η Υπερδνειστερία, η οποία στηρίζεται από τη Ρωσία με δύναμη του ρωσικού στρατού στο έδαφός της, παραμένει πηγή έντασης και ανασφάλειας στα σύνορα της ΕΕ, αποτελεί δε ένα γεωπολιτικό αίνιγμα της περιοχής.

3.4.2 Η αναζήτηση πολιτικής ρύθμισης όσον αφορά την απόσχιση της Υπερδνειστερίας αποτελεί επίσης μία από τις προτεραιότητες του προγράμματος δράσης της ΕΕ. Επέδειξε δε έντονο ενδιαφέρον για το ζήτημα αυτό κατά την εποχή που επέκειτο η ένταξη της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας, διότι η Μολδαβία θα συνόρευε πλέον με την ΕΕ. Κατόπιν αυτού, η εμπλοκή της ΕΕ επιτάχθηκε κατά το 2005 με τον διορισμό Ειδικού Εκπροσώπου (του κ. Kalman MIZSEI από τον Μάρτιο 2007) και την ιδιότητα του παρατηρητού στο διαπραγματευτικό πλαίσιο «5 + 2». Προς το παρόν, οι διαπραγματεύσεις βρίσκονται σε αδιέξοδο.

3.4.3 Εξάλλου, η ζώνη αυτή θεωρείται σταυροδρόμι του οργανωμένου εγκλήματος (εμπόριο όπλων και, υλικού στρατηγικής σημασίας, ξέπλυμα χρήματος, διακίνηση ναρκωτικών και εμπορία ανθρώπων) που ωφελεί τόσο τις τοπικές εγκληματικές οργανώσεις όσο και τη Ρωσία, την Ουκρανία και άλλες χώρες.

3.5 Ευρωπαϊκή Αποστολή Συνοριακής Συνδρομής της ΕΕ στα σύνορα Μολδαβίας και Ουκρανίας (EUBAM)

3.5.1 Οι σχέσεις της Μολδαβίας με την Ουκρανία, στο έδαφος της οποίας σχηματίζει θύλακα, έχουν περιπλακεί λόγω της σύγκρουσης της Υπερδνειστερίας και λόγω της κατάστασης των σχέσεων μεταξύ Ρωσίας και ΕΕ, έτσι ώστε να γίνεται λόγος πλέον για Μολδαβικό ζήτημα. Η Μολδαβία αποτελούσε ανέκαθεν τόπο διέλευσης και δημιουργίας λαθρεμπορίου λόγω της φύσεως των συνόρων της με διέξοδο προς τον Εύξεινο πόντο μέσω του λιμένος της Οδησού.

3.5.2 Η αποστολή συνδρομής για την επιτήρηση των συνόρων (EUBAM) που αποφασίσθηκε από την ΕΕ τον Δεκέμβριο 2005, κατόπιν κοινής αιτήσεως των Προέδρων Ουκρανίας και Μολδαβίας ήταν βήμα καθοριστικής σημασίας για τη σταθεροποίηση της χώρας και την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου. Περί τους 100 τελωνειακούς και φύλακες από 17 χώρες της ΕΕ επιβλέπουν και συνδράμουν το έργο των Ουκρανών και Μολδαβών συναδέλφων τους και ασκούν έτσι σημαντική πίεση στην αυτοανακηρυγμένη κυβέρνηση της Υπερδνειστερίας. Η αποστολή επικεντρώνει τις προσπάθειές της στα άτομα και τις επικίνδυνες ζώνες και έχει σημειώσει ορισμένες πραγματικές επιτυχίες.

3.5.3 Τον Νοέμβριο 2005, παρατάθηκε η παραμονή της αποστολής και εξοπλίσθηκε με αυτόματο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των τελωνειακών ελέγχων. Πρόσφατα, παρατάθηκε η παραμονή της έως τον Νοέμβριο 2009. Η ΕΟΚΕ ζητεί να συνεχισθούν οι προσπάθειες αυτές για την ασφάλεια των συνόρων.

⁽¹⁰⁾ Έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την τήρηση των υποχρεώσεων και δεσμεύσεων που έχει αναλάβει το Συμβούλιο της Ευρώπης έναντι της Μολδαβίας (Σεπτέμβριος 2007).

4. Γενική επισκόπηση της κοινωνίας των πολιτών στη Μολδαβία και των δραστηριοτήτων τους

4.1 Οι κυριότερες παρατηρήσεις της αποστολής της ΕΟΚΕ κατά το 2004

4.1.1 Οι δυσχερείς αυτές πολιτικές και οικονομικές συνθήκες δεν ευνόησαν τις δραστηριότητες της κοινωνία των πολιτών. Ο αριθμός ανδρών και γυναικών που θα μπορούσαν εν δυνάμει να δραστηριοποιηθούν στις εν λόγω οργανώσεις τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο, υπήρξε πολύ περιορισμένος, ειδικότερα λόγω της μετανάστευσης που πλήττει κυρίως τους νέους με επαρκές επίπεδο σπουδών. Οι σχέσεις των κρατικών οργανισμών με τις εν λόγω οργανώσεις υπήρξαν σποραδικές. Ο συγκεντρωτικός χαρακτήρας των διοικητικών φορέων εμπόδισε την ανάπτυξη των κοινωνικών κινήματων. Είναι φανερό ότι στην πατερναλιστική κοινωνία της Μολδαβίας, το κράτος έχει όλη την ευθύνη για την ευημερία του πληθυσμού. Το προεδρικό αξίωμα ενσαρκώνει τη βούληση της πλειοψηφίας του πληθυσμού που επιθυμεί να κυβερνάται από έναν άνδρα πυγμής.

4.1.2 Εκτός από το καταστατικό των κομμάτων, πουθενά αλλού δεν γίνεται μνεία του δικαιώματος του συνέρχεσθαι. Αναφέρεται ωστόσο το δικαίωμα «σύστασης και συμμετοχής σε συνδικαλιστικές οργανώσεις» (άρθρο 42) και αναγνωρίζεται η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι (άρθρο 40). Οι όροι υπάρξεως μη κυβερνητικών οργανώσεων βελτιώθηκαν με τον νόμο «περί δημόσιων οργανισμών και ιδρυμάτων» (1997). Στην πράξη όμως παρατηρείται να υπάρχει σύμπτωση μεταξύ προσωπικοτήτων με αρμοδιότητες στον κρατικό μηχανισμό και οργανώσεων που εκπροσωπούν οικονομικά ή πολιτικά συμφέροντα, που ασκούν συμπίπτουν παρατηρούνται αλληλοκαλύψεις αρμοδιοτήτων.

4.1.3 Κατά τους παρατηρητές, και ειδικότερα του Συμβουλίου της Ευρώπης ⁽¹¹⁾, ενισχύθηκε η νομοθεσία που διέπει το δικαστικό σύστημα για να διασφαλισθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων γενικότερα, και της κοινωνίας των πολιτών ειδικότερα. Μολαταύτα, η Μολδαβία εξακολουθεί να είναι αντικείμενο διαδικασίας παρακολούθησης από το Συμβούλιο της Ευρώπης, προκειμένου να εξασφαλισθεί η ανεξαρτησία του δικαστικού μηχανισμού.

4.2 Ενημέρωση σχετικά με την κατάσταση της κοινωνίας των πολιτών το 2007 μελετών σύμφωνα με τις μελέτες εμπειρογνομώνων ⁽¹²⁾

4.2.1 Σύμφωνα με διάφορες πηγές, διαπιστώνεται εντυπωσιακή αύξηση του συνολικού αριθμού ΜΚΟ. Από 3 000 περίπου κατά το 2004, σύμφωνα με εκτιμήσεις σχετικής μελέτης της ΕΟΚΕ, ξεπέρασαν τις 7 000 κατά το 2007 ⁽¹³⁾, ενώ η μελέτη διευκρινίζει ότι «54 % του συνολικού αριθμού δεν παρέχουν δυνατότητα επαφής». Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις αυτές, λιγότερο από το 20 % των εγγεγραμμένων οργανώσεων είναι σήμερα δραστηριοποιημένες. Σημαντική αύξηση σημειώνει επιπλέον και ο αριθμός ΜΚΟ σε τοπικό και

περιφερειακό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης και της περιοχής της Υπερνδνειστερίας.

4.2.2 Η γεωγραφική συγκέντρωση των ΜΚΟ γύρω από την πρωτεύουσα Chisinau παραμένει ισχυρή, αν και παρατηρείται σχετική μείωση: «Κατά τα τελευταία 4 χρόνια, το 67 % των εγγεγραμμένων ΜΚΟ εγκαταστάθηκαν σε εθνικό επίπεδο, ενώ το 82 % σε τοπικό επίπεδο» ⁽¹⁴⁾. Οι τομείς δραστηριότητας των ΜΚΟ αφορούν σε όλες τις κατηγορίες της μολδαβικής κοινωνίας, πλην όμως οι δραστηριότητες προτεραιότητας κατευθύνονται συχνά από τους εσωτερικούς και εξωτερικούς χορηγούς.

4.2.3 Από ό,τι φαίνεται εξακολουθούν να είναι πολύ περιορισμένες οι σχέσεις μεταξύ των συνδικαλιστικών και εργοδοτικών οργανώσεων με τις ΜΚΟ διαφόρων συμφερόντων. Αυτό οφείλεται στην παραγνώριση και την αμοιβαία καχυποψία. Εξάιρεση αποτελεί η Υπερνδνειστερία, όπου έχουν αρχίσει να δημιουργούνται μεταξύ ορισμένων ΜΚΟ και μια ομάδα επιχειρηματιών.

4.2.4 Το πρόγραμμα δράσης που τέθηκε σε εφαρμογή το 2005 μεταξύ ΕΕ και Μολδαβίας, έδωσε νέα ώθηση στην κοινωνία των πολιτών, και ειδικότερα στον εθελοντικό τομέα, για την εφαρμογή πολλαπλών σχεδίων, παρά την έλλειψη διαβουλεύσεως κατά την προπαρασκευή του εν λόγω προγράμματος.

5. Διαρθρωτική εξέλιξη των κοινωνικών εταίρων

5.1 Οι οργανώσεις των εργοδοτών

5.1.1 Το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (CCI) που διατηρεί σχέσεις με την Eurochambre είναι το σημαντικότερο όργανο εκπροσώπησης των επιχειρήσεων από το 1999. Εκπροσωπεί περισσότερες από 1 500 επιχειρήσεις όλων των τομέων. Το CCI της Μολδαβίας δεν εκδίδει πλέον τα πιστοποιητικά προέλευσης των προϊόντων που προορίζονται για την Κοινότητα Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ), δεν ελέγχει πλέον τις εξαγωγές προς την ΕΕ, οι οποίες υπόκεινται πλέον στα τελωνεία, για να διασφαλίζονται τα οφέλη του ΣΓΠ. Αποτελεί πλέον ένα εμπορικό επιμελητήριο στην υπηρεσία των επιχειρήσεων. Η CCI βοηθάει συγκεκριμένα στην εξαγωγή των μολδαβικών προϊόντων και στη δημιουργία κοινών επιχειρήσεων με τις επιχειρήσεις του εξωτερικού. Παρέχει πολλές υπηρεσίες στις επιχειρήσεις ⁽¹⁵⁾. Η CCI συμμετέχει στην επίσημη εκπροσώπηση των εργοδοτών στο πλαίσιο της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) και διαθέτει ένα κέντρο ευρωπαϊκής ενημέρωσης. Πριν αναλάβει την πρωθυπουργία το 2001, ο κ. Tarlev είχε ασκήσει σημαίνουσες αρμοδιότητες στους κόλπους της μολδαβικής CCI. Σημειώνεται επίσης ότι οι μικρές επιχειρήσεις με λιγότερους από 30 απασχολούμενους συνέστησαν ανεξάρτητη ένωση που λειτουργεί σε στενή συνεργασία με την CCI στο χρηματοοικονομικό και οργανωτικό επίπεδο.

5.1.2 Σήμερα, υπάρχει η «Εθνική συνομοσπονδία εργοδοτών» που συμμετέχει επίσης στην μολδαβική αντιπροσωπεία κατά τις διεθνείς διασκέψεις της ΔΟΕ και εκπροσωπεί τους εργοδότες κατά τις κοινωνικές συναντήσεις που συγκαλεί η μολδαβική προεδρία. Το 2006, η κυβέρνηση προέβη σε φορολογική μείωση των συνεισφορών των εργοδοτών προς τις οργανώσεις τους, ανταποκρινόμενη θετικά σε αγωγή που υποβλήθηκε στην ΔΟΕ.

⁽¹¹⁾ (Συμβούλιο της Ευρώπης, 14 Σεπτεμβρίου 2007) σχετικά με την τήρηση των υποχρεώσεων και δεσμεύσεων της Μολδαβίας.

⁽¹²⁾ Μελέτες για την κοινωνία των πολιτών της Μολδαβίας. : L'Union européenne et la société civile en Moldavie — conclusions de la conférence AETI et ECAS juin 2006; Renforcer le dialogue entre le gouvernement et la société civile moldave sur l'application du plan d'activités UE — Moldavie, conclusions de la conférence «Eurasia Fondation», Ministère moldave des Affaires étrangères et US AID d'avril 2006; Renforcer le secteur non-gouvernemental dans la zone du conflit de la République de Moldavie, «IMAC» février 2007; Etude sur le développement des organisations non gouvernementales en Moldavie pour la réunion des donateurs, Projet PNUD, mai 2007; Enquête sur les ONG actives dans le domaine social en République de Moldavie, Projet UE, «TRANSTEC» mai-juin 2006; Accroître la durabilité financière des organisations de la société civile moldave, «PNUD & SOROS» 2005. Sondage sur le développement des organisations non gouvernementales en République de moldavie; Rapport de suivi du Conseil de l'Europe, septembre 2007; Pays en transition 2007: Moldavie, CEPS, George Dura et Nio Popescu 2007; Situation en Transnitrie, People in Need C2, novembre 2006.

⁽¹³⁾ Μελέτη του PNUD, Μάιος 2007.

⁽¹⁴⁾ Μελέτη του PNUD, 2007, σ. 3.

⁽¹⁵⁾ Βλ. Ενημερωτικό σημείωμα της CCI, Μάιος 2007.

5.1.3 Οι κοινωνικοί εταίροι συνήψαν τρεις νέες συλλογικές συμβάσεις εθνικού επιπέδου και έντεκα κλαδικού ή τοπικού επιπέδου. Ο πραγματικός αντίκτυπός τους όμως στον κοινωνικό διάλογο είναι περιορισμένος, δεδομένου ότι η CCI, έστω κι αν είναι αναγνωρισμένη από την Διεθνή Οργάνωση Εργοδοτών (ΟΙΕ), παραμένει προπάντων ένα εμπορικό επιμελητήριο στην υπηρεσία των επιχειρήσεων.

5.2 Η εξέλιξη της κατάστασης του συνδικαλισμού: ένας απολογισμός

5.2.1 Έως το 2000, οι εργαζόμενοι στη Μολδαβία εκπροσωπούνταν από τη «Γενική Ομοσπονδία Συνδικάτων της Μολδαβικής Δημοκρατίας (GSRM)», ενιαία Ομοσπονδία που συστάθηκε το 1990 επί της οργανωτικής βάσεως των συνδικάτων της Σοβιετικής Ένωσης. Ο φορέας αυτός εξελίχθηκε σε Συνομοσπονδία το 2000 με την επωνυμία Συνομοσπονδία συνδικάτων της Μολδαβικής Δημοκρατίας («CSRM»). Διάφορες εσωτερικές εντάσεις θα δημιουργηθούν στους κόλπους του οργάνου αυτού, λόγω αντιθέσεων μεταξύ γεωργίας, βιομηχανίας και υπηρεσιών, μεταξύ μολδαβοφώνων και ρωσοφώνων, μεταξύ εθνικής δεξιάς και κομμουνιστικού κόμματος. Το 2000, ένας συγκεκριμένος αριθμός επαγγελματικών οργανώσεων — 14 ομοσπονδίες του βιομηχανικού κλάδου με τις ομοσπονδίες του πολιτισμού και της δημόσιας διοίκησης — εγκαταλείπουν την, «CSRM», και ιδρύουν τη νέα συνομοσπονδία «CSL SOLIDARITATEA». Μετά την παραίτηση της διοίκησης της «CSRM», το όργανο εκλέγει ως νέο αρχηγό του τον, Petru Chiriac. Η απόπειρα επανένωσης, παρά τις διαμεσολαβητικές προσπάθειες της «Διεθνούς Συνομοσπονδίας» συνδικαλιστικών οργανώσεων (πρώην «CISL») — της οποίας η «CSRM» ήταν μέλος από το 1997, θα αποτύχει πλήρως. Η αιτία πρέπει να αναζητηθεί τόσο στις προσωπικές συγκρούσεις, όσο και στον συγκρουσιακό χαρακτήρα των διαφορών που πηγάζουν από τη συνδικαλιστική κληρονομιά και κυρίως από τις αντίθετες πολιτικές τάσεις μεταξύ «CSRM» που είναι πιο κοντά στα μολδαβονόφωνα κόμματα της δεξιάς, των χριστιανοδημοκρατών και δημοκρατών και της Solidaritatea που τέθηκε εξ αρχής στο πλευρό του κομμουνιστικού κόμματος, όπου επικρατεί η ρωσoφoνία.

5.2.2 Ο συνδικαλιστικός διχασμός περιπλέχθηκε ακόμη περισσότερο από το 2001 και μετά, λόγω της εκλογικής επιτυχίας του κομμουνιστικού κόμματος και την εκλογή του αρχηγού του Vladimir Voronin, στην προεδρία της Δημοκρατίας. Η επιλογή της «Solidaritatea» να υιοθετήσει τον δρόμο της συνεργασίας έτσι ώστε να διασφαλιστεί η κοινωνική πρόοδος και η συστράτευση της «CSRM» για περισσότερες διεκδικήσεις και πιο κριτική στάση, προκάλεσαν ένταση στις σχέσεις μεταξύ της εξουσίας και των δύο συνδικαλιστικών οργανώσεων. Η κυβέρνηση, με τη βοήθεια των κλιμακίων που διαθέτει στο κομμουνιστικό κόμμα και τη διοίκηση, θα επιλέξει να ευνοεί συστηματικά την «Solidaritate» και να εξασθενίζει την «CSRM».

5.2.3 Η επαναλαμβανόμενη και συστηματική ανάμιξη των δημόσιων αρχών οδήγησαν την «CSRM», με την υποστήριξη της πρώην «CISL», και των επαγγελματικών ομοσπονδιών (UITA και ISP) να υποβάλει, τον Ιανουάριο 2006, μήνυση για παραβίαση της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι στην Επιτροπή Συνδικαλιστικής Ελευθερίας (ΕΣΕ) του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας. Στην ενδιάμεση έκθεσή της, η ΕΣΕ, ζήτησε να διεξαχθούν ανεξάρτητες έρευνες για τις διάφορες αιτιάσεις ανάμιξης που αναφέρουν οι ενάγοντες. Επισημαίνει ότι η Μολδαβία δεν διαθέτει μηχανισμό επιβολής κυρώσεων για την παραβίαση των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων και συνεπώς δεν είναι σε θέση να διασφαλίσει την τήρηση των σχετικών διεθνών κανόνων. Κατά το 2005, το Προεδρείο της ΔΟΕ οργάνωσε αποστολή. Η «CISL» επέστησε την προσοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην κατάσταση που επικρατεί στη χώρα, υποβάλλοντας, το 2005, κριτική έκθεση στο πλαίσιο του ΣΓΠ που έχει παραχωρηθεί στη Μολδαβία. Έως σήμερα, δεν έχει ληφθεί κανένα μέτρο από πλευράς Μολδαβικής κυβέρνησης για τη ρύθμιση της νομοθεσίας της, ούτε για την ευθυγράμμιση της με τις συστάσεις της

ΕΣΕ. Οι Μολδαβικές αρχές, παρά τις διάφορες περιπτώσεις που στοιχειοθετούνται στην προσφυγή προς την ΕΣΕ, θεωρούν ότι η κατάσταση αυτή ήταν απλώς απόρροια της αντιπαλότητας μεταξύ των δύο συνδικαλιστικών οργανώσεων..

5.2.4 Στην πραγματικότητα, οι αρχές επιδιώκουν ολοένα και πιο ανοικτά την ανασύσταση μιας ενιαίας κεντρικής συνδικαλιστικής οργάνωσης (βλ. τον λόγο του Προέδρου να ανασυγκροτηθεί την Voronin κατά το συνέδριο της «Solidaritatea», το 2005). Από το 2005-2006, η σχέση δυνάμεων μεταξύ των δύο οργανώσεων έχει σταδιακά αντιστραφεί (το 2001, η «CSRM» εκπροσωπούσε 450 000 μέλη ενώ η «Solidaritatea» 200 000 μέλη). Το 2006 η «Solidaritatea» κατέστη εμφανώς η πλέον αντιπροσωπευτική οργάνωση. Το συνέδριο του Μαΐου 2007, επέφερε την επανένωση των δύο οργανώσεων, και έτσι απέτυχε η απόπειρα δημιουργίας αυτόνομου συνδικαλισμού. Η Διεθνής Συνδικαλιστική Συνομοσπονδία δήλωσε ότι δεν σκοπεύει να αντικαταστήσει την «CSRM» με τη νέα «επανενωμένη» οργάνωση, εάν δεν παράσχει προηγουμένως πειστήρια ανεξαρτησίας έναντι των δημόσιων αρχών και δεν ταχθεί ρητά υπέρ των αρχών του ελεύθερου συνδικαλισμού και των ελεύθερων συλλογικών διαπραγματεύσεων.

6. Ενώσεις και μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)

6.1 Τα κυριότερα συμπεράσματα της μελέτης που εκπόνησε η ΕΟΚΕ το 2004

6.1.1 Ο αριθμός των ΜΚΟ της Μολδαβίας που είναι καταγεγραμμένες σε τοπικό και εθνικό πρέπει να ανέρχεται σε 2 800 περίπου από την εποχή της ανεξαρτησίας το 1991. Πολλές ΜΚΟ που είναι εγγεγραμμένες στο μητρώο του κράτους, και ειδικότερα όσες δημιουργήθηκαν από οικονομικούς φορείς ή από τις αρχές, είχαν να εκτελέσουν αποστολή προσωρινού χαρακτήρα κατά την αρχή της μετάβασης. Ως εκ τούτου, δεν μπορούν να θεωρηθούν ανεξάρτητοι φορείς της κοινωνίας των πολιτών. Πρέπει επίσης να ληφθούν επίσης και οι οργανώσεις που διοργάνωσαν μεγάλες κινητοποιήσεις συντασσόμενες με την αντιπολίτευση προς την κομμουνιστική κυβέρνηση από το 2001.

Όπως συμβαίνει και με άλλες χώρες που βρίσκονται σε μεταβατική φάση, οι δραστηριότητες των ΜΚΟ συγκεντρώνονται στην πρωτεύουσα της χώρας, επιδιώκοντας την άσκηση επιρροής επί των ιδυόντων. Στο πολιτικό πλαίσιο, οι ταλαιπωρίες που υφίστανται οι ΜΚΟ αυξάνουν, ειδικότερα στους νέους τομείς δραστηριοτήτων, όπως η πολιτική για τους νέους και η προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος. Στην Υπερδνειστερία, οι δραστηριότητές τους είναι περιορισμένες λόγω του στενού πολιτικού ελέγχου.

6.1.2 Ορισμένοι από τους σημαντικούς χορηγούς βοήθειας (Soros, USAID, Eurasia, Hebo, British Peace Building) κάνουν παρεμβάσεις στους τομείς της εκπαίδευσης, του πολιτισμού και των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

6.1.3 Οι οργανώσεις της νεολαίας, το φυτώριο των οποίων περιορίζεται λόγω της μεταναστευτικής αύξησης, απαιτούν από την κυβέρνηση τους την υιοθέτηση πραγματικής φιλοευρωπαϊκής πολιτικής εν τους πράγμασι και όχι μόνο στα λόγια. Ζητούν δε από την ΕΕ να τους παράσχει τη δυνατότητα συμμετοχής σε προγράμματα ανταλλαγών. Κατά την άποψη των περισσότερων εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών, τα μελλοντικά κοινοτικά προγράμματα ενίσχυσης δεν θα πρέπει να συμφωνούνται και να εφαρμόζονται αποκλειστικά και μόνο με την κυβέρνηση (όπως έγινε με το πρόγραμμα TACIS) αλλά και με τους εκπροσώπους των δραστηρίων ΜΚΟ.

6.2 Παρατηρήσεις σχετικά με την πρόσφατη ανάπτυξη του συνεταιριστικού ιστού βάσει των μελετών εμπειρογνωμοσύνης

6.2.1 Κατά τις τελευταίες εκλογές του 2005, περί τις 200 ΜΚΟ σχημάτισαν για πρώτη φορά ενιαίο και ανεξάρτητο συνασπισμό που ανέλαβε μία εκστρατεία παρατήρησης στη χώρα. Ο εν λόγω

«Συνασπισμός της κοινωνίας των πολιτών»⁽¹⁶⁾ που διαθέτει μεγάλη ορατότητα και ασκεί επίδραση στα μαζικά μέσα επικοινωνίας, επανεμφανίστηκε στις εκλογές του 2007 και συνέβαλε στην αύξηση της αξιοπιστίας των ΜΚΟ από τον πληθυσμό.

6.2.2 Σχηματικά, υπάρχουν στη Μολδαβία τρεις διαφορετικές κατηγορίες ΜΚΟ. Στην πρώτη κατηγορία συμπεριλαμβάνονται οι μεγάλες, γνωστές και καλώς επανδρωμένες οργανώσεις που είναι εγκατεστημένες στην πρωτεύουσα και αποτελούν τμήμα των διεθνών δικτύων⁽¹⁷⁾. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τον μεγάλο αριθμό ΜΚΟ που δεν έχουν ακόμη αναπτυχθεί, και συχνά μάλιστα είναι πρωτοβουλία ενός ατόμου, χωρίς μεγάλες λειτουργικές δυνατότητες και επικεντρωμένες στην αναζήτηση χρηματοδότησης. Η τρίτη κατηγορία αποτελείται από ορισμένες «Gongos», δηλ. κρυφοκυβερνητικές ΜΚΟ που, όπως και σε άλλες χώρες, συστήνονται και χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από τις αντίστοιχες κυβερνήσεις.

6.2.3 Στην Υπερδνειστερία, η ομάδα αυτών «Gongos» είναι πανταχού παρούσα, καθώς το κάθεστώς Smirnow αναζητά πάντα συμμάχους από την κοινωνία των πολιτών για να στηρίζεται και να παραμένει στην εξουσία. Σε πρόσφατη τεχνική μελέτη που εκπόνησε μία ΜΚΟ, αναφέρονται δύο ακόμη κατηγορίες μεταξύ των 900 ΜΚΟ που δρουν στην Υπερδνειστερία⁽¹⁸⁾ πρόκειται δηλαδή για παραδοσιακές οργανώσεις, όπως οι ενώσεις εργαζομένων, γυναικών και νέων καθώς μικρές ΜΚΟ που είναι ανοικτές για επαφές με την πρωτεύουσα και τα διεθνή δίκτυα. Ορισμένες εξ αυτών επιλέγουν να εγγραφούν στα μητρώα των μολδαβικών αρχών, προκειμένου να εξασφαλίζεται η πρόσβασή τους στις ευρωπαϊκές ενισχύσεις.

6.3 Οι υφιστάμενοι μηχανισμοί διαβούλευσης της κοινωνίας των πολιτών και διαπραγμάτευσης με τους κοινωνικούς εταίρους

6.3.1 Από το 2005 και μετά, πολλά υπουργεία της κυβέρνησης άρχισαν ή ενίσχυσαν τον διάλογο με τμήμα της κοινωνίας των πολιτών, υπό τις εξής μορφές: μηνιαία διαβουλευτική συνάντηση του Υπουργείου Εξωτερικών και ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης καθώς διοργάνωση εθνικής διάσκεψης τον Απρίλιο 2006, κατά την οποία διατυπώθηκαν 18 συμπεράσματα για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεως και κοινωνίας των πολιτών. Ταυτοχρόνως, άλλα υπουργεία, και συγκεκριμένα τα υπουργεία Δικαιοσύνης, Γεωργίας και Οικονομικών είχαν τακτικές επαφές με παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών. Πολλά σχέδια είναι εν εξέλιξη, ειδικότερα σε συνεργασία με το ΠΝΥΔ για τη διευκόλυνση των διαδικασιών εγγραφής και τη βελτίωση της αβέβαιης οικονομικής κατάσταση πολυαριθμών ΜΚΟ.

6.3.2 Το Κοινοβούλιο της Μολδαβίας υπό την ώθηση του κ. Marian Lurui έθεσε σε εφαρμογή από το 2006 τη «συνεργασία μεταξύ Κοινοβουλίου και Κοινωνίας των Πολιτών» με πολύ φιλό-

δοξους στόχους και προτάσεις για την υιοθέτηση μηχανισμών και μορφών συνεργασίας, όπως «μόνιμη ηλεκτρονική διαβούλευση (on line)», συνεδριάσεις *ad hoc* ή δημόσιες ακροάσεις με τις κοινοβουλευτικές επιτροπές καθώς και διοργάνωση ετήσιας διάσκεψης.

6.3.3 Από διετίας τώρα,, διάφορες ΜΚΟ προσπαθούν να συμμετάσχουν κατά τρόπον απτό για την εφαρμογή του προγράμματος δράσης με την στους διάφορους τομείς δράσης, έχοντας ως παράδειγμα τις θετικές εμπειρίες των ρουμάνων και ουκρανών γειτόνων τους. Το εγχείρημα ενθαρρύνθηκε επίσης από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο και υιοθέτησε σχετική έκθεση τον Μάιο 2007.

6.3.4 Σε ό,τι αφορά τις επαγγελματικές σχέσεις, δεν είναι άξιοι απορίας αν ο κοινωνικός διάλογος στη Μολδαβία είναι υποτονικός. Υπήρχε η «Δημοκρατική Επιτροπή Συλλογικών Διαπραγματεύσεων» που λειτουργούσε μάλλον ως κέντρο ενημέρωσης γύρω από τις αποφάσεις που λαμβάνονταν αλλού, παρά ως χώρος διαβούλευσης και διαλόγου. Οι εταίροι δεν είχαν δικαίωμα να επεμβαίνουν στις ημερήσιες διατάξεις η της εν λόγω επιτροπής — και έτσι δεν ήταν δυνατό να συζητηθεί ούτε το θέμα της προσφυγής ούτε η συνέχεια που πρέπει να δοθεί στις συστάσεις της ΕΣΕ. Η επιτροπή δεν διέθετε ιδίαν γραμματεία, ούτε αποκεντρωμένους φορείς σε περιφερειακό και κλαδικό επίπεδο. Ας σημειωθεί επίσης ότι η «CGSRM» είχε προωθήσει διάφορα προγράμματα συνεργασίας με τη συνομοσπονδία της Υπερδνειστερίας με την υποστήριξη της πρώην «CISL» και άλλων ευρωπαϊκών συνδικαλιστικών οργανώσεων.

6.3.5 Το 2006 ψηφίσθηκε νόμος σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία της εθνικής επιτροπής συλλογικής σύμβασης με τις κλαδικές και εδαφικές επιτροπές. Η εθνική επιτροπή αποτελείται από 18 μέλη, 12 εκ των οποίων ορίζονται από τους κοινωνικούς εταίρους.

Εν κατακλείδι, είναι ακόμη πολύ νωρίς για να αξιολογηθούν οι πρόσφατοι μηχανισμοί διαβούλευσης και διαπραγμάτευσης και η αποτελεσματικότητά της συνεργασίας που εγκαινιάστηκε από την κυβέρνηση. Θα δοκιμασθούν στη διάρκεια επί τη βάσει σαφώς καθορισμένων αρχών και κανόνων.

Οι εξελίξεις που συντελούνται στις σχέσεις ΕΕ και Μολδαβίας και το γεγονός ότι τίθενται νέες βάσεις στον κοινωνικό και πολιτειακό διάλογο παρακινούν την ΕΟΚΕ να προβεί σε ανταλλαγές με την κοινωνία των πολιτών της Μολδαβίας.

Η ΕΟΚΕ προτείνει τη διοργάνωση διάσκεψης εντός του 2008 ούτως, ώστε η απαρχή των ανταλλαγών μεταξύ των οργανώσεων κοινωνίας των πολιτών να συμπέσει με την προετοιμασία νέου πλαισίου μεταξύ ΕΕ και Μολδαβικής Δημοκρατίας.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁶⁾ Έκθεση αξιολόγησης του ιδρύματος Eurasia (Οκτώβριος 2005).

⁽¹⁷⁾ Βλ. σχετικά παραδείγματα στην έκθεση «NGO Scores for Moldova», 2005 που δημοσιεύθηκε από την US AID.

⁽¹⁸⁾ Ondrej Soukop, NGO «People in need», Prague 2007.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Εφαρμογή της στρατηγικής της Λισσαβώνας: Τρέχουσα κατάσταση και μελλοντικές προοπτικές»

(2008/C 120/20)

Στις 27 Σεπτεμβρίου 2007 η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Εφαρμογή της στρατηγικής της Λισσαβώνας: Τρέχουσα κατάσταση και μελλοντικές προοπτικές.

Το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ανέθεσε τις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες στην ad hoc ομάδα του Προεδρείου «Ομάδα της Λισσαβώνας». Εισηγητές ορίστηκαν ο κ. van Iersel και ο κ. Barabás.

Δεδομένου του επείγοντα χαρακτήρα του έργου, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε κατά την 440ή σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2007) τον κ. van Iersel ως εισηγητή και τον κ. Barabás ως συνεισηγητή και υιοθέτησε με 122 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 12 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί επιθυμητή τη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στα κράτη μέλη —και ιδιαίτερα των εθνικών Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών (ΟΚΕ) όπου υπάρχουν⁽¹⁾— ως ενεργών εταίρων στην εφαρμογή του προγράμματος της Λισσαβώνας. Προς τούτο, η ΕΟΚΕ διατυπώνει τις ακόλουθες συστάσεις.

1.1.1 Εκτός από τις κυβερνήσεις, οι κοινωνικοί κύκλοι πρέπει επίσης να ενθαρρύνουν τις δημιουργικές προσεγγίσεις και να λαμβάνουν αποτελεσματικά πρακτικά και συγκεκριμένα μέτρα ενόψει των αλλαγών. Για να επιτύχει η διαδικασία της Λισσαβώνας και να υποστηριχθεί η εφαρμογή της⁽²⁾, χρειάζονται περισσότερες συμπράξεις και νέοι συνασπισμοί. Γι' αυτό, η παρούσα γνωμοδότηση εξετάζει κυρίως τη συμβολή των εθνικών ΟΚΕ και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

1.1.2 Σύμφωνα με παραδείγματα ορθών πρακτικών σε πολλά κράτη μέλη, χρειάζεται παντού ενημέρωση, διαβούλευση και διαφάνεια, προς όφελος του σχεδιασμού και της εφαρμογής των Εθνικών Προγραμμάτων Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ), όπως επίσης για την εφαρμογή των ειδικών συστάσεων για κάθε χώρα.

1.1.3 Είναι επίσης σημαντικό η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών να συμμετάσχει σε ένα πρώιμο στάδιο της χάραξης των μελλοντικών προοπτικών για τον επόμενο κύκλο μετά το 2010, ο οποίος θα πρέπει να στηρίζεται στη μεγέθυνση, τις θέσεις απασχόλησης, την κοινωνική συνοχή και την αειφόρο ανάπτυξη.

1.1.4 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η αποτελεσματική εφαρμογή θα αυξήσει την επιθυμητή ορατότητα και τη μακροπρόθεσμη συνοχή του προγράμματος της Λισσαβώνας.

1.1.5 Οι ανταλλαγές απόψεων και πρακτικών μεταξύ της ΕΟΚΕ και των εθνικών ΟΚΕ σχετικά με τα ΕΠΜ και το πρόγραμμα της

Λισσαβώνας θα ήταν πολύ χρήσιμες. Η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να προσφέρει τη στήριξή της σε αυτήν τη διαδικασία.

1.1.6 Η Επιτροπή θα πρέπει να περιλαμβάνει στους ετήσιους γύρους διαβουλεύσεων της όλες τις εθνικές ΟΚΕ. Οι εθνικές ΟΚΕ και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα μπορούσαν να προσκαλούν εκπροσώπους της Επιτροπής για να συζητούν ιδέες και επιθυμητές προσεγγίσεις σε εθνικό πλαίσιο.

1.1.7 Όσο για τις εργασίες στο Συμβούλιο, η ΕΟΚΕ ενδιαφέρεται να συμμετάσχει στην Ομάδα Εργασίας για τη Μεθοδολογία της Λισσαβώνας, που συστάθηκε υπό την αιγίδα της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής του Συμβουλίου.

1.1.8 Η ΕΟΚΕ προτείνει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να της δώσει εντολή να δημοσιεύει κάθε χρόνο έκθεση, η οποία θα περιέχει τις εκάστοτε διαθέσιμες πληροφορίες σε σχέση με τη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και των εθνικών ΟΚΕ, όπου υπάρχουν, στην πρόοδο της στρατηγικής της Λισσαβώνας, με συγκεκριμένες συστάσεις και επιθυμητές βελτιώσεις⁽³⁾.

1.1.9 Η προσέγγιση της ΕΟΚΕ είναι αντίστοιχη με τις ενέργειες που ανέλαβαν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Επιτροπή των Περιφερειών έναντι των εθνικών κοινοβουλίων και των περιφερειών. Η ΕΟΚΕ είναι υπέρ της περαιτέρω ενίσχυσης της συνεργασίας.

2. Εισαγωγή

2.1 Από το 2005 μέχρι σήμερα, η διαδικασία της Λισσαβώνας έχει προοδεύσει τόσο σε περιεχόμενο όσο και θεσμικά. Υπάρχει όλο και μεγαλύτερη ομοφωνία μεταξύ των κρατών μελών ότι απαιτούνται διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις σε σχέση με την ανταγωνιστικότητα (κοινωνία της γνώσης), την αειφόρο ανάπτυξη και την απασχόληση.

⁽³⁾ Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι δεν παρεμβαίνει κατά κανένα τρόπο στις διαδικασίες διαβούλευσης, στις αρμοδιότητες και στη νομιμότητα των κοινωνικών εταίρων που υπάρχουν στα κράτη μέλη και, ιδιαίτερα, στην Ισπανία.

⁽¹⁾ Το σχετικό θεσμικό πλαίσιο παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία στην ΕΕ: ΟΚΕ υπάρχουν σε σημαντικό αριθμό κρατών μελών, ενώ στα περισσότερα «νέα» κράτη μέλη υπάρχουν οι αποκαλούμενες «Τριμερείς Επιτροπές» (κοινωνικοί εταίροι συν κυβέρνησης), και σε έναν περιορισμένο αριθμό κρατών μελών δεν υπάρχουν ΟΚΕ. Η ΕΟΚΕ προσπαθεί να συγκεντρώσει όσο το δυνατόν περισσότερες συμβολές αντιπροσωπευτικών οργάνων, που θα προσαρτηθούν στην παρούσα γνωμοδότηση σε μία κοινή έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

⁽²⁾ Βλ. ψήφισμα της ΕΟΚΕ με θέμα «Η εφαρμογή της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισσαβώνας» (ΕΕ C 97 της 27.4.2007).

2.2 Από θεσμική άποψη, η μεθοδολογία της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισσαβώνας έχει υποστεί επωφελείς αλλαγές όπως:

- ένα σαφές πρόγραμμα για τις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές,
- λεπτομερή Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ),
- αποσαφήνιση του ρόλου της Επιτροπής,
- παρακολούθηση των εθνικών διαδικασιών από την Επιτροπή,
- ειδικές συστάσεις για κάθε χώρα,
- αμοιβαίες πιέσεις μεταξύ των κρατών.

2.3 Υπάρχουν πρακτικές αποδείξεις ότι ο συνδυασμός ενός καλά προσδιορισμένου και συμφωνημένου ευρωπαϊκού προγράμματος και της αναβίωσης της πολύτιμης Ανοχτής Μεθόδου Συντονισμού με σεβασμό της επικουρικότητας αρχίζει να αποφέρει καρπούς. Τα κράτη μέλη είναι όλο και πιο ανοιχτά στην αμοιβαία κατανόηση και στις κριτικές ανταλλαγές απόψεων σχετικά με τις προσαρμογές. Ως αποτέλεσμα της νέας μεθοδολογίας, όλο και περισσότερα κράτη μέλη δείχνουν μεγαλύτερη προθυμία να κοιτάζουν πέρα από τα εθνικά σύνορα και να εξετάσουν βέλτιστες πρακτικές.

2.4 Παρόλα αυτά, υπάρχει χάσμα μεταξύ ρητορικής και πραγματικότητας. Το πραγματικό πρόβλημα είναι η εφαρμογή, που συχνά είναι ελλιπής ή ανακριβής. Σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχουν συγκεκριμένοι σκοποί, μετρήσιμοι στόχοι και χρονοδιαγράμματα.

2.5 Επιπλέον, υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Δεν δέχονται όλα τα κράτη μέλη εύκολα κριτικές παρατηρήσεις από τις εταίρους χώρες ή από την Επιτροπή. Τα κράτη μέλη προβαίνουν σήμερα, στο πλαίσιο της πολυμερούς εποπτείας, σε κάποιο βαθμό αμοιβαίας ανάλυσης των ΕΠΜ τους.

2.6 Οι περισσότερες κυβερνήσεις έχουν ορίσει ειδικό συντονιστή για το πρόγραμμα της Λισσαβώνας. Το μέτρο αυτό προβλέπεται ότι θα είναι επωφελές για τη διευκόλυνση της συνεργασίας της Επιτροπής και των κυβερνήσεων και για τη διαφάνεια. Στις περισσότερες περιπτώσεις, ωστόσο, δεν έχει προσδιοριστεί ακόμη ο ρόλος αυτού του υπουργού ή υφυπουργού στους κόλπους της κυβέρνησης, ούτε σε σχέση με το Κοινοβούλιο και την κοινωνία.

2.7 Λέγεται ότι η στρατηγική της Λισσαβώνας είναι το καλύτερα κρυμμένο μυστικό της Ευρώπης, επειδή η φράση «στρατηγική της Λισσαβώνας» χρησιμοποιείται σπανίως. Μετά την ανανέωσή της το 2005, ωστόσο, μεταξύ των άλλων και λόγω των προσαρμογών της μεθοδολογίας, μεταρρυθμίσεις προς τις συμφωνηθείσες κατευθύνσεις αρχίζουν να συντελούνται σταδιακά στα κράτη μέλη.

2.8 Η διαδικασία βρίσκεται τώρα σε πλήρη ανάπτυξη, αλλά τα δύο προσεχή έτη θα είναι κρίσιμα για τη συνέχιση και την εμβάθυνσή της. Το σημαντικό είναι, προπαντός, να έχει η διαδικασία της Λισσαβώνας σαφή και αποδεκτή διάρθρωση, να αναγνωρίζεται ως πανευρωπαϊκή στρατηγική και από τους μη κυβερνητικούς φορείς και να οδηγεί σε προσαρμογές και σε σύγκλιση των κυβερνητικών πολιτικών.

3. Η συνυπευθυνότητα της ΕΟΚΕ, των εθνικών ΟΚΕ και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία της Λισσαβώνας

3.1 Το πρόγραμμα της Λισσαβώνας αφορά την ικανότητα της ευρωπαϊκής κοινωνίας να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις του 21ου αιώνα και να εξασφαλίσει τη θέση και τον ρόλο της έναντι ενός αυξανόμενου αριθμού παγκόσμιων παραγόντων. Αφορά επίσης το πνεύμα και τη στάση της.

3.2 Η διαδικασία αυτή δεν μπορεί να περιοριστεί απλώς στους αρμόδιους για τη χάραξη των πολιτικών, στους νομοθέτες και στις ομάδες υψηλών κλιμακίων. Θα πρέπει να είναι μια **διαδικασία που γίνεται για όλους, με όλους και από όλους**, για δύο λόγους:

- είναι επιθυμητή η συνεισφορά πολλών κοινωνικών κύκλων, για να προσδιοριστούν οι βέλτιστες δυνατές προσεγγίσεις,
- η εφαρμογή στα κράτη μέλη εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνεργασία όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Το κλειδί είναι η «συνοικειοποίηση».

3.3 Η συνυπευθυνότητα και η ενεργός συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών θα ενισχύσουν τη διαδικασία, επειδή θα συνδυάζουν τις προσεγγίσεις «από την κορυφή προς τη βάση» και «από τη βάση προς την κορυφή». Θα υποκινήσουν, επίσης, μian απαραίτητη υποστήριξη υψηλής ποιότητας από το κοινό.

3.4 Μέχρι στιγμής, σε πολλά κράτη μέλη οι εθνικές ΟΚΕ και η κοινωνία των πολιτών έχουν μόνο περιορισμένη, αν όχι καθόλου, πρόσβαση στη διαδικασία της Λισσαβώνας. Χρειάζονται περαιτέρω μέτρα για να ενθαρρυνθεί η συνυπευθυνότητά τους. Στα κράτη μέλη όπου δεν υπάρχει εθνική ΟΚΕ θα πρέπει να αναπτυχθούν άλλοι θεσμοθετημένοι τρόποι συμμετοχής.

3.5 Οι κοινωνικοί εταίροι και άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να συμμετέχουν σε όλα τα στάδια της διαδικασίας της Λισσαβώνας κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους. Τα στάδια αυτά είναι: η αξιολόγηση (του τρέχοντος κύκλου), η προετοιμασία, εφαρμογή και παρακολούθηση των δράσεων του ΕΠΜ και, πιο μακροπρόθεσμα, οι ειδικές για κάθε χώρα συστάσεις.

3.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί επιθυμητό να δεσμευθούν οι ίδιες οι εθνικές ΟΚΕ στο πρόγραμμα της Λισσαβώνας, με τους εξής τέσσερις τρόπους:

- με ικανοποιητική ενημέρωση και διαβούλευση,
- με κριτική εξέταση της εθνικής εφαρμογής,
- με τη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων,
- με την αύξηση της ορατότητας του προγράμματος της Λισσαβώνας, μέσω της μεγαλύτερης προβολής του στις εθνικές συζητήσεις.

3.7 Στις χώρες που δεν έχουν εθνικές ΟΚΕ ή Τριμερείς Επιτροπές, πρέπει να βρεθούν άλλοι τρόποι συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία διαβούλευσης. Το ίδιο ισχύει και για την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών ⁽⁴⁾.

⁽⁴⁾ Αναφέρουμε ως παράδειγμα τη Σουηδία, όπου η κυβέρνηση διαβουλευέται πολλές φορές το χρόνο με τους κοινωνικούς εταίρους (κατά την προετοιμασία του ΕΠΜ) και επίσης (σε χωριστές συναντήσεις) με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών.

3.8 Πρέπει να τονιστεί ότι η ίδια μέθοδος θα πρέπει να ακολουθηθεί και στο περιφερειακό και στο τοπικό επίπεδο, που είναι συχνά καθοριστικά για την πραγματική εφαρμογή. Στο περιφερειακό επίπεδο πρέπει επίσης να ενθαρρυνθούν οι συμπράξεις με τους κοινωνικούς εταίρους και τις ενδιαφερόμενες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, για την επίτευξη εδαφικής και κοινωνικής συνοχής.

3.9 Επιπλέον, για να γίνουν τα σχέδια δράσης της στρατηγικής της Λισσαβώνας πραγματικότητα στο περιφερειακό και στο τοπικό επίπεδο, πρέπει να υποστηριχθούν με την αποδοτική διαχείριση και εφαρμογή των διαρθρωτικών ταμείων.

3.10 Όσον αφορά την ίδια την ΕΟΚΕ, θα πρέπει να επιτελεί τον ακόλουθο τετραπλό ρόλο:

- να παρουσιάζει τις απόψεις της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών,
- να λειτουργεί ως δίαυλος για τις πληροφορίες, οι οποίες εκφράζουν τις απόψεις των εθνικών ΟΚΕ και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, προσδίδοντας προστιθέμενη αξία στις συζητήσεις στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο,
- να χρησιμεύσει ως φόρουμ ανταλλαγής απόψεων και βέλτιστων πρακτικών σε συντονισμό με τις εθνικές ΟΚΕ και να παράσχει ένα φόρουμ συζητήσεων μεταξύ των εθνικών ΟΚΕ και της Επιτροπής⁽⁵⁾,
- να συμβάλει στην ευρύτερη διάδοση των στόχων και των αποτελεσμάτων της διαδικασίας της Λισσαβώνας.

4. Εργασίες για τα θέματα προτεραιότητας που αποφασίσθηκαν από το εαρινό Συμβούλιο του 2006

4.1 Κατά τη σύνοδο ολομέλειάς της του Ιουλίου 2007, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε, όπως της είχε ζητηθεί, τέσσερις γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας:

- «Απασχόληση των κατηγοριών προτεραιότητας»⁽⁶⁾
- «Επενδύσεις στη γνώση και την καινοτομία»⁽⁷⁾
- «Το δυναμικό των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των ΜΜΕ»⁽⁸⁾
- «Η χάραξη μιας ενεργειακής πολιτικής για την Ευρώπη»⁽⁹⁾.

Οι εθνικές ΟΚΕ συμμετείχαν στην επεξεργασία αυτών των γνωμοδοτήσεων πρωτοβουλίας και οι συμβολές τους επισυνάπτονται στις γνωμοδοτήσεις ως παράρτημα. Εν συνεχεία, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε μία ακόμη γνωμοδότηση με θέμα την αποτελεσματικότερη ολοκλήρωση της στρατηγικής για την αλλαγή του κλίματος στη Στρατηγική της Λισσαβώνας.

4.2 Αυτές οι γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας, που εμπεριέχουν και τις θεματικές συμβολές των εθνικών ΟΚΕ για τα σημαντικότερα ζητήματα που είχε προσδιορίσει το Συμβούλιο, τροφοδότησαν με συγκεκριμένα στοιχεία την έκθεση της Επιτροπής και θα χρησιμεύ-

σουν για την έναρξη ευρύτερης συζήτησης ενόψει της συνόδου κορυφής της Λισσαβώνας τον Μάρτιο του 2008.

4.3 Η παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας αποτελεί, κατά πρώτο λόγο, συμβολή στη συζήτηση στο Συμβούλιο. Πρωταρχικός της στόχος είναι να προσδιορίσει τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων και των άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία της Λισσαβώνας.

4.4 Στη διαδικασία της προετοιμασίας της γνωμοδότησής της, η ΕΟΚΕ επωφελήθηκε, επίσης, από τη συμβολή της ομάδας επαφών «Οργανώσεις και δίκτυα της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών». Η συμβολή της επισυνάπτεται στην παρούσα γνωμοδότηση.

5. Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών

5.1 Έχει μεγάλη σημασία να συζητηθεί το πρόγραμμα της Λισσαβώνας δημόσια, με όλη την κοινωνία, ως επιθυμητό ευρωπαϊκό πρόγραμμα που συνάδει με τις εθνικές συνθήκες, διαδικασίες και νομικές απαιτήσεις.

5.2 Τα έγγραφα της Επιτροπής θα πρέπει να έχουν καλή εστίαση, ούτως ώστε να υποκινούν ευρύτερες συζητήσεις στην κοινωνία. Για την αναζήτηση εποικοδομητικών νέων συμπράξεων απαιτούνται, από τη μία πλευρά, εστίαση και προσδιορισμός και, από την άλλη, ενημέρωση και επικοινωνία.

5.3 Περισσότερη συζήτηση και διαφάνεια σημαίνει μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού. Τελικά μπορεί επίσης να ενθαρρύνει τη δημιουργικότητα και το άνοιγμα σε αντισυμβατικές προτάσεις και λύσεις. Σε πολλές χώρες, θετικά μέτρα και πρακτικές ή/και διαπραγματεύσεις μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σε τομεακό ή επιχειρησιακό επίπεδο συχνά καταλήγουν σε ενδιαφέρουσες μικροοικονομικές εξελίξεις.

5.4 Το πιο σημαντικό απ' όλα είναι ο τρόπος με τον οποίο οι κοινωνικοί εταίροι και οι άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που έχουν αρμοδιότητα να συμμετάσχουν στη διαδικασία εμπλέκονται στα ΕΠΜ και στην εφαρμογή των συστάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.5 Η συμμετοχή όλων αυτών των φορέων μπορεί επίσης να επιφέρει μεγαλύτερη σύγκλιση μεταξύ των εθνικών προγραμμάτων, η οποία είναι επιθυμητή λόγω της αυξανόμενης οικονομικής αλληλεξάρτησης που υπάρχει στην Ευρώπη και της συνακόλουθης διάχυσης των αποτελεσμάτων.

5.6 Υπάρχουν πρακτικές αποδείξεις πως όπου οι κοινωνικοί εταίροι και οι άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών αναλαμβάνουν ενεργά συναρμοδιότητα, η διαδικασία της Λισσαβώνας λειτουργεί καλύτερα. Η Λισσαβώνα προϋποθέτει ένα μη ανταγωνιστικό πνεύμα συνεργασίας. Υπάρχουν ενδείξεις ότι αναπτύσσεται τέτοια συνεργασία στα κράτη μέλη.

5.7 Ο βαθμός συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και των άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών ποικίλλει μεταξύ των κρατών μελών⁽¹⁰⁾, εν μέρει λόγω των διαφορετικών καθεστώτων που ισχύουν για τις ΟΚΕ και τους παρεμφερείς οργανισμούς και εν μέρει λόγω του βαθμού ενημέρωσης και διαβούλευσης, ο οποίος είναι ακόμη λιγότερο αναπτυγμένος.

⁽⁵⁾ Αξίζει να σημειωθεί σχετικά ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνέστησε επίσης πρόσφατα μια διάρθρωση συντονισμού του με τα εθνικά κοινοβούλια.

⁽⁶⁾ «Απασχόληση των κατηγοριών προτεραιότητας (Στρατηγική της Λισσαβώνας)», ΕΕ C 256 της 27.10.2007, σ. 93 (http://www.eesc.europa.eu/lisbon_strategy/eesc_documents/index_en.asp).

⁽⁷⁾ «Επενδύσεις στη γνώση και την καινοτομία (Στρατηγική της Λισσαβώνας)», ΕΕ C 256 της 27.10.2007, σ. 17 (http://www.eesc.europa.eu/lisbon_strategy/eesc_documents/index_en.asp).

⁽⁸⁾ «Το δυναμικό των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των ΜΜΕ (Στρατηγική της Λισσαβώνας)», ΕΕ C 256 της 27.10.2007, σ. 8 (http://www.eesc.europa.eu/lisbon_strategy/eesc_documents/index_en.asp).

⁽⁹⁾ «Η χάραξη μιας ενεργειακής πολιτικής για την Ευρώπη (Στρατηγική της Λισσαβώνας)», ΕΕ C 256 της 27.10.2007, σ. 31 (http://www.eesc.europa.eu/lisbon_strategy/eesc_documents/index_en.asp).

⁽¹⁰⁾ Βλ. υποσημείωση 3.

5.8 Η Επιτροπή θα πρέπει να ενθαρρύνει όλα τα κράτη μέλη να συμπεριλαμβάνουν τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και, όπου υπάρχουν, τις εθνικές ΟΚΕ στις εθνικές διαβουλεύσεις.

5.9 Κατά τους γύρους των διαβουλεύσεων με ορισμένα κράτη μέλη, η Επιτροπή διοργανώνει συναντήσεις και με τους κοινωνικούς εταίρους. Η πρακτική αυτή θα πρέπει σταδιακά να επεκταθεί. Μπορεί να δώσει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να διαδραματίζει πιο εντατικό ρόλο παρακολούθησης. Επιπλέον, σε εκείνες τις χώρες όπου η κυβέρνηση αποτελεί μέρος της ΟΚΕ ή της Τριμερούς Επιτροπής, θα ήταν σκόπιμο να συναντά η Επιτροπή χωριστά τους κοινωνικούς εταίρους.

5.10 Θα ήταν χρήσιμο να ανταλλάσσουν οι εθνικές ΟΚΕ τις εμπειρίες τους όσον αφορά τη διαβούλευση και τη συμμετοχή ⁽¹⁾. Οι ανταλλαγές αυτές θα μπορούσαν να αφορούν:

- την ενημέρωση και τη διαβούλευση για το πρόγραμμα της Λισσαβώνας στο εθνικό πλαίσιο,
- τον τρόπο με τον οποίο οι ΟΚΕ παρουσιάζουν τις απόψεις τους στην κυβέρνηση,
- τον βαθμό στον οποίο αυτές οι απόψεις αντανakλώνται στις κυβερνητικές πολιτικές.

5.11 Για να προαχθούν οι πρακτικές σύγκλισης μεταξύ των εθνικών ΟΚΕ, χρήσιμες ενδέχεται να είναι επίσης οι διμερείς ή τριμερείς συναντήσεις (φόρουμ, στρογγυλές τράπεζες).

5.12 Η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να συμβάλει συλλέγοντας παραδείγματα ορθών πρακτικών σε σχέση με την ενημέρωση και τη διαβούλευση από όλη την Ευρώπη και καταρτίζοντας έναν κατάλογο με τις ενδιαφέρουσες πρακτικές και τα μέτρα που προωθούν οι κοινωνικοί εταίροι και οι άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στα κράτη μέλη.

5.13 Όσο για τις συμβολές των κρατών μελών που δεν έχουν ΟΚΕ, η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να συνεργαστεί απευθείας με τις εθνικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, διοργανώνοντας μέσω των μελών της διερευνητικές αποστολές με διάφορες μορφές, π.χ. διεξάγοντας ακροάσεις σε εθνικό επίπεδο.

6. Ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών

6.1 Υπάρχει οπωσδήποτε προστιθέμενη αξία στην παρουσίαση συγκεκριμένων μικροοικονομικών παραδειγμάτων περιπτώσεων όπου οι εθνικοί στόχοι επιτεύχθηκαν —ή αναμένεται να επιτευχθούν— με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στα κράτη μέλη.

6.2 Τα παραδείγματα αυτά μπορούν να αφορούν, μεταξύ άλλων, τα εξής θέματα:

Έρευνα, καινοτομία, γνώση

- Προαγωγή της κοινωνίας της γνώσης,

⁽¹⁾ Ένα ενδεικτικό παράδειγμα παρακολούθησης του εθνικού ΕΠΜ είναι η ελληνική ΟΚΕ, η οποία έχει συστήσει παρατηρητήριο για τη στρατηγική της Λισσαβώνας. Δημιουργείται έτσι ένα ευδιάφορο εργαλείο για την παρακολούθηση της προόδου ή μη της εφαρμογής της. Άλλες ΟΚΕ ενδιαφέρονται να ακολουθήσουν αυτό το παράδειγμα.

— Εκπαίδευση όλων των βαθμίδων, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής κατάρτισης — Νέες δεξιότητες για νέες ευκαιρίες,

— Αναβίωση των συμφώνων διά βίου μάθησης και των ανοιχτών κέντρων μάθησης,

— Συνεργασία πανεπιστημίων/ερευνητικών ιδρυμάτων και ΜΜΕ,

— Ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας,

— Πλατφόρμες καινοτομίας με συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα.

Επιχειρηματικότητα και ανταγωνιστικότητα

— Προαγωγή των νέων επιχειρήσεων και του επιχειρηματικού πνεύματος,

— Ιδιαίτερη προσοχή στις ΜΜΕ: νομικές προϋποθέσεις, κεφάλαιο κινδύνου,

— Υπηρεσίες ενιαίας εξυπηρέτησης (one-stop shops) για τις επιχειρήσεις,

— Μείωση του διοικητικού φόρτου και, ιδιαίτερα, προσδιορισμός των τομέων όπου αυτή η μείωση θα είναι πλέον αποδοτική,

— Ηλεκτρονικές διοικητικές υπηρεσίες,

— Επιδοτήσεις καινοτομίας για τις ΜΜΕ («κουπόνια καινοτομίας»),

— Ειδικά φορολογικά μέτρα.

Αγορά εργασίας και απασχόληση

— Καινοτόμοι ιδέες και μετρήσιμοι στόχοι για τη δημιουργία απασχόλησης για τους νέους και τους ηλικιωμένους,

— Κοινωνική ένταξη των ευάλωτων ομάδων,

— Ενθάρρυνση της δημιουργίας βιώσιμων θέσεων απασχόλησης,

— Επιθυμητές προσεγγίσεις της εργασίας κατά μερική απασχόληση,

— Νέες ιδέες και τρόποι εφαρμογής του συνδυασμού ευελιξίας και ασφάλειας,

— Νέες συμπράξεις στο τοπικό και στο περιφερειακό επίπεδο,

— Επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας.

Επιπροσθέτως, χρειάζεται να συζητηθούν αποτελεσματικά και συγκεκριμένα μέτρα, συνοδευόμενα με χρονοδιαγράμματα, σε σχέση με την ενέργεια και την αλλαγή του κλίματος.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις διεξάγονται ήδη συζητήσεις μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη. Οι εθνικές ΟΚΕ και η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών έχουν τη δική τους γνώμη για τις πρακτικές εφαρμογές. Οι συζητήσεις μεταξύ των κυβερνητικών αξιωματούχων και πολιτικών αναμφίβολα θα εμπλουτίζονταν με τη σωστή διοχέτευση προτάσεων από τη βάση, οι οποίες θα αποκάλυπταν τις πολυποίκιλες δυνατότητες της ευρωπαϊκής κοινωνίας.

6.3 Οι ευρύτερες συζητήσεις με συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών θα βοηθούσαν να τεθούν νέοι συγκεκριμένοι στόχοι για την Ανοιχτή Μέθοδο Συντονισμού. Οι στόχοι αυτοί θα μπορούσαν να αφορούν, μεταξύ άλλων, ένα σύστημα συγκριτικής αξιολόγησης, δείκτες και αμοιβαίες επισκοπήσεις για τη μέτρηση του βαθμού συμμετοχής της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

6.4 Θα ήταν επίσης ενδιαφέρον για την Επιτροπή και το Συμβούλιο να μάθουν ποια θέματα συζητούν μεταξύ τους οι εθνικές ΟΚΕ. Όσο περισσότερο αυτές οι συζητήσεις αφορούν συγκεκριμένες

προσεγγίσεις και μέτρα προαγωγής των στόχων της Λισαβώνας, τόσο περισσότερο θα προσελκύουν την προσοχή των κυβερνητικών κύκλων.

6.5 Το κλειδί είναι η εφαρμογή και ο τρόπος με τον οποίο εξασφαλίζεται μέσω σκοπών, μετρήσιμων στόχων και στρογγυλών τραπέζων. Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, γενικά, και οι εθνικές ΟΚΕ, ειδικότερα, μπορούν να διαδραματίσουν ωφέλιμο ρόλο, εντοπίζοντας τις ελλείψεις και βοηθώντας να βρεθούν βιώσιμες λύσεις.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη διάρθρωση και τους συντελεστές του ειδικού φόρου κατανάλωσης που εφαρμόζονται στα βιομηχανοποιημένα καπνά (Κωδικοποιημένη έκδοση)»

COM(2007) 587 τελικό

(2008/C 120/21)

Στις 24 Οκτωβρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απεφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη διάρθρωση και τους συντελεστές του ειδικού φόρου κατανάλωσης που εφαρμόζονται στα βιομηχανοποιημένα καπνά (Κωδικοποιημένη έκδοση)».

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 440ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2007), απεφάσισε, με 129 ψήφους υπέρ και 6 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ
